

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO IN OKOLJE

PRVI PREDLOG

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Republike Slovenije
za obdobje **2014–2020**

EK RP

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja- Evropa investira v podeželje

Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2014–2020

november 2013

KAZALO

1. Naziv programa za razvoj podeželja	10
2. Država članica in administrativno območje	11
2.1 Geografsko območje, ki ga pokriva program	11
2.2 Klasifikacija regij	12
3. Predhodno vrednotenje	13
3.1 Opis procesa	13
3.2 Pregled priporočil	13
3.2.1 Celotno predhodno vrednotenje	20
4. SWOT in opredelitev potreb	21
4.1 SWOT	21
4.1.1 Celovit opis trenutne situacije programskega območja, ki temelji na splošnih in nacionalnih kazalnikov stanja in kvalitativnih informacijah	21
4.1.2 Identificirane prednosti programskega območja	39
4.1.3 Identificirane slabosti programskega območja	40
4.1.4 Identificirane priložnosti programskega območja	43
4.1.5 Identificirane nevarnosti programskega območja	44
4.1.6 Strukturirana preglednica, ki vsebuje podatke splošnih kazalnikov stanja, razdeljenih na socio-ekonomske in podeželske kazalnike, sektorske kazalnike in okoljske/podnebnne kazalnike	47
4.1.7 Strukturirana preglednica, ki vsebuje podatke nacionalnih kazalnikov stanja, razdeljenih na socio-ekonomske in podeželske kazalnike, sektorske kazalnike in okoljske/klimatske kazalnike	47
4.2 Identifikacija potreb	47
5. Opis strategije	52
5.1 Utemeljitev potreb, izbranih za reševanje skozi PRP 2014–2020 in izbor ciljev, prednostnih nalog in prednostnih področji, ki temelji na analizi SWOT in oceni potreb	52
5.2 Izbor, kombinacija in utemeljitev ukrepov razvoja podeželja – za vsako prednostno nalogo in prednostno področje za vsako programirano prednostno področje	54
5.3 Opis naslavljanja horizontalnih tem	64
5.4 Povzetek intervencijske logike, ki prikazuje izbrane prednostne naloge in prednostna področja, kvantificirane cilje in kombinacije ukrepov za doseganje ciljev	64
5.5 Opis predvidenih aktivnosti za poenostavitev izvajanja programa in opis svetovalnih storitev	64
6. Ocena predhodnih pogojenosti	66
6.1 Opredelitev veljavnih predhodnih pogojenosti in ocena njihove izpolnitve	66
6.2 Opis aktivnosti, ki se izvajajo za izpolnitev predhodnih pogojev pristojni organi in časovni okvir aktivnosti za izpolnitev	82
6.2.1 Aktivnosti za izpolnjevanje splošnih predhodnih pogojenosti	83
6.2.2 Aktivnosti za izpolnjevanje predhodnih pogojenosti za razvoj podeželja	83
6.3 Dodatne obrazložitve ali dodatne informacije za dopolnitev preglednic predhodnih pogojenosti	83

7. Opis okvira za uspešnost84

7.1	Opis okvira za uspešnost	84
7.1.1	Prednostna naloga 1: pospeševanje prenosa znanja ter inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih	84
7.1.2	Prednostna naloga 2: krepitev vitalnosti kmetij in konkurenčnosti vseh vrst kmetijstva v vseh regijah ter spodbujanje inovativnih kmetijskih tehnologij in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.....	84
7.1.3	Prednostna naloga 3: spodbujanje organiziranja živilske verige, vključno s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov, dobrobiti živali in obvladovanja tveganj v kmetijstvu.....	84
7.1.4	Prednostna naloga 4: obnova, ohranjanje in izboljševanje ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom.....	84
7.1.5	Prednostna naloga 5: spodbujanje učinkovite rabe virov ter podpiranje prehoda v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe.....	85
7.1.6	Prednostna naloga 6: spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij	85

8. Opis izbranih ukrepov86

8.1	Opis splošnih pogojev	86
8.2	Opis ukrepov.....	90
8.2.1	UKREP: PRENOS ZNANJA	90
8.2.1.1	Pravne podlage	90
8.2.1.2	Splošen opis ukrepa	90
8.2.1.3	Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem	90
	Prispevek k horizontalnim ciljem.....	91
8.2.1.4	Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih.....	91
8.2.1.5	Preverljivost in možnost kontrole ukrepa.....	94
8.2.1.6	Metodologija za izračun zneska pomoči	94
8.2.1.7	Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa.....	94
8.2.2	UKREP: POMOČ PRI UPORABI STORITEV SVETOVANJA.....	95
8.2.3	UKREP: SHEME KAKOVOSTI ZA KMETIJSKE PROIZVODE IN ŽIVILA	99
8.2.3.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa.....	104
8.2.3.5.2	Omilitveni ukrepi.....	104
8.2.3.5.3	Celovita ocena ukrepa.....	104
8.2.4	UKREP: NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA	106
8.2.4.4.1	Naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost in trajnost kmetijskega gospodarstva	108
8.2.4.4.2	Naložbe, ki zadevajo predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi	111
8.2.4.4.3	Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	113
8.2.4.5.1	Tveganje pri izvajanju ukrepa.....	116
8.2.4.5.2	Omilitveni ukrepi.....	117
8.2.4.5.3	Celovita ocena podukrepa	117
8.2.5	UKREP: RAZVOJ KMETIJ IN PODJETIJ	119
8.2.5.4.1	Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete.....	121
8.2.5.4.2	Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti	123
8.2.5.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa.....	125

8.2.5.5.2	Omilitveni ukrepi.....	126
8.2.5.5.3	Celovita ocena ukrepa.....	126
8.2.6	UKREP: NALOŽBE V GOZDARSKE TEHNOLOGIJE TER PREDELAVO IN MOBILIZACIJO LESA	128
8.2.6.4.1	Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa	129
8.2.6.4.2	Naložbe v neindustrijsko predelavo lesa.....	130
8.2.6.5.1	Tveganje pri izvajanju ukrepa.....	132
8.2.6.5.2	Omilitveni ukrepi.....	132
8.2.6.5.3	Celovita ocena podukrepa	133
8.2.7	UKREP: SKUPINE IN ORGANIZACIJE PROIZVAJALCEV	134
8.2.7.4.1	Ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev na področjih kmetijstva in gozdarstva	135
8.2.7.5.1	Tveganje pri izvajanju ukrepa.....	137
8.2.7.5.2	Omilitveni ukrepi.....	137
8.2.7.5.3	Celovita ocena podukrepa	137
8.2.8	UKREP: KMETIJSKO OKOLJSKA IN KMETIJSKO PODNEBNA PLAČILA	139
8.2.8.4.1	Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila.....	141
8.2.8.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa.....	167
8.2.8.5.2	Omilitveni ukrepi.....	167
8.2.8.5.3	Celovita ocena ukrepa.....	168
8.2.9	UKREP: EKOLOŠKO KMETOVANJE	170
8.2.9.4.1	Izvajanje ekološkega kmetovanja ali preusmeritve v ekološko kmetovanje.....	171
8.2.9.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa.....	175
8.2.9.5.2	Omilitveni ukrepi.....	175
8.2.9.5.3	Celovita ocena ukrepa.....	176
8.2.10	UKREP: PLAČILA OBMOČJEM Z NARAVNIMI ALI DRUGIMI POSEBNIMI OMEJITVAMI	179
8.2.10.4.1	Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami.....	185
8.2.10.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa	187
8.2.10.5.2	Omilitveni ukrepi	187
8.2.10.5.3	Celovita ocena ukrepa	187
8.2.11	UKREP: DOBROBIT ŽIVALI.....	189
8.2.11.4.1	Plačila za izvajanje ukrepa dobrobit živali.....	190
8.2.11.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa	195
8.2.11.5.2	Omilitveni ukrepi	196
8.2.11.5.3	Celovita ocena ukrepa	196
8.2.12	UKREP: SODELOVANJE	202
8.2.12.4.1	Sodelovanje	204
8.2.12.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa	205
8.2.12.5.2	Omilitveni ukrepi	206
8.2.12.5.3	Celovita ocena ukrepa	206
8.2.13	UKREP: LEADER	207
8.2.13.4.1	Pripravljalna podpora	209
8.2.13.4.2	Izvajanje aktivnosti v okviru lokalne razvojne strategije	210
8.2.13.4.3	Dejavnosti sodelovanja v okviru pristopa LEADER.....	211
8.2.13.4.4	Tekoči stroški in animacija	213
8.2.13.5.1	Tveganja pri izvajanju ukrepa	214
8.2.13.5.2	Omilitveni ukrepi	214
8.2.13.5.3	Celovita ocena ukrepa	215
8.3	DODATNE INFORMACIJE, SPECIFIČNE ZA IZBRANI UKREP.....	216

9. Načrt vrednotenja217

9.1	Cilji in namen	217
9.2	Upravljanje in koordinacija	217
9.3	Teme in aktivnosti vrednotenja	219
9.4	Podatki in informacije	222
9.5	Časovni okvir	223
9.6	Komuniciranje	224
9.7	Viri	225
10.	Finančni načrt	226
10.1	Letni prispevek EKSRP (v EUR)	226
10.2	Finančni načrt po ukrepih in tipih aktivnosti z različnim prispevkom EKSRP.(v EUR za celotno obdobje 2014–2020)	227
10.2.1	Indikativna razdelitev po ukrepih za vsak podprogram	232
11.	Načrt kazalnikov	233
12.	Dodatno nacionalno financiranje	234
13.	Elementi potrebni za oceno državnih pomoči	235
14.	Informacije o komplementarnosti	237
14.1	Ocena in način za doseganje komplementarnosti s/z:	237
14.1.1	aktivnostmi, politikami in prednostnimi nalogami Unije, zlasti s cilji kohezijske politike in cilji Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR):	237
14.1.2	ukrepi, ki se financirajo z instrumenti skupne kmetijske politike ali z drugimi instrumenti v sektorjih, navedenih v Prilogi I k tej Uredbi (*)	238
14.1.3	lokalnimi razvojnimi strategijami, ki se izvajajo v okviru pristopa LEADER, aktivnostmi, predvidenimi v okviru ukrepa »Sodelovanje« iz 36. člena, ukrepu »Osnovne storitve in obnova vasi na podeželju« iz 21. člena in drugimi skladi SSO	238
14.2	Informacije glede skladnosti z drugimi instrumenti Unije, kjer je to ustrezno	238
15.	Ureditev za izvajanje programa	239
15.1	Določitev pristojnih organov in opis strukture upravljanja in nadzora	239
15.1.1	Pristojni organi	239
15.1.2	Povzetek opisa strukture upravljanja in nadzora	239
15.2	Predvidena sestava nadzornega odbora	241
15.3	Ureditev za obveščanje javnosti	241
15.3.1	Informiranje možnih upravičencev in vseh deležnikov glede možnosti, ki jih ponuja program in glede pravil za pridobitev sredstev programa	241
15.3.2	Informiranje javnosti o vlogi EU pri financiranju programa	242
15.3.3	Vloga nacionalne mreže pri aktivnostih informiranja in komuniciranja o programu	243
15.4	Opis mehanizmov za zagotavljanje skladnosti med aktivnostmi iz 21. in 36. člena v okviru lokalnih razvojnih strategij	243
15.5	Aktivnosti za zagotavljanje zmanjšanja administrativnih bremen za upravičence	244
15.6	Opis uporabe tehnične pomoči	245

16. Aktivnosti za vključitev partnerjev.....	248
16.1 Seznam aktivnosti za vključitev partnerjev.....	248
16.2 Dodatna pojasnila oz. informacije za dopolnitev seznama aktivnosti.....	249
17. Nacionalna mreža za podeželje.....	252
17.1 Postopki in časovni okvir za ustanovitev nacionalne mreže za podeželje.....	252
17.2 Načrtovana organizacijska struktura mreže in kako bodo vključene organizacije in administracije, vključno s partnerji iz člena 55(1) uredbe o razvoju podeželja in kako se bodo izvajale aktivnosti mreženja	252
17.3 Povzetek opisa glavnih kategorij aktivnosti, ki se bodo izvajale preko mreže v skladu s cilji progra	253
17.4 Dostopni resursi za ustanovitev in izvajanje mreže.....	254
18. Predhodna ocena preverljivosti, možnosti kontrole in tveganja napak.....	255
19. Prehodne določbe	256
19.1 Opis prehodnih določb za posamezen ukrep	256
19.2 Indikativna preglednica prenosov	256

Okrajšave in simboli

ARSKTRP	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
ARSO	Agencija RS za okolje
BDP	bruto domači proizvod
BDV	bruto dodana vrednost
CH ₄	metan
CO ₂	ogljikov dioksid
EK	Evropska komisija
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
ESPR	Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo
EU	Evropska unija
EUR	evro
EUROSTAT	Statistical Office of the European Communities (Statistični urad Evropske Skupnosti)
FFS	fitofarmacevtska sredstva
GVŽ	glava velike živine
ha	hektar
IKT	informacijska in komunikacijska tehnologija
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
km	kilometer
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
JKSS	Javna kmetijsko svetovalna služba
Ktoe	enota, ki predstavlja ekvivalent 1000 ton nafte
KZU	kmetijska zemljišča v uporabi
LAS	Lokalna akcijska skupina
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'EconomieRurale (Povezava med ukrepi za razvoj podeželja)
mio	milijonov
MKO	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
NUTS	Nomenklatura teritorialnih statističnih enot
NH ₃	amoniak
NO _x	dušikov oksid
NO ₂	dušikov dioksid
NVO	nevladna organizacija
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj)
OMD	območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost
OP	operativni program
OVE	obnovljivi viri energije
PDM	polnovredna delovna moč
PRP 2007–2013	Program razvoja podeželja RS za obdobje 2007–2013
PRP 2014–2020	Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020
s.p.	samostojni podjetnik
RS	Republika Slovenija
SKD	standardna klasifikacija dejavnosti
KOPOP	kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila
SKP	skupna kmetijska politika
SO ₂	žveplov dioksid
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SWOT	Strenghts, Weakneses, Opportunities, Threats (prednosti, slabosti, priložnosti, nevarnosti)
UL L	Uradni list EU – serija L (Legislation) (Zakonodaja)

UL RS	Uradni list Republike Slovenije
Uredba HU/2013/EU	Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in sveta o financiranju, upravljanju in spremljanju skupne kmetijske politike
Uredba RP/2013/EU	Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP)
Uredba NP/2013/EU	Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pravilih za neposredna plačila kmetom na podlagi shem podpor v okviru skupne kmetijske politike
Uredba SSO/2013/EU	Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, ki jih zajema splošni strateški okvir, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006.
VTPodV	Vodnih teles podzemnih voda
VVO	vodovarstvena območja
µg	mikrogram

1. Naziv programa za razvoj podeželja

Naslov dokumenta: Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2014–2020 (v nadaljnjem besedilu: PRP 2014–2020).

2. Država članica in administrativno območje

2.1 Geografsko območje, ki ga pokriva program

Geografsko območje

Stopnja NUTS	Koda	Opis
NUTS 2	01	Vzhodna Slovenija
NUTS 2	02	Zahodna Slovenija

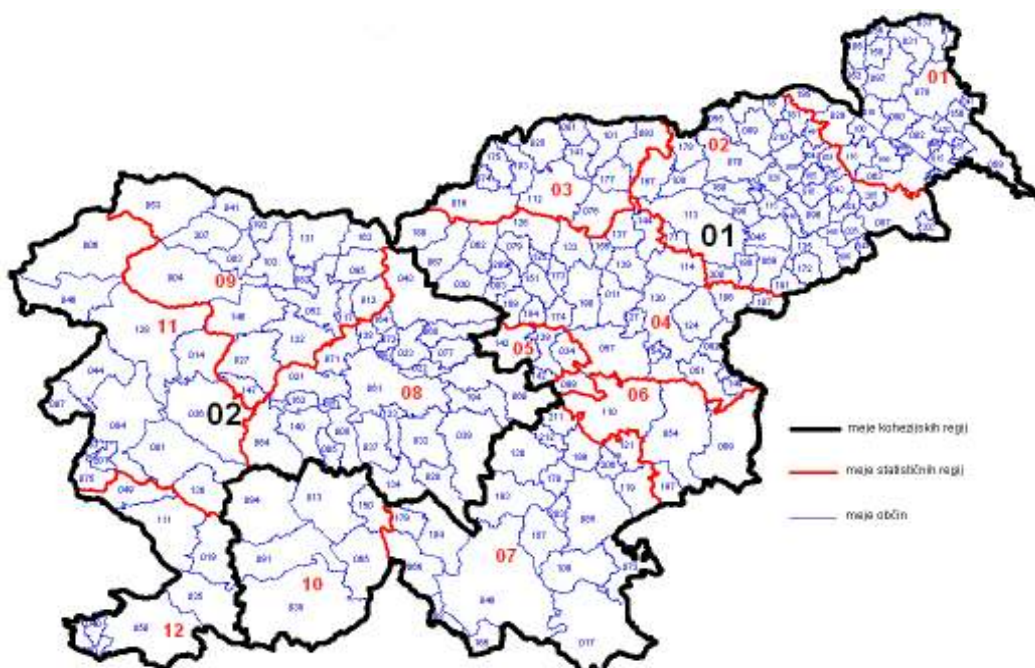
Opis

Slovenija meri 20.273 km² in se uvršča med manjše evropske države. Nahaja se na klimatskem in geomorfološkem stičišču alpskega, mediteranskega, panonskega in dinarskega sveta. S svojo lego na ožini med Alpami in najsevernejšim zalivom Sredozemskega morja je eden pomembnejših evropskih prehodov iz jugovzhodne Evrope proti zahodu. Slovenski prostor je prepoznaven po veliki reliefni razgibanosti, raznovrstni kulturni dediščini ter bogatih in raznolikih naravnih vrednotah. Skoraj 90 % površine leži na nadmorski višini nad 300 m, ravninska območja v obliki sklenjenih dolin in kotlin pa predstavljajo le slabih 20 % vsega ozemlja. Posledice pestrih naravnih razmer neposredno vplivajo na razpršeno poselitev in veliko število majhnih naselij.

Od leta 2008 je Slovenija razdeljena na dve kohezijski regiji:

- Vzhodna Slovenija: sestavlja jo 8 statističnih regij (pomurska, podravska, koroška, savinjska, zasavska, spodnjeposavska, jugovzhodna Slovenija in notranjsko-kraška), ki ima površino 12.212 km².
- Zahodna Slovenija: sestavljajo jo 4 statistične regije (osrednjeslovenska, gorenjska, goriška in obalno-kraška), ki ima površino 8.061 km².

Karta 1.: Razdelitev Slovenije na kohezijski regiji, statistične regije in občine

Glede na OECD definicijo podeželskih območij je Slovenija kot celota uvršča med podeželska območja, slovenske statistične regije pa so nadalje razvrščene v:

- pretežno podeželske regije, ki pokrivajo 11.889,2 km² oziroma 58,65 % ozemlja, so: pomurska, podravska, koroška, spodnjeposavska, notranjsko-kraška, goriška, jugovzhodna Slovenija;
- zmerno podeželske regije, ki pokrivajo 8.383,8 km² oziroma 41,63 % ozemlja, so: zasavska, gorenjska, obalno-kraška, osrednjeslovenska, savinjska.

2.2 Klasifikacija regij

Kategorije sofinanciranja

Vzhodna regija je regija, ki jo določa 65(3)(a) člen Uredbe RP/2013/EU¹ »Manj razvite regije, najbolj oddaljene regije in manjši Egejski otoki v smislu Uredbe (EGS) št. 2019/93«. Za to regijo stopnja prispevka EKSRP znaša 75 %. Vzhodni regiji bo namenjenih 65 % sredstev EKSRP.

Zahodna regija je regija, ki jo določa 65(3)(ab) člen Uredbe RP/2013/EU »Vse regije, katerih BDP na prebivalca za obdobje 2007–2013 je znašal manj kot 75% povprečja EU 25, vendar njihov BDP na prebivalca znaša več kot 75% BDP EU 27«. Za to regijo stopnja prispevka EKSRP znaša 75 %. Zahodni regiji bo namenjenih 35 % sredstev EKSRP.

Odstopanja

V skladu s 4. odstavkom 65. člena Uredbe RP/2013/EU bo za ukrepe Prenos znanja, Skupine in organizacije proizvajalcev, Sodelovanje, LEADER in podukrep Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete stopnja prispevka EKSRP 80 % za Vzhodno in 80 % za Zahodno regijo.

Drugo

Za ukrep Tehnična pomoč se bo v skladu z 4a. odstavkom 51. člena Uredbe RP/2013/EU uporabljala stopnja prispevka EKSRP za Vzhodno regijo.

Opis

Vzhodna Slovenija je v letu 2010 dosegala le 82,7 % slovenskega povprečja BDP-ja, Zahodna Slovenija je v tem letu dosegla 119,5 % slovenskega povprečja.

Kohezijska regija Zahodna Slovenija obsega okrog 8.000 km². Število prebivalcev se v Zahodni Sloveniji povečuje hitreje kot v Vzhodni Sloveniji, tako zaradi naravnega prirasta kot priseljevanja. Storitve prispevajo k bruto dodani vrednosti 75 %. V tem delu Slovenije je večina državnih institucij, poleg tega pa tu poteka tudi velik del poslovnih, raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti.

Kohezijska regija Vzhodna Slovenija obsega okrog 12.000 km². V gospodarskem pogledu velja ta regija za manj razvito. Zaznamuje jo kmetijska dejavnost, saj je tukaj več kot 70 % kmetijskih gospodarstev in večji del kmetijskih zemljišč. Kljub temu pa je prispevek kmetijstva k bruto dodani vrednosti (BDV) nižji v primerjavi z drugimi dejavnostmi. Veliko več prispeva industrijska dejavnost (okrog 40 %), ki združuje tradicionalne in moderne panoge (rudarstvo, tekstilna, avtomobilska, farmacevtska ter elektrotehnična dejavnost). Ta regija ima pomembno vlogo pri energetske oskrbi države, saj je na njenem ozemlju poleg edine jedrske elektrarne tudi večina energetske infrastrukture.

¹ Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP)

3. Predhodno vrednotenje

Glavni namen predhodnega vrednotenja je oceniti ustreznost, strateško primernost, notranjo in zunanjo skladnost in učinkovitost ukrepov, ki se bodo izvajali v okviru PRP 2014–2020 kot tudi celovito skladnost PRP 2014–2020 s cilji Strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast, prednostnimi nalogami in prednostnimi področji na področju politike EU za razvoj podeželja. Namen predhodnega vrednotenja je podrobneje opredeljen v 48. členu Uredbe SSO/2013/EU².

3.1 Opis procesa

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje je 28. 9. 2012 objavilo javno naročilo za izdelavo predhodnega vrednotenja in celovite presoje vplivov na okolje PRP 2014–2020. Zbiranje ponudb za oba sklopa je potekalo do 7. 11. 2012. Za izvedbo predhodnega vrednotenja je bilo izbrano podjetje KPMG, poslovno svetovanje d.o.o., s podizvajalcem - podjetjem KPMG iz Budimpešte. Za celovito presojo vplivov na okolje pa je bilo izbrano podjetje OIKOS, svetovanje in razvoj, d.o.o., s podizvajalcem - podjetjem IntegraConsulting iz Prage. Pogodbi z izbranimi izvajalcema sta bili podpisani februarja 2013. Storitve iz pogodbe s KPMG morajo biti opravljene do 31. 12. 2013, storitve iz pogodbe z OIKOS pa do 30. 5. 2014.

Proces izdelave predhodnega vrednotenja in celovite presoje vplivov na okolje se je pričel marca 2013 s prvimi uvodnimi sestanki med ministrstvom in obema skupinama izvajalcev vrednotenja ter predložitvijo uvodnih poglavij bodočega PRP 2014–2020 in drugih spremljajočih dokumentov, zlasti poročil o izvedenih vrednotenjih za PRP 2007–2013. V aprilu in maju 2013 so potekale tudi delavnice in fokusne skupine z različnimi deležniki v povezavi s celovito presojo vplivov na okolje (»scoping«).

Prvi osnutek poročila o ugotovitvah predhodnega vrednotenja je ministrstvo prejelo v sredini aprila 2013, drugi osnutek poročila konec junija 2013 in tretji osnutek 21. 10. 2013. Na področju celovite presoje vplivov na okolje je bilo Okoljsko poročilo in Dodatek za presojo sprejemljivosti pripravljeno 22. 8. 2013. Proces predhodnega vrednotenja in celovite presoje vplivov na okolje še nista končana in še potekata.

3.2 Pregled priporočil

Ključno priporočilo iz prvega poročila o ugotovitvah predhodnega vrednotenja se je nanašalo na potrebo po zagotovitvi usklajenosti in ustreznih povezav med posameznimi uvodnimi poglavji PRP 2014–2020 (analizo stanja, SWOT analizo, oceno potreb in strategijo). Izvajalci vrednotenja so priporočili dopolnitev SWOT analize, še zlasti v povezavi z opredelitvijo potencialnih upravičenih skupin ali sektorjev. Nadalje so izpostavili izrecnejšo obravnavo inovacij in vključitev izkušenj iz programskega obdobja 2007–2013, priporočili pripravo seznama potreb, razvrščenih glede na pomembnost (velikost, ekonomsko in družbeno pomembnost potencialnih ciljnih skupin, sektorjev, obseg vplivov na okolje), ki bo imel podporo v SWOT analizi in analizi stanja.

Drugo poročilo o ugotovitvah predhodnega vrednotenja iz junija 2013, ki se je osredotočilo na uvodna poglavja PRP 2014–2020, je že nadgrajeno v skladu s priporočili prvega vmesnega poročila in ugotavlja znatne pozitivne spremembe z vidika notranje konsistentnosti in medsebojnih povezav med analizo stanja, SWOT analizo, intervencijsko logiko in strategijo ter visoko kakovost pripravljenih poglavij. Izvajalci vrednotenja zato ministrstvu predlagajo, naj s tako natančnim pristopom nadaljuje tudi pri nadgradnji dokumenta.

Poleg tega priporočajo vključevanje pridobljenih izkušenj z izvajanjem PRP 2007–2013, določitev pričakovanih rezultatov glede na izbrana področja interveniranja, pri čemer naj ministrstvo v tej smeri razvija tudi opis ukrepov in aktivnosti, kriterijev upravičenosti in meril za izbor. Z vidika usklajenosti s preostalimi skladi iz Skupnega strateškega okvira je bilo priporočeno, da naj ministrstvo na področju vsebine ukrepov iz 18. in 20. člena Uredbe RP/2013/EU pozornost posveti zagotavljanju sinergij. Prav tako mora ministrstvo s finančno alokacijo slediti prioritizaciji potreb in izboru ukrepov, pri čemer mora upoštevati tudi izkušnje s absorpcijsko sposobnostjo iz tekočega PRP 2007–2013. Priporočeno je bilo tudi, da ministrstvo v okviru ukrepov 18. in 20.

² Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, ki jih zajema splošni strateški okvir, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006.

člena Uredbe RP/2013/EU preuči možnost uvedbe instrumentov finančnega inženiringa (npr. mikro krediti in garancije za posojila). Prav tako izvajalci vrednotenja priporočajo, da bi morali biti ukrepi, ki se izvajajo s ciljem povečanja stopnje samooskrbe opredeljeni kot prednostni z vidika njihovega potenciala za ustvarjanje multiplikacijskih učinkov, to je velikega vpliva na različne druge ukrepe. Enako velja tudi za ukrepe, povezane s prenosom znanja in sodelovanjem, ki bi morali biti oblikovani z upoštevanjem njihovega potencialno velikega vpliva na druge cilje in ukrepe.

V **Napaka! Neveljavno samosklicavanje zaznamka.** so zbrana priporočila iz tretjega poročila o ugotovitvah predhodnega vrednotenja.

Preglednica 1: Pregled priporočil

Datum	Tema	Priporočilo	Kako se je priporočilo izpolnilo oz. utemeljitev zakaj se ni upoštevalo
Swot analiza, ocena potreb			
24. 4. 2013	Pridobljene izkušnje	Predlagamo razširitev analize stanja s pomočjo rezultatov vrednotenja in študij sedanjega programskega obdobja.	Delno upoštevano. SWOT analiza je pripravljena skladno s predlogo EK.
Intervencijska logika			
28. 6. 2013	Zunanja usklajenost	Predlagamo, da Organ upravljanja da poseben poudarek zagotavljanju sinergij med skladi SSO in podporami, dodeljenimi v skladu z 18. in 20. Členom Uredbe RP/2013/EU, ko bodo za to na voljo ustrezni programski dokumenti.	Upoštevano. Sinergije med skladi so zagotovljene.
4. 9. 2013	Načela za oblikovanje meril za izbor	Pri na novo uvedenih ukrepih (pomoč pri uporabi storitev svetovanja in sodelovanje) in pri ukrepih kot so ekološko kmetovanje, skupine proizvajalcev in sheme kakovosti, je priporočljivo, da se kriterije upravičenosti in merila za izbor poenostavi, ter se osredotoči na ključne vidike neposrednega prispevka za merjenje ciljev. Ukrepi bi bili na ta način bolj privlačni za prijavitelje.	Upoštevano. Merila so bila poenostavljena, sledijo ciljem ukrepa.
28. 6. 2013	Oblike pomoči	Predlagamo, da Organ upravljanja preuči uvedbo instrumentov finančnega inženiringa in sicer kot pilotni projekt v manjšem obsegu, npr mikro posojila ali jamstva, v prvi vrsti za člen 18 in člen 20.	Upoštevano. Instrumenti finančnega inženiringa bodo uporabljeni v okviru ukrepov iz 18., 20. in 27. člena.
21. 10. 2013	Načela za oblikovanje meril za izbor	Pri ukrepu sodelovanje predlagamo pripravo meril za izbor na tak način, da bi spodbudili sodelovanje socialnih podjetij. Pri ukrepu ekološko kmetovanje bi lahko v primeru da število vlog	Delno upoštevano. Socialno podjetništvo je posebej izpostavljeno kot prednostno področje pri ukrepih 18, 20 in 36. Pri ukrepu ekološko kmetovanje socialna podjetja niso posebej izpostavljena, saj z ukrepom primarno zasledujemo

		presega višino predvidenih sredstev, imeli prednost vlagatelj, ki delujejo v obliki socialnega podjetja.	cilje večje tržne naravnosti.
Določitev ciljev, razdelitev finančnih sredstev			
21. 10. 2013	Razdelitev sredstev	V zvezi s finančnim okvirom predlagamo okvirno razčlenitev sredstev, dodeljenih za LEADER ukrepe in tehnično pomoč, na vse štiri LEADER ukrepe in na glavne dejavnosti, ki se financirajo iz Tehnične pomoči (npr. Mreža za podeželje, spremljanje in vrednotenje, upravljanje, itd.).	Ni upoštevano. Finančni okvir je pripravljen skladno s predlogo EK in ne zahteva omenjene razčlenitve.
Izvedbeni ukrepi			
21. 10. 2013	Načrt kazalnikov	Priporočamo izbiro dodatnih kazalnikov rezultata in kazalnikov učinka programa, ustrezno opredelitev podatkovnih virov in procesov zbiranja podatkov, v skladu z načrtom vrednotenja. Poleg tega predlagamo, da Organ upravljanja upošteva, katere dodatne informacije potrebuje glede na evalvacijska vprašanja za vrednotenje in da pripravi postopke za zbiranje podatkov.	Delno upoštevano. OU ni opredelil dodatnih kazalnikov rezultata in kazalnikov učinka programa. Opredeljeni so kazalniki določeni v CMES. Podatkovni viri in proces zbiranja podatkov sta ustrezno opredeljena, v skladu z načrtom vrednotenja.
21. 10. 2013	Vrednotenje in spremljanje med skladi	Predlagamo, da se predstavi mehanizme usklajevanja z ustreznimi dejavnosti spremljanja in vrednotenja za steber I in druge programe SSO (npr. razvoj skupnega vira podatkov in usklajevanje nalog vrednotenja za steber I in steber II v zvezi s skupnimi kazalniki učinka).	Upoštevano. Načrt vrednotenja je dopolnjen kvalitativno in kvantitativno, tudi pri predstavitvi mehanizmov usklajevanja z ustreznimi dejavnosti spremljanja in vrednotenja za steber I in druge programe SSO.
21. 10. 2013	Načrt vrednotenja	Načrt vrednotenja je potrebno izpopolniti predvsem pri opisu strukture in procesov upravljanja, pri opredelitvi posebnih tem vrednotenja in časovnici glede na poročanje v letih 2017 in 2019. Teme vrednotenja bi morale vključevati prednostna področja, posebne teme (LEADER, Mreža za podeželje), kakor tudi dodatne teme, pomembne za Organ upravljanja.	Upoštevano. Načrt vrednotenja je dopolnjen kvalitativno in kvantitativno, tudi pri opisu strukture in procesov upravljanja, pri opredelitvi posebnih tem vrednotenja in časovnice glede na poročanje v letih 2017 in 2019. Teme vrednotenja vključujejo tudi prednostna področja, posebne teme (LEADER, Mreža za podeželje) in tudi dodatne teme, pomembne za Organ upravljanja.
21. 10. 2013	Delovanje mreže	Operativna ureditev, razdelitev dejavnosti med člane mreže in oblike stalnega obveščanja članov še niso izdelani, zato je potrebno podrobno opisati delovanje mreže, vključno s podrobnimi podatki o vlogah in	Upoštevano. Naloge in odgovornosti v okviru Mreže za podeželje so opredeljene.

		odgovornostih.	
4. 9. 2013	Spremljanje novo uvedenih ukrepov	Priporočljivo je, da se opredeli ukrepe in dodeli sredstva (lahko tudi iz naslova tehnične pomoči) za natančno spremljanje novo uvedenih ukrepov in tistih, povezanih z večjim tveganjem, na podlagi izkušenj pri izvajanju PRP 2007–2013. Spremljanje je priporočljivo tako v smislu tehnične in finančne realizacije.	Upoštevano. V okviru Načrta vrednotenja je jasno opredeljeno, da se bodo novo uvedeni ukrepi posebej podrobno spremljali in vrednotili.
SEA priporočila			
20. 8. 2013	Vode (prostorske smernice)	Priprava podrobnih smernic (podobne tistim za biotsko raznovrstnost) in izbira lokacij, kjer so podukrepi v glavnem namenjeni zaščiti vodnih virov - na treh prednostnih področjih vodnih teles s slabim kemijskim stanjem). (Kmetijsko-okoljski-podnebni ukrep (29. člen).	Delno upoštevano. Priprava smernic ni predmet ukrepa KOPOP iz 29. člena. V okviru ukrepa KOPOP bodo podpore ciljno usmerjene tudi na območja, ki so problematična z vidika onesnaževanja kmetijskega izvora (prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah ter prispevna območja zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero).
20. 8. 2013	Vode (prostorske smernice)	Merila za izbor se lahko osredotočijo na območju treh vodnih telesih s slabim stanjem, da se doseže večji vpliv podzemne vode. (Naložbe v osnovna sredstva (18. člen), Razvoj kmetij in podjetij (20. člen), Dobrobit živali (34. člen)	Upoštevano. Merila za izbor bodo prilagojena.
20. 8. 2013	Vode (učinkovitejše izvajanje)	Na določenih problematičnih območjih, kjer površinske vode in podzemne vode ne izpolnjujejo ciljev okvirne direktive o vodah, bi morala biti prednostna naloga svetovanje za zmanjšanje vpliva na vode (Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (16. člen).	Upoštevano. Z namenom boljšega, učinkovitejšega in k rezultatom usmerjenega izvajanja ukrepa KOPOP, bodo z ukrepom povezane vsebine vključene tudi v podpore za svetovanje iz 16. člena.
20. 8. 2013	Prebivalstvo in zdravje ljudi, tla, vode (učinkovitejše izvajanje)	Izvajanje promocije shem kakovosti za proizvajalce, kot tudi za širšo ciljno skupino, torej uporabnike teh proizvodov, da bi povečali povpraševanje po teh izdelkih (Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila (17. člen), Prenos znanja (15. člen), Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (16. člen) Skupine in organizacije proizvajalcev (28. člen), Sodelovanje (36. člen).	Upoštevano. Promocija shem kakovosti bo možna preko ukrepa, ki se nanaša na vključevanje kmetov v sheme kakovosti (17. člen), ukrepa Sodelovanje, v okviru se lahko podpre promocija kratkih oskrbnih verig in lokalnih trgov. To seveda ne izključuje shem kakovosti, vendar jih tudi ne preferira. V okviru ukrepov Prenos znanja in Pomoč pri uporabi storitev

			svetovanja bodo prednostno podprta usposabljanja za dobrobit živali, KOPOP in ekološko kmetovanje.
20. 8. 2013	Narava (učinkovitejše izvajanje)	Povezava z ukrepom Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (člen 16) za spodbujanje dostopa do ukrepa ekološkega kmetijstva in tiste podukrepe iz 29. člena, ki so najbolj primerni za značilnosti prisotnih habitatnih tipov in vrst in jim dati priložnost za povečanje pozitivnega vpliva (Kmetijsko-okoljski-podnebni ukrep (29. člen), Ekološko kmetovanje (30. člen) Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (16. člen).	Upoštevano. Upoštevano. Zahtevane povezave med ukrepom, povezanim s svetovanjem (16. člen) in ukrepoma KOPOP (29. člen) in Ekološko kmetovanje (30. člen) so bile vzpostavljene. Kmetom, ki se bodo vključili v ukrep KOPOP ali Ekološko kmetovanje, bo omogočen dostop do specializiranega individualnega svetovanja v povezavi z okoljevarstvenimi, naravovarstvenimi vsebinami in ekološkim kmetovanjem. Ravno na teh vsebinah so bili namreč zaznani največji primanjkljaji v znanju in osveščenosti. Kmetje bodo morali koristiti storitev svetovanja najmanj enkrat v času trajanja obveznosti. Ta storitev bo zanje brezplačna.
20. 8. 2013	Narava, kulturna dediščina, tla, vode (učinkovitejše izvajanje)	Spodbujanje organizacij na področju ohranjanja narave, kulturne dediščine in varstva okolja, ki lahko sodelujejo pri teh projektih (Sodelovanje (člen 36). Subjekti (organizacije) bi morali sodelovati pri skupnih projektih za spodbujanje operaterjev na področju ohranjanja narave, kulturne dediščine in varstvo okolja, na primer: zavarovana območja, organizacije, ki se ukvarjajo z varstvom kulturne dediščine in kulturne krajine, upravljanje z vodo, itd.	Upoštevano. Okoljevarstvene in naravovarstvene vsebine so vključene v ukrep Sodelovanje. Prav tako se ti vidiki odražajo skozi merila za izbor pri številnih ukrepih. Aktivnosti v povezavi s kulturno dediščino so lahko predmet projektov lokalnih akcijskih skupin ali pa nekmetijskih dejavnosti (20. člen).
20. 8. 2013	Narava, tla, vode (zagotavljanje ustrezne vsebine)	Zagotoviti določene okoljske in naravovarstvene vsebine v izobraževanjih in vključiti tudi druge interesne skupine iz vseh področij varstva okolja (Prenos znanja (15. člen) , Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (16. člen).	Upoštevano. Okoljevarstvene in tudi naravovarstvene vsebine, povezane z ukrepom kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil, bodo vključene v podpore za usposabljanje in svetovanje iz 15. in 16. člena Uredbe RP/2013/EU. Pri izvajanju svetovanja in usposabljanja na navedenih področjih bo zahtevana ustrezna kvalificiranost izvajalca. Prav tako se ti vidiki odražajo med merili za izbor pri posameznih

			ukrepih..
20. 8. 2013	Narava, vode, tla, kulturna dediščina (zagotavljanje ustrezne vsebine)	Načrti za razvoj kmetijskega gospodarstva in posameznih dejavnosti morajo biti usklajeni z naravovarstvenimi cilji in režimi (Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (16. člen). Če je kmetija v enem od območij s posebnim varstvenim režimom (npr. območje Natura 2000, zavarovana območja) ali območij tveganja (npr. erozija), morata biti tako Načrt za razvoj kmetijskega gospodarstva kakor tudi Načrt za vsako dejavnost usklajen z naravovarstvenimi cilji in režimi (npr. okoljski cilji območij Natura 2000).	Delno upoštevano. Pred vstopom v ukrep KOPOP ali ukrep Ekološko kmetovanje mora biti izdelan individualen program aktivnosti kmetijskega gospodarstva, ki vključuje opis kmetijskega gospodarstva (usmeritev, način proizvodnje, podatki o zemljiščih in živalih, načrt kolobarja, načrt ureditve pašnika in paše, če so živali na paši ipd.), določa katere dodatne zahteve se bodo izvajale na kmetijskem gospodarstvu, katere so posebnosti na kmetijskem gospodarstvu ipd. Če kmetijsko gospodarstvo leži na omenjenih območjih, bo tudi to navedeno v omenjenem programu, kmetu pa bo ponujen možen nabor zahtev, ki se specifično nanašajo na ta območja. V okviru predhodnega usposabljanja, ki je predpogoj za vstop v KOPOP, bodo kmetje o tem obveščeni in seznajeni. Kmetijsko dejavnost po posameznih območjih, npr. vodovarstvenih območjih, že omejuje nacionalna zakonodaja. Prav tako se posegi v prostor presojuje po veljavni nacionalni zakonodaji. Upravičenci morajo v primeru naložb vlogi predložiti vso ustrezno dokumentacijo, ki se zahteva po veljavni zakonodaji.
20. 8. 2013	Narava (zagotavljanje ustrezne vsebine)	Pašni načrt mora upoštevati značilnosti in naravovarstvene vrednosti za travinje (Naložbe v osnovna sredstva (18. člen), Razvoj kmetij in podjetij (20. člen).	Upoštevano. Upoštevano bo v sklopu izvedbenega akta.
20. 8. 2013	Zdravje ljudi (zagotavljanje ustrezne vsebine)	Dopustiti možnosti za projekte, usmerjene v razvoj trajnostnih oblik prevoza (Sodelovanje, LEADER).	Upoštevano. Pri ukrepu Sodelovanje so ti vidiki načeloma lahko vključeni. V okviru ukrepov LEADER ni omejitve, v kolikor so taki projekti skladni s šestimi PN politike RP in usklajeni z LRS.
20. 8. 2013	Tla, vode, narava, kulturna dediščina (oblikovanje meril za izbor)	Dodatne točke za izbor izvajalcev teh dejavnosti prenosa znanja in svetovanja za zagotavljanje vsebin na področju varstva okolja (razen 29. člena).	Upoštevano. Med merili za izbor je naveden tudi okoljsko / naravovarstveni / podnebni vidik.

	projektov in izvajalcev)		
20. 8. 2013	Tla, narava (oblikovanje meril za izbor projektov in izvajalcev)	Dodatno točkovanje meril za kakovost: za ohranjanje biotske raznovrstnosti (npr. ekološka pridelava); za upravičence, ki spremljajo stanje tal, katera obdelujejo; (Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila (17. člen).	Upoštevano. Merila za kakovost opredeljujejo smernice za dotično shemo. Priporočilo bo upoštevano pri pripravi izvedbenih predpisov.
20. 8. 2013	Tla, vode, narava, kulturna dediščina (oblikovanje meril za izbor projektov in izvajalcev)	Dodatni kriterij točkovanja pri izbiri naložb : Identifikacija pomembnih habitatov (npr. ekstenzivni travniki) kot tudi pomembne rastlinske in živalske vrste ter predlog ukrepov za njihovo ohranjanje; naložbe v sanacijo obstoječe ureditve in njihov vpliv na tla in vode, zlasti na območju treh vodnih teles s slabim kemijskim stanjem; zagotovitev učinkovite rabe vode in projektov odpadne vode za namakalne sisteme in namakanje; naložbe v učinkovito rabo vode; investicije za zmanjšanje tveganja za nastanek erozije; naložbe, ki bi vključevale obnovo kulturne dediščine v okviru obnove kmetijskih in drugih objektov; celovito načrtovanje razvoja kmetij v smeri trajnostnega kmetijstva; v primeru podpore za razvoj nekmetijskih dejavnosti, projektov, ki vključujejo ohranjanje kulturne dediščine in kulturne krajine, ohranjanje narave in vodnih virov (npr. v okviru turistične dejavnosti); (Naložbe v osnovna sredstva (18. člen), Razvoj kmetij in podjetij (20. člen).	Upoštevano. V primeru dodeljevanja podpor za razvoj nekmetijskih dejavnosti bomo priporočilo upoštevali (pri merilih za izbor bo upoštevana naravna, kulturna dediščina). Upoštevano bo pri prostorskem vidiku meril, kjer bo točkovanja prilagoditev podnebnim spremembam (učinkovita raba vodnih virov) in skrb za okolje (upravičenec bo moral oboje predstaviti in utemeljiti v poslovnem načrtu), upravičenec bo pri izvedbi del zavezan k upoštevanju področne zakonodaje, opredelitev bo navedena v izvedbenem aktu.
20. 8. 2013	Tla, vode, narava, kulturna dediščina (oblikovanje meril za izbor projektov in izvajalcev)	Merila za izbor projektov in sodelovanja pri odobritvi lokalne razvojne strategije poudarek je treba nameniti projektom na temo varstva okolja - ohranjanje narave (npr. preskušanje varnostnih primerne metode kmetovanja narave, razvoj monitoringa), dejavnosti za	Delno upoštevano. Pri ukrepu Sodelovanje je v merilih za izbor prioriteta dana projektom z naravovarstvenimi oz. okoljevarstvenimi vidiki. Tudi operativne skupine EIP bodo zasledovale vidik trajnosti v kmetijstvu. Prav tako je predviden poseben sklop vsebin v okviru 36.

		zmanjšanje vpliva o vodah, učinkovita raba vode in varstvo vodnih virov, dejavnosti za preprečevanje erozije tal, pristopi k zmanjšanju dobavno verigo, ohranjanje kulturne dediščine, itd. (Sodelovanje, LEADER).	Člena, ki se nanašajo na skupinske pristope k varstvu okolju. Tudi ostali vidiki, omenjeni v priporočilu, bodo upoštevani. Lokalne razvojne strategije morajo vključevati vse tri horizontalne cilje EU, med katerimi je tudi okoljevarstveni vidik. Lokalne akcijske skupine bodo torej morale skozi lokalne razvojne strategije opisati, kako bodo s projekti prispevale k varovanju okolja.
20. 8. 2013	Narava (oblikovanje meril za izbor projektov in izvajalcev)	Posebno podporo je potrebno nameniti projektom, katerih proizvodnja poteka na naravovarstvenih področjih. Potrebno je dati prednost projektom, ki bodo prispevali k poenostavitvi postopkov za vstop v shemo kakovosti (Sodelovanje LEADER).	Delno upoštevano. Poenostavitev postopkov za vstop v sheme kakovosti ni predmet omenjenih ukrepov. Pri ukrepu Sodelovanje bodo merila natančneje opredeljena in uravnotežena skozi izvedbene predpise, naravovarstveni vidik bo upoštevan.
20. 8. 2013	Spremljanje kakovosti storitev za izvajanje ukrepov za prilagoditev	Predvideni perspektivi, ki bi ju bilo potrebno upoštevati pri spremljanju kakovosti prenosa znanja: kvantitativna (s primerjanjem in analiziranjem podatkov, ki jih zbere ARSKTRP ter z vrednotenjem) in kvalitativna (v smislu zadovoljstva udeležencev). (Prenos znanja (15. člen).	Upoštevano. Oba vidika bosta upoštevana.
Drugo			
4. 9. 2013	Promocija in informiranje o PRP	Priporočamo, da je novo uvedene ukrepi in ukrepe, povezane s prenosom znanja in informacij, skupine proizvajalcev, ekološko kmetovanje in sheme kakovosti, potrebno spodbujati z usmerjenim in dobro oblikovanim oglaševanjem. S tem bi povečali njihovo učinkovitost.	Upoštevano. OU bo posebno pozornost namenil informiranju in promociji novo uvedenim ukrepom in ukrepom, povezanim s prenosom znanja ter ukrepom za skupine proizvajalcev, ekološko kmetovanje in sheme kakovosti. Ključno orodje pri tem bo Mreža za podeželje.

3.2.1 CELOTNO PREDHODNO VREDNOTENJE

Priponka bo dodana naknadno, ko bosta končani poročili za predhodno vrednotenje in celovito presojo vplivov na okolje.

4. SWOT in opredelitev potreb

4.1 SWOT

4.1.1 CELOVIT OPIS TRENUTNE SITUACIJE PROGRAMSKEGA OBMOČJA, KI TEMELJI NA SPLOŠNIH IN NACIONALNIH KAZALNIKOV STANJA IN KVALITATIVNIH INFORMACIJAH

Demografske značilnosti

Po podatkih SURS v Sloveniji živi 2.056.262 prebivalcev, kar predstavlja 0,5 % prebivalstva EU. V Vzhodni Sloveniji živi 1.083.573 prebivalcev, kar predstavlja 53 % vseh prebivalcev Slovenije, v Zahodni Sloveniji živi 972.689 prebivalcev, kar predstavlja 47 % vseh prebivalcev Slovenije.

Povprečna gostota naseljenosti znaša 101,4 prebivalcev na km² in je bistveno višja v Zahodni Sloveniji (120,5) kot v Vzhodni Sloveniji (88,8). Glede na povprečje gostote poselitve v EU (400,047 prebivalcev na km²) se Slovenija uvršča med relativno redko poseljene države članice EU. Za poselitveni vzorec je značilna zgoščena poselitev dolinskih (ravninskih) delov, kjer na slabih 20 % ozemlja živi skoraj 60 % vsega prebivalstva. V hribovitem predalpskem ter dinarsko-kraškem svetu in ob državni meji je poselitev redka in prevladujejo manjša razpršena naselja.

Demografski trendi tako kot v EU tudi za Slovenijo kažejo povečevanje števila starejših oseb. Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, je v letu 2011 znašal 16,8 %; delež prebivalcev, mlajših od 15 let, pa je znašal 14,3 %. Odstotek prebivalstva, starega od 15–64 let, je v letu 2011 znašal 69,3 %. Indeks staranja, ki predstavlja razmerje med številom oseb, starih 65 let ali več, in številom oseb, mlajših od 15 let, je znašal 117,4.³

Gospodarstvo

Gospodarska in finančna kriza je Slovenijo zelo močno zaznamovala. Po podatkih SURS je bruto domači proizvod (BDP) v Sloveniji v letu 2011 znašal 36.171,8 milijona evrov oziroma 17.620 evrov na prebivalca, BDP po kupni moči na prebivalca pa je znašal 21.000 SKM, kar znaša 84 % povprečja v EU-27. To je 7 odstotnih točk manj glede na leto 2008, ko je bil zaostanek za EU najmanjši. Slovenija se od nastanka gospodarske krize po postopnem približevanju neprekinjeno oddaljuje od povprečne razvitosti EU. Slovenski BDP na prebivalca po kupni moči je do leta 2011 upadel na 84 % povprečja EU.

BDP na prebivalca je leta 2010 v pretežno podeželskih regijah znašal 14.091 evrov oziroma 36,30 % skupnega BDP, v zmerno podeželskih regijah pa 17.096 evrov oziroma 63,70 %. Leta 2010 se je BDP na prebivalca v statističnih regijah gibal od 65,9 % slovenskega poprečja v Pomurski do 141,1 % v Osrednjeslovenski. Razlika je 75,2 odstotne točke.

Obseg bruto dodane vrednosti (BDV) v Sloveniji je v letu 2011 znašal 31.499,4 milijona evrov. Glede na sektorsko strukturo je primarni sektor ustvaril 832,8 milijona evrov oziroma 2,6 % skupne BDV, sekundarni sektor 9.605,9 milijona evrov oziroma 30,5 % ter terciarni sektor 21.060,7 milijona evrov oziroma 66,9 %. Trendi po letih v obdobju 2007–2011 kažejo, da se dodana vrednost primarnega sektorja po padcu v letu 2008 po letih rahlo povečuje (v letu 2011 je bil delež enak tistemu izpred leta 2007), opazen pa je trend upadanja dodane vrednosti v sekundarnem sektorju (- 4,2 %) ter trend naraščanja v terciarnem sektorju (+ 4,2 %).⁴

BDV na prebivalca je leta 2010 v pretežno podeželskih regijah znašala 11.246 milijonov evrov oziroma 36,30 % skupnega BDV, v zmerno podeželskih regijah pa 19.739 milijonov evrov oziroma 63,70 %.

³ SURS (2012): Občine v številkah. Dostopno na : <http://www.stat.si/obcinevstevilkah/Vsebinska.aspx?leto=2012&ClanekNaslov=PrebivalstvoIndeks>.

⁴ SURS (2013): Nacionalni računi, sektorji po NACE rev.2: primarni sektor = A (kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo), sekundarni sektor = B - F (industrija in gradbeništvo), terciarni sektor = G - U.

Zaposlenost

Zaposlenost je v letu 2012 upadla že četrto leto zapored in je bistveno nižja kot pred začetkom krize.⁵ V obdobju 2000–2012 se je število delovno aktivnih prebivalcev povečevalo vse do leta 2008. Po tem letu je opazno vsakoletno zmanjševanje, v letu 2009 je bilo delovno aktivnih prebivalcev v povprečju skoraj 981.000; v letu 2010 966.000, v 2011 936.100 in v letu 2012 923.800.

Stopnja zaposlenosti, izražena kot delež delovno aktivnega prebivalstva iste starostne skupine (od 20–64 let) v primerjavi s celotno populacijo v tej starostni skupini, je v letu 2011 znašala 68,4 %, kar je nekoliko manj od evropskega povprečja (EU-27=68,6 %)⁶. Najvišja je bila v starostni skupini 25–54 let, skoraj 84-odstotna, najnižja pa v starostni skupini 15–24 let, 27-odstotna.⁷

Z vidika zaposlenosti po sektorjih dejavnosti je bila stopnja zaposlenosti v letu 2011 v primarnem sektorju 8,3 % (EU-27=5,2 %), v sekundarnem sektorju 30,5 % (EU-27=22,9 %) in v terciarnem sektorju 61,1 % (EU-27=71,8 %).

Brezposelnost in revščina

Stopnja delovne aktivnosti se v Sloveniji vztrajno znižuje. Vzrok za to so zaostrene gospodarske razmere, ki so imele v Sloveniji bolj negativne posledice kot v povprečju v EU, in posledično zniževanje zaposlenosti. Število registriranih brezposelnih od septembra 2008, ko je doseglo najnižjo raven (59.303) v zadnjem desetletju, skoraj neprekinjeno narašča. Do konca leta 2011 se je njihovo število glede na leto 2008 povečalo za 49.538 oseb (78,4 %), in sicer na 112.754. V povprečju leta 2012 se je nekoliko zmanjšalo (za 0,5 % na 110.183) zaradi večjega števila kršitev obveznosti, do januarja 2013 pa se je povečalo na najvišjo raven (124.258) po letu 1999. V obdobju 2008–2012 se je najbolj povečalo število registriranih brezposelnih moških (za 94,3 %), žensk pa za 56,4 %. Visoko povečanje števila brezposelnih moških je v veliki meri povezano z gradbeništvom in predelovalnimi dejavnostmi, ki jih je gospodarska kriza še posebej prizadela.

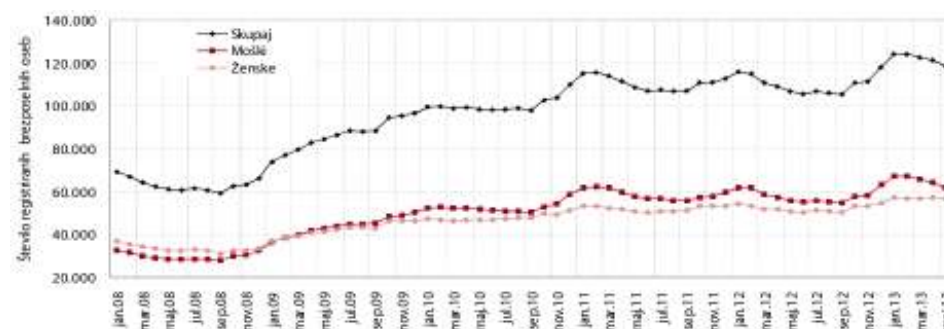
Preglednica 2: Stopnja registrirane in anketne brezposelnosti (v %)

	2008	2009	2010	2011	2012
Stopnja registrirane brezposelnosti	6,7	9,1	10,7	11,8	12,0
Stopnja anketne brezposelnosti	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9

Vir: ZRSZ, SURS, preračuni UMAR

Zaradi naraščanja števila brezposelnih in zmanjševanja števila delovno aktivnih sta se stopnji registrirane brezposelnosti in anketne brezposelnosti v obdobju 2008–2012 močno povišali.

Grafikon 1: Gibanje števila registriranih brezposelnih glede na spol

⁵ UMAR (2013): Poročilo o razvoju 2013: Po že narejenih premikih za izboljšanje gospodarskega okolja nujne nadaljnje razvojne spremembe. Dostopno na : http://www.umar.gov.si/index.php?id=62&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1814&cHash=be95c9b327.

⁶ SURS, (2013): Bruto domači proizvod. Letno. Dostopno na:

http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/03_nacionalni_racun/05_03019_BDP_letni/05_03019_BDP_letni.asp.

⁷ Eurostat (2013): LabourForceSurvey: lfsi_emp_a.

Stopnja anketne brezposelnosti se je v obdobju 2008–2012 povišala v vseh starostnih skupinah, povišanje pa je bilo še posebej izrazito med mladimi (starostna skupina 15–24 let). Stopnja brezposelnosti mladih se je od leta 2008, ko je bila 10,4-odstotna, do leta 2012 povišala na 20,6 %. V starostni skupini 25–49 let se je stopnja v obdobju 2008–2012 povišala s 3,8 % na 8,5 %, med starejšimi (starostna skupina 50–74) pa s 3,3 % v letu 2008 na 6,3 % v letu 2012.⁸

Brezposelnost in s tem povezani nizki dohodki sta tudi glavna vzroka za revščino in socialno izključenost. V Sloveniji je v letu 2011 pod pragom tveganja revščine živelo 13,6 % ali 273.000 ljudi, poleg njih pa še 113.000 socialno izključenih (skupaj 19,3 %). Glede na najpogostejši status aktivnosti so bile v najslabšem položaju brezposelne osebe (44,6 %), za njimi pa upokojene ženske (22,3 %) in druge neaktivne ženske (18,9 %).

V Sloveniji je delež oseb v populaciji, ki tvegajo revščino ali socialno izključenost, po kazalnikih revščine in socialne izključenosti v kontekstu strategije Evropa 2020, sicer pod povprečjem EU, vendar od leta 2009 naprej beležimo trend naraščanja. V letu 2009 je bilo takih oseb 339.000 (17,1 %), v letu 2011 pa že 386.000 oseb (19,3 % populacije).⁹ Tveganje revščine v primerjavi z drugimi evropskimi državami ostaja nizko, vendar se je začelo povečevati, še zlasti v gospodinjstvih z več otroki.¹⁰

Kmetijstvo, gozdarstvo in živilstvo

Kmetijska gospodarstva

Po končnih podatkih iz Popisa kmetijstva 2010 smo imeli v Sloveniji 74.646 kmetijskih gospodarstev (tj. kmetijskih podjetij in družinskih kmetij skupaj), kar je skoraj 14 % manj kot pred desetimi leti (v letu 2000 jih je bilo 86.467). Največ kmetijskih gospodarstev se nahaja v podravski (nekaj več kot 12.300), v savinjski (nekaj več kot 11.400) in v pomurski statistični regiji (skoraj 8.900), daleč najmanj pa v zasavski (nekaj manj kot 1.080).

Vsa kmetijska gospodarstva skupaj so imela 474.432 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (v nadaljevanju: KZU) in redila 421.553 glav velike živine (v nadaljevanju: GVŽ). Živino je v letu 2010 redilo skoraj 79 % kmetijskih gospodarstev. Povprečno kmetijsko gospodarstvo je imelo v letu 2010 v uporabi 6,4 ha KZU, redilo 5,6 GVŽ in je bilo za 0,8 ha KZU in za 0,1 GVŽ večje kot leta 2000. Skupni vložek dela v kmetijstvu v Sloveniji v letu 2010, izražen v polnovrednih delovnih močeh (v nadaljevanju: PDM), je bil 77.012 PDM ali 0,16 PDM na hektar KZU.¹¹

Preglednica 3: Kmetijska gospodarstva, KZU in ekonomska velikost po glavnih tipih kmetovanja v letu 2010

	Gospodarstva		KZU		Standardni prihodek	
	Število	Delež (%)	ha	Delež (%)	000 EUR	Delež (%)
Poljedelstvo	12.772	17,1	63.178	13,3	62.655	6,8
Vrtnarstvo	523	0,7	2.173	0,5	27.254	3,0
Trajni nasadi	8.688	11,6	22.275	4,7	76.195	8,3
Pašna živinoreja	29.883	40,0	263.955	55,6	457.896	50,0
Praščereja in perutninarstvo	915	1,2	12.915	2,7	97.937	10,7
Mešana rastlinska pridelava	5.513	7,4	17.815	3,8	31.551	3,4
Mešana živinoreja	4.934	6,6	26.524	5,6	47.776	5,2
Mešano rastlinska prid. živinoreja	11.418	15,3	65.598	13,8	113.841	12,4
Skupaj	74.646	100,0	474.432	100,0	915.104	100,0

Vir: SURS, 2013, MKO, 2013

Povprečna ekonomska velikost kmetijskih gospodarstev, izražena kot standardni prihodek, je bila v letu 2010 12.234 evrov. Za primerjavo – podatki Eurostata in KIS kažejo, da je povprečna ekonomska velikost, merjena s standardnim prihodkom na gospodarstvo, v državah EU-27 leta 2010 znašala 25.450 evrov. Pri tem se pojavljajo velike razlike med starimi in novimi državami članicami, saj je v EU-15 v povprečju skoraj 13 krat večja (71.825 evrov) kot v novih članicah (5.602 evrov). Slovenija z nekaj več kot 12.000 evrov na gospodarstvo spada v krog

⁸ A. Kajzer, M. Hribernik, M. Perko, A. T. Selan (2013): Spremembe na trgu dela v EU in Sloveniji v obdobju 2008–2012. Zbirka Delovni zvezki UMAR. Delovni zvezek 4/2013, let. XXII. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2013/DZ04_2013.pdf.

⁹ Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2012): Nacionalno socialno poročilo.

¹⁰ UMAR (2013): Poročilo o razvoju 2013: Po že narejenih premikih za izboljšanje gospodarskega okolja nujne nadaljnje razvojne spremembe, Ljubljana, 10. 5. 2013.

¹¹ SURS (2012): Popis kmetijstva 2010. Dostopno na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4594.

držav, ki precej zaostajajo za povprečjem EU-27. Kmetijska gospodarstva v Sloveniji so v letu 2010 dosegla skupni standardni prihodek več kot 915 milijonov evrov, to je povprečno 12.260 evrov na kmetijsko gospodarstvo ali skoraj 11.900 evrov na eno PDM.

Primerjava velikosti kmetijskih površin v uporabi na kmetijsko gospodarstvo med letoma 2000 in 2010 kaže na proces koncentracije. Upada namreč število kmetijskih gospodarstev, ki obdelujejo manj kot 10 ha kmetijskih zemljišč v uporabi, povečuje pa se delež kmetijskih gospodarstev, ki obdelujejo večje kmetijske površine (10 ali več ha). Kljub vsemu pa je zaradi majhnosti konkurenčnost slovenskih kmetij v primerjavi z EU-27 nizka. Povprečno kmetijsko gospodarstvo obdeluje 6,4 ha KZU, ki se povprečno razprostirajo na 22 parcelah. Tako znaša povprečna velikost parcele, ki je v rabi na kmetijskem gospodarstvu, komaj 0,3 ha. Zemljiška in posestna razdrobljenost je poleg neugodne velikostne strukture eden največjih razvojnih problemov slovenskega kmetijstva.

Gledano po vrstah rabe se je povprečna velikost kmetijskega gospodarstva od leta 2000 relativno najbolj povečala pri kmetijskih gospodarstvih s sadovnjaki in oljčniki (skoraj za 50 %), sledijo kmetijska gospodarstva z vinogradi in kmetijska gospodarstva z njivami in vrtovi (za okoli 30 %), najmanj pa se je povečala povprečna površina kmetijskih gospodarstev s trajnim travinjem (za slabih 17 %).

V slovenskem kmetijstvu je razvidna tudi vedno večja specializiranost. V letu 2010 je bilo v določen sektor rastlinske oziroma živinorejske pridelave usmerjenih 71 % kmetijskih gospodarstev (EU-27: 75 %). V okviru rastlinske pridelave prevladuje poljedelstvo (17 %). Med kmetijskimi gospodarstvi, ki se ukvarjajo z živinorejo, prevladuje pašna živinoreja (40 % vseh kmetijskih gospodarstev). Slabih 30 % kmetijskih gospodarstev pa je usmerjenih v mešano pridelavo. V Sloveniji se povečuje število gospodarstev, ki so usmerjena v različne oblike rastlinske proizvodnje, medtem ko se je število mešanih in živinorejskih gospodarstev zmanjšalo. Z rejo živine se je od leta 2000 do leta 2010 prenehalo ukvarjati več kot 18.800 kmetijskih gospodarstev. Zaradi tega se je povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo z živino od leta 2000 do leta 2010 kljub zmanjšani prireji glavnih vrst živine dvignilo s 6,1 na 7,2 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo ali za skoraj 18 %.

Kljub temu, da je v Sloveniji vedno več gospodarstev usmerjenih v določeno vrsto proizvodnje, tudi z vidika specializacije proizvodnje zaostajamo za povprečjem EU-27.

V zadnjih nekaj letih je opazen tudi trend naraščanja števila ekoloških kmetijskih gospodarstev. V letu 1998 je bilo v kontrolo vključenih le 41 kmetijskih gospodarstev, v letu 2012 pa že 2.682. V tem letu je 2.104 kmetijskih gospodarstev uspešno zaključilo preusmeritveno obdobje in pridobilo certifikat, s tem pa tudi pravico do označevanja svojih pridelkov oziroma živil z uradno označbo »ekološki«. Število kmetijskih gospodarstev v sistemu nadzora še vedno predstavlja le 3,6 % vseh kmetijskih gospodarstev.

Kmetijska zemljišča v uporabi, ki so vključena v kontrolo ekološkega kmetovanja, so v letu 2012 obsegala 7,6 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Z vidika posameznih kategorij kmetijskih zemljišč v uporabi so zavzemala največji del travinje, in sicer 87,3 % od vseh ekoloških kmetijskih zemljišč v uporabi.

Preglednica 4: Površine pod ekološko pridelavo glede na vrsto kultur v letih 2000–2012

Površina (ha)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Travinje	12.800	18.500	20.908	21.670	24.458	26.036	26.983	26.251	27.041	28.364	30.665
Njive	850	1.300	1.640	924	1.587	2.305	1.844	1.987	2.354	2.400	2.753
Vinogradi	55	50	49	67	125	184	191	203	297	287	324
Oljčniki	-	-	4,48	6,56	27	21	16	50	77	92	184
Sadovnjaki	65	100	336	360	536	669	711	782	7983	858	994
Vrtnine	58	68	82	142	96	108	91	114	122	148	181
SKUPAJ	13.828	20.018	23.018,48	23.169,56	26.829	29.323	29.836	29.387	30.689	32.149	35.101

Vir: MKO, 2013

Kmetijska zemljišča

V letu 2010 je bilo v uporabi 474.432 ha KZU. To je 2 % (ali 0,6 % ozemlja Slovenije) manj kot v letu 2000. Zmanjšanje KZU je predvsem posledica zmanjšanja površine trajnih nasadov (za okoli 10 % ali skoraj 3.100 ha) in trajnega travinja (za 3 % ali nekaj več kot 7.900 ha).

Za Slovenijo je značilen velik delež območij, ki so deležna posebnega režima upravljanja z vidika varovanja okolja, kar vpliva tudi na kmetovanje. V skladu z določbami Direktive Sveta 91/676/EGS je celotno ozemlje

Slovenije določeno kot ranljivo območje za onesnaževanje z nitrati iz kmetijskih virov. Vodovarstvena območja predstavljajo več kot 20 % (442.822 ha) ozemlja Slovenije.

Tudi naravni omejitveni dejavniki pomembno vplivajo na konkurenčnost slovenskega kmetijstva. Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD) pokrivajo 86,3 % celotnega ozemlja države, od tega 72,3 % predstavljajo hribovsko gorska območja. V preteklih desetletjih je zato prišlo do opuščanja kmetovanja, odseljavanja prebivalstva in posledično zaraščanja kmetijskih zemljišč. V zadnjem desetletju se je trend zaraščanja kmetijskih površin umiril in ustavil, tako da se skupna površina kmetijskih zemljišč ni bistveno spremenila. Povečanje zaraščenosti je bilo najbolj intenzivno v zadnjih petdesetih letih, predvsem na reliefno in geografsko slabših zemljiščih. Po evidenci dejanske rabe kmetijskih zemljišč je v Sloveniji okrog 25.000 ha kmetijskih zemljišč v zaraščanju in dobrih 9.000 ha kmetijskih zemljišč, poraslih z gozdnim drevjem, kar skupaj predstavlja 1,72 % celotne površine RS oziroma 5,23 % vseh kmetijskih zemljišč. Pojav je najbolj razširjen v Obalno Kraški ter Pomurski regiji.

Glede na dejstvo, da se pretežni del kmetijskih zemljišč v uporabi nahaja na območjih z neugodnimi pogoji za kmetijsko dejavnost, v strukturi kmetijskih zemljišč v uporabi še vedno prevladujejo trajni travniki in pašniki, ki predstavljajo več kot polovico (58 %) kmetijskih površin, sledijo njive in vrtovi s 36 % ter trajni nasadi s slabimi 6 %.

Preglednica 5: Kmetijska gospodarstva po rabi zemljišč

	2000		2010	
	Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev	Površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev
Kmetijska zemljišča v uporabi	485.879	86.423	474.432	74.455
Njive	170.571	80.858	170.144	63.272
Trajni travniki in pašniki	285.410	74.230	277.492	61.949
Trajni nasadi	29.890	58.056	26.796	39.402
Zemljišča v zaraščanju in neobdelana kmetijska zemljišča	51.370	86.467	32.659	15.422

Vir: SURS, 2013.

Opomba: Skupni travniki in pašniki niso vključeni (leta 2000 22.786 ha, leta 2010 8.221 ha).

Površina njiv se v obdobju od 2000–2010 ni bistveno spremenila (le za 0,2 %); spremenila se je le velikostna struktura rabe njiv. Delež kmetijskih gospodarstev, ki obdelujejo večje njivske površine (10 ali več ha), se je povečal za 2,6 odstotne točke; ti so skupaj obdelovali za skoraj 18 odstotnih točk več njiv kot pred desetimi leti. Medtem ko se po površini kmetijske zemlje na prebivalca (0,22 ha) Slovenija še lahko primerja z evropskim povprečjem, pa se glede na površino njiv na prebivalca (0,08 ha) nahaja na samem repu evropskih držav (SURS, 2011). Slovenija nima večjih sklenjenih območij, primernih za poljedelsko pridelavo. Zaradi razgibanega površja so njivske površine v glavnem omejene na ravninske dele dolin in kotlin. Izjema je severovzhodni, panonski del, ki predstavlja najpomembnejše poljedelsko območje v državi.

Razmerje med travniškimi in njivskimi površinami se je predvsem v zadnjem stoletju še posebej izrazito spremenilo v korist travinja. Delež travinja v strukturi rabe kmetijske zemlje je skoraj dvakrat večji od povprečnega deleža v EU. Kljub velikemu deležu pa je za travnati svet v Sloveniji značilno, da je ekonomsko razmeroma slabo izkoriščen, saj ekstenzivni travniki še vedno predstavljajo večji delež kot intenzivni. Travniki in pašniki v Sloveniji pokrivajo skoraj dve tretjini vseh kmetijskih zemljišč.

Ekonomsko stanje v kmetijstvu

Po podatkih nacionalnih računov je kmetijstvo skupaj z lovstvom, gozdarstvom in ribištvm v letu 2011 k skupni ustvarjeni dodani vrednosti prispevalo 2,5 %. Po podatkih ekonomskih računov za kmetijstvo je produktivnost dela v kmetijstvu (BDV/PDM) v letu 2011 znašala 6.240 evrov, kar je le 41 % evropskega povprečja za leto 2011.¹² Povprečen indeks letne rasti produktivnosti kmetijstva za obdobje 2007–2011 znaša 1,05, medtem ko indeks rasti 2011/2007 znaša 1,22 (upoštevajoč tekoče cene). Faktorski dohodek je v letu 2011 znašal 481 milijonov evrov. Preračunano na PDM je znašal 6.167 evrov, kar predstavlja 44 % povprečja EU-27.

¹² SURS (2011): Ekonomski računi.

Preglednica 6: BDV, zaposlenost in produktivnost dela v kmetijstvu, po letih (v tekočih cenah)

Leto	2007	2008	2009	2010	2011
BDV v osnovnih cenah, v mio EUR (v tekočih cenah)	429,59	403,16	394,8	414,85	486,65
BDV v osnovnih cenah, v mio EUR (v stalnih cenah preteklega leta)	482,31	392,01	456,7	411,98	455,87
Zaposleni v kmetijstvu, (PDM, skupaj)	83.953	83.185	80.188	77.012	77.986
Produktivnost kmetijstva (BDV/PDM, tekoče cene)	5.117	4.847	4.923	5.387	6.240

Vir: SURS, 2013

V letu 2010 je delež proizvodnje kmetijskih proizvodov znašal okrog 98 % vrednosti kmetijske dejavnosti, delež kmetijskih storitev pa okrog 2 % vrednosti te dejavnosti.¹³ Rastlinska pridelava je v letu 2011 k bruto vrednosti kmetijske proizvodnje prispevala okoli 54 %. Delež živinoreje je v skupni bruto vrednosti kmetijske proizvodnje znašal 46 %.¹⁴

Stopnja samooskrbe z rastlinskimi in živalskimi proizvodi

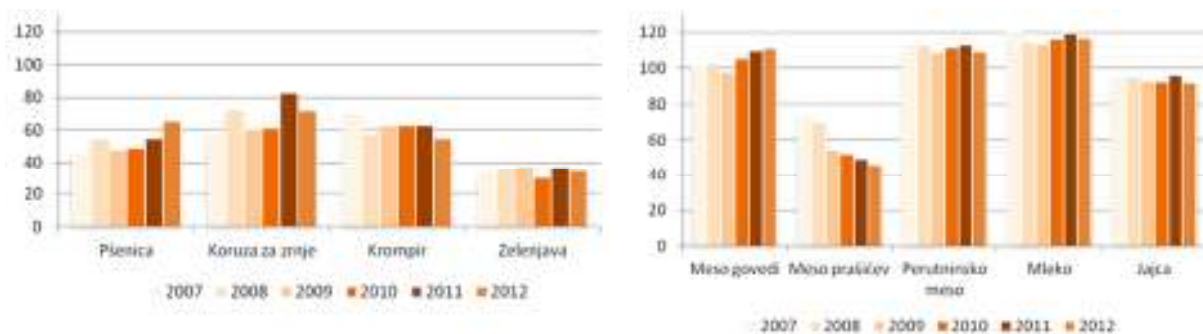
Po podatkih SURS in KIS je stopnja samooskrbe v Sloveniji za živalske proizvode precej višja kot za rastlinske proizvode, kjer je še zlasti nizka samooskrba z zelenjavo in krompirjem. Pri živalskih proizvodih so v primerjavi s stopnjami samooskrbe z rastlinskimi proizvodi dosežene stopnje samooskrbe višje ter nekoliko stabilnejše.

Preglednica 7: Koledarske rastlinske in živalske bilance

	Domača proizvodnja 1.000 t	Domača potrošnja	Stopnja samooskrbe %	Potrošnja na prebivalca kg/preb.
Žita	576,4	809,2	71,2	115,4
Meso	151,2	181,6	83,3	88,3
Zelenjava	70,8	208,0	34,0	95,4
Krompir	79,3	143,9	55,1	63,3

Vir: SURS, 2013

V povprečju zadnjih petih let (2007–2011) je samooskrba z mesom znašala 87 %. Pri posameznih vrstah mesa se dosežene stopnje samooskrbe precej razlikujejo, pri čemer je potrebno izpostaviti nizko samooskrbo s prašičjim mesom, ki je v letu 2012 je znašala 46 %.

Grafikon 2: Samooskrba z rastlinskimi in živalskimi proizvodi

Vir: SURS, KIS, 2012

Delež samooskrbe z ekološkimi živili znaša le 20 %.¹⁵

Delovna sila na kmetijskih gospodarstvih

V letu 2010 se je s kmetijsko dejavnostjo ukvarjalo več kot 208.000 delovno aktivnih oseb, ki so bile zaposlene v kmetijskih podjetjih in na družinskih kmetijah. Njihov vložek dela, skupaj s tistimi, ki so delali sezonsko ali priložnostno, je znašal 77.012 PDM (1 PDM = 1800 ur na leto). V Sloveniji je kar 89 % dela v kmetijstvu v letu 2010 opravila družinska delovna sila; del te delovne sile so tudi nosilci kmetijskih gospodarstev. Ti so v letu

13SURS(2012). Statistične informacije. Dostopno na : <http://www.stat.si/doc/statinf/15-si-073-1201.pdf>.

14 KIS in MKO (2012): Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2011.

15Slabe A. et al (2010): Analiza stanja in potencialov za rast ponudbe ekoloških proizvodov v luči doseganja ciljev Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015. Zaključno poročilo o rezultatih opravljenega raziskovalnega dela projekta v okviru ciljnega raziskovalnega programa (CRP) »Konkurenčnost Slovenije 2006–2013«. Biotehniška fakulteta in Inštitut za trajnostni razvoj.

2010 sami opravili kar 45 % vsega dela v kmetijstvu.¹⁶ V primerjavi z letom 2000 se je skupno število PDM zmanjšalo za 29 %.

Povprečno kmetijsko gospodarstvo v EU-27 zaposluje 0,81 PDM (EU-15: 0,94 PDM na gospodarstvo, EU-12: 0,72 PDM na gospodarstvo). Slovenija ima v primerjavi z EU-27 nadpovprečno zaposlenost na kmetijskih gospodarstvih (1,03 PDM).

Produktivnost dela v kmetijstvu, ki je v veliki meri odraz agrarne strukture, je na območju EU-27 zelo različna, kar je razvidno iz površine KZU, ki jo obdeluje ena PDM. Ena PDM v EU-27 v povprečju obdeluje 17,6 ha KZU (EU-15: 25,1 ha, EU-12: 10,0 ha). Ena PDM v Sloveniji obdeli 6,3 ha KZU kar je skoraj 3 krat manj od povprečja EU-27 in 4 krat manj od povprečja EU-15.

V primerjavi z letom 2003 se je produktivnost dela v kmetijstvu v državah EU-27 močno povečala, saj je ena PDM v letu 2010 obdelala 4,6 ha več KZU. V Sloveniji se je v obravnavanem obdobju ta površina povečala za 1,2 ha. Produktivnost dela, merjena v KZU/PDM, se je v Sloveniji v obdobju 2003–2010 povečala skoraj za četrtino (+ 23,4 %), na ravni držav EU-27 pa za več kot tretjino (+ 35,8 %).

Na produktivnost dela pomembno vpliva tudi starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev. V EU-27 je delež gospodarjev mlajših od 55 let 46,9 %, pri čemer je ta delež v novih državah članicah nekoliko večji (47,3 %) kot v državah EU-15 (46,4%). Slovenija sodi v krog držav z neugodno starostno strukturo gospodarjev. Mlajših od 55 let je 43,4 %, kar je 3,5 odstotne točke manj od povprečja EU-27. Delež gospodarjev, mlajših od 35 let, v Sloveniji znaša samo 4,3 %, s tem sodimo v krog držav z najmanjšim deležem mladih gospodarjev, ki precej zaostaja za povprečjem EU-27 (7,5 %).

Še eden od pomembnih dejavnikov za učinkovito vodenje kmetijskih gospodarstev je izobrazbena struktura, saj se dobro izobraženi, inovativni in ozaveščeni kmetje lažje prilagodijo gospodarskim, okoljevarstvenim in družbenim razmeram. Po podatkih popisa v letu 2010 je imelo v državah EU-27 kar 70,4 % gospodarjev le praktične izkušnje v kmetijstvu, delež tistih, ki imajo popolno kmetijsko izobrazbo, pa je znašal 7,0 %. V Sloveniji je izobrazbena struktura nekoliko boljša od povprečja EU-27, saj imata samo praktične izkušnje v kmetijstvu slabi dve tretjini gospodarjev (64,4 %), delež tistih s popolno kmetijsko izobrazbo pa je 8,9 %.

Izobrazbena struktura gospodarjev se počasi izboljšuje, saj se je v obdobju 2005–2010 na ravni EU-27 za 9,6 odstotnih točk povečal delež tistih, ki imajo doseženo najmanj osnovno stopnjo kmetijske izobrazbe. V Sloveniji se je ta delež v obravnavanem obdobju povečal za 7,7 odstotnih točk.¹⁷

V vseh proizvodnih usmeritvah znotraj slovenskega kmetijstva (enako pa velja tudi za živilsko-predelovalno industrijo in gozdarstvo) se kažejo izrazite potrebe po prenosu tehnologij in tehnološkega znanja v prakso, aplikativnih raziskavah, razvoju in nadgradnji raziskovalne infrastrukture, močnejši povezanosti med strokovnimi službami, raziskovalci in akademsko sfero ter dvigu večje specializiranosti in usposobljenosti svetovalcev in primarnih proizvajalcev. Hkrati se pojavlja velika potreba po prenosu dobrih praks.

Na področju prenosa znanj imajo pomembno vlogo javne svetovalne službe, saj tradicionalno delujejo kot vmesni člen med akademsko in raziskovalno sfero ter končnimi uporabniki znanja. Poleg tega imajo izjemno pomembno vlogo pri prenosu znanja tudi fakultete in raziskovalni instituti, srednje kmetijske šole ter druge organizacije, društva. Dejstvo pa je, da je na teh področjih prenos znanja in inovacij od raziskovalne sfere preko svetovalne službe in predstavniških interesnih organizacij do končnih uporabnikov – kmetov šibek oziroma nezadosten. Podobno pa velja tudi za povratni pretok informacij o zaznanih potrebah kmetijske prakse. Vzrok takšnemu stanju je tudi obstoječi sistem vrednotenja raziskovalnih dosežkov, ki ne vrednoti neposredne uporabnosti raziskav v praksi, zaradi česar se raziskovalna sfera odmika od kmetijske prakse. Sodelovanje med posameznimi akterji v sistemu prenosa znanja in inovacij je sporadično, temelji predvsem na neformalnih vezeh. Medsebojno sodelovanje je zato prešibko.

Sodelovanje in povezovanje med posameznimi členi vzdolž živilske in gozdno-lesne verige ter vključenost v sheme kakovosti

¹⁶SURS (2012): Popis kmetijstva 2010. Dostopno na: <http://www.stat.si/doc/pub/kmetija.pdf>.

¹⁷KIS in MKO (2013): Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2012. Dostopno na: http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/ZP_2012_splosno.pdf.

Zadruge in druge oblike povezovanja – Za Slovenijo je značilna nizka stopnja tržne usmerjenosti, le 40 % družinskih kmetij pretežni pridelek nameni prodaji. Precejšen delež kmetijskih proizvodov se porabi ali proda neposredno na gospodarstvih, torej mimo evidentiranih tržnih poti (npr. organiziran odkup, lokalne tržnice). Ta delež je velik zlasti pri krmnem žitu, krompirju, vrtninah in sadju, kjer gre mimo evidentiranih tržnih poti med 70 % in 90 % pridelka. Pri živalskih proizvodih je ta delež praviloma manjši, na kar vplivajo tudi vedno strožji veterinarski predpisi. Zakol na gospodarstvih se je v večjem obsegu ohranil le pri prašičih (okoli 40 %) ter pri drobnici (več kot 90 %). Pri mleku prodaja v mlekarne (domače in tuje) zajema preko 80 % skupne proizvodnje, pri jajcih pa se po evidentiranih tržnih poteh (odkup in prodaja na tržnicah) proda okoli polovica celotne proizvodnje konzumnih jajc. Pri medu je ta delež precej manjši (okoli 25 %).

Zadruge¹⁸ v Sloveniji predstavljajo eno najbolj razširjenih in tradicionalnih oblik poslovnega sodelovanja v kmetijskem sektorju. Konec leta 2011 je na področju kmetijstva delovalo 91 zadrug, od tega se jih 74 združuje v Zadružno zvezo Slovenije. V celotnem zadružnem sistemu je bilo konec leta 2011 zaposlenih 2.900 delavcev. Zadružna zveza pa je pri tem povezovala 15.500 članov posameznih zadrug. Zadruge, ki so članice Zadružne zveze Slovenije, upravljajo tudi s 350 trgovinami, ki so večinoma na podeželju. Zadruge v Sloveniji so po svoji dejavnosti splošne, večnamenske nabavne in prodajne kmetijske zadruge ter specializirane (gozdarske, sadjarske, mlekarske in druge zadruge). Del zadrug ima v svoji lasti tudi živilsko-predelovalne obrate. Predvsem so to obrati za predelavo mesa in vinske kleti, v manjšem številu pa so prisotne tudi v mlečnem sektorju (nekateri sirarne, mlekarne).

Ob obstoječih zadrugah se pojavljajo tudi alternativne oblike omrežij oskrbe s kmetijskimi proizvodi in storitvami (npr. ekozadruge, naročena oskrba, socialne storitve), ki jih okarakterizira tesno sodelovanje med kupci in prodajalci oziroma proizvajalci dobrin in storitev ustrezne kakovosti. Ena izmed alternativnih oblik združevanja so skupine proizvajalcev. Do februarja 2013 se je ustanovilo in registriralo 22 skupin proizvajalcev za sheme kakovosti (ekološko pridelavo in predelavo, zaščiteno označbo porekla, zaščiteno geografsko označbo, zajamčeno tradicionalno posebnost, višjo kakovost). Kljub vzpostavljenim oblikam povezovanj so te skupine proizvajalcev še vedno premalo aktivne in tržno naravnane.

Sodelovanje v shemah kakovosti je povezano z dodatnimi stroški in obveznostmi, ki jih trg praviloma ne povrne v celoti, kar pogosto predstavlja oviro za hitrejšo in večje vključevanje proizvajalcev v te sheme. Na nacionalni ravni je bilo doslej zaščitanih 40 proizvodov (12 z zaščiteno označbo porekla, 15 z zaščiteno geografsko označbo, 3 z zajamčeno tradicionalno posebnostjo ter 10 z višjo kakovostjo). Od skupnega števila zaščitanih proizvodov, jih je 27 tudi certificiranih. Pri Evropski komisiji je registriranih 12 slovenskih proizvodov.

Ponudba proizvodov z višjo dodano vrednostjo (proizvodih iz shem kakovosti, proizvodi, ki so rezultat nadstandardne reje oz. dobrega počutja živali) na trgu je premajhna in ne zadostuje naraščajočim pričakovanjem potrošnikov. Prešibka povezanost, še zlasti tistih proizvajalcev, ki sodelujejo v shemah kakovosti, zavira kmetijska gospodarstva pri doseganju večje participacije na trgu in ekonomij obsega (velja predvsem za proizvode višje kakovosti, kot so npr. ekološki kmetijski proizvodi, kjer je količina proizvodov premajhna za trg). To je problematično tako z vidika naraščajočega povpraševanja potrošnikov kot tudi potreb živilsko-predelovalne industrije, ki mora surovine odkupovati iz tujine. Zaradi nepovezanosti in nezmožnosti dobave večjih količin proizvodov (predvsem iz shem kakovosti) na trg so primarni proizvajalci v podrejenem pogajalskem položaju v primerjavi z živilsko-predelovalno industrijo in trgovci. Prešibka povezanost se kaže predvsem kot posledica pomanjkanja zaupanja med posameznimi člani v agro-živilski verigi, samozadostnosti ter pomanjkanja znanja in usposobljenosti.

Živilskopredelovalna industrija¹⁹ - Konkurenčnost kmetijstva je pogojena tudi s konkurenčnostjo živilskopredelovalne industrije. Proizvodnja hrane in pijač spada med najpomembnejše dejavnosti slovenskega gospodarstva ter ima zaradi močne vpetosti v domače nabavne vire enega najvišjih multiplikativnih učinkov na nacionalno gospodarstvo, čeprav se prispevek živilskopredelovalne industrije k BDP vse od leta 1996 zmanjšuje. Za to gospodarsko panogo je značilna velika izpostavljenost ostri konkurenci iz tujine, s katero se ta podjetja soočajo zlasti po vstopu Slovenije v EU leta 2004 ter procesi lastniških konsolidacij (t.i. managerski odkupi), ki so v večini vključenih podjetij privedli do razvojnega zastoja, v najslabšem primeru tudi do stečajev podjetij.

18 Udovč A. in sod. (2012): Analiza ovir za učinkovitejše združevanje in povezovanje proizvajalcev kmetijskih proizvodov za skupno trženje. Končno poročilo. Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.

19 KIS in MKO (2013): Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2012.

V letu 2012 je bilo v 617 podjetjih živilskopredelovalne industrije zaposlenih 12.886 delavcev. Število registriranih podjetij v dejavnosti proizvodnje hrane in pijač se znatno povečuje, saj je bilo v letu 2012 registriranih 24 % več podjetij kot v letu 2007. Ob tem se je obrnil trend pri številu zaposlenih. V zadnjem desetletju se je namreč število zaposlenih v tej dejavnosti stalno zmanjševalo. V letu 2012 je panoga zaposlovala 25,3 % manj delavcev kot v letu 2007. V tem obdobju se zaradi raznosmernih trendov pri številu podjetij in številu zaposlenih spreminja struktura panoge, saj se ustanavljajo predvsem mikro in majhna podjetja. Najpomembnejše deleže v strukturi živilskopredelovalne dejavnosti ustvarjajo štiri panoge: mlinarstvo in pekarstvo, mesnopredelovalna industrija, predelava mleka in proizvodnja pijač (predvsem piva). Delež ostalih panog je bistveno manjši, še zlasti na področju predelave zelenjave, kjer je tudi samooskrba v Sloveniji nizka.

V povprečju je zaposleni v živilskopredelovalni dejavnosti v letu 2012 ustvaril 33.392 evrov. Če kazalnik primerjamo na daljše časovno obdobje, je trend precej neugoden, saj je živilskopredelovalna panoga dodano vrednost na zaposlenega glede na leto 2007 realno zmanjšala za 8 %. Če pa analiziramo absolutne vrednosti ustvarjene dodane vrednosti, brez upoštevanja spremembe števila zaposlenih, pa lahko ugotovimo, da se je v obdobju med letoma 2007 in 2012 le-ta zmanjšala za več kot petino. Med dejavnosti z najnižjo dodano vrednostjo na zaposlenega se praviloma zaradi strukturnih značilnosti uvrščajo pekarstvo, mlinarstvo, proizvodnja vina ter predelava mesa (vsi okoli 25.000 evrov na zaposlenega).

Poleg zaostrenih vertikalnih odnosov v verigi (porast tržnih deležev diskontnih trgovskih družb z glavino blaga iz uvoza, zaostrovanje konkurenčnih razmer na ravni trgovine na drobno, procesi lastniškega in finančnega prestrukturiranja nekaterih največjih družb v segmentu trgovine, dolgi plačilni roki, zahteve po dodatnih znižanjih, bonitetah...) ter upada kupne moči, se poslabšujejo tudi razmere na trgu kapitala, ki so posledica kreditnega krča. Viri financiranja za podjetja se dražijo, oziroma so nedostopni, kar se odraža v zmanjševanju dodane vrednosti in posledično kazalnikov dobičkovnosti. Nadalje, je eden od pomembnih dejavnikov zaostajanja precejšnjega dela slovenske ŽPI za konkurenčnimi državami tudi nekonkurenčnost slovenskega kmetijstva, ki zagotavlja pomemben del surovin za živilskopredelovalno industrijo.

Gozdarstvo in predelava lesa ter gozdno-lesne verige²⁰ - Slovenija je z gozdom zelo bogata država, po deležu gozda se uvršča na sam vrh držav EU, takoj za Finsko in Švedsko. Zato je les je eden izmed naravnih virov, ki ga ima Slovenija v izobilju. Posebnost Slovenije je tudi izredna ohranjenost naravnih ekosistemov, saj je v posebna varstvena območja za ohranjanje biotske raznovrstnosti Natura 2000 zajetih kar 286 območij, kar predstavlja kar 35,5 % celotne površine Slovenije oz. 50 % vseh slovenskih gozdov.

Skupna površina gozdov se je v zadnjih 130 letih povečevala s 36 % na 59 %. V letu 2011 je gozd pokrival 1.211.410 ha površine. Površina tako imenovanih gospodarskih gozdov znaša 1.075.521 ha, varovalnih gozdov 99.248 ha in gozdnih rezervatov 9.600 ha.

Gozdovi so pomemben vir pitne vode, nenadomestljivo prispevajo k boljšemu zraku in blaženju posledic klimatskih sprememb in so pomemben vir lesa in lesne biomase. Slovenski gozdovi letno vežejo približno 5 Mt ogljikovega dioksida (v nadaljevanju: CO₂), od česar se nam v doseganje kjotskih ciljev znižanja emisij v letih 2008 do 2012 šteje le 1,32 Mt CO₂, kar finančno predstavlja približno 15 do 20 milijonov evrov letno. Lesna biomasa se uporablja za namen proizvodnje toplotne in električne energije in je torej pomemben obnovljiv vir energije. Zanj se uporablja les slabše kakovosti, ki nastaja kot stranski produkt (ostanek) pri primarni predelavi lesa v lesnopredelovalnih obratih (kemično neobdelan les) ter lesni ostanki, ki nastajajo pri rednem gospodarjenju z gozdom (vejevina, vrhači) in okrogli les slabše kakovosti (»lesna biomasa«). Letno se v Sloveniji za toplotne energetske namene porabi 1,3 milijona kubičnih metrov (v nadaljevanju: m³) lesa bruto (biomase), s katerim se proizvede 415 PJ toplotne energije.

Gospodarjenje z gozdovi je usmerjeno z načrti za gospodarjenje z gozdovi, ki zagotavljajo trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi. V gozdovih letno priraste več kot 9,1 milijona m³ lesa. Ne da bi ogrozili stabilnost gozdov in njenih habitatov, bi lahko letno posekali 75 % letnega prirastka. Možni posek v Sloveniji ni v celoti izkoriščen. Letno ostane v gozdovih približno 2 milijonov m³ neizkoriščenega možnega

20 Vir podatkov za to poglavje :

MGRT in MKO (2012): Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020. Dostopno na:

http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/DPK/3_Les_je_lep_naslovnica_kazalo_novo.pdf.

KIS in MKO (2013): Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2012.

SURS (2013): Teden slovenskih gozdov 2013. Dostopno na : http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=5507.

poseka. V letu 2011 je lesna zaloga znašala 334.104.893 m³. V letu 2011 je bilo skupno posekano 3,9 milijona m³, kar predstavlja 71 % možnega poseka.

Lastniška struktura zasebnih gozdov je izrazito neugodna, gozdne površine so povečini razdrobljene in majhne, lastniki pa med seboj nepovezani. 76 % gozdov je v zasebni lasti, 21 % v lasti države in 3 % v lasti občin. V zemljiško knjigo je vpisanih 466.973 lastnikov gozdov. 68 % lastnikov ima v lasti manj kot 1 hektar gozdne površine. Le 2 % lastnikov gospodari z gozdno posestjo, večjo od 15 ha. Povprečna velikost gozdne posesti na lastnika gozda je 2,6 ha. Zasebni lastniki na trgu nastopajo kot nepovezani posamezniki. Na področju gozdarstva je odstotek lastnikov gozdov povezanih v 26 društev lastnikov gozdov, ki so združena v okviru Zveze lastnikov gozdov.

Lastniki gozdov so v povprečju tehnično slabo opremljeni, ekonomsko neučinkoviti in strokovno premalo usposobljeni, zato so tudi nesreče pri delu pogoste. Kažejo se potrebe po tesnejšem povezovanju v gozdno-lesne verige kot tudi sodelovanju med raziskovalnimi institucijami ter končnimi uporabniki znanja (npr. lastniki gozdov, delavci v gozdovih).

Po podatkih popisa kmetijstva za leto 2010 so kmetijska gospodarstva v letu 2010 gospodarila z 32 % vsega gozda v Sloveniji. 84 % vseh kmetijskih gospodarstev pa je tudi lastnikov gozdnih površin. V celotni površini vseh zemljišč, ki so jih kmetijska gospodarstva uporabljala v letu 2010, je gozd obsegal 42 %. Posek, ki ga opravijo družinske kmetije, je v letu 2010 znašal 1.357.867 m³ in se je povečal v primerjavi z letom 2000 (1.286.868 m³).²¹

Med kmetijskimi gospodarstvi, ki so imela gozd, jih je v letu 2010 posek lesa opravilo nekaj več kot 42.620 ali 68 %. Intenzivnost poseka na kmetijsko gospodarstvo, ki je imelo posek, se je v letu 2010 glede na leto 2000 povečala za skoraj 28 odstotnih točk. V letu 2010 je gozdarska opravila (npr. posek, spravilo lesa, gradnja gozdnih cest, izdelava lesnih sekancev, gojenje in varstvo gozdov) izvajalo (z lastno ali najeto delovno silo) nekaj več kot 43.000 družinskih kmetij; te so v to delo vložile okoli 3.260 PDM. Za okoli 9.000 družinskih kmetij je ta dejavnost pomenila tudi dodaten prihodek ali pridobitno dejavnost; te kmetije so za gozdarska opravila skupno vložile nekaj več kot 1.480 PDM.

Število zaposlenih na področju gozdarstva se je v zadnjih 20 letih močno zmanjšalo. Pred letom 1990 je gozdarstvo zaposlovalo okrog 8.000 ljudi. Po podatkih za leto 2010 je v podjetjih s področja gozdarstva zaposlenih 1580 delavcev v 77 družbah; od tega je 5 velikih, 4 srednjih in 5 majhnih, 63 pa je mikropodjetij.²²

Po podatkih Ekonomskih računov za gozdarstvo je ta panoga v letu 2011 ustvarila 204,5 milijona evrov dodane vrednosti (upoštevana vrednost stoječega lesa, brez lastne porabe). Produktivnost dela v gozdarstvu (BDV/PDM) je v letu 2011 znašala 37.885 evrov. Trend produktivnosti dela v gozdarstvu je izrazito pozitiven, saj je znašala njegova vrednost leta 2002 20.301 evrov, rast v 10 letih je bila 86 %. Faktorski dohodek se je v obdobju od 2002 (108 milijonov evrov) do leta 2011 (184 milijonov evrov) povečal za 70 %. Primerjava produktivnosti med kmetijstvom in gozdarstvom pokaže, da je produktivnost v gozdarstvu za 40 % večja. Posekan les v nadaljnji predelavi ustvari približno 2 milijardi evrov dodane vrednosti.

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov je v letu 2010 znašala 2,94 milijona m³ (neto, brez skorje), kar je 0,5 % več kot leta 2009. V letu 2010 je proizvodnja okroglega lesa iglavcev znašala 1,56 milijona m³ (neto), listavcev pa 1,39 milijona m³ (neto). V letu 2011 je bil obseg pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov najvišji po drugi svetovni vojni in je znašal 3,4 milijona m³.

Po številu v Sloveniji prevladujejo žagarski obrati z do 5 zaposlenimi. Količinsko največ razžagajo večji žagarski obrati (nad 20 zaposlenih). V strukturi razreza prevladujejo hlodi iglavcev z več kot 75 % deležem.

Leta 2011 je bilo 12.023 kilometrov (v nadaljevanju: km) gozdnih cest in 489 km protipožarnih gozdnih cest, ki poleg svoje osnovne funkcije (požarna varnost) odpirajo tudi gozd, ter 45.000 km drugih grajenih neutrjenih gozdnih prometnic (vlak, poti).²³ V Sloveniji je petina gozdov pretežno zaprtih, pri tem so državni gozdovi bolj odprti od zasebnih. Da bi stanje izboljšali, je potrebno v obdobju 2011 do 2020 na podlagi podatkov iz načrtov

21SURS (2012): Popis kmetijstva 2010.

22Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020, s promocijskim sloganom »Les je lep«, je operativni dokument za povečanje konkurenčnosti celotne gozdno-lesne vrednostne verige, ki ga je sprejela Vlada RS na svoji 20. redni seji, dne 27. 6. 2012.

23Poročilo ZGS o gozdovih za leto 2011.

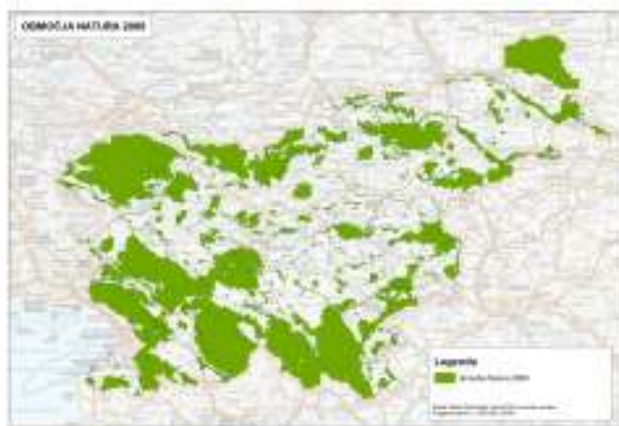
za gospodarjenje z gozdovi zgraditi 758 km gozdnih cest in 375 km protipožarnih gozdnih cest ter zgraditi oz. rekonstruirati 4.530 km gozdnih vlak.

Kmetijstvo in okolje

Narava

Območja Natura 2000 zajemajo 37 % površine Slovenije, od tega okoli 70 % predstavljajo gozdovi. Od negozdnih površin je v omrežju Natura 2000 približno 20 % KZU, med njimi pa so najpomembnejši ekstenzivni travniki. Ti so v mnogih območjih še v ugodnem stanju ohranjenosti, pritiski na zmanjševanje ugodnega stanja pa so veliki, tako po naravni poti z zaraščanjem zaradi opuščanja kmetovanja kot zaradi intenzifikacije njihove rabe.

Karta 1: Območja Natura 2000

Območja zavarovane narave – Ta območja pokrivajo dobrih 13 % površine države. Trenutno je v Sloveniji 1 narodni park, 3 regijski parki, 44 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat, 53 naravnih rezervatov in 516 naravnih spomenikov, spomenikov oblikovane narave ali naravnih znamenitosti, ki so zavarovani z državnimi ali občinskimi akti.

Zavarovana območja se deloma prekrivajo z varstvenimi območji Natura 2000. Zavzemajo manjšo površino kot območja Nature 2000, imajo pa višjo stopnjo organiziranosti z določenimi upravljavci.

Območja visoke naravne vrednosti – Kmetijstvo v območjih z visoko naravno vrednostjo ob ustreznih tehnoloških rešitvah lahko zagotavlja ustrezno raven biološke raznovrstnosti. Ekstenzivni načini gospodarjenja omogočajo ohranjanje pestrosti vrst in habitatov, s tem pa tudi enkratne krajine z bogato kulturno in naravno dediščino. Večina kmetijskih območij z visoko naravno vrednostjo je v zahodni in južni Sloveniji, pri čemer so v ospredju zlasti območja v gričevnatem, hribovskem in gorskem svetu.

Po oceni, ki je bila v Sloveniji narejena na osnovi podatkov o rabi zemljišč CORINE (2000) in podatkov o zajemu rabe kmetijskih zemljišč (primerljivo na leto 2000), se v kmetijskih območjih visoke naravne vrednosti nahaja med 60 in 80 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi.

Biotska raznovrstnost

Za Slovenijo je značilna izredno pestra in sorazmerno dobro ohranjena narava. Tako velika biotska raznovrstnost je predvsem posledica konvergence različnih vrst podnebja, geološke strukture ter velikih višinskih razlik, v veliki meri pa je povezana tudi s tradicionalno kmetijsko rabo. Ocenjuje se, da je okrog 60 % okolja naravnega ali polnaravnega, vključno s krajinami in površinami, s katerimi se je v preteklosti gospodarilo tradicionalno in kjer so bile dejavnosti že dolgo opuščene.

Tradicionalno kmetovanje je sicer povzročilo tudi nastanek določenih tipov drugotnih habitatov, ki imajo izreden pomen pri ohranjanju biotske raznovrstnosti, vendar pa biotsko raznovrstnost kljub temu ogrožata intenzifikacija kmetijske proizvodnje (ravnine) in opuščanje rabe zemljišč v višinskih in odročnih legah (območja, ki niso primerna za intenzivno obdelovanje, kraške košenice in pašniki, visokogorski pašniki). V ravninskih predelih je bila večina vlažnih travnikov osušena za pridelavo poljščin, z neustreznno rabo mineralnih gnojil in

fitofarmaceutskih sredstev pa so njive, sadovnjaki in travniki postali negostoljubni za številne rastlinske in živalske vrste.

V Sloveniji je ogroženih 10 % vseh praprotnic in semenk ter 56 % vretenčarjev (sesalci, ptiči, plazilci, dvoživke, ribe), najbolj ogroženi habitatni tipi pa so podzemni, obalni in morski, stoječe in tekoče vode ter suha in vlažna travišča. Na rdečem seznamu ogroženih vrst je več kot štiri petine vseh znanih vrst dvoživk in plazilcev ter skoraj polovica, to je 41, vrst sesalcev.

Ugodno stanje ohranjenosti habitatnih tipov v Sloveniji dosega skoraj polovica habitatnih tipov, več kot 60% vrst pa ugodnega stanja ohranjenosti ne dosega, neugodni so tudi trendi. Ustrezni ukrepi za ohranitev tradicionalnih in sonaravnih načinov kmetovanja, travniških sadovnjakov in za kmetovanje ob prisotnosti velikih zveri so zato izjemnega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Prav tako so se v slovenskem prostoru razvile številne avtohtone in tradicionalne sorte kmetijskih rastlin in pasme domačih živali, ki prispevajo k večji biotski (genski) raznovrstnosti. V zadnjih desetletjih so genotipi z visoko proizvodnostjo nadomestili manj produktivne avtohtone in tradicionalne tipe domačih živali, ki so se na ta način izgubili, zmanjšala pa se je tudi genska raznolikost pri posameznih vrstah domačih živali. K biotski (genski) raznovrstnosti prispevajo tudi avtohtone in tradicionalne sorte kmetijskih rastlin, ki so optimalno prilagojene specifičnim lokalnim okoljskim razmeram. Industrializacija kmetijstva je v zadnjih desetletjih močno ogrozila to genetsko in zgodovinsko pomembno ter za človekovo dejavnost značilno biotsko raznovrstnost.

Vode

Kakovost površinskih voda v Sloveniji – Površinske vode Slovenije deli razvodnica na dve vodni območji: vodno območje Donave in vodno območje Jadranskega morja. Na obeh vodnih območjih je bilo v skladu s Pravilnikom o določitvi in razvrstitvi vodnih teles površinskih voda (UL RS, št. 63/05 z vsemi spremembami) ob upoštevanju naravnih značilnosti voda, pripadajočih ekosistemov in vplivov človeka določenih 155 vodnih teles površinskih voda. Za posamezno vodno telo, ki predstavlja osnovno enoto upravljanja voda, je po zahtevah Okvirne vodne direktive 2000/60/ES treba spremljati kakovost in ocenjevati stanje površinskih voda.²⁴

Kar zadeva kemijsko stanje je obremenjenost slovenskih voda z nevarnimi oziroma prednostnimi snovmi majhna, saj je kar 147 vodnih teles površinskih voda (94 %) v dobrem kemijskem stanju. Bolj problematično je ekološko stanje površinskih voda, kjer ciljev direktive o vodah ne dosega kar 59 ocenjevanih vodnih teles (38 %), od tega sta dve vodni telesi (1 %) razvrščeni v zelo slabo stanje, sedem (5 %) v slabo in 50 (32 %) v zmerno ekološko stanje oziroma zmeren ekološki potencial.²⁵

Splošno razširjen in ključni problem predstavlja prekomeren vnos hranilnih snovi, zlasti fosforja in dušika, iz točkovnih in razpršenih virov (komunalne in industrijske odpadne vode, razpršeno onesnaževanje iz kmetijskih zemljišč). V Sloveniji so s fosforjem najbolj obremenjeni zadrževalniki v osrednji in severovzhodni Sloveniji, kar je posledica lege v območjih z intenzivno kmetijsko rabo tal in še vedno ne povsem urejeno komunalno infrastrukturo. Po visoki povprečni vsebnosti fosforja nad 100 µg/l izstopajo Šmartinsko, Perniško, Ledavsko in Gajševsko jezero.²⁶

Kakovost podzemne vode v Sloveniji²⁷ – V Sloveniji je približno 97 % prebivalcev vezanih na vire pitne vode iz podzemne vode, in sicer iz medzrnskih (aluvialnih), kraških in razpoklinskih vodonosnikov. Po podatkih iz Ocene kemijskega stanja podzemnih voda v Sloveniji v letu 2011, ki jo je izdelal ARSO, so bila najbolj obremenjena vodna telesa podzemne vode v osrednjem in severovzhodnem delu Slovenije, kjer so pretežno vodonosniki z medzrnsko poroznostjo. V teh delih Slovenije tudi nekatere površinske vode (Sava, Sora, Pšata, Kamniška Bistrica, Savinja, Bolska, Pesnica, Kučnica) ne dosegajo dobrega stanja zaradi višjih vsebnosti nitrata. Obremenjenost z nitrati je verjetno posledica kmetijstva, lahko pa je tudi posledica industrijskih in komunalnih izpustov na teh območjih. Podzemna voda je bila najbolj obremenjena z nitrati, pesticidi in njihovimi

24ARSO (2010): Vode v Sloveniji. Ocena stanja voda za obdobje 2006-2008 po določilih Okvirne direktive o vodah. Dostopno na:

<http://www.arso.gov.si/vode/poro%C4%8Dila%20in%20publikacije/vode%20v%20sloveniji.pdf>.

25ARSO (2010): Ocena stanja rek v Sloveniji v letih 2009 in 2010. Dostopno na:

<http://www.arso.gov.si/vode/poro%C4%8Dila%20in%20publikacije/vode%20v%20sloveniji.pdf>.

26ARSO (2012): Ocena stanja jezer v Sloveniji v letu 2011. Dostopno na:

http://www.arso.gov.si/vode/jezera/Poro%C4%8Dilo%20JEZERA%20_2011.pdf.

27MKO (2012): Poročilo Slovenije na podlagi 10. Člena Direktive Sveta 91/676/EGS, ki se nanaša na varstvo voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov za obdobje 2008–2011. Dostopno na:

http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/voda/nd_porocilo_2008_2011.pdf.

razgradnimi produkti (atrazin, desetil-atrazin, metolaklor, prometrin, terbutrin, kloridazon, vsota pesticidov ter kloriranimi organskimi topili (tetrakloroeten). Omenjeni parametri so najbolj pogost vzrok za preseganje standardov kakovosti oziroma vrednosti praga in s tem posledično za slabo kemijsko stanje podzemne vode.

Tla

Kakovost tal – Na podlagi analize pedoloških profilov, pedološke karte in talnih tipov glede različne rabe kmetijskih zemljišč v Sloveniji je bilo ugotovljeno, da je organske snovi na zemljiščih z intenzivno obdelavo v zgornjem horizontu tal manj kakor na zemljiščih, ki se ne orjejo ali rigolajo. Na splošno so tla za slovenske razmere sicer dobro oskrbljena z organsko snovjo, saj podatki pedološke karte kažejo, da je na 86,2 % kmetijskih zemljišč vsebnost organske snovi večja od 2 %, na 30,9 % kmetijskih zemljišč pa večja od 4 %. Sorazmerno dobro stanje gre pripisati predvsem sestavi kmetijskih zemljišč s prevladujočim travinjem in dejstvu, da se na njivah in v trajnih nasadih uporabi razmeroma veliko živinskega gnojila. Kljub temu, pa je v nekaterih delih države nujna povečana skrb za vzdrževanje in povečevanje organske snovi v tleh.²⁸

Po podatkih JRC (European Soil Portal) je bila v letu 2010 v Sloveniji vsebnost organskega ogljika v zgornjem sloju tal (0–30 cm) 0,2 Gt.

Erozija tal – Območja z visokim tveganjem glede erozije tal se pojavljajo lokalno in so močno odvisna od reliefa, vegetacije, vrste tal in podnebnih značilnosti. V Sloveniji prevladuje vodna erozija, pojavljata pa se tudi vetrna in snežna. Erozija na kmetijskih zemljiščih je predvsem vodna in vetrna, vendar nikakor ni zanemarljiva in je najintenzivnejša na njivah. Vetrna erozija je v Sloveniji geografsko omejena predvsem na območje Vipavske doline.

V Sloveniji letna izguba prsti zaradi erozije znaša približno 4 ton na hektar (Zorn, M. in Komac, B., 2005²⁹). Po ocenah inštituta JRC naj bi se v Sloveniji v letu 2004 med procesom erozije v povprečju izpralo 0,87 ton tal na hektar, kar je približno polovico manj od povprečja EU-25.

Onesnaženost tal – Pri onesnaževanju tal zaradi kmetijske dejavnosti izstopata predvsem uporaba mineralnih gnojil in fitofarmacevtskih sredstev.

Poraba mineralnih gnojil se je v Sloveniji v obdobju 1992–2010 zmanjšala za 30,6 %. Zmanjševanje porabe je opaziti predvsem po letu 1999, saj je bilo tega leta porabljenih še več kot 180.000 ton mineralnih gnojil, po letu 2008 pa že manj kot 140.000 ton. Tudi poraba mineralnih gnojil na hektar kmetijskih zemljišč v uporabi se je v omenjenem obdobju zmanjšala, in sicer od 342 kilogramov na hektar na 273 kilogramov na hektar, to je za 20,1 %. Za 23,6 % se je zmanjšala tudi poraba rastlinskih hranil - dušika, fosforja in kalija (od 135 kilogramov na hektar na 103 kilogramov na hektar). V obdobju 1992–2010 je bilo v povprečju porabljenih 63 kilogramov dušika, 30 kilogramov P₂O₅ ter 37 kilogramov K₂O. Med rastlinskimi hranili v sestavi mineralnih gnojil prevladuje dušik (49 %), sledita pa mu kalij (28 %) in fosfor (23 %). Mineralna gnojila se v Sloveniji uporabljajo predvsem za dognovanje z dušikom, gnojenje s fosforjem in kalijem pa se kombinira z uporabo živinskih gnojil pri predsetveni obdelavi tal.

Preglednica 8: Porabljen mineralna gnojila*

	Enota	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Skupaj									
Mineralna gnojila	t	174.180	162.680	149.467	146.593	149.587	135.011	119.135	131.855
Rastlinska hranila									
N	t	34.156	30.264	29.168	30.383	29.6313	25.039	28.202	27.486
P ₂ O ₅	t	18.250	14.640	13.431	12.787	12.745	11.935	7.655	9.901
K ₂ O	t	22.227	18.573	16.060	15.458	15.264	14.672	8.573	12.307
Poraba na ha KZU									
Mineralna gnojila	kg	342	332	294	299	300	274	254	273
Rastlinska hranila									
N	kg	67,1	61,7	57,3	62,0	59,4	50,8	60,2	56,9
P ₂ O ₅	kg	35,9	29,8	26,4	26,1	25,6	24,2	16,3	20,5
K ₂ O	kg	43,7	37,9	31,6	31,5	30,6	29,8	18,3	25,5

28 ARSO (2011): Kazalci okolja. Kakovost tal. Dostopno na: http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=462.

29 Zorn, M. in Komac, B. (2005): Erozija prsti na kmetijskih zemljiščih v Sloveniji. Ujma, 19: 164-174.

* Razpoložljiva mineralna gnojila

Vir: SURS, 2013

Poraba rastlinskih hranil (N, P₂O₅, K₂O) na hektar KZU je bila v Sloveniji v obdobju 2002–2009 večja kot v državah članicah EU (EU-27).

Bilanca dušika – V obdobju 1992–2010 se je skupni vnos dušika na kmetijska zemljišča zmanjšal od 92.130 ton na 77.749 ton, oziroma za 15,6 %. Zmanjšal se je tudi vnos dušika na hektar KZU, in sicer od 166 kilogramov dušika na hektar na 161 kilogramov dušika na hektar oziroma za 2,8 %. Glavni vzrok za zmanjšan vnos dušika v obdobju 1992–2010 gre iskati predvsem v 29,4 % nižji porabi dušika iz mineralnih gnojil. Vnos dušika iz živalskih gnojil se je zmanjšal za 6 %. Zaradi zmanjšanih površin kmetijskih zemljišč v uporabi se je v tem obdobju zmanjšal tudi vnos atmosferskega dušika (za 13,1 %) in vnos dušika s semeni in sadikami (za 15,2 %). V obdobju 1992–2010 se je zaradi večjih pridelkov in površin metuljnic povečal zgolj vnos dušika z biološko fiksacijo, in sicer za 14,9 % (ARSO, 2011).

Bilanca dušika tako kaže na bilančni presežek. Ta je v obdobju 1992–2010 znašal med 49 in 114 kilogramov dušika na hektar.

Poraba fitofarmacevtskih sredstev se je v Sloveniji v zadnjih dvajsetih letih skoraj prepolovila, z 2.031 ton v letu 1992 na 1.134 ton v letu 2010. Fungicidi, katerih uporaba se je v zadnjih letih precej zmanjšala, predstavljajo več kot dve tretjini vseh uporabljenih fitofarmacevtskih sredstev v Sloveniji, med njimi pa največji delež predstavljajo za okolje manj obremenjujoči anorganski fungicidi na podlagi žvepla. V letu 2010 je skupna poraba fitofarmacevtskih sredstev znašala 5,7 kilogramov na hektar.

Preglednica 9: Poraba fitofarmacevtskih sredstev (kilogramov aktivne snovi na hektar obdelovalnih zemljišč)

Sredstvo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Fungicidi	3,9	4,6	4,7 3,5*	4,2	5,5	4,8	4,0	3,4	4,1	4,0	4,0
Herbicidi	1,9	1,8	1,9 1,4*	2,0	1,4	1,6	1,6	1,7	1,4	1,4	1,3
Insekticidi	0,5	0,4	0,6 0,4*	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,2	0,3	0,3
Skupaj	6,8	6,9	7,4 5,5*	7,1	7,5	6,9	6,2	5,7	5,9	5,8	5,7

Vir: SURS, 2011; FURS, 2011

Poraba fitofarmacevtskih sredstev na hektar obdelovalnih zemljišč je v Sloveniji večja kot v večini drugih držav EU, vendar pa primerljiva z državami s podobnimi vrstami gojenih rastlin in podobnimi pridelovalnimi razmerami. Za Slovenijo je značilen velik delež trajnih nasadov (sadovnjakov, vinogradov in hmeljišč), na katerih je poraba sredstev za varstvo rastlin (predvsem fungicidov) na hektar precej večja kot pri žitih in večini okopavin.

Zrak

Emisije toplogrednih plinov – Izpusti toplogrednih plinov v letu 2011 so bili 19.509 Gg CO₂ ekvivalenta, kar je 4,2 % manj kot v izhodiščnem letu (1986). Prispevek iz kmetijstva v 2011 je bil 2.108 Gg CO₂ekv., kar je 10,8 % celotnih izpustov toplogrednih plinov. K izpustom iz kmetijstva sta največ prispevala metan (50,2 %) in didušikov oksid (41,1 %), nekaj pa še ogljikov dioksid (8,7 %) (ARSO, marec 2013). Letni izpusti metana v kmetijstvu so se od leta 1986 do leta 2011 zmanjšali za 7,2 %, izpusti N₂O za 21,3 % in izpusti CO₂ za 50,3 %. Toplogredni učinek toplogrednih plinov iz kmetijstva, izražen v ekvivalentih CO₂, se je v tem času zmanjšal od 2.628 na 2.108 Gg CO₂ ekvivalenta ali za 19,9 % (ARSO, 2013).

Izpusti toplogrednih plinov iz gozdarstva v letu 2011 so bili 16,15 Gg CO₂ ekvivalenta kar je le 0,08 % celotnih izpustov toplogrednih plinov. Izpusti toplogrednih plinov iz gozdarstva nastajajo pri rabi goriv za sečnjo, spravilo in dodelavo lesa na skladiščih (večinoma kot CO₂). Od leta 1986 do leta 2011 so se zmanjšali od 58,25 na 16,15 Gg CO₂ ekvivalenta ali za 72,3 % (ARSO, 2013).

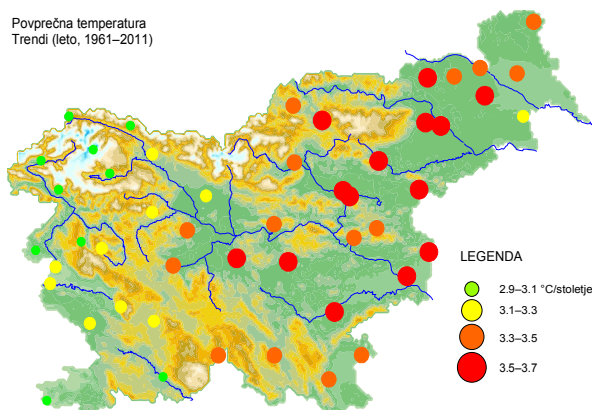
Emisije onesnaževal zraka – Kmetijska dejavnost prispeva k izpustom onesnaževal zraka pomembne deleže le glede amoniaka (NH₃) in delcev (PM₁₀, PM_{2,5} in TSP). Kmetijstvo prispeva majhne deleže še k izpustom dušikovih oksidov (NO_x) in nemetanskih organskih snovi (NMVOC), vendar le-ti v nacionalnih emisijskih evidencah zaenkrat še niso bili ocenjeni. Z vidika vplivov iz kmetijstva so pomembni zlasti izpusti amonijaka. Celotni izpusti

amoniaka so v letu 2011 znašali 17.207 ton. Prispevek iz kmetijstva je bil 16.034 ton, kar je 93,2 % celotnih izpustov amoniaka (ARSO, marec 2013). Od leta 1990 do leta 2011 so se letni izpusti amoniaka v kmetijstvu zmanjšali za 19,3 %.

Podnebne spremembe

Povprečna letna temperatura povsod po državi kaže tendenco naraščanja. V obdobju 1961–2011 se je ogrelo za okoli 1,7 stopinje Celzija, na vzhodu nekoliko več kot na zahodu. Trend števila vročih dni raste, število ledenih dni pa pada. Dvig temperature je bil občuten v vseh letnih časih, le jeseni je bil trend neizrazit. Segrevanje je opazno tudi na dnevnih ekstremih, najnižji in najvišji temperaturi zraka.

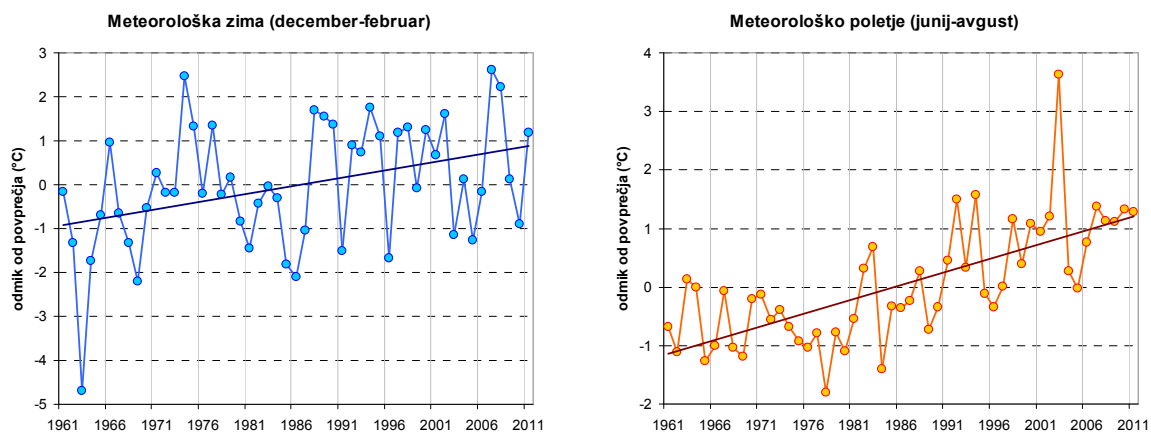
Karta 2: Velikost linearnega trenda povprečne temperature zraka v obdobju 1961–2011 na merilnih postajah

Vir: ARSO, 2013

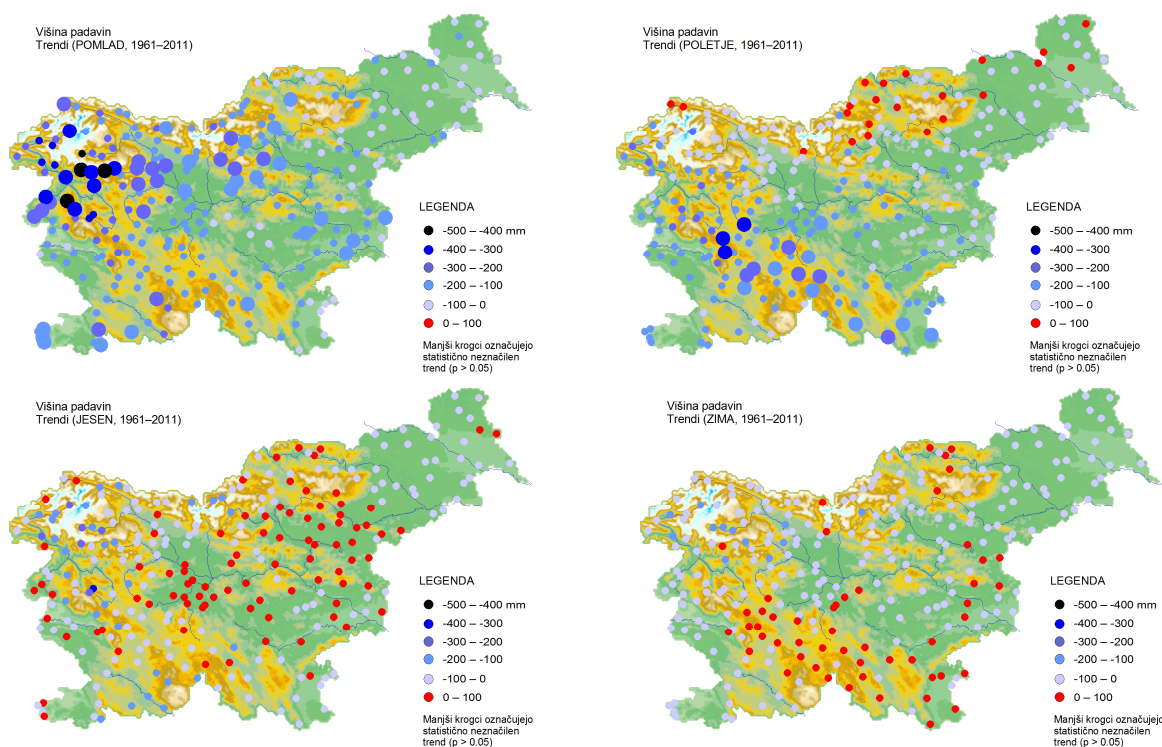
V obdobju 1987/88–2001/02 so prevladovali mile zime, v zadnjih let pa je bilo spet več običajno hladnih zim. Od leta 1992 smo imeli nekaj zelo vročih poletij, izjemno vroče je bilo leta 2003, izrazito je od povprečja izstopalo tudi poletje 2012. Večina poletij od leta 1992 je bila toplejša glede na trideset letno obdobje pred tem.

Grafikon 3: Časovna poteka odklona povprečne temperature zraka pozimi (levo) in poleti (desno) glede na povprečje obdobja 1961–2011

Vir: ARSO, 2013

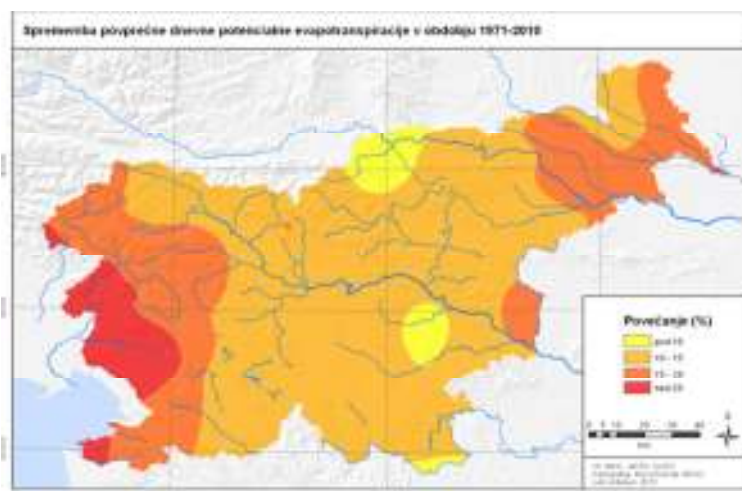
Na državni ravni se je letna višina padavin v obdobju 1961–2011 zmanjšala za okoli 160 milimetrov. Upad je bil večji v zahodni in južni Sloveniji. Približno polovico zmanjšanja lahko pripišemo pomladi, v ostalih letnih časih pa je sprememba precej manjša. Za razliko od temperaturnih trendov so padavinski mnogo bolj razgibani, zlasti prostorska spremenljivost je večja. Podatki o največji debelini snežne odeje povsod po državi kažejo tendenco upadanja, ki je najmanj izražena v visokogorju.

Karta 3: Velikost linearnega trenda višine padavin po meteoroloških letnih časih v obdobju 1961–2011

Vir: ARSO, 2013

Glede na izračunane trende je opaziti homogeno naraščanje števila dogodkov s padavinami nad 20 mm na Goriškem in Kozjanskem. Njihovo število pa upada v Slovenskem Primorju, v Alpah in na Dinarskem območju. Homogena območja naraščanja števila dogodkov s točo so opažena na Goriškem, na Notranjskem v pasu južno od Ljubljane, v delu Karavank in na zelo ozkem območju na Kozjaku. Pogostost toče pa je manjša v južnem predelu Julijskih Alp, na širokem območju Štajerske in Prekmurja ter v Beli krajini z okolico. Lokalno se pojavljajo tudi zelo intenzivne padavine v trajanju nekaj ur ali dan, morda dva, ki lahko povzročijo plazenje terena in lokalne poplave (hudourniške poplave in plazovi septembra 2007 na Gorenjskem in Štajerskem).

Predvsem zaradi dviga temperature se je povečala tudi evapotranspiracija. Skupaj z zmanjšanjem višine padavin v pomladnem in poletnem času, večja evapotranspiracija povečuje verjetnost za pojav tako kmetijske kot hidrološke suše. Skoraj po vsej Sloveniji se je evapotranspiracija v zadnjih štiridesetih letih povečala za več kot 10 %.

Karta 4: Sprememba povprečne letne potencialne evapotranspiracije v obdobju 1971–2010.

Namakanje je zgolj eden od možnih načinov prilagajanja na podnebne spremembe. V Sloveniji se namaka manj kot odstotek KZU. Najpogostejše namakane kulture so hmelj, zelenjadnice, sadje in koruza. Povečini so bili namakalni sistemi zgrajeni pred letom 1990, po tem pa je njihov razvoj zastal. Dejanska uporaba namakalnih sistemov je tudi nizka in marsikje ne preseže 50 % zemljišč na območju namakalnega sistema. Ovire za hitrejši razvoj na tem področju so zlasti dolgotrajno pridobivanje vseh ustreznih dovoljenj in dokumentacije.

Kmetijstvo in nekmetijske dejavnosti v kontekstu širšega socio-ekonomskega razvoja podeželja

Kmetijstvo je skozi čas pomembno sooblikovalo podobo in razvoj podeželja in ima tudi danes pomembno vlogo pri upravljanju podeželskega prostora, vendar pa njegov gospodarski pomen upada, kar je odraz kompleksnih družbeno-ekonomskih sprememb na podeželju. To se odraža v iskanju dodatnih virov dohodka na kmetijah v obliki razvoja dopolnilnih in drugih, nekmetijskih, dejavnosti na kmetiji kot tudi v razvoju drugih segmentov lokalnega gospodarstva izven kmetijskih okvirov.

Večina slovenskih kmetij zaradi specifične agrarne strukture ne more preživeti le z dohodki iz kmetijstva. Le slaba petina jih pridobiva dohodek izključno iz kmetijstva, preostale pa iz drugih virov na ali izven kmetije.³⁰ Ena izmed pojavnih oblik diverzifikacije dohodka na kmetiji so dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Ti potenciali so tako vitalnega pomena za razvoj kmetij, lokalnih skupnosti in podeželja nasploh. Dopolnilne dejavnosti omogočajo kmetiji boljšo izrabo njenih proizvodnih zmogljivosti ter delovne sile družinskih članov.

Preglednica 10: Število družinskih kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah	Število
Kmetije z vsaj eno dopolnilno dejavnostjo	12.103
Aranžiranje in izdelava vencev in šopkov ipd. iz lastnega cvetja in drugih okrasnih rastlin	48
Dejavnosti povezane s tradicionalnimi znanji na kmetiji	921
Izobraževanje na kmetijah, povezano s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo na kmetiji	514
Predelava mesa	202
Predelava mleka	254
Predelava sadja	538
Predelava vrtnin	356
Druge dejavnosti, povezane s predelavo hrane	1.772
Predelava lesa	627
Prodaja na kmetiji	445
Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo opremo, orodji in živalmi ter oddaja le-teh v najem	3911
Turizem na kmetiji	1786
Ribogojstvo in predelava sladkovodnih rib	21
Pridobivanje in prodaja energije iz obnovljivih virov	576
Drugo	132

Vir: MKO, 2013

Diverzifikacija dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih se odvija v kontekstu vzporedne diverzifikacije gospodarskih dejavnosti na podeželju in odpiranja podeželja različnim drugim funkcijam (podeželje kot prostor preživljanja prostega časa, turizma, bivanja ipd.). Podeželje je danes večnamenski prostor, v katerem se prepletajo različne gospodarske dejavnosti, pri tem pa še zdaleč ni prostor enakomernega socio-ekonomskega razvoja. Med posameznimi podeželskimi območji v Sloveniji lahko opazimo velike razlike v gospodarski in razvojni uspešnosti, ki so rezultat zmožnosti aktivacije in prepletanja različnih vrst kapitala: ekonomskega, človeškega, socialnega, kulturnega in okoljskega, zaradi česar so se v strokovni literaturi so se zato oblikovale različne tipologije podeželskih območij v Sloveniji, kot na primer poskus tipizacije podeželskih območij z vidika zmožnosti aktiviranja endogenih razvojnih potencialov³¹ in s tem povezana tudi tipologija ekonomske in razvojne uspešnosti slovenskih občin³².

Eden ključnih določevalcev uspešnosti posameznih območij je stopnja podjetniške iniciativnosti. V Sloveniji je bilo v letu 2011 evidentiranih 169.360 podjetij, od tega 159.986 mikropodjetij, 6.950 majhnih podjetij, 2.082

30 Cunder, T., 2006. Slovensko podeželje in nova strategija razvoja. Dela, 25, str. 147–158.

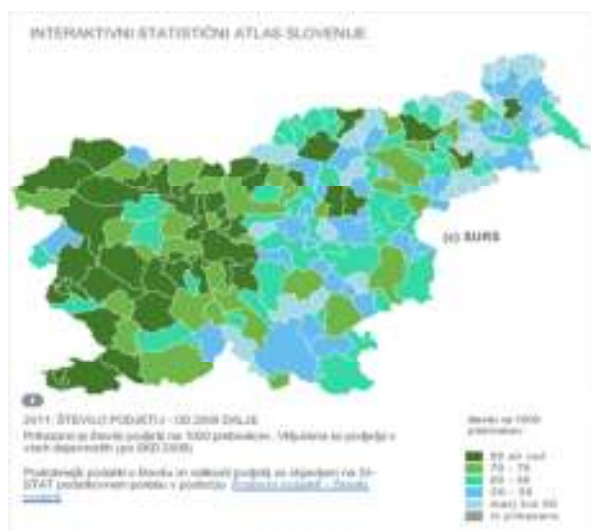
31 Povzeto po Potočnik Slavič, I. (2008): Endogeni razvojni potenciali podeželja. Doktorska disertacija.

32 Povzeto po Perpar A., Kastelec D. in Udovč A. (2013): Dejavniki raznolike ekonomske in razvojne uspešnosti slovenskih občin. Gradivo pripravljeno za namen 6. konference DAES, 18. in 19. april 2013, Krško.

srednje velikih podjetij in 342 velikih podjetij. Glede na število zaposlenih, so prevladovala mikropodjetja (94,5 %). Kljub temu pa so največ prihodka ustvarila srednje velika podjetja (26,4 %) in velika podjetja (33,5 %), ki so zaposlovala več kot polovico (55,4 %) vseh oseb, ki so delala v podjetjih. V letu 2011 je bilo 59,2 % vseh podjetij kohezijske regije zahodna Slovenija lociranih v osrednjeslovenski statistični regiji. Zaposlovala so 67,1 % vseh oseb, ki delajo, in ustvarila največ prihodka (72,6 %) v zahodni Sloveniji.

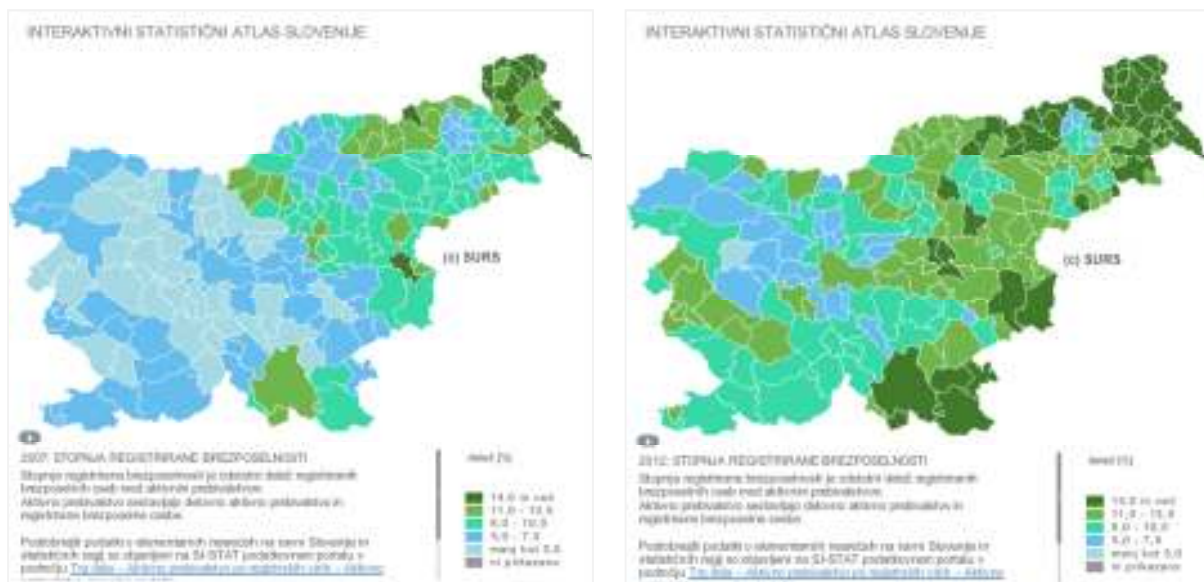
Eden od predpogojev za razvoj MSP na podeželju v okviru policentričnega modela razvoja Slovenije je zagotovo dobra infrastruktura, zlasti pokritost s široko-pasovnimi internetnimi povezavami, ki je tudi ključni indikator ravni razvoja infrastrukture informacijske družbe. Pri tem pa je ena od ključnih ovir pri oblikovanju vzdržnih poslovnih modelov na teh področjih, ki jo navajajo potencialni zasebni investitorji – operaterji elektronskih komunikacij, razpršena poseljenost slovenskega podeželja. Zaradi tega je stanje razpoložljivosti širokopasovne infrastrukture na podeželju, kjer so bele lise, slabo in zasebni investitorji pa nimajo komercialnega interesa za samostojna vlaganja na teh področjih. V letu 2012 je standardni fiksni širokopasovni internet pokrival 73,6 % gospodinjstev v Sloveniji (EU-27: 95,5 %). Dostop nove generacije (ang. »Next Generation Access«), ki bi omogočal vsaj 30 Mbps prenosa, je omogočen 65,1 % gospodinjstvom (EU-27: 53,8 %). Odjem fiksne širokopasovnega interneta (izraženo kot delež naročenih v % prebivalstva) je v januarju 2013 znašal 25,8 % (EU-27: 28,8 %). Delež hitrih povezav (vsaj 30 Mbps) je bil znatno nižji od povprečja, 3,9 % (EU-27: 14,8 %), delež ultra hitrih povezav (vsaj 100 Mbps) je znašal 3,2 % vseh naročenih (EU-27: 3,4 %). Odjem mobilnega interneta (izraženo kot delež naročenih v % prebivalstva) je januarja 2013 znašal 36,9 % (EU-27: 54,5 %).³³

Karta 5: Število podjetij na prebivalca v letu 2011

Izboljšanje podjetniškega okolja je ključnega pomena z vidika ohranjanja in ustvarjanja delovnih mest tudi na podeželju. Visoka stopnja brezposelnosti v Sloveniji (Karta 6) predstavlja velik družbeno-ekonomski izziv. Še zlasti je problematična brezposelnost mladih in starejših ter marginaliziranih družbenih skupin. Socialno podjetništvo je lahko eden pomembnih vzvodov za premagovanje revščine in socialne izključenosti, še zlasti najbolj ranljivih družbenih skupin.

Karta 6: Stopnja registrirane brezposelnosti leta 2007 in leta 2012

Vir: SURS, 2013

Prav tako lahko na ustvarjanje ugodnega okolja za krepitev socialne kohezije na podeželju v danih zaostrenih gospodarskih razmerah pozitivno vplivajo tudi lokalna razvojna partnerstva. Slovenija ima več kot dvajsetletne izkušnje iz izvajanjem programov celovitega razvoja podeželja in aktivnim vključevanjem lokalnih skupnosti in prebivalstva v razvojno načrtovanje. Prelomnico na tem področju je pomenil začetek programov Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi (CRPOV) v letu 1990, ki so bili sčasoma nadomeščeni z Razvojnimi programi podeželja. S tem so bile vzpostavljene možnosti za oblikovanje učinkovitih lokalnih razvojnih partnerstev in podlaga za izvajanje ukrepov 4. osi LEADER v okviru PRP 2007–2013, katerih cilj in namen je povečati vključenost lokalnega prebivalstva v določanje lokalnega razvoja.

4.1.2 IDENTIFICIRANE PREDNOSTI PROGRAMSKEGA OBMOČJA

Velika raznovrstnost podnebnih, geomorfoloških pogojev na relativno majhnem ozemlju.

Slovenija leži na območju, kjer se stikajo različne klimatske in geomorfološke značilnosti ter različne kulture alpskega, mediteranskega in panonskega sveta. Velika raznovrstnost podnebnih in geomorfoloških pogojev je omogočila razvoj različnih proizvodnih usmeritev v kmetijstvu. Slovenski prostor je prepoznaven po veliki reliefni razgibanosti, raznovrstni kulturni krajini, stavbeni in naselbinski dediščini ter bogatih in raznolikih naravnih sistemih.

Sproženi procesi strukturnega prilagajanja v smislu naraščajoče specializacije in izboljševanja izobrazbene strukture.

Primerjava med popisoma v kmetijstvu za leti 2000 in 2010 kažejo na sprožene procese strukturnega prilagajanja, ki se kažejo v postopnem povečevanju specializacije, zlasti pa v izboljševanju izobrazbene strukture. Povečanje povprečne KZU na kmetijsko gospodarstvo je sicer skromno, vendar se vendarle kaže povečevanje števila kmetijskih gospodarstev z večjim obsegom KZU.

Dolgoletna tradicija zadružništva in nastajanje drugih oblik sodelovanja, zlasti na področju trženja proizvodov iz shem kakovosti.

Kmetijsko in gozdarsko združenstvo na Slovenskem ima več kot 140 let bogate zgodovine in izkušenj. Zadruga igrajo pomembno vlogo pri organiziranju trga kmetijskih proizvodov (odkup in prodaja), predelavi ter oskrbi z reprodukcijskim, gradbenim materialom ter potrošnim blagom, s čimer prispevajo k zaposlenosti, ohranjanju poseljenosti in razvoju podeželja. Hkrati se je na področju skupnega trženja proizvodov shem kakovosti vzpostavilo več skupin proizvajalcev.

Velika gozdnatost države - les je najpomembnejša naravna surovina.

Slovenija je za Švedsko in Finsko v samem vrhu držav EU po pokritosti z gozdovi, zato je les njena najpomembnejša naravna surovina in velika primerjalna prednost.

Obremenjevanje okolja s kmetovanjem se znižuje.

Obremenjevanje okolja s kmetovanjem, merjeno s porabo gnojil in pesticidov, povprečnimi pridelki poljščin, intenzivnostjo živinoreje (ki je pomemben vir emisij toplogrednih plinov in amonijaka) in deležem sonaravne pridelave, je zmerno in se v zadnjih letih znižuje.

Strategija prilagajanja kmetijstva podnebnim spremembam ter uveljavljeni ukrepi obvladovanja tveganj (sofinanciranje zavarovalnih premij), krepitev baze znanja (v obliki strokovno-raziskovalnega dela) in investicij v blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe.

Slovenija je leta 2008 sprejela Strategijo prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam. Izvedbeni dokument te Strategije predstavlja Akcijski načrt strategije prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam. Akcijski načrt vključuje ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam, ki se izvajajo v okviru sredstev akcijskega načrta ali pa so izvedeni v okviru drugih programov, projektov ali rednih nalog. Med drugim so se ukrepi akcijskega načrta uresničevali tudi preko PRP 2007–2013, v okviru katerega so bila nepovratna sredstva dodeljena naložbam v prilagoditev in blaženje podnebnih sprememb. Na tem področju se je okrepilo tudi znanstveno-raziskovalno delo.

Bistven instrument je tudi ukrep sofinanciranja zavarovalnih premij. Tveganja zaradi škode po naravnih nesrečah se s tem porazdelijo med državo, ki zagotovi sredstva za sofinanciranje premij, med zavarovalnice, ki ocenijo in izplačajo odškodnino za škode ter kmetovalca, ki nosi del škode v obliki odbitne franšize in plača del zavarovalne premije. S sofinanciranjem zavarovalnih premij država spodbuja kmetijska gospodarstva, da povečujejo obseg zavarovanja in si na ta način zagotavljajo večjo ekonomsko in socialno varnost tudi v povezavi s škodami, ki nastajajo zaradi naravnih nesreč. Pri odpravi posledic naravnih nesreč država še vedno sodeluje le v primeru škode, ki nastane zaradi pojavov oziroma nesreč, ki jih zavarovalnice ne zavarujejo npr. v primeru škode po suši.

Privlačnost slovenskega podeželja zaradi ohranjenosti narave, tradicionalne kulturne krajine, bogate kulture, razvoja prometnih povezav in druge infrastrukture.

Razvoj cestnega omrežja in druge infrastrukture povečuje privlačnost slovenskega podeželja kot bivanjskega prostora in hkrati tudi kot prostora, v katerem se prepletajo različne gospodarske aktivnosti.

4.1.3 IDENTIFICIRANE SLABOSTI PROGRAMSKEGA OBMOČJA

Velik delež OMD območij, iz česar izhaja omejen izbor proizvodnih usmeritev, višji stroški pridelave, nižja konkurenčnost kmetijskih gospodarstev v primerjavi z kmetijskimi gospodarstvi v ravninskih predelih.

Na konkurenčnost slovenskega kmetijstva pomembno vplivajo naravne danosti, saj se pretežni del KZU (74,2 %) nahaja na OMD. OMD pokrivajo 86,3 % celotnega ozemlja države, od tega 72,3 % predstavljajo hribovska gorska območja, za katera so značilni strmi nagibi in visoka nadmorska višina. Poleg navedenih območij se kmetijska zemljišča nahajajo tudi na območjih s posebnimi omejitvami, to so območja pogostih poplav, močnega vetra, območje Ljubljanskega barja, Krasa s svojimi specifičnimi lastnostmi ter območja erozijskega gričevja v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije ter na drugih območjih s specifičnimi omejitvami, kamor sta vključeni Bela in Suha Krajina z značilnimi kraškimi pojavi. Kmetijska gospodarstva v teh območjih so manj konkurenčna in zaradi odražanja specifičnih naravnih pogojev v strukturi rabe kmetijskih površin tudi manj prilagodljiva.

Procesi prestrukturiranja v kmetijstvu potekajo, vendar počasneje kot v povprečju EU.

Ključni dejavniki razvojnega zaostanka so naslednji:

- Kljub izboljševanju še vedno neugodna velikostna struktura kmetijskih gospodarstev in velika razdrobljenost kmetijske posesti.
- Specializiranost v kmetijstvu narašča, a je še vedno pod EU povprečjem.
- Nizka produktivnost dela, merjena v KZU/PDM.
- Neugodna starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev.
- Stopnja dosežene formalne izobrazbe v kmetijstvu se izboljšuje, vendar še vedno prevladujejo gospodarji z le praktičnimi izkušnjami iz kmetijstva.
- Pomanjkanje specializiranega znanja ter prešibek prenos znanja in inovacij iz raziskovalne sfere v kmetijsko prakso in premalo povratnega pretoka informacij o potrebah kmetijske prakse.

Podatki strukturnih raziskovanj kažejo, da se strukturne spremembe v slovenskem kmetijstvu nadaljujejo, vendar praviloma potekajo počasneje kot v EU kot celoti. Po podatkih popisa kmetijstva 2010 se Slovenija po kazalcih velikostne in posestne strukture, kot tudi po ravni produktivnosti še vedno uvršča v zadnjo petino držav članic EU, za povprečjem EU pa zaostaja za dva do tri krat. V Sloveniji so kmetijska gospodarstva v letu 2010 v povprečju uporabljala 6,4 ha kmetijske zemlje (EU-27 14,6 ha), ena polnovredna delovna moč pa je v povprečju obdelovala 6,3 ha kmetijske zemlje (EU-27 17,6 ha). Ob upoštevanju koeficientov, ki jih uporablja Eurostat, so gospodarstva z živino v povprečju redila 8,8 glav velike živine (EU-27 20,0 GVŽ). Precej manjši je zaostanek Slovenije za povprečjem EU v deležu specializiranih kmetijskih gospodarstev (71%; EU-27 75 %) ter v deležu gospodarjev, mlajših od 55 let (43 %, EU-27 47 %). Nad povprečje EU se Slovenija uvršča le po izobrazbeni strukturi gospodarjev. Leta 2010 je imelo popolno kmetijsko izobrazbo 9 % gospodarjev (EU-27 7 %), samo praktične izkušnje v kmetijstvu pa 64 % gospodarjev (EU-27 70 %). V povezavi z krepitvijo usposobljenosti in baze znanja na podeželju se kot problematično kaže pomanjkanje specializiranega znanja ter prešibek prenos znanja in inovacij iz raziskovalne sfere v kmetijsko prakso in premalo povratnega pretoka informacij o potrebah kmetijske prakse.

Nizka stopnja tržne usmerjenosti, pomanjkanje proizvodov višje dodane vrednosti na trgu in prešibko povezovanje med primarnimi proizvajalci in naprej vzdolž agro-živilske verige.

Prešibka povezanost, še zlasti tistih proizvajalcev, ki sodelujejo v shemah kakovosti, zavira kmetijska gospodarstva pri doseganju večje participacije na trgu in ekonomij obsega (velja predvsem za proizvode višje kakovosti, kot so npr. ekološki kmetijski proizvodi, kjer je količina proizvodov premajhna za trg). To je problematično tako z vidika naraščajočega povpraševanja potrošnikov, ki povprašujejo po proizvodih višje dodane vrednosti (proizvodi, proizvedeni na okolju prijaznejši način, dobro počutje živali) kot tudi potreb živilsko-predelovalne industrije, ki mora surovine odkupovati iz tujine. Zaradi nepovezanosti in nezmožnosti dobave večjih količin proizvodov (predvsem iz shem kakovosti) na trg so primarni proizvajalci v podrejenem pogajalskem položaju v primerjavi z živilsko-predelovalno industrijo in trgovci. Prešibka povezanost se kaže predvsem kot posledica pomanjkanja zaupanja med posameznimi členi v agro-živilski verigi, samozadostnosti, prenizke konkurenčnosti posameznih členov v verigi ter pomanjkanja znanja in usposobljenosti.

Neizkoriščen potencial lesa kot posledica velike razdrobljenosti in majhnosti gozdne posesti v zasebnih gozdovih, neorganiziranega trga lesa iz zasebnih gozdov in nepovezanosti členov gozdno-lesne verige (ponudba, povpraševanje in distribucija slovenskega lesa) ter slabega stanja (nizke konkurenčnosti) posameznih členov v gozdno-lesni verigi.

Slovenija je v samem vrhu EU po gozdnatosti in ima lesa v izobilju, vendar pa te primerjalne prednosti ne znamo izkoristiti, kar se kaže v suboptimalnem poseku lesa in odlivanju dodane vrednosti v tujino, kar dokazuje vztrajna rast izvoza te naravne surovine v zadnjih letih. Razlogi za to so večplastni:

- Neugodna velikost gozdne posesti in velika razdrobljenost posesti v zasebnih gozdovih, ki so tudi bolj zaprti. Velikemu številu lastnikov gozdov je dohodek iz gozda nepomemben vir zaslužka.
- Neorganiziran trg lesa iz zasebnih gozdov.
- Nepovezanost členov gozdno-lesne verige (ponudba, povpraševanje in distribucija slovenskega lesa).

- Nizka konkurenčnost posameznih členov v gozdno-lesnih verigi.
- Pomanjkanje kapitala.

Vse navedeno se odraža v premajhnem deležu lesenih izdelkov z visoko dodano vrednostjo in neizkoriščenosti potenciala lesnih ostankov in odsluženega lesa.

Negativni vplivi kmetijstva na okolje.

Razvoj kmetijstva v Sloveniji gre v smer večje trajnosti, kljub temu pa se na določenih območjih z intenzivnejšo kmetijsko proizvodnjo kažejo negativni vplivi kmetijstva na stanje ohranjenosti naravnih virov, to je biotske raznovrstnosti, kakovosti voda in tal ter izpuste emisij toplogrednih plinov in amonijaka.

Biotsko raznovrstnost po eni strani najbolj ogroža intenzifikacija kmetijske proizvodnje (ravnine), po drugi strani pa opuščanje rabe zemljišč v višinskih in odročnih legah. Na zaskrbljujoče stanje določenih kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst je negativno vplivalo zlasti osuševanje vlažnih travnikov, neustrezna raba mineralnih gnojil in fitofarmacevtskih sredstev ter intenzifikacija kmetijske proizvodnje na travinju. Prav tako intenzifikacija kmetijske proizvodnje negativno vpliva na ohranjanje genske raznovrstnosti, to je obstoj avtohtonih in tradicionalnih vrst živali oziroma sort kmetijskih rastlin.

Negativni vplivi kmetijstva na tla in vode izhajajo predvsem iz neustrezne rabe in ponekod še vedno prekomerne uporabe mineralnih gnojil in fitofarmacevtskih sredstev.

Kmetijstvo proizvaja tudi emisije toplogrednih plinov in amonijaka³⁵. Struktura izpustov toplogrednih plinov je prikazana v Preglednica 11. Kmetijstvo je tudi poglavitni vir emisij amonijaka (93,2 % celotnih izpustov). Podatki iz leta 2010 kažejo, da se je največ amonijaka sprostil pri gnojenju z živinskimi gnojili (44,8 %), sledijo izpusti iz hlevov in na paši (37 %), izpusti med skladiščenjem živinskih gnojil (10,1 %) in izpusti zaradi gnojenja z mineralnimi gnojili (7,9 %), medtem ko so izpusti pri biološki vezavi dušika zanemarljivi (0,2 %) (ARSO, KIS, 2011). Veliki izpusti pri gnojenju so med drugim tudi posledica dejstva, da v Sloveniji skorajda ni strojev za pasovno porazdeljevanje ali zadelovanje gnojevke v tla. Pri gnojenju s temi stroji so izpusti precej manjši kot pri splošno razširjenem pršenju gnojevke. Vključujoč izpuste pri gnojenju z živinskimi gnojili, prispeva od kmetijskih panog največ amoniaka govedoreja (64,1 %), sledi pa prašičereja (13,8 %).

Preglednica 11: Struktura izpustov toplogrednih plinov v kmetijstvu v letu 2011

TPG		2011
CH ₄ - fermentacija v prebavilih domačih živali	%	34.4
CH ₄ - skladiščenje živinskih gnojil	%	21.3
N ₂ O - skladiščenje živinskih gnojil	%	7
N ₂ O - gnojenje z živinskimi gnojili	%	8.2
N ₂ O - gnojenje z mineralnimi gnojili	%	7.8
N ₂ O - izpusti na paši	%	2.7
N ₂ O - odlaganje amoniaka in NOX iz ozračja	%	2.6
N ₂ O - izpiranje dušikovih snovi v podtalnico in vodotoke	%	12.4
N ₂ O - biološka fiksacija dušika	%	0.8
N ₂ O - razkrajanje žetvenih ostankov	%	1.5
N ₂ O - obdelava histosolov	%	1.4

Vir: ARSO, 2013

Velika občutljivost kmetijstva na podnebne spremembe in prepočasno prilagajanje nanje.

Slovenija se sooča s pojavom podnebnih sprememb, daljših sušnih obdobj in neenakomerno oskrbo z vodo, kar vpliva na časovno nedoločenost in kakovost pridelave, ter povzroča izpad dohodka v proizvodnji. Med negativnimi vplivi podnebnih sprememb strokovnjaki opozarjajo predvsem na večjo pogostost in daljše trajanje zlasti spomladanske in poletne suše (manjši pridelek zaradi večje evapotranspiracija in stresa suše) ter večjo

³⁵ ARSO (2013): Kazalci okolja v Sloveniji.

Volk, Tina et al. (2011): Presoja ukrepov kmetijske politike z vidika podnebnih razmer. Kmetijski inštitut Slovenije.

MOP (2006): Operativni program zmanjševanja emisij toplogrednih plinov do leta 2012.

pogostost ekstremnih vremenskih dogodkov (ekstremno visoke ali nizke temperature, pozne ali zgodnje slane, močan veter, žled, neurja s točo, poplave, močan veter). Toplejše podnebje je ugodnejše tudi za razvoj bolezni in škodljivcev.

V zadnjih letih postajajo suša in izredni vremenski dogodki vedno pogostejši in razkrivajo veliko občutljivost slovenskega kmetijstva na podnebne spremembe ter bistveno prepočasno prilagajanje nanje.

Preglednica 12: Ocenjena škoda zaradi suše in izplačana državna pomoč za sušo v evrih

	2003	2004	2006	2007	2012
Suša	128.384.000	300.000	49.958.000	16.382.000	56.510.351
Izplačana državna pomoč	36.846.208	76.500	13.988.240	4.586.960	5.651.035

Vir: MKO, 2013

Posledice visokih temperatur in pomanjkanja padavin se najbolj odražajo na lahkih, prodnatih in plitvih tleh v območju naplavin vodotokov v ravninskih predelih ter v hribovskih območjih na nagnjenih, plitvih tleh na sončnih legah. Na nekaterih poljščinah in na travinju na plitvih in prodnatih tleh zato ob pojavu suše nastaja nepopravljiva škoda. Od poljščin je povečini najbolj prizadeta koruza. Suša močno prizadene tudi travinje, zaradi česar se pojavi problem zagotovitve zadostne količine voluminozne krme, saj je na travnikih izpad vsaj ene ali dveh košenj. Setev krmnih posevov, ki naj bi nadomestila izpad pridelka, pa je zaradi izrednih sušnih razmer pogosto onemogočena. Posledice suše in visokih temperatur se praviloma kažejo tudi v nasadih sadnih vrst in v pridelavi zelenjave ter vinske trte.

Zaostrene gospodarske razmere in izrazito povečevanje brezposelnosti ter neenakomeren dostop do IKT ogrožajo socialno vzdržen in skladen razvoj podeželja.

Od leta 2008 so se gospodarske razmere v Sloveniji izrazito poslabšale, kar se kaže v krčenju gospodarske aktivnosti in naraščanju brezposelnosti. Socialno vzdržen in skladen razvoj podeželja dodatno ogroža dejstvo, da se določena podeželska območja ob vsem tem soočajo tudi s pomanjkanjem osnovne infrastrukture, zlasti širokopasovnih internetnih povezav ustreznih hitrosti, ki so danes osnova vsakršne ekonomske aktivnosti. Vse navedeno slabo vpliva na zmožnost aktivacije in razvoj endogenih potencialov podeželja.

4.1.4 IDENTIFICIRANE PRILOŽNOSTI PROGRAMSKEGA OBMOČJA

Ohranjanje in razvoj kmetijstva na OMD območjih.

Kmetijskim gospodarstvom, ki se nahajajo na OMD, je potrebno zagotoviti ustrezne spodbude ne le za nadaljnji obstoj in ohranjanje kmetovanja, temveč tudi za razvoj. Ohranjanje kmetijstva na OMD je pomembno z vidika ohranjanje vitalnosti slovenskega podeželja, tradicionalne kulturne krajine, preprečevanje zaraščanja in ohranjanja sonaravnih sistemov kmetovanja.

V povezavi z razvojem vidimo priložnosti zlasti v prestrukturiranju kmetijskih gospodarstev na teh območjih, večji osredotočenosti na povečanje dodane vrednosti kmetijskih proizvodov, ki prihajajo s teh območij (tudi vključevanje v različne sheme kakovosti) ter trženju in promociji le-teh na lokalnih trgih. Priložnosti vidimo tudi v tesnejšem povezovanju primarne kmetijske dejavnosti z drugimi gospodarskimi dejavnostmi ter večji povezanosti in sodelovanjem vzdolž agro-živilske verige.

Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu ter s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe.

V tem kontekstu je ključno, da se z ustreznimi zemljiškimi operacijami izboljša velikostna struktura kmetijskih gospodarstev, zmanjša razdrobljenost kmetijske posesti in s tem poveča proizvodni potencial kmetijskih zemljišč. Bistven element razvoja in ključno za pospešitev procesov prestrukturiranja je tudi optimalnejša izraba proizvodnih dejavnikov, zlasti povečanje produktivnosti dela, ter nadaljevanje procesov specializacije v kmetijstvu. To je povezano z izboljšanjem starostne strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev (generacijska pomladitev) in nadaljnjim izboljševanjem izobrazbene strukture. V tem kontekstu je ključno, da se zagotovi dotok specializiranega znanja ter vzpostavi učinkovitejši prenos znanja in inovacij iz raziskovalne sfere v kmetijsko prakso kot tudi povratni pretok informacij o potrebah kmetijske prakse.

Povečanje tržne usmerjenosti, povečanje ponudbe proizvodov višje dodane vrednosti na trgu in intenzivnejše povezovanje med primarnimi proizvajalci in naprej vzdolž agro-živilske verige.

Spremenjene preference potrošnikov, ki vedno bolj cenijo lokalno pridelano hrano in povprašujejo po kmetijskih proizvodih z višjo dodano vrednostjo, pridelanih na okolju in živalim prijaznejši način, pomeni veliko tržno priložnost za primarne proizvajalce. Tesnejša povezanost med primarnimi proizvajalci preko skupnega organiziranja proizvodnje, trženja in promocije je ključnega pomena za razvoj lokalnih trgov, doseganje večje participacije in ekonomij obsega ter krepitev položaja primarnega sektorja v odnosu do ostalih členov v agro-živilski verigi. Pri tem je ključnega pomena, da se krepí tudi konkurenčnost ostalih členov v verigi, saj to pozitivno vpliva tudi na vse ostale člene v verigi. Kmetijstvo je vse bolj odvisno od učinkovitosti vseh členov agroživilske verige, zato je potrebno okrepiti ne le konkurenčnost kmetijstva, temveč tudi vmesnih členov, ki so ključen odkupovalec kmetijskih proizvodov.

Dolgoletna tradicija zadružništva je lahko dobro izhodišče za izboljšanje delovanja obstoječih zadrug in vzpostavljane novih kooperativ, kot eni najprimernejših oblik socialnih podjetij, ki ga v Evropi med drugim odlikujejo odpornost na tržne pretese, velik potencial za socialno integracijo in zaposlovanje ter odlična prilagojenost lokalnim izzivom.

Povečanje izkoriščenosti lesa in njegove dodane vrednosti z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti posameznih členov v tej verigi.

Les je najpomembnejša naravna surovina in velika primerjalna prednost te države. Trajnostno izkoriščanje te naravne surovine v smeri povečanja dodane vrednosti lesa in večje izkoriščenosti potenciala lesnih ostankov in odsluženega lesa (»lesna biomasa«) lahko predstavlja veliko priložnost za razvoj gospodarskih dejavnosti in ohranjanje oziroma ustvarjanje zelenih delovnih mest na podeželju. Pri tem je ključnega pomena večja povezanost in organiziranost trga lesa iz zasebnih gozdov, boljše sodelovanje vseh členov gozdno-lesne verige in povečanje konkurenčnosti le-teh.

Razvoj v smeri okolju prijaznejšega kmetijstva, ki bo odgovorno do naravnih virov.

Kmetijstvo je močno odvisno od ohranjenosti naravnih virov, zato je odgovoren odnos do naravnih virov predpogoj dolgoročnega obstoja kmetijstva. Spodbujanje okolju prijaznejšega kmetijstva, v tem okviru pa še posebej ekološkega kmetijstva, lahko pomeni priložnost tudi z vidika certificiranja proizvodov, ki so rezultat nadstandardne kmetijske pridelave, kot proizvodov iz uveljavljenih shem kakovosti, povpraševanje po katerih v zadnjem času močno presega ponudbo.

Krepitev odpornosti kmetijstva na podnebne spremembe.

Povečanje odpornosti kmetijstva na podnebne spremembe pomeni priložnost z vidika zagotavljanja stabilnosti kmetijske proizvodnje in dohodkovnega položaja primarnih proizvajalcev. Priložnosti se kažejo v povečanju namakanih površin, prilagoditvi setvene strukture (prilagoditev kolobarja, izbora kmetijskih rastlin), izvajanju ustreznih agro-tehničnih ukrepov za zmanjševanje evapotranspiracije, ustrezni opremljenosti hlevov za preprečevanje vročinskega stresa pri živalih itd.

Izboljšanje socio-ekonomskih razmer na podeželju s krepitvijo nekmetijskih dejavnosti na podeželju (podjetništva in dopolnilnih dejavnosti), povečevanjem dodane vrednosti in ustvarjanjem zelenih delovnih mest ter boljšim dostopom do IKT.

Izboljšanje gospodarskih razmer na podeželju s krepitvijo nekmetijskih dejavnosti na podeželju (podjetništva in dopolnilnih dejavnosti), boljšim dostopom do IKT v povezavi s krepitvijo lokalnih razvojnih partnerstev pomeni priložnost za zagotavljanje bolj skladnega in vzdržnega razvoja podeželja ter s tem za aktivacijo in prepletanje endogenih potencialov podeželja: ekonomskega, človeškega, socialnega, kulturnega in okoljskega. V tem okviru obstajajo še neizkoriščene priložnosti v obliki sinergijskih učinkov tesnejšega povezovanja kmetijstva z drugimi gospodarskimi dejavnostmi na podeželju ter ustvarjanja zelenih delovnih mest zlasti za najbolj ranljive družbene skupine, kot so npr. mladi, v povezavi z dejavnostmi, ki izkoriščajo endogene potenciale lokalnega okolja. Te dejavnosti so: zeleni turizem, lokalna samooskrba, socialno podjetništvo, predelava lesa, trženje OVE, socialno-varstvene storitve, naravna in kulturna dediščina, tradicionalna znanja.

4.1.5 IDENTIFICIRANE NEVARNOSTI PROGRAMSKEGA OBMOČJA

Opuščanje kmetovanja na OMD območjih in povečevanje zaraščanja.

Kmetijska gospodarstva na OMD območjih bodo brez spodbudnega okolja težje konkurirala ostalim kmetijskim gospodarstvom izven teh območij in se razvijala. Opustitev kmetijske proizvodnje bi neizogibno pripeljala do intenzivnega zaraščanja ter s tem izgubo proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč in biotske raznovrstnosti. Lahko bi prišlo tudi do izseljevanja in s tem spremembo ekonomske in demografske strukture določenega območja.

Pomanjkanje investicijskih sredstev za prestrukturiranje slovenskega kmetijstva ter povečevanje razvojnega zaostanka glede na povprečje EU.

Prepočasno prestrukturiranje bo povzročilo povečevanje razvojnega zaostanka glede na druge države EU, nekonkurenčnost slovenskih pridelovalcev ter s tem večjo izpostavljenost cenovno konkurenčnejšim proizvodom iz tujine. To neizogibno pomeni zmanjševanje stopnje samooskrbe s kmetijskimi proizvodi in ima negativen vpliv tudi na ostale člene vzdolž agro-živilske verige, zlasti živilskopredelovalna podjetja, ki od lokalnih pridelovalcev odkupujejo kmetijske surovine.

Nezaupanje in zaostrovanje odnosov vzdolž agro-živilske verige ter pomanjkanje skupnega interesa in kolektivne identitete lahko ogrozi prizadevanja za tesnejše povezovanje in sodelovanje.

Pomanjkanje skupnega interesa in kolektivne identitete oziroma občutka pripadnosti lahko ogrozi tesnejše sodelovanje in povezovanje. Zlasti je to sodelovanje na preizkušnji v času ugodnih ekonomskih pogojev, ko vsak posamezni člen želi maksimirati svojo lastno korist ali pa npr. ko se iztečejo javne podpore. Prav tako lahko nevarnost predstavlja zaostrovanje odnosov in nezaupanje vzdolž agro-živilske verige kot posledica neenakomerno porazdeljene pogajalske moči in ekonomske koristi med posameznimi členi (običajno v škodo primarnega proizvajalca, ki za svoj proizvod ne dobi primerne plačila).

Pomanjkanje interesa za tržno povezovanje in pomanjkanje vlaganj v povečanje konkurenčnosti posameznih členov vzdolž gozdno-lesne verige pomeni nadaljnji odliv dodane vrednosti v tujino. Po drugi strani lahko povečevanje poseka lesa in odprtosti gozdov negativno vpliva na biotsko raznovrstnost in ohranjenost gozdnih habitatov.

Ob nespremenjenem domačem povpraševanju po lesnih izdelkih in polizdelkih, predpogoj katerega je obstoj konkurenčne lesno-predelovalne industrije, bo tudi potencialno večji posek lesa pomenil povečan izvoz lesa in s tem nadaljnji odliv dodane vrednosti v tujino. V primeru neupoštevanja zahtev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ima lahko večja odprtost gozdov in večji posek lesa negativen vpliv na gozdne habitate in biotsko raznovrstnost.

Divergentni razvoj v smeri pretirane ekstenzifikacije kmetijstva, ki ne ustvarja pogojev za višjo stopnjo samooskrbe oziroma v smeri pretirane intenzifikacije kmetijstva, ki ustvarja pritiske na okolje in ogroža ohranjenost naravnih virov.

Nevarnost v nadaljnjem razvoju slovenskega kmetijstva izhaja iz dveh divergentnih smeri razvoja, in sicer se po eni kaže pretirana ekstenzifikacija kmetijstva, kar ima lahko negativne vplive na biodiverziteti, po drugi strani pa se na določenih območjih kaže pretirana intenzifikacija kmetijstva, ki ustvarja pritiske na okolje in ogroža ohranjenost naravnih virov.

Zato imata lahko škodljive učinke na okolje tako uvajanje sodobnega intenzivnega kmetovanja kot tudi opuščanje kmetijske rabe zemljišč. Pomembne pritiske kmetijstva na okolje predstavljajo namakanje in osuševanje zemljišč, raba goriv v kmetijski mehanizaciji, raba gnojil in sredstev za zaščito rastlin, odpadne vode iz intenzivnih živinorejskih obratov ter v zadnjem času tudi izpusti toplogrednih plinov. Kmetijska proizvodnja je še vedno v veliki meri odvisna od pesticidov in mineralnih gnojil, čeprav se poraba teh sredstev v zadnjem času zmanjšuje.³⁶

Pomanjkanje interesa, osveščenosti in kapitala za investiranje v povečanje odpornosti kmetijske proizvodnje na podnebne spremembe.

Povečanje odpornosti kmetijstva na podnebne spremembe je dolgoročno gledano edina možna opcija za obstoj kmetijstva. Nevarnost, ki se kaže, pa je zlasti pomanjkanje osveščenosti in interesa ter kapitala za investiranje.

³⁶ Ministrstvo za okolje in prostor (2010): Poročilo o okolju v Republiki Sloveniji 2009. Dostopno na:

http://www.arso.gov.si/varstvo%20okolja/poro%C4%8Dila/poro%C4%8Dila%20o%20stanju%20okolja%20v%20Sloveniji/POS2009_zdruzeni_dokument0.pdf.

Kar zadeva povečevanja obsega namakanja, se kot nevarnost še zlasti kaže pomanjkanje znanja, zastarelost in nizka izkoriščenost obstoječih namakalnih sistemov, dolgotrajno pridobivanje soglasij lastnikov kmetijskih zemljišč, po katerih je razpeln namakalni sistem, dolgotrajno pridobivanje vseh ustreznih dovoljenj in druge dokumentacije.

Zaostrovanje socio-ekonomskih razmer (upada gospodarske aktivnosti in naraščanja brezposlenosti) na podeželju in neenakomeren razvoj podeželskih območij.

Nadaljnje zaostrovanje socio-ekonomskih razmer na podeželju lahko negativno vpliva na podjetniško iniciativnost potencialnih novih podjetnikov kot tudi na poslovanje in likvidnost obstoječih podjetij ter njihovo zmožnost tekočega poslovanja, ohranjanja delovnih mest in investiranja v razvoj.

Preglednica 13: Prikaz prednosti, slabosti, priložnosti, nevarnosti (SWOT)

Prednosti (S)	Slabosti (W)
Velika raznovrstnost podnebnih in geomorfoloških pogojev na relativno majhnem ozemlju. Sproženi procesi strukturnega prilagajanja v smislu naraščajoče specializacije in izboljševanja izobrazbene strukture. Dolgoletna tradicija zadružništva in nastajanje drugih oblik sodelovanja, zlasti na področju trženja proizvodov iz shem kakovosti. Velika gozdnatost države - les je najpomembnejša naravna surovina. Obremenjevanje okolja s kmetovanjem se znižuje. Strategija prilagajanja podnebnim spremembam in uveljavljeni ukrepi obvladovanja tveganj (sofinanciranje zavarovalnih premij), krepitev baze znanja (v obliki strokovno-raziskovalnega dela) in investicij v blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe. Privlačnost slovenskega podeželja zaradi ohranjenosti narave, tradicionalne kulturne krajine, bogate kulture, razvoja prometnih povezav in druge infrastrukture.	Velik delež območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, iz česar izhaja omejen izbor proizvodnih usmeritev, višji stroški pridelave, nižja konkurenčnost kmetijskih gospodarstev v primerjavi z kmetijskimi gospodarstvi v ravninskih predelih. Procesi prestrukturiranja v kmetijstvu potekajo, vendar počasneje kot v povprečju EU. Nizka stopnja tržne usmerjenosti, pomanjkanje proizvodov višje dodane vrednosti na trgu in prešibko povezovanje med primarnimi proizvajalci in naprej vzdolž agro-živilske verige Neizkoriščen potencial lesa kot posledica velike razdrobljenosti in majhnosti gozdne posesti v zasebnih gozdovih, neorganiziranega trga lesa iz zasebnih gozdov in nepovezanosti členov gozdno-lesne verige (ponudba, povpraševanje in distribucija slovenskega lesa) ter slabega stanja (nizke konkurenčnosti) posameznih členov v gozdno-lesni verigi Negativni vplivi kmetijstva na okolje Velika občutljivost kmetijstva na podnebne spremembe in prepočasno prilagajanje nanje Zaostrene gospodarske razmere in izrazito povečevanje brezposelnosti ter neenakomeren dostop do IKT ogrožajo socialno vzdržen in skladen razvoj podeželja.
Priložnosti (O)	Nevarnosti (T)
Ohranjanje in razvoj kmetijstva na OMD območjih Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu ter s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe Povečanje tržne usmerjenosti, povečanje ponudbe proizvodov višje dodane vrednosti na trgu in intenzivnejše povezovanje med primarnimi proizvajalci in naprej vzdolž agro-živilske verige Povečanje izkoriščenosti lesa in njegove dodane vrednosti z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti posameznih členov v tej verigi. Razvoj v smeri okolju prijaznejšega kmetijstva, ki bo odgovorno do naravnih virov. Krepitev odpornosti kmetijstva na podnebne spremembe Izboljšanje socio-ekonomskih razmer na podeželju s krepitvijo nekmetijskih dejavnosti na podeželju (podjetništva in dopolnilnih dejavnosti), povečevanjem dodane vrednosti in ustvarjanjem zelenih delovnih mest ter boljšim dostopom do IKT.	Opuščanje kmetovanja na OMD območjih in povečevanje zaraščanja Pomanjkanje investicijskih sredstev za prestrukturiranje slovenskega kmetijstva ter povečevanje razvojnega zaostanka glede na povprečje EU. Nezaupanje in zaostrovanje odnosov vzdolž agro-živilske verige ter pomanjkanje skupnega interesa in kolektivne identitete lahko ogrozi prizadevanja za tesnejše povezovanje in sodelovanje Pomanjkanje interesa za tržno povezovanje in pomanjkanje vlaganj v povečanje konkurenčnosti posameznih členov vzdolž gozdno-lesne verige pomeni nadaljnji odliv dodane vrednosti v tujino. Po drugi strani lahko povečevanje poseka lesa in odprtosti gozdov negativno vpliva na biotsko raznovrstnost in ohranjenost gozdnih habitatov. Divergentni razvoj v smeri pretirane ekstenzifikacije kmetijstva, ki ne ustvarja pogojev za višjo stopnjo samooskrbe oziroma v smeri pretirane intenzifikacije kmetijstva, ki ustvarja pritisko na okolje in ogroža ohranjenost naravnih virov. Pomanjkanje interesa, osveščenosti in kapitala za investiranje v povečanje odpornosti kmetijske proizvodnje na podnebne spremembe.

	Zaostrovanje socio-ekonomskih razmer (upada gospodarske aktivnosti in naraščanja brezposelnosti) na podeželju in neenakomeren razvoj podeželskih območij.
--	---

4.1.6 STRUKTURIRANA PREGLEDNICA, KI VSEBUJE PODATKE SPLOŠNIH KAZALNIKOV STANJA, RAZDELJENIH NA SOCIO-EKONOMSKE IN PODEŽELJSKE KAZALNIKE, SEKTORSKE KAZALNIKE IN OKOLJSKE/PODNEBNE KAZALNIKE

Preglednica se generira v SFC na podlagi EK (Eurostat).

4.1.7 STRUKTURIRANA TABELA, KI VSEBUJE PODATKE NACIONALNIH KAZALNIKOV STANJA, RAZDELJENIH NA SOCIO-EKONOMSKE IN PODEŽELJSKE KAZALNIKE, SEKTORSKE KAZALNIKE IN OKOLJSKE/KLIMATSKE KAZALNIKE

Dodatnih nacionalnih kazalnikov stanja nismo opredelili.

4.2 Identifikacija potreb

Preglednica 14: Identificirane potrebe za PRP 2014–2020

Identificirane potrebe za PRP 2014–2020:	
1	Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu in s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe.
2	Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov.
3	Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.
4	Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe.
5	Zelena delovna mesta in skladen in vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.
Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja.	

Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu in s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe

Prednostne naloge / prednostna področja:

Prednostna naloga 2: Krepitev vitalnosti kmetij in konkurenčnosti vseh vrst kmetijstva v vseh regijah ter spodbujanje inovativnih kmetijskih tehnologij in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

- Prednostno področje 2A: Izboljšanje ekonomske uspešnosti vseh kmetij ter zagotavljanju lažjega prestrukturiranja in posodabljanja kmetij, zlasti z namenom povečanja njihove udeležbe na trgu in tržne usmerjenosti ter kmetijske diverzifikacije
- Prednostno področje 2B: Zagotavljanje lažjega vstopa ustrezno usposobljenih kmetov v kmetijski sektor, zlasti pa generacijske pomladitve

Prednostna naloga 1: Pospeševanje prenosa znanja ter inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih

- Prednostno področje 1A: Spodbujanje inovacij, sodelovanja in razvoja baze znanja na podeželskih območjih
- Prednostno področje 1B: Krepitev povezav med kmetijstvom, proizvodnjo hrane in gozdarstvom ter raziskavami in inovacijami, tudi zaradi boljšega okoljskega upravljanja in okoljske učinkovitosti
- Prednostno področje 1C: Krepitev vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju

Horizontalni cilji:

Okolje, blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe, inovacije

Opis potrebe:

Strukturne spremembe v slovenskem kmetijstvu se odvijajo, vendar prepočasi. Velikostna struktura kmetijskih gospodarstev in razdrobljenost kmetijske posesti ter majhen obseg namakanih površin ostajajo velike ovire za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč. V tem okviru bo potrebno okrepiti investicije v izboljševanje kmetijske infrastrukture, zlasti v komasacije, agromelioracije, vzpostavitev novih in pa povečanje rabe in učinkovitosti obstoječih namakalnih sistemov ter razvoj zasebne infrastrukture na kmetijskih gospodarstvih.

Potrebno bo pospešiti specializacijo v kmetijstvu in povečati produktivnost dela v kmetijstvu, izboljšati starostno strukturo nosilcev kmetijskih gospodarstev ter njihovo izobrazbeno strukturo in usposobljenost v kmetijstvu. V tem kontekstu je ključno, da se kmetom zagotovi dostop do specializiranega znanja, svetovanja ter vzpostavi učinkovitejši prenos znanja in inovacij iz raziskovalne sfere v kmetijsko prakso kot tudi omogoči povratni pretok informacij o potrebah kmetijske prakse s tesnejšim sodelovanjem med raziskovalnimi institucijami, svetovalci in kmetijskim sektorjem.

Slovenija se je zavezala k modelu trajnostnega razvoja v kmetijstvu, kar pomeni, da je potrebno v kontekstu strukturnega prilagajanja pospešiti ne le večjo ekonomsko učinkovitost kmetijskih gospodarstev, temveč tudi učinkovitejšo in bolj trajnostno rabo naravnih virov ter povečati odpornosti na podnebne spremembe oziroma prilagajanje nanje. S tem je postavljen cilj spodbujanja večje proizvodnje kmetijskih gospodarstev, vendar ne na račun zmanjševanja ohranjenosti naravnih virov.

To je še zlasti pomembno za kmetijska gospodarstva, ki se nahajajo na območjih, za katera veljajo zakonsko predpisane omejitve (npr. VVO območja), na območjih Natura 2000. Prav tako je potrebno kmetijskim gospodarstvom, ki se nahajajo na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, omogočiti nadaljnji razvoj, ki bo upošteval pomen ohranjanja kmetijstva na teh območjih in specifične potrebe, ki jih ta gospodarstva imajo zaradi težjih pridelovalnih pogojev.

Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov.

Prednostne naloge / prednostna področja:

Prednostna naloga 3: Spodbujanje organiziranja živilske verige, vključno s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov, dobrobiti živali in obvladovanja tveganj v kmetijstvu

- Prednostno področje 3A: Izboljšanje konkurenčnosti primarnih proizvajalcev z njihovo boljšo vključitvijo v agroživilsko verigo prek shem kakovosti, dodajanjem vrednosti kmetijskim proizvodom, pa tudi promocijo na lokalnih trgih in v kratkih dobavnih verigah, skupinah in organizacijah proizvajalcev in medpanožnih organizacijah

Prednostna naloga 1: Pospeševanje prenosa znanja ter inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih

- Prednostno področje 1A: Spodbujanje inovacij, sodelovanja in razvoja baze znanja na podeželskih območjih
- Prednostno področje 1C: Krepitev vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju

Horizontalni cilji:

Okolje, blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe, inovacije

Opis potrebe:

Povečanje tržne usmerjenosti kmetijskih gospodarstev preko tesnejšega sodelovanja in povezovanja med primarnimi proizvajalci in vzdolž agro-živilske verige je eden od pomembnih razvojnih izzivov slovenskega kmetijstva. Še zlasti je povečanje tržne usmerjenosti pomembno pri proizvodih višje kakovosti, kjer ponudba na trgu zaostaja za povpraševanjem. Zaradi tega je usmerjanje v pridelavo, ki je do okolja prijaznejša in prirejo, ki izhaja iz večje dobrobiti živali ter vključevanje kmetov v sheme kakovosti, lahko zanimiva tržna priložnost za kmetijska gospodarstva.

Pri čemer je za izkoriščanje tržnih priložnosti ključno, da se ti povezujejo med seboj in z drugimi člani v verigi, saj si s tem olajšajo vstop na (lokalni) trg, zmanjšujejo stroške zaradi skupne organizacije proizvodnje, trženja in promocije, zagotavljajo večjo stabilnost v proizvodnji, porazdelijo tveganja, ki jih prinaša spreminjanje razmer na trgu in izboljšujejo pogajalski položaj v odnosu do drugih členov v agro-živilski verigi. Pri tem je ključnega pomena, da celotna veriga dobro funkcionira, saj težave enega člana prehajajo / vplivajo tudi na ostale člene. Tako na primer na ekonomski položaj primarnega sektorja pomembno vpliva uspešnost poslovanja živilskopredelovalnih podjetij in obratno, če primarna proizvodnja ne zmore slediti potrebam živilskopredelovalnih podjetij, se to odraža tudi na položaju te panoge.

Za izboljšanje tržnega organiziranja v kmetijstvu bo potrebno okrepiti prenos znanja, povečati usposobljenost ter spodbuditi razvoj lokalnih trgov in kratkih dobavnih verig.

Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.

Prednostne naloge / prednostna področja:

Prednostna naloga 3: Spodbujanje organiziranja živilske verige, vključno s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov, dobrobiti živali in obvladovanja tveganj v kmetijstvu

- Prednostno področje 3A: Izboljšanje konkurenčnosti primarnih proizvajalcev z njihovo boljšo vključitvijo v agroživilsko verigo prek shem kakovosti, dodajanjem vrednosti kmetijskim proizvodom, pa tudi promocijo na lokalnih trgih in v kratkih dobavnih verigah, skupinah in organizacijah proizvajalcev in medpanožnih organizacijah

Prednostna naloga 6: Spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij

- Prednostno področje 6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanju in razvoju malih podjetij in ustvarjanju novih delovnih mest

Prednostna naloga 1: Pospeševanje prenosa znanja ter inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih

- Prednostno področje 1A: Spodbujanje inovacij, sodelovanja in razvoja baze znanja na podeželskih območjih
- Prednostno področje 1B: Krepitev povezav med kmetijstvom, proizvodnjo hrane in gozdarstvom ter raziskavami in inovacijami, tudi zaradi boljšega okoljskega upravljanja in okoljske učinkovitosti

- Prednostno področje 1C: Krepitev vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju

Horizontalni cilji:

Okolje, blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe, inovacije

Opis potrebe:

V Sloveniji je les najpomembnejša naravna surovina, ki tudi številnim kmetijam prinaša dodaten vir dohodka, vendar pa te surovine zaradi majhnosti in prevelike razdrobljenosti gozdne posesti, prešibkega tržnega organiziranja zasebnih lastnikov gozdov in prenizke konkurenčnosti posameznih členov gozdno-lesne verige ne izkoriščamo dovolj. Povečanje izkoriščenosti lesa in povečevanja njegove dodane vrednosti bo možno le s povečanjem dostopnosti gozdov, povečanjem profesionalizacije del v gozdovih, dvigom produktivnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa ter boljšega tržnega organiziranja v segmentu zasebnih lastnikov gozdov in vzdolž gozdno-lesne verige. Pri tem je ključnega pomena povečanje usposobljenosti zasebnih posestnikov gozdov in delavcev v gozdovih, tesnejšega sodelovanja na področju prenosa znanja in inovacij v gozdarstvu.

Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe.

Prednostne naloge / prednostna področja:

Prednostna naloga 4: Obnova, ohranjanje in izboljševanje ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom

- Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanje in izboljšanje biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000, območij z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami in sistemi kmetovanja visoke naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi
- Prednostno področje 4B: Izboljšanje upravljanja voda, vključno z ravnanjem z gnojili in pesticidi
- Prednostno področje 4C: Preprečevanje erozije tal in izboljšanje upravljanja tal

Prednostna naloga 1: Pospješevanje prenosa znanja ter inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih

- Prednostno področje 1A: Spodbujanje inovacij, sodelovanja in razvoja baze znanja na podeželskih območjih
- Prednostno področje 1B: Krepitev povezav med kmetijstvom, proizvodnjo hrane in gozdarstvom ter raziskavami in inovacijami, tudi zaradi boljšega okoljskega upravljanja in okoljske učinkovitosti
- Prednostno področje 1C: Krepitev vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju

Horizontalni cilji:

Okolje, blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe, inovacije

Opis potrebe:

Osveščanje in spodbujanje kmetijskih gospodarstev k prevzemanju okolju prijaznejših kmetijskih praks je bistveno za vzpostavitev bolj odgovornega odnosa do naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe. Kmetijstvo je inherentno odvisno od stanja ohranjenosti naravnih virov, zato je potrebno odgovornejši odnos do naravnih virov razumeti kot priložnost in ne oviro. Še zlasti v kontekstu naraščajočih pričakovanj javnosti po okolju prijaznejšem kmetijstvu, ki bo poleg svoje osnovne funkcije, to je proizvodnje kakovostne hrane, sposobno zagotavljati javne dobrine, katerih ponudbo in ceno trg praviloma ne uravnava. Še zlasti bo potrebno pozornost nameniti območjem, kjer je zaradi kmetijstva stanje voda in biotske raznovrstnosti ogroženo.

Usmeritev v okolju prijaznejše kmetijstvo lahko pomeni priložnost tudi z vidika razvoja shem proizvodov višje kakovosti, kar je lahko pomembna konkurenčna prednost z vidika pričakovanj javnosti in naraščajočega povpraševanja potrošnikov po proizvodih, ki so pridelani na okolju prijazen način. V Sloveniji obstajajo odlične možnosti za nadaljnji in pospešeni razvoj ekološkega kmetovanja, ki pomembno prispeva k zagotavljanju javnih

dobrin, ohranjanju kulturne kmetijske krajine, ohranjanju oziroma izboljšanju biotske raznovrstnosti, varstvu virov pitne vode in tal.

Spodbujati je treba tudi kmetijske prakse, ki prispevajo k prilagajanju kmetijstva na nezadržen proces spreminjanja podnebja. V tem okviru je zlasti pomembna ustrezna agro-tehnična obdelava tal, ki prispeva k zmanjšanju evapotranspiracije, ustrezna setvena struktura oz. sestava kolobarja in tako naprej.

Zelena delovna mesta in skladen in vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.

Prednostne naloge / prednostna področja:

Prednostna naloga 6: Spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij

- Prednostno področje 6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanju in razvoju malih podjetij in ustvarjanju novih delovnih mest
- Prednostno področje 6B: Pospeševanje lokalnega razvoja podeželskih območij

Horizontalni cilji:

Okolje, blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe, inovacije

Opis potrebe:

Zaostrene gospodarske in socialne razmere se močno odražajo tudi na podeželju. Za ohranjanje vitalnega podeželja je potrebno spodbujati gospodarske dejavnosti, ki bodo prispevale k aktivaciji in razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja in s tem prispevale k povečevanju dodane vrednosti, ohranjanju obstoječih oziroma ustvarjanju novih (zelenih) delovnih mest na podeželju, med drugim tudi s pomočjo samozaposlovanja. K ohranjanju vitalnega podeželja lahko veliko prispevajo lokalna razvojna partnerstva, ki zaradi poznavanja lokalnega okolja lahko bistveno pripomorejo k ustvarjanju višje kakovosti življenja na podeželju, pa tudi druge oblike sodelovanja, ki povezujejo kmetijstvo s socialnimi vidiki. K višji kakovosti življenja na podeželju in spodbujanju gospodarske aktivnosti lahko prispeva ustrezna infrastrukturna razvitost, predvsem razvitost širokopasovnih internetnih povezav.

Preglednica 15: Identifikacija potreb po prednostni nalogi in področjih ter horizontalnih ciljih

Naziv potrebe	Prednostna naloga 1			Prednostna naloga 2		Prednostna naloga 3		Prednostna naloga 4			Prednostna naloga 5					Prednostna naloga 6			Horizontalni cilji		
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	Okolje	Podnebje	Inovacije
1. Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu in s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe	✓	✓	✓	✓	✓														✓	✓	✓
2. Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov.	✓		✓			✓													✓	✓	✓
3. Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z bolj širšim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.	✓	✓	✓			✓										✓			✓	✓	✓
4. Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe.	✓	✓	✓					✓	✓	✓									✓	✓	✓
5. Zelena delovna mesta in skladen in vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.																✓	✓		✓	✓	✓

5. Opis strategije

5.1 Utemeljitev potreb, izbranih za reševanje skozi PRP 2014–2020 in izbor ciljev, prednostnih nalog in prednostnih področji, ki temelji na analizi SWOT in oceni potreb

Na podlagi SWOT analize je bilo za programsko obdobje 2014–2020 izbranih pet ključnih potreb, ki jih bomo naslovili z ukrepi bodočega PRP 2014–2020:

Omenjena področja se povezujejo s šestimi prednostnimi nalogami politike razvoja podeželja, ki so bile opredeljene na EU ravni in prednostnimi programskimi usmeritvami iz Resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – »Zagotovimo.si hrano za jutri« (Ur.l. RS, št. 25/2011, v nadaljnjem besedilu: Resolucija Zagotovimo.si hrano za jutri), Operativnimi programi za izvajanje resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 ter tudi vsemi ključni strateškimi dokumenti, ki opredeljujejo razvoj RS proti letu 2020.

Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu in s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe

Od sredine 1990-ih let v slovenskem kmetijstvu potekajo stalne strukturne spremembe, ki se kažejo predvsem v večji koncentraciji in specializaciji kmetijskih gospodarstev. Število kmetijskih gospodarstev se zmanjšuje, vzporedno pa narašča njihova povprečna velikost. Izboljšanje velikostne strukture je rezultat zmanjševanja števila gospodarstev v najmanjših velikostnih razredih. Povečuje se tudi raven specializacije. Vzporedno s procesom prestrukturiranja kmetijstva se zmanjšuje poraba dela ter izboljšuje izobrazbena struktura gospodarjev na kmetijah.

Kljub strukturnim spremembam Slovenija tako po povprečni velikosti kmetijskih gospodarstev po produktivnosti zaostaja za povprečjem EU-27 in se uvršča v skupino članic z najneugodnejšo strukturo kmetijstva. Zaostanek za državami z razvitejšim kmetijstvom se ne zmanjšuje. Z vidika dolgoročnega razvoja kmetijstva je posebej zaskrbljujoča tudi neugodna starostna struktura gospodarjev na kmetijskih gospodarstvih.

Procese strukturnega prilagajanja je potrebno pospešiti z naložbami v optimalnejšo rabo proizvodnih dejavnikov, spodbudami za generacijsko pomladitev, povečanju usposobljenosti in spodbujanju prenosa znanja in inovacij preko tesnejšega sodelovanja med kmetijsko prakso, stroko in raziskovalno sfero. Na ta način bo možno ustvariti pogoje za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe, pri čemer pa je potrebno upoštevati tudi vidike trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne spremembe. To je pomembna konceptualna sprememba, ki jo uvaja PRP 2014–2020, saj okoljskih vidikov ne pojmuje ločeno od produktivnosti, temveč kot njen nepogrešljiv sestavni del. Z vidika investicijskih ukrepov to pomeni, da bodo morale naložbe slediti večplastnim ciljem, in sicer bodo morale poleg ekonomske zasledovati tudi okoljsko učinkovitost, kar je skladno s strateško usmeritvijo države, ki podpira trajnostni model kmetijstva.

Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov

Razdrobljenost in majhnost zavirata kmetijska gospodarstva pri doseganju večje participacije na trgu in ekonomij obsega, še zlasti pri proizvodih višje kakovosti, ki izhajajo iz nadstandardne pridelave in prireje.

Tesnejše povezovanje ima lahko izrazit potencial za razvoj lokalnih trgov, aktivacijo neizkoriščenih proizvodnih potencialov na podeželskih območjih, odločnejšo vključitev majhnih kmetij v lokalno gospodarstvo.

Spodbujanje povezovanja v kratke verige prinaša številne koristi, ki niso zgolj ekonomske, temveč tudi okoljske in socialne. Prinaša prednosti skupnega tržnega nastopa in promocije, zmanjševanja stroškov zaradi krajših distribucijskih poti in optimalnejše rabe proizvodnih obratov. Z vidika potreb potrošnika in usmeritev prehranske politike v RS so kratke oskrbe verige in razvoj lokalnih trgov pomembne zlasti z vidika zagotavljanja večje kakovosti (hranilnosti) živil. Krajše distribucijske poti prispevajo tudi k zmanjševanju ogljičnega odtisa, kar je ključno z vidika varovanja okolja in blaženja podnebnih sprememb.

In nenazadnje, povezovanje lahko prispeva k ustreznejši porazdelitvi ekonomskih koristi med posameznimi člani v verigi ter k povečanju pogajalske moči primarnih proizvajalcev v odnosu do drugih členov v verigi. Poleg ekonomskih učinkov vsebuje potencial za ustvarjanje novih delovnih mest, lahko tudi v povezavi s socialnim podjetništvom in s tem aktivacijo človeškega kapitala ter družbene kohezije in vključenosti na podeželju.

Učinkovita živilskopredelovalna industrija je pogoj za doseganje strateških ciljev kmetijske politike, zato bo tudi v prihodnje kmetijska politika podpirala naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in živilskih proizvodov. Prednost bodo imele naložbe, ki bodo krepile celotno agroživilsko verigo, in kjer bo predelava slonela na domači surovini.

Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa

Les je ključen naravni vir in naravni potencial podeželja, ki je preslabo izkoriščen zaradi prevelike razdrobljenosti gozdne posesti med številne zasebne lastnike gozdov, prešibke tržne organiziranosti zasebnih lastnikov gozdov in prenizke konkurenčnosti posameznih členov v gozdno-lesni verigi, zaradi česar ne dosežemo možnega poseka lesa in izgublamo tudi na dodani vrednosti.

Zaradi tega je bilo kot prednostno področje ukrepanja določeno trajnostno izkoriščanje gozdnega potenciala preko naložb v gozdno infrastrukturo (gozdne ceste in vlake), naložb v gozdarske tehnologije, s katerimi bo možno povečati profesionalizacijo dela v gozdovih, povečati sečnjo in spravilo lesa ter naložb v neindustrijsko predelavo lesa. Pomemben komplementaren vidik je spodbujanje tržnega organiziranja lastnikov zasebnih gozdov in njihovo povezovanje z drugimi člani vzdolž gozdno-lesne verige.

Trajnostno intenziviranje dela v gozdovih in spodbujanje neindustrijske predelave lesa lahko podeželju prinese številne koristi, zlasti v obliki ustvarjanja dodatnega vira dohodka na kmetijah, ustanavljanja in razvoja mikro- in malih podjetij na podeželju ter ohranjanja in ustvarjanja zelenih delovnih mest.

Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe.

Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe, je bistvena sestavina trajnostno naravnega kmetijstva, ki podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji. S sonaravnimi načini kmetovanja lahko prispevamo k zmanjševanju onesnaževanja okolja, ohranjanju biotske raznovrstnosti in specifičnih vrednot slovenskega podeželja, kot so tradicionalno kmetovanje in s tem povezano ohranjanje kulturne dediščine in tipičnih slovenskih krajin, pa tudi k prilagajanju kmetijstva podnebnim spremembam. V tem okviru je potrebno še posebej izpostaviti pomen ekološkega kmetijstva, ki predstavlja tudi veliko priložnost za ustvarjanje novih delovnih mest in oživitve podeželskih skupnosti.

Usmerjanje v okolju prijaznejše kmetovanje lahko v povezavi z vključevanjem v sheme kakovosti kmetijskim gospodarstvom odpira tržne priložnosti, saj med potrošnik narašča povpraševanje po lokalno pridelanih proizvodih višje kakovosti.

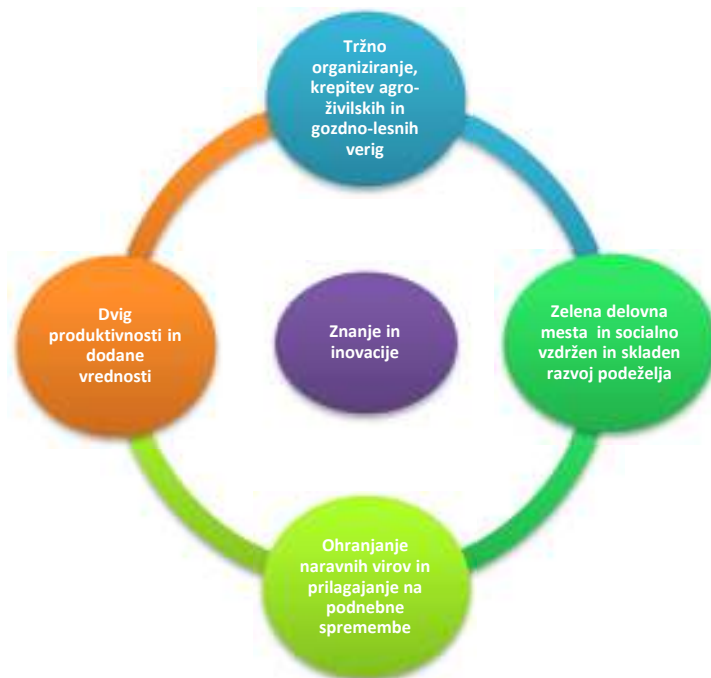
Zelena delovna mesta in skladen in vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.

Slovensko podeželje se sooča z zaostrenimi gospodarskimi in socialnimi razmerami, naraščajočo brezposelnostjo, ki je še zlasti problematična med mladimi in starejšimi ter dolgotrajno brezposelnimi. Zato je potrebno olajšati razvoj neindustrijskih dejavnosti na podeželju (dopolnilnih dejavnosti na kmetiji in mikropodjetij), ki bodo ustvarile pogoje za vzpostavitev zelenih delovnih mest oziroma dodatni vir dohodka na kmetiji.

Poseben poudarek bo namenjen tudi krepitvi različnih oblik sodelovanja (za npr. razvoj socialnega kmetijstva) ter lokalnih razvojnih partnerstev in drugih oblik sodelovanja ter ustrezni infrastrukturni razvitosti, predvsem

razvitosti širokopasovnih internetnih povezav, ki lahko pomembno prispevajo k višji kakovosti življenja na podeželju in razvoju gospodarskih dejavnosti.

Diagram 1: Shematični prikaz prednostnih področij ukrepanja PRP 2014–2020 in njihove prepletenosti

5.2 Izbor, kombinacija in utemeljitev ukrepov razvoja podeželja – za vsako prednostno nalogo in prednostno področje za vsako programirano prednostno področje

Prednostna naloga 1: Pospeševanje prenosa znanja ter inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih.

Slovensko kmetijstvo, gozdarstvo in živilstvo se soočajo s številnimi pomembnimi družbeno-ekonomskimi in okoljskimi izzivi. Z vidika spodbujanja razvoja omenjenih gospodarskih dejavnosti kot tudi širšega razvoja podeželskih območij bo potrebno poiskati ustrezen odgovor na vprašanje, kako v pogojih zaostrene konkurence, spremenljivosti cen, zaostrenih okoljskih zahtev (in odziva oziroma pričakovanj potrošnikov), omejenosti naravnih virov in naraščajočega vpliva podnebnih sprememb zagotoviti dvig produktivnosti ter hkrati prispevati k ohranjenosti naravnih virov.

Iz analize stanja izhaja, da je rešitev vprašanja lahko le intenzivnejše vlaganje v krepitev baze znanja in inovacij na podeželju ter učinkovitejši prenos le-teh v prakso preko tesnejšega, interaktivnega sodelovanja med različnimi členi v verigi prenosa znanja/informacij in inovacij (predvsem raziskovalci, fakultetami, svetovalci) ter proizvajalci (kmeti in podjetji). Pri tem pa tradicionalni, linearni pretok znanja in inovacij od raziskovalne sfere do proizvajalcev preko svetovalcev ni več edina primerna oblika pretoka najsodobnejših spoznanj. Prav tako kmetje, lastniki gozdov, zaposleni v živilsko-predelovalnih obratih, podjetja niso homogena ciljna skupina za prenos znanja. Različne potrebe po znanju so zaznane že med npr. kmeti. Vse bolj pomembni kot nosilci znanja postajajo nosilci dejavnosti, npr. kmetje, ki na primerih svojih uspešnih kmetij lahko posredujejo znanja drugim kmetom (primeri dobrih praks oziroma demonstracijski projekti).

Prednostno področje 1A: Spodbujanje inovacij, sodelovanja in razvoja baze znanja na podeželskih območjih

Izbor ukrepov:

➤ **16. člen: Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah:**

- podukrep 16(1)a: Pomoč kmetom, posestnikom gozdov, drugim upravljavcem zemljišč in MSP na podeželskih območjih pri uporabi storitev svetovanja

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

V okviru prednostnega področja 1A bomo podpirali prenos specializiranega znanja v kmetijski sektor. Odločili smo se za prenos specializiranih znanj, ki se nanašajo na ekološko kmetovanje in druge nadstandardne kmetijske prakse, ki prispevajo k ohranjanju in trajnostnemu upravljanju z naravnimi viri (ohranjanje biotske raznovrstnosti zlasti na občutljivih Natura 2000 območjih, ohranjanje kakovosti tal in voda), podnebne spremembe ter nadstandardne oblike reje, ki upoštevajo zahteve dobrobiti živali. V povezavi s tem bo izbrani podukrep namenjen zagotovitvi specializiranega znanja za kmetijska gospodarstva, ki se vključujejo v ukrepe, vezane na kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje in dobrobit živali.

Prednostno področje 1B: Krepitev povezav med kmetijstvom, proizvodnjo hrane in gozdarstvom ter raziskavami in inovacijami, tudi zaradi boljšega okoljskega upravljanja in okoljske učinkovitosti

Izbor ukrepov:

➤ **36. člen: Sodelovanje**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

V vseh proizvodnih usmeritvah znotraj slovenskega kmetijstva (enako pa velja tudi za živilsko-predelovalno industrijo) in v gozdarstvu se kažejo izrazite potrebe po prenosu tehnologij in tehnološkega znanja v prakso, aplikativnih raziskavah, razvoju in nadgradnji raziskovalne infrastrukture, dvigu usposobljenosti svetovalcev in proizvajalcev, močnejši povezanosti med strokovnimi službami, raziskovalci in akademsko sfero.

Še zlasti pa se kaže potreba tesnejšemu povezovanju med različnimi akterji znotraj verige prenosa znanja in končnimi uporabniki tega znanja preko različnih oblik sodelovanja. Na ta način bi ponovno vzpostavili ali pa okrepili povezave med znanostjo in prakso, kar bi prispevalo k učinkovitejšemu prenosu znanja in povratnemu pretoku informacij o zaznanih potrebah iz kmetijske prakse do raziskovalne sfere. Ravno pomanjkanje koordiniranega dela vseh institucij in s tem njihova funkcionalno manjša učinkovitost ter nedorečenost delovanja posameznih akterjev je glavna ovira učinkovitejšemu prenosu znanja in inovacij. Takšen sistem ne deluje po principu spodbud za razvojno delovanje, ampak na slučajnosti. To med drugim vpliva na dejstvo, da so novosti in nova tehnološka znanja premalo preizkušena v praksi, zato je ponudba aplikativnega znanja v Slovenji omejena, prenos do prakse na določenih segmentih pa slabo utečen.

V okviru ukrepa Sodelovanje bomo spodbujali različne oblike sodelovanja med različnimi raziskovalnimi in strokovnimi institucijami ter končnimi uporabniki znanj, pri čemer bo poudarek namenjen vzpostavitvi in delovanju operativnih skupin Evropskega inovacijskega partnerstva. Pri tem je ključnega pomena, da so projekti sodelovanja usmerjeni k doseganju jasnih, preverljivih in praktično uporabnih rezultatov, da je v vseh fazah delovanja teh skupin zagotovljena transparentnost, da se pridobljeno znanje razširja in da je zagotovljena trajnost rezultatov tudi po izteku projekta.

Prednostno področje 1C: Krepitev vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju

Izbor ukrepov:

➤ **15. člen: Prenos znanja in dejavnosti informiranja**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Zahtevnost opravljanja kmetijske, živilske, gozdarske ter drugih dejavnosti na podeželju, zahteva povečanje usposobljenosti in stalno pridobivanje novih znanj in kompetenc. Pri vseh štirih težiščih PRP 2014–2020 se kažejo izrazite potrebe po poglobljanju usposobljenosti, še zlasti pa se kažejo potrebe po dvigu usposobljenosti na področju varovanja okolja in dobrega počutja živali, tehnologij in tehnik pridelave, povečanja ekonomske in okoljske učinkovitosti ter blaženja in prilagoditve na podnebne spremembe, trženja in promocije, horizontalnega in vertikalnega povezovanja vzdolž kratkih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig, podjetništva in diverzifikacije v nekmetijske dejavnosti, varnosti in zdravja pri delu itn.

V okviru tega prednostnega področja bodo aktivnosti dostopne široki ciljni skupini, vseeno pa bodo še posebej usmerjene predvsem v mlajše, razvojno naravnane člane kmetijskega gospodarstva ter tiste, ki so ali še nameravajo pridobiti podpore iz naslova PRP 2014–2020. Pri tem bo ključen ukrep Prenos znanja, v okviru katerega bodo podprte dejavnosti usposabljanja in prenosa znanja ter demonstracijski projekti. Pri izvajanju omenjenega ukrepa je zlasti pomembno to, da se zagotovi ustrezen poudarek konkretnemu, praktičnemu prikazu uvajanja novih tehnologij ali proizvodnih tehnik, demonstracijskim projektom oziroma ogledu dobrih praks ter tesnejšemu sodelovanju s stroko in raziskovalci. Cilj usposabljanja mora biti uporaba pridobljenega znanja v praksi. Ukrep bo namenjen tako usposabljanju široke ciljne skupine kot tudi tistim, ki bodo pred ali pa po vstopu v določen ukrep morali izpolniti obveznost dodatnega usposabljanja.

Prav tako je potrebno zagotoviti podporo za dostop do svetovalnih storitev, pri tem je ključnega pomena, da se omogoči večjo prilagojenost svetovalnih storitev potrebam kmetijskih gospodarstev in učinkovitejši prenos specializiranega znanja.

Prednostna naloga 2: Krepitev sposobnosti preživetja kmetij in konkurenčnosti vseh vrst kmetijstva v vseh regijah ter spodbujanje inovativnih kmetijskih tehnologij in trajnostnega upravljanja gozdov

Strukturne značilnosti slovenskega kmetijstva, zlasti nizka produktivnost dela, neugodna velikostna struktura kmetijskih gospodarstev, razdrobljenost posesti, neugodna starostna struktura ipd. zmanjšujejo učinkovitost rabe proizvodnih virov v kmetijstvu in zavirajo hitrejši razvoj v kmetijstvu. Razvojni zaostanek do EU-27 se ne zmanjšuje.

Tudi naravni omejitveni dejavniki pomembno vplivajo na konkurenčnost slovenskega kmetijstva. Čeprav neugodne naravne razmere ne preprečujejo povsem kmetovanja na OMD območjih, pa je zaradi njih produktivnost nižja, izbor kmetijskih usmeritev omejen, proizvodni stroški pa višji. Kljub nižjim pridelovalnim potencialom za kmetijstvo ima kmetovanje na teh območjih zelo pomembno vlogo pri ohranjanju poseljenosti podeželskih območij ter vzdrževanju kulturne krajine in ekološkega ravnotežja.

Za Slovenijo je tudi značilen velik delež območij, ki so deležna posebnega režima upravljanja z vidika varovanja okolja, kar vpliva tudi na kmetovanje. V skladu z določbami Direktive Sveta 91/676/EGS je celotno ozemlje Slovenije določeno kot ranljivo območje za onesnaževanje z nitrati iz kmetijskih virov. Vodovarstvena območja predstavljajo več kot 20 % (442.822 ha) ozemlja Slovenije. Omenjene omejitve pa ne predstavljajo nujno ovire kmetovanju, temveč odpirajo priložnosti za preusmeritev iz konvencionalnega v ekološko kmetovanje, rezultat katerega so proizvodi višje kakovosti. To pa je lahko pomembna konkurenčna prednost z vidika pričakovani javnosti in naraščajočega povpraševanja potrošnikov po proizvodih, ki so pridelani na okolju prijazen način.

V okviru druge prednostne naloge bodo spodbude namenjene povečanju učinkovitosti proizvodnih dejavnikov v kmetijstvu, živilskopredelovalni industriji in gozdarstvu, in sicer preko naložb v osnovna sredstva, zagonskih podpor za razvoj kmetij ter spodbujanjem prenosa znanja in inovacij, tudi preko operativnih skupin EIP, razvoja novih proizvodov, praks, postopkov in tehnologij ter dviga usposobljenosti v kmetijskem, gozdarskem in živilskem sektorju.

Poudarek bo namenjen tako ekonomski kot tudi okoljski učinkovitosti ter blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe.

Prednostno področje 2A: Izboljšanje ekonomske uspešnosti vseh kmetij ter zagotavljanje lažjega prestrukturiranja in posodabljanja kmetij, zlasti z namenom povečanja njihove udeležbe na trgu in tržne usmerjenosti ter kmetijske diverzifikacije

Izbor ukrepov:

- **15. člen: Prenos znanja in dejavnosti informiranja**
- **16. člen: Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah:**
 - podukrep 16(1)a: Pomoč kmetom, posestnikom gozdov, drugim upravljavcem zemljišč in MSP na podeželskih območjih pri uporabi storitev svetovanja
- **18. člen – Naložbe v osnovna sredstva:**
 - podukrep 18(1)a: Naložbe v izboljšanje splošne učinkovitosti kmetijskega gospodarstva

- podukrep18(1)c: Naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva

➤ **36. člen: Sodelovanje**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Za slovensko kmetijstvo je značilna nizka ekonomska in okoljska učinkovitost ter velika izpostavljenost podnebnim spremembam. V povezavi s tem se kot ena izmed ključnih zaznanih potreb kaže povečanje produktivnosti (to pomeni povečanje obsega in kakovosti proizvodov z optimalnejšo rabo proizvodnih dejavnikov) ob hkratnem upoštevanju trajnostne rabe naravnih virov in vplivov podnebnih sprememb.

V okviru tega prednostnega področja bodo podprte naložbe v povečanje splošne učinkovitosti kmetijskih gospodarstev (ekonomske in okoljske učinkovitosti). Pri tem izhajamo iz raznolikosti razvojnih potreb kmetijskih gospodarstev. Zato bomo razlikovali med podporami za prestrukturiranje in podporami za povečevanje proizvodnih kapacitet.

Podpore za prestrukturiranje v kmetijstvu bodo vezane na naložbe, ki ne povečujejo proizvodnih kapacitet kmetijskih gospodarstev. Ta sklop podpor bo usmerjen v kmetijska gospodarstva, ki se spopadajo z nizko produktivnostjo, tržno usmerjenostjo in nimajo možnosti širitve svojih proizvodnih kapacitet. S sektorskega vidika bodo prednostno podprte naložbe, vezane na sektorje pridelave, ki omogočajo višjo dodano vrednost. Drugi investicijski sklop pa bo podprl naložbe, ki povečujejo proizvodne kapacitete kmetijskih gospodarstev. Prednostno bodo podprte naložbe v sektorje, za katere je v Sloveniji značilna nizka samooskrba ter v sektorje, ki so delovno intenzivnejši.

Poleg tega so v okviru tega prednostnega področja ključna tudi investicijska področja, povezana z infrastrukturo v kmetijstvu in gozdarstvu. V tem okviru še zlasti: ureditev dostopa do kmetijskih in gozdnih zemljišč, komasacije in izboljšanje zemljišč, oskrba z energijo ter upravljanje voda (ponovna raba vode, zbiranje vode in čiščenje voda).

Razvojna prizadevanja bomo podprli z ukrepi, povezanimi s prenosom znanja, specializiranim svetovanjem na področju preusmeritve v ekološko kmetovanje in izvajanja ukrepa ekološko kmetovanje, izvajanja dobrobiti živali in nadstandardnih okoljskih praks ter s sodelovanjem oz. krepitvijo povezav med kmetijstvom ter raziskavami in inovacijami.

Prednostno področje 2B: zagotavljanju lažjega začetka opravljanja kmetijske dejavnosti ustrezno usposobljenim kmetom, zlasti pa generacijske pomladitve

Izbor ukrepov:

- **15. člen: Prenos znanja in dejavnosti informiranja**
- **20. člen: Razvoj kmetij in podjetij:**
 - podukrep20(1)(a)(i): Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Iz analize stanja izhaja, da je eden od vzrokov za nizko produktivnost slovenskega kmetijstva še vedno neugodna starostna in izobrazbena struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev. Povprečna starost nosilcev kmetij se od leta 2000 ni spremenila in je bila v letu 2010 še vedno 57 let. Starostna struktura v povezavi s še vedno neugodno izobrazbeno strukturo nosilcev kmetij tako ne daje ustrezne osnove za krepitev razvoja in povečanje proizvodne sposobnosti kmetij, ki terja pridobivanje vedno bolj specializiranih znanj o uvajanju novih tehnologij in inovacij, procesnih, organizacijskih izboljšavah ter trženju proizvodov in storitev. Vse navedeno je ključno za uspešno prestrukturiranje in trajnostni razvoj sektorja v danem družbeno-ekonomskem okviru, za katerega so značilni ostra konkurenca na notranjem trgu EU in s strani tretjih trgov, zaostrovanje cenovno-stroškovnih razmerij, visoke zahteve varovanja okolja ter naraščajoč vpliv podnebnih sprememb.

Procesi strukturnega prilagajanja slovenskega kmetijstva bodo hitrejši, če bodo sovpadali s procesi generacijske pomladitve na kmetijah in dvigom usposobljenosti mladih nosilcev kmetij.

Odločitev za zagon dejavnosti pa ni enostavna, saj je povezana z ekonomskimi tveganji. Mladi težje dostopajo do potrebnih finančnih sredstev za nakup kmetijskih zemljišč, potrebne mehanizacije in opreme ter vzpostavitev ali širitev proizvodnih zmogljivosti. Prav tako še nimajo vzpostavljenega ustreznega sistema trženja in prodaje lastnih proizvodov in izdelkov. Vse to vpliva na dejstvo, da se težje odločajo za zagon dejavnosti.

Zagonska pomoč za mlade kmete je tako eden od pomembnih dejavnikov, ki bo vplival na učinkovitost prestrukturiranja slovenskih kmetijskih gospodarstev.

Mlade kmete je potrebno dodatno spodbujati in podpreti z ukrepi, vezanimi na prenos znanja.

Prednostna naloga 3: Spodbujanje organiziranja živilske verige, vključno s predelavo in trženjem kmetijskih proizvodov, dobrega počutja živali in obvladovanja tveganj v kmetijstvu

Povezovanje kmetijskih gospodarstev v različne oblike proizvodnega in tržnega organiziranja, vzpostavitev in razvoj kratkih oskrbnih verig in lokalnih trgov bo ključen dejavnik dviga konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in agroživilstva. S kombinacijo ukrepov znotraj tega prednostnega področja si bomo prizadevali, da bodo kmetijska gospodarstva povezana v učinkovite tržne verige: horizontalno v smeri izkoriščanja prednosti proizvodnega povezovanja, skupne rabe proizvodnih kapacitet ter skupnega nastopa na trgu (npr. lokalne tržnice, informacijsko podprto skupno trženje in drugi inovativni pristopi trženja) in vertikalno s ciljem tesnejšega povezovanja z lokalnimi predelovalnimi obrati oziroma vzpostavitve skupnih manjših, lokalnih predelovalnih obratov, povečevanja ponudbe kmetijskih proizvodov in živil z višjo dodano vrednostjo, zlasti proizvodov višje kakovosti in lokalnih značilnosti.

To prinaša prednosti z:

- **ekonomskega vidika:** zmanjšanje števila subjektov, ki sodelujejo v dobavni verigi od proizvajalca do potrošnika, lahko poveča delež končne cene, ki jo na proizvod prejmejo proizvajalci, zniževanje stroškov, zlasti transportnih stroškov in stroškov logistike, večje prepoznavnosti, dodane vrednosti itd.,
- **prehranskega vidika:** večja svežina, kakovost, višja hranilna vrednost lokalno pridelane hrane in večja sledljivost po vsej prehranski verigi od prireje oziroma pridelave do predelave in distribucije,
- **okoljskega vidika:** zmanjševanje ogljičnega odtisa zaradi krajših distribucijskih poti in razvoja lokalnih trgov, spodbujanje obdelanosti kmetijskih zemljišč ter
- **širšega socialnega vidika:** vzpostavitev tesnejših vezi med potrošniki in proizvajalci, in s tem krepitev zavedanja družbe o pomembnosti lokalne kmetijske pridelave in prireje, krepitev zavesti o pomenu kmetijstva za trajnostni razvoj družbe, krepitev lokalne identitete in pripadnosti lokalnemu okolju, potencial za ustvarjanje novih delovnih mest, tudi v povezavi s socialnim podjetništvom, tesnejše povezovanje s širšim podeželskim gospodarstvom.

Z izbranimi ukrepi bomo prvenstveno spodbujali tisti del proizvodnje hrane, ki bo temeljil na lokalni pridelavi in predelavi, in bo:

- vključen v sheme višje kakovosti, zato se bo spodbujalo večjo vključenost kmetov v sheme kakovosti,
- izhajal iz nadstandardne reje, ki sledi zahtevam dobrega počutja živali ter iz reje avtohtonih, tradicionalnih pasem.

Cilj tega je doseči, da bodo proizvodi ustrezno plasirani na lokalne trge ter bodo prepoznavni pri potrošnikih.

Podobno kot za kmetijstvo je tudi za gozdarstvo značilno zaostajanje v procesu povezovanja. To je še zlasti problematično z vidika izrazito neugodne, močno razdrobljene lastniške strukture zasebnih gozdov. Zasebni lastniki na trgu nastopajo kot nepovezani posamezniki. Z ustanovitvijo tržno naravnanih skupin proizvajalcev, v katere bi se lahko vključevala tudi obstoječa društva lastnikov gozdov, in nadaljnega povezovanja v gozdno-lesne verige, bi bilo možno izkoristiti prednosti skupnega tržnega nastopa in zmanjševanja stroškov ter več pozornosti usmeriti v dvig dodane vrednosti, ki bi s tem ostala v lokalnem okolju.

Prednostno področje 3A: Izboljšanje konkurenčnosti primarnih proizvajalcev z njihovo boljšo vključitvijo v agroživilsko verigo prek shem kakovosti, dodajanje vrednosti kmetijskim proizvodom, pa tudi promocija na lokalnih trgih in kratke dobavne verige, skupine in organizacije proizvajalcev in medpanožne organizacije

Izbor ukrepov:

- **15. člen:** Prenos znanja in dejavnosti informiranja
- **17. člen:** Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila

- **34. člen: Dobrobit živali**
- **18. člen: Naložbe v osnovna sredstva:**
 - podukrep18(1)b: Naložbe v predelavo, trženje in/ali razvoj kmetijskih proizvodov
- **28. člen: Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev**
- **36. člen: Sodelovanje**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Namen ukrepov v okviru tega prednostnega področja je spodbujati horizontalno in vertikalno sodelovanje med udeleženci vzdolž agroživilskih in gozdno-lesnih verig, dodajanje vrednosti kmetijskim proizvodom, vključevanje primarnih proizvajalcev v sheme kakovosti, spodbujanje nadstandardne reje, ki upošteva zahteve dobrobiti živali, večjo tržno naravnost preko spodbujanja ustanavljanja in delovanja skupin in organizacij proizvajalcev v kmetijstvu in gozdarstvu, razvoj lokalnih trgov in kratkih dobavnih verig ter promocije na lokalnih trgih.

Uspešnejše in učinkovitejše tržno povezovanje lahko pomeni veliko razvojno priložnost in boljšo izrabo proizvodnih dejavnikov, še zlasti je to lahko priložnost za kmetijska gospodarstva z nizko stopnjo tržne naravnosti in majhne kmetije, ki bi na ta način lažje vstopale na trg in povečevale dodano vrednost svojih proizvodov ter si s tem zagotovile dodatne vire dohodkov. Vse to bi jim omogočilo uspešnejše vključevanje v širše lokalno gospodarstvo.

Prednostno področje 3B: Podpora preprečevanju in obvladovanju tveganja v okviru kmetij

Program ne naslavlja tega prednostnega področja.

Obrazložitev:

Investicije v preprečevanje in obvladovanje tveganja so naslovljene v okviru prednostnega področja 2A, in sicer v okviru ukrepa Naložbe v osnovna sredstva, zato se za programiranje tega prednostnega področja nismo odločili. Poleg tega se za to področje sredstva deloma zagotavljajo iz nacionalnega proračuna, saj država sofinancira zavarovalne premije na podlagi Uredbe o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in ribištva (Ur. l. RS, št. 102/2010 s spremembami).

Četrta prednostna naloga: Obnova, ohranjanje in izboljševanje ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom

Z Resolucijo o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 - »Zagotovimo.si hrano za jutri« se je Slovenija zavezala, da bo spodbujala trajnostno kmetijstvo, ki bo sočasno ob proizvodnji hrane zagotavljalo druge družbeno pomembne funkcije in neblagovne javne dobrine, katerih obsega in ceno trg ne uravnava. V tem okviru je mišljena predvsem okoljska funkcija kmetijstva, ki je povezana z ohranjanjem naravnih virov in biotske raznovrstnosti ter kulturne krajine.

Slovenija se glede na geografski položaj in raznovrstne naravne razmere uvršča med evropske države z najvišjo stopnjo biotske raznovrstnosti. Kmetijstvo ima pomemben vpliv na ohranjanje biotske raznovrstnosti. Intenzifikacija kmetijstva ali pa opuščanje pridelave in zaraščanje kmetijskih zemljišč lahko vodi v izgubo biotske raznovrstnosti, zato je potrebno zagotavljati ustrezno raven in način obdelanosti kmetijskih zemljišč.

Kmetijstvo je tudi med pomembnimi onesnaževalci tal in voda z nitrati, pesticidi in njihovimi razgradnimi produkti. Najbolj obremenjena vodna telesa podzemne vode so v osrednjem in severovzhodnem delu Slovenije. V teh delih Slovenije tudi nekatere površinske vode ne dosegajo dobrega stanja. Kljub temu, da se kakovost podzemne vode izboljšuje, je potrebno zagotoviti nadaljnje zmanjševanje vnosa fitofarmaceutskih sredstev in nitratov preko spodbujanja okolju prijaznejših načinov kmetovanja (zlasti ekološkega kmetovanja).

Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanje in izboljšanje biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000, območji z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami, sistemi kmetovanja visoke naravne vrednosti in stanja krajin v Evropi

Izbor ukrepov:

- **15. člen: Prenos znanja in dejavnosti informiranja**
- **16. člen: Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah:**

- podukrep 16(1)a: Pomoč kmetom, posestnikom gozdov, drugim upravljavcem zemljišč in MSP na podeželskih območjih pri uporabi storitev svetovanja
- **29. člen: Kmetijsko-okoljski-podnebni ukrep**
 - podukrep 29(2): Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila
- **30. člen: Ekološko kmetovanje**
- **32. člen: Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami**
- **36. člen: Sodelovanje**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

V skladu s ciljem zagotavljanja okoljske funkcije kmetijstva in ohranjanja kulturne krajine bodo ukrepi v okviru tega prednostnega področja namenjeni kmetijsko okoljskim in kmetijsko podnebnim plačilom, ki bodo spodbujala ciljno usmerjeno uvedbo ali nadaljnjo uporabo kmetijskih praks, ki prispevajo k ohranjanju naravnih virov, biotske raznovrstnosti, k ohranjanju kulturne krajine in njenih značilnosti ter blaženju in prilagajanju kmetijstva na podnebne spremembe. Posebna pozornost bo namenjena območjem, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva travišča znotraj območij Natura 2000 ter osrednje območje pojavljanja medveda in volka).

Prav tako bo v okviru tega prednostnega področja podprto preusmerjanje oziroma izvajanje ekološkega kmetovanja, ki je še posebej pomembno z vidika varovanja naravnih virov. S tem bo istočasno zagotovljen odziv na vse večje zahteve družbe po uporabi okolju prijaznih načinov kmetovanja kot tudi na rastoče povpraševanju po izdelkih višje kakovosti.

Prav tako se bodo v okviru tega prednostnega področja izvajala plačila kmetom na gorskih območjih ali drugih območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami za kmetijsko dejavnost, ki bodo spodbujala nadaljnjo rabo kmetijskih zemljišč, ohranjanje kulturne krajine in s tem prispevala k preprečevanju zaraščenosti, ki je vzrok upadanja biotske raznovrstnosti.

Ukrepanje v okviru te prednostne naloge bo močno podprto z ukrepi, ki se navezujejo na prenos znanja, dostop do specializiranih svetovalnih storitev in sodelovanje med različnimi deležniki, kot npr. na področju skupnega pristopa k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam ter blažitvi podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje.

Prednostno področje 4B: Izboljšanje upravljanje voda, vključno z ravnanjem z gnojili in pesticidi

Izbor ukrepov:

- **15. člen: Prenos znanja in dejavnosti informiranja**
- **16. člen: Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah:**
 - podukrep 16(1)a: Pomoč kmetom, posestnikom gozdov, drugim upravljavcem zemljišč in MSP na podeželskih območjih pri uporabi storitev svetovanja
- **29. člen: Kmetijsko-okoljski-podnebni ukrep**
 - podukrep 29(2): Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila
- **30. člen: Ekološko kmetovanje**
- **36. člen: Sodelovanje**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Prekomeren vnos hranil in FFS na ravninskih območjih z intenzivnim kmetijstvom ogroža naravne vire, zlasti kakovost podtalnice, ki je vir pitne vode za približno 97 % prebivalcev.

Izboljšanje upravljanja tal ter zmanjšanje vnosa fitofarmacevtskih sredstev in gnojil je zato opredeljeno kot eno izmed pomembnejših področij ukrepanja. V okviru tega prednostnega področja bomo spodbujali preusmerjanje kmetijskih gospodarstev v ekološko kmetovanje oz. nadaljevanje izvajanja ekološkega kmetovanja ter spodbujali prevzemanje nadstandardnih tehnologij pridelave preko bolj ciljno usmerjenih zahtev znotraj kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil. Del teh zahtev bo namreč vezanih prav na prispevna območja vodnih teles površinskih voda in območja vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda (NUV), na katerih ne bodo

doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah (2000/60/ES) ter na prispevna območja zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero, kjer spremljanje kakovosti voda kaže na prekomeren vnos hranil.

Ukrepanje v okviru te prednostne naloge bo močno podprto z ukrepi, ki se navezujejo na prenos znanja, dostop do specializiranih svetovalnih storitev in sodelovanje med različnimi deležniki, kot npr. na področju skupnega pristopa k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam ter blažitvi podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje.

Prednostno področje 4C: Preprečevanje erozije tal in izboljšanje upravljanja tal

Izbor ukrepov:

- **15. člen: Prenos znanja in dejavnosti informiranja**
- **16. člen: Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah:**
 - podukrep 16(1)a: Pomoč kmetom, posestnikom gozdov, drugim upravljavcem zemljišč in MSP na podeželskih območjih pri uporabi storitev svetovanja
- **29. člen: Kmetijsko-okoljski-podnebni ukrep**
 - podukrep 29(2): Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila
- **30. člen: Ekološko kmetovanje**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Analiza stanja je pokazala, da so tla v Sloveniji na splošno dobro oskrbljena z organsko snovjo, kar je predvsem posledica rabe kmetijskih zemljišč s prevladujočim travinjem in dejstva, da se na njivah in v trajnih nasadih uporabi razmeroma veliko živinskih gnojil. V povezavi z onesnaženostjo raziskave kažejo, da tla v Sloveniji (z izjemo določenih industrijskih območij) niso močno onesnažena. Na intenzivnih kmetijskih območjih je mogoče najti ostanke fitofarmacevtskih sredstev in njihovih razgradnih produktov, ki se tako kot nitrati lahko spirajo skozi tla in onesnažijo podzemne vode. Zato bo potrebno povečati skrb za nadaljnje zmanjševanje rabe fitofarmacevtskih sredstev. Prisotna je tudi erozija tal, zlasti vodna in vetrna erozija.

V okviru tega prednostnega področja je bilo izboljšanje upravljanja tal ter zmanjšanje vnosa fitofarmacevtskih sredstev in gnojil opredeljeno kot ključno področje ukrepanja. Tako kot pri prednostnem področju 4B bo poudarek namenjen uvajanju nadstandardnih tehnologij pridelave preko kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil ter preusmerjanju kmetijskih gospodarstev v ekološko kmetovanje oziroma spodbujanju nadaljevanja z ekološkim kmetovanjem.

Navedeni ukrepi bodo prispevali k zmanjšanju vnosa fitofarmacevtskih sredstev in gnojil ter primernejši obdelavi tal s ciljem ohranjanja kakovosti in proizvodnega potenciala tal ter obvladovanja erozije.

Ukrepanje v okviru te prednostne naloge bo močno podprto z ukrepi, ki se navezujejo na prenos znanja in dostop do specializiranih svetovalnih storitev.

Peta prednostna naloga: Spodbujanje učinkovite rabe virov ter podpiranje kmetijskega, živilskega in gozdarskega sektorja pri prehodu na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe

Pete prednostne naloge ne bomo posebej programirali, saj so vse navedene vsebine zajete v okviru drugih prednostnih nalog in področij.

Prednostno področje 5A: Povečanje učinkovite rabe vode v kmetijstvu

Program ne naslavlja tega prednostnega področja.

Obrazložitev:

Povečanje učinkovite rabe vode v kmetijstvu bo celovito podprto v okviru prednostnega področja 2A.

Prednostno področje 5B: Povečanje učinkovite rabe energije v kmetijstvu in pri pridelavi hrane

Program ne naslavlja tega prednostnega področja.

Obrazložitev:

Povečanje učinkovite rabe energije v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji bo podprto preko prednostnih področij 2A in 3A.

Prednostno področje 5C: Olajšanje dobave in uporabe obnovljivih virov energije, stranskih proizvodov, odpadkov in ostankov ter drugih neživilskih surovin za namene biogospodarstva

Program ne naslavlja tega prednostnega področja.

Obrazložitev:

To področje je zajeto v prednostnih področjih 2A, 3A in 6A.

Prednostno področje 5D: Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in amonijaka v kmetijstvu

Program ne naslavlja tega prednostnega področja.

Obrazložitev:

To področje je zajeto v prednostnem področju 2A.

Prednostno področje 5E: Spodbujanje shranjevanja in sekvenciranja ogljika v kmetijstvu in gozdarstvu

Program ne naslavlja tega prednostnega področja.

Obrazložitev:

To področje je za kmetijski del delno zajeto s prednostnim področjem 4A. V gozdarstvu pa se ta cilj dosega preko visokega deleža pokritosti ozemlja države z gozdovi in spodbujanjem trajnostnega upravljanja z gozdovi.

Šesta prednostna naloga: Spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij

Spodbujanje diverzifikacije podeželskega gospodarstva preko razvoja dopolnilnih dejavnosti in mikropodjetij ter s tem ohranjanja oziroma ustvarjanja novih (zelenih) delovnih mest je eno od ključnih prednostnih področij ukrepanja v okviru šeste prednostne naloge. Ukrepanje v okviru te prednostne naloge vključuje tudi vidik krepitve lokalnega razvoja (pristop LEADER), sodelovanja med različnimi akterji za razvoj socialnega kmetijstva in spodbujanje ustrezne infrastrukturne razvitosti, predvsem razvitosti širokopasovnih internetnih povezav, ki lahko pomembno prispevajo k dvigu kakovosti življenja na podeželju in spodbujanju gospodarske aktivnosti.

Prednostno področje 6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in ustvarjanja novih delovnih mest

Izbor ukrepov:

- **20. člen: Razvoj kmetij in podjetij:**
 - 20(1)b: Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti
- **27. člen: Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa**
- **36. člen: Sodelovanje**

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Zaostrene gospodarske razmere in naraščanje brezposelnosti ogrožajo socialno vzdržen in skladen razvoj podeželja. Zato je potrebno s kombinacijo ukrepov v okviru tega prednostnega področja spodbuditi gospodarsko aktivnost na podeželju v obliki razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in mikropodjetij na podeželju.

Prednostno bodo podprta tista mikro podjetja in kmetije z dopolnilno dejavnostjo, ki bodo svoj razvoj povezovali z aktivacijo endogenih potencialov na podeželju, kar pomeni, da bodo prednostno delovali na področjih v povezavi s predelavo lesa, lokalno samooskrbo, zelenim turizmom, naravno in kulturno dediščino ter tradicionalnimi znanji, socialnim podjetništvom, socialno-varstvenimi storitvami, ravnanjem z organskimi odpadki ter obnovljivimi viri energije, ki bodo ustvarili pogoje za vzpostavitev zelenih delovnih mest oziroma dodatni vir dohodka na kmetiji. Na področju prvostopenjske (neindustrijske) predelave lesa bodo mikro in mala podjetja ter kmetije z registrirano dopolnilno dejavnostjo podprti v okviru 27. člena. Predelava lesa, ki ni

prvostopenjska predelava lesa, pa je vključena v podukrep, ki se nanaša na razvoj nekmetijskih dejavnosti v 20. členu in je namenjena mikro podjetjem in kmetijam z registrirano dopolnilno dejavnostjo.

K ciljem tega prednostnega področja bo prispeval tudi ukrep Sodelovanje iz 36. člena, ki bo spodbujal sodelovanje več subjektov na področju diverzifikacije kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost, ter izobraževanjem o okolju in hrani.

Prednostno področje 6B: Pospješevanje lokalnega razvoja podeželskih območij

Izbor ukrepov:

➤ ukrepi LEADER

Kombinacija in utemeljitev ukrepov:

Lokalni razvoj temelji na izkoriščanju endogenih razvojnih potencialov podeželja, predvsem izgradnje socialnega kapitala v obliki aktivnega vključevanja prebivalstva v skupno načrtovanje in odločanje o lastnem lokalnem razvoju po načelu subsidiarnosti in participativne demokracije.

Lokalno prebivalstvo je tisto, ki lahko najboljše identificira potrebe svojega lokalnega okolja, njegove razvojne potenciale ter strategijo za uresničevanje razvojnih ciljev. Zaradi močne vpetosti v okolje, v katerem živijo, imajo hkrati močnejši občutek lastništva in predanosti projektom. Pri tem je ključnega pomena, da se o svojih pogledih na lokalni razvoj uskladijo in sporazumejo vse ključne skupine akterjev na določenem lokalnem območju, to je zasebni in javni sektor ter civilna družba. Znotraj takšne oblike lokalnega partnerstva se na transparenten način sprejemajo vse ključne razvojne odločitve.

Izvajanje ukrepov LEADER 2007–2013 kot nadaljevanje podobnih razvojnih pobud v Sloveniji je pokazalo, da je ideja subsidiarnosti in večje participativnosti pri določanju lokalnega razvoja (po pristopu od spodaj navzgor) dobro sprejeta med lokalnim prebivalstvom.

Kljub vsemu pa je še veliko neizkoriščenih možnosti za povečanje prepoznavnosti tega pristopa (preko informiranja in animacije podeželskega prebivalstva) in večjo dejansko vključenost lokalnega prebivalstva v pripravo lokalne razvojne strategije ter kasnejši izbor in izvajanje projektov. Izkazalo se je tudi, da prevelika administrativna zahtevnost zmanjšuje inovativni naboj takšnega pristopa. Finančna zahtevnost izvajanja pa vpliva na uravnoteženost interesov znotraj lokalnega partnerstva oziroma lokalne akcijske skupine, saj se v danih zaostrenih gospodarskih razmerah izkazuje predvsem znaten vpliv javnega sektorja. Prav tako bo potrebno dvigniti usposobljenost in znanje lokalnih akcijskih skupin za upravljanje takšnega lokalnega partnerstva ter pravilno izvedbo projektov.

Lokalne razvojne strategije morajo biti tematsko osredotočene z jasno opredeljenimi prednostnimi področji vlaganj. Pri tem morajo izhajati iz zaznanih endogenih razvojnih potencialov lokalnega okolja in stremeti k njihovi aktivaciji, še zlasti k aktivaciji človeškega kapitala v obliki usposobljenih in ustvarjalnih mladih prebivalcev podeželja.

Zaradi nepokritosti podeželja s širokopasovnimi internetnimi povezavami ustrezne hitrosti in pomenom, ki ga ima tovrstna infrastruktura za dvig kakovosti življenja na podeželju in spodbuditev gospodarske aktivnosti na podeželju, bo del sredstev za ukrep LEADER namenjen izgradnji širokopasovnega omrežja. Za ta del sredstev bo izveden ločen javni razpis skupaj z MGRT, ki tudi namenja del sredstev za izgradnjo širokopasovnega omrežja, v okviru vključitve v CLLD.

V okviru tega prednostnega področja se bodo izvajali vsi ukrepi LEADER.

Prednostno področje 6C: Spodbujanje dostopa do informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) na podeželskih območjih ter njihove uporabe in kakovosti

Program ne naslavlja tega prednostnega področja.

Obrazložitev:

To prednostno področje je zajeto v prednostnem področju 6B.

5.3 Opis naslavljanja horizontalnih tem

Inovacije

Inovacije so horizontalna tema, ki posega v vse prednostne naloge politike razvoja podeželja. Na takšen način so bile inovacije umeščene tudi v PRP 2014–2020. Namen PRP 2014–2020 je prvenstveno ustvariti primerno okolje za pospeševanje inovacij. Eden izmed pomembnih načinov za spodbujanje inovacij bodo operative skupine Evropskega inovacijskega partnerstva na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti, znotraj katerih se bodo okrog zaznanega problema kmetijske prakse povezovali raziskovalni instituti, fakultete, svetovalci ter končni uporabniki novega znanja. Pomembna naloga teh skupin bo poiskati inovativne rešitve za zaznani problem, uvesti novo znanje in inovacijo v prakso ter razširjati znanje. Podobne cilje bomo zasledovali tudi z drugimi aktivnostmi 36. člena Uredbe RP/2013/EU.

Inovacija je pogosto definirana kot nova ideja, ki se izkaže kot uspešna v praksi. Nova ideja je lahko nov proizvod, praksa, storitev, proizvodni proces ali nov način organiziranja stvari itd. Nova ideja lahko postane inovacija šele s splošno uporabo oziroma ko izkaže svojo uporabnost v praksi. Na splošno uporabo neke inovacije vpliva več dejavnikov: tržne priložnosti, stroškovna učinkovitost, pripravljenost sektorja, da jo aplicira, predstavitev inovacije in percepcija le-te itd. Preden postane nova ideja splošno uporabljena, je nemogoče presojati vpliv teh dejavnikov in napovedati, ali bo ta ideja našla trg oziroma bo postala prava inovacija. Posledica tega je, da je inovacijo nemogoče v naprej opredeliti. Namen ukrepov PRP 2014–2020 je zato predvsem v ustvarjanju primerne okolja za razvoj inovacij.³⁷ Zaradi tega se v programskem obdobju 2014–2020 pomen prenosa znanja bistveno povečuje.

Okolje

Skrb za varovanje okolje je pomembna horizontalna tema, ki posega v vsa prednostna področja, ki jih pokriva PRP 2014–2020. Skozi večino ukrepov se kaže velik poudarek naravovarstvenim vsebinam, zlasti na območjih Natura 2000. K temu so usmerjeni tudi ukrepi, vezani na prenos znanja, specializirano svetovanje in inovacije. Trajnostna in učinkovita raba naravnih virov je eden od ključnih vidikov povečevanja učinkovitosti, tako ekonomske kot tudi okoljske, in se torej izpostavlja kot inherenten in ne nasprotujoč element produktivnosti. Okoljski vidik je upoštevan tako pri investicijskih ukrepih PRP 2014–2020 kot tudi pri ukrepih, vezanih na površino ali živali, ki bodo v novem programskem obdobju bistveno bolj ciljno usmerjeni in utemeljeni z vidika okoljskega učinka.

Podnebne spremembe

Vidik blažitve podnebnih sprememb in prilagajanje nanje je vključen v vse prednostne naloge, ki jih naslavlja PRP 2014–2020. Peta prednostna naloga ni bila posebej programirana, ker je vidik podnebnih sprememb vključen v vse ostale prednostne naloge in tako prepoznan kot eden ključnih izzivov v kmetijstvu, živilsko-predelovalni industriji in gozdarstvu.

5.4 Povzetek intervencijske logike, ki prikazuje izbrane prednostne naloge in prednostna področja, kvantificirane cilje in kombinacije ukrepov za doseganje ciljev

Preglednica bo generirana preko SFC2014.

5.5 Opis predvidenih aktivnosti za poenostavitev izvajanja programa in opis svetovalnih storitev

Poenostavitev izvajanja programa

Poenostavitev izvajanja in večja jasnost izvajanja je ključna tako za upravičence kot tudi administracijo. Z namenom doseganja poenostavitve in večje stabilnosti (pri pogojih, obveznostih itd.) bodo javni razpisi za investicijske ukrepe v delu, ki je enak za vse razpise, poenoteni. Bistveno več jasnosti bo uvedene pri

³⁷ Evropska komisija (2013): Draft guidelines on Programming for Innovation and the Implementation of the EIP for Agricultural Productivity and Sustainability.

opredelitvah obveznosti, ki jih morajo izpolnjevati končni upravičenci, dokumentaciji, ki jo morajo priložiti vlogi ali zahtevku, s ciljem doseganja administrativne razbremenitve.

Bistveno večja pozornost bo namenjena njihovi preverljivosti oziroma možnosti kontrole. Zlasti pri ukrepih, vezanih na površino ali živali, bodo nadstandardne zahteve bolj jasne in preverljive, hkrati bo pozornost namenjena njihovi neposredni povezavi s standardom. Nadaljeval se bo razvoj sistema kršitev in sankcij, ki je bil v programskem obdobju 2007–2013 že bistveno nadgrajen v smeri upoštevanja načel sorazmernosti, ponavljanja in resnosti kršitev. Več pozornosti bo namenjene usposabljanju in informiranju končnih upravičencev. Vse to naj bi prispevalo k zmanjšanju stopnje napake.

Že vzpostavljene e-aplikacije z možnostjo vlaganja elektronske vloge, elektronskega zahtevka in e-poročanja bodo predmet nadaljnje nadgradnje in razvoja, v čim večji meri bodo vanje vgrajene avtomatične logične kontrole, ki bodo upravičenca usmerjale k pravilni izpolnitvi vloge in prispevale k razbremenitvi administracije.

Tudi izvedbeni nacionalni pravni akti bodo pripravljene bolj jasno in pregledno. Več pozornosti bo namenjene vnaprejšnjemu jasnemu načrtovanju razpisov ter večji stabilnosti pogojev med posameznimi javnimi razpisi, kar bi tudi potencialnim vlagateljem olajšalo pripravo vlog.

V največji možni meri bo uporabljen pristop poenostavljenih stroškov.

Svetovalne zmogljivosti

V Sloveniji je vzpostavljena Javna služba kmetijskega svetovanja (v nadaljevanju: JSKS), ki se večinoma financira iz državnega proračuna, del sredstev za svoje delovanje pa pridobi tudi s tržnimi storitvami. Deluje v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (v nadaljevanju: KGZS). Delovanje JSKS je opredeljeno z Zakonom o KGZS, natančneje pa z zakonom, ki ureja kmetijstvo in vsakoletnim programom dela, ki ga potrdi Vlada RS.

Zakon o kmetijstvu v 123. členu določa, da so naloge na področju kmetijskega svetovanja zlasti svetovanje v zvezi s tehnološkim, gospodarskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti, svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva, uveljavljanju ukrepov kmetijske politike, organizaciji in delovanju rejskih organizacij, organizacij pridelovalcev in drugih oblik proizvodnega združevanja kmetijskih pridelovalcev ter svetovanje na področju kmetijskih in s kmetijstvom povezanih predpisov. Omenjene naloge izvaja nekaj več kot 300 kmetijskih svetovalcev, ki so razporejeni po celotnem območju RS.

Za namen svetovanja delujeta tudi Javna služba v čebelarstvu in Javna gozdarska služba.

6. Ocena predhodnih pogojenosti

6.1 Opredelitev veljavnih predhodnih pogojenosti in ocena njihove izpolnitve

Preglednica 16: Relevantne predhodne pogojenosti

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
PREDHODNE POGOJENOSTI, POVEZANE S PREDNOSTNIMI NALOGAMI RAZVOJA PODEŽELJA						
Dobri kmetijski in okoljski pogoji: standardi za vzdrževanje zemljišč v dobrem kmetijskem in okoljskem stanju iz poglavja I naslova VI Uredbe HU/2013/EU so določeni na nacionalni ravni	Prednostna naloga za RP 4: obnova, ohranjanje in izboljševanje ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom Prednostna področja: 4a Ukrepi: 29, 30	Da	Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje so določeni v nacionalnem pravu ter opisani v programih.	Da	UL RS št. 98/2011: http://www.uradni-list.si/1/content?id=106165#!Ur edba-o-predpisanih-zahtevah-ravnanja-ter-dobrih-kmetijskih-in-okoljskih-pogojih-pri-kmetovanju UL RS št. 1/2013: http://www.uradni-list.si/1/content?id=111526#!Ur edba-o-spremembah-Uredbe-o-predpisanih-zahtevah-ravnanja-ter-dobrih-kmetijskih-in-okoljskih-pogojih-pri-kmetovanju	Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje so določeni v Uredbi o predpisanih zahtevah ravnanja in ter dobrih kmetijskih pogojih pri kmetovanju (UL RS št. 98/2011, 1/2013), in v poglavju 8 PRP 2014–2020.
Minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmacevtskih sredstev: minimalne zahteve za uporabo gnojil in	Prednostna naloga za RP 4: obnova, ohranjanje in izboljševanje ekosistemov, povezanih s	D	Minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmacevtskih sredstev iz poglavja I naslova III te uredbe so opisane v programih.	Da	UL RS št. 98/2011: http://www.uradni-list.si/1/content?id=106165#!Ur edba-o-predpisanih-zahtevah-ravnanja-ter-dobrih-kmetijskih-in-okoljskih-pogojih-pri-kmetovanju	Minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmacevtskih sredstev so določene v Uredbi o predpisanih zahtevah ravnanja in ter dobrih

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
fitofarmacevtskih sredstev iz člena 29 poglavja I naslova III te uredbe so določene na nacionalni ravni	kmetijstvom in gozdarstvom Prednostna področja: 4a Ukrepi: 29, 30				kmetovanju UL RS št. 1/2013: http://www.uradni-list.si/1/content?id=111526#!Ur edba-o-spremembah-Uredbe-o-predpisanih-zahtevah-ravnanja-ter-dobrih-kmetijskih-in-okoljskih-pogojih-pri-kmetovanju	kmetijskih pogojih pri kmetovanju (UL RS št. 98/2011, 1/2013), in v poglavju 8 PRP 2014–2020.
Drugi ustrezni nacionalni standardi: ustrezni obvezni nacionalni standardi so določeni za namene člena 29 poglavja I naslova III te uredbe	Prednostna naloga za RP 4: obnova, ohranjanje in izboljševanje ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom Prednostna področja: 4a Ukrepi: 29	Da	Ustrezni obvezni nacionalni standardi so opisani v programih.	Da	Pravilnik o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečitev nadaljnje škode na premoženju (Uradni list RS, št. 74/05): http://www.uradni-list.si/1/content?id=57504	Drugi nacionalni standardi so navedeni v 8. poglavju PRP 2014–2020.
Energetska učinkovitost: uvedeni so bili ukrepi za spodbujanje stroškovno učinkovitih izboljšav na področju	Prednostna naloga za RP 5: spodbujanje učinkovite rabe virov in podpiranje prehoda na nizkoogljično in podnebju prilagojeno	Delno	Ukrepi vključujejo: – ukrepe, namenjene zagotavljanju vzpostavitve minimalnih zahtev, povezanih z energetske učinkovitostjo stavb, v skladu s členi 3, 4 in 5 Direktive 2010/31/EU;	Ne	Ukrepi v zvezi s 3. in 4. členom so že uvedeni in v celoti izpolnjeni v okviru Pravilnika o učinkoviti rabi energije v stavbah: http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201052&stevilka=2856	V zaključni fazi priprave so kalkulacije na podlagi primerjalnega metodološkega okvira, ki ga je opredelila Komisija za različne kategorije stavb v povezavi s 5. členom. Trenutni rezultati kažejo, da

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
učinkovitosti rabe končne energije in stroškovno učinkovitih naložb v energetske učinkovitost pri gradnji ali obnovi stavb	gospodarstvo v sektorjih kmetijstva in prehrane ter gozdarstva Prednostna področja: 6a Ukrepi: 20				Osnutek rezultatov v zvezi z minimalnimi zahtevami glede energetske učinkovitosti (5. člen): EE_Calculation_Post er_SI.pdf	so naše minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti zastavljene zadovoljivo. Analiza bo zaključena do konca leta. Priložen je osnutek rezultatov (glej priponko v sklicih). Seznam ukrepov, ki bodo izboljšali energetske učinkovitost v stavbah (vklj. z rezultati), je v pripravi.
			– ukrepe, potrebne za vzpostavitev sistema certificiranja energetske učinkovitosti stavb v skladu s členom 11 Direktive 2010/31/EU;	Da		Certifikati energetske učinkovitosti so vzpostavljeni.
			– ukrepe za zagotovitev strateškega načrtovanja na področju energetske učinkovitosti v skladu s členom 3 Direktive 2012/27/EU;	Ne		Nacionalni okvirni cilj energetske učinkovitosti bo opredeljen v dolgoročni strategiji za mobilizacijo naložb v obnovo nacionalnega stavbnega fonda. Začetek leta 2014 bo SLO imela predhodne dokumente o strategiji.
			– ukrepe v skladu s členom 13 Direktive 2006/32/ES o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskih storitvah, da se končnim odjemalcem zagotovijo individualni števcji v mejah tehnične izvedljivosti in finančne sprejemljivosti ter sorazmerno z morebitnimi prihranki energije.	Da	Energetski zakon: http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/za_konodaja/izbranZakonAkt?uid=B70D5D79FBDAB3B1C12579A500308602&db=urad_prec_bes&mandat=VI Pravilnik: http://www.uradni-	Določbe 13. člena direktive so prenesene v okviru energetskega zakona (67a. člen) in pravilnika o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev stanovanjskih stavb in stanovanj (7. člen).

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
					list.si/1/objava.jsp?urlid=20111&stevilka=23	
SPLOŠNE PREDHODNE POGOJENOSTI						
Boj proti diskriminaciji	Prednostna področja: 6b Ukrepi: LEADER	Delno	Ureditev v skladu z institucionalnim in pravnim okvirom držav članic za vključitev organov, odgovornih za spodbujanje enake obravnave vseh oseb skozi celotno pripravo in izvedbo programov, vključno z zagotavljanjem svetovanja o enakosti pri dejavnostih, povezanih z ESI skladi: - imenovan je nacionalni organ za enakost v skladu s 13. členom direktive 2000/43/ES; - pripravljen je načrt za posvetovanje z in vključitev organov, odgovornih za boj proti diskriminaciji; - načrt navaja ukrepe za pospeševanje aktivnega vključevanja nacionalnega organa za enakost.	Da	Smernice za integracijo načela nediskriminacije: http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/DoseciEnakostVRaznolikosti/Smernice.pdf	Imenovan je nacionalni zagovornik načela enakosti. V letu 2011 so bile objavljene smernice za integracijo načela nediskriminacije v politike. Smernice posredno zajemajo tudi vključenost organa za enakost. Določena zakonodajna izboljšanja glede položaja zagovornika načela enakosti, zlasti njegove/njene neodvisnosti, so predvidena do konca leta 2013.
			Ureditev za usposabljanje osebja organov, ki sodelujejo v upravljanje in nadzor ESI skladov na področju zakonodaje in politike v zvezi z bojem proti diskriminaciji: - obstaja načrt usposabljanj, zlasti	Ne		Organizirane so bile nekatere delavnice za javne uslužbence v zvezi z zakonodaje in politiko na temo boja proti diskriminaciji.

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			glede zakonodaje in politike EU o boju proti diskriminaciji; - načrt zajema vse osebe, ki sodeluje pri izvajanju ESI skladov (organi upravljanja, posredniška telesa, certifikacijski organi in revizijski organi) na vseh ustreznih ravneh.			
Enakost spolov	Prednostna področja: 6a, 6b Ukrepi: 20, LEADER	Delno	Ureditev v skladu z institucionalnim in pravnim okvirom držav članic za vključitev organov, odgovornih za enakost spolov, v celotno pripravo in izvajanje programov, vključno z zagotavljanjem svetovanja glede enakosti spolov v okviru dejavnosti, povezanih z ESI skladi: - imenovan je nacionalni organ za enakost v skladu z 20. členom direktive 2006/54/ES; - pripravljen je načrt za posvetovanje z in vključitev organov, odgovornih za spodbujanje enakosti spolov; - načrt navaja ukrepe za pospeševanje aktivnega vključevanja nacionalnega organa za enakost.	Da	Smernice za integracijo načela nediskriminacije: http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/DoseciEnakostVRaznolikosti/Smerne.pdf	Imenovan je nacionalni zagovornik načela enakosti. V letu 2011 so bile objavljene smernice za integracijo načela nediskriminacije v politike. Smernice posredno zajemajo tudi vključenost organa za enakost. Določena zakonodajna izboljšanja glede položaja zagovornika načela enakosti, zlasti njegove/njene neodvisnosti, so predvidena do konca leta 2013.
			Ureditev za usposabljanje osebja organov, ki sodelujejo v upravljanje in nadzor ESI skladov na področju	Ne		Organizirane so bile nekatere delavnice za javne uslužbenke, prav tako so predvidene

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			zakonodaje in politike v zvezi z enakostjo spolov ter vključevanja načela enakosti spolov: - obstaja načrt usposabljanj, zlasti glede zakonodaje in politike EU o enakosti spolov ter glede vključevanja načela enakosti spolov; - načrt zajema vse osebe, ki sodeluje pri izvajanju ESI skladov (organi upravljanja, posredniška telesa, certifikacijski organi in revizijski organi) na vseh ustreznih ravneh.			določene izobraževalne dejavnosti v programu PROGRESS in nekaterih drugih programih. V okviru strategije za izboljšanje upravne učinkovitosti bo določen mehanizem za vzpostavitev okvira za učinkovito delovanje za vsako področje. Usposabljanje osebja predvideno tudi v okviru programa TP.
Invalidnost	Prednostna področja: 6a, 6b Ukrepi: 20, LEADER	Da	Ureditev v skladu z institucionalnim in pravnim okvirom držav članic za posvetovanje z in vključitev organov, odgovornih za zaščito pravic invalidov, ali reprezentativnih organizacij invalidov ter drugih ustreznih deležnikov skozi celotno pripravo in izvedbo programov: - v ciklusu ESI skladov je pripravljen načrt za posvetovanje z in vključitev organov, odgovornih za zaščito pravic invalidov, kot so neodvisni mehanizmi spremljanja, vzpostavljeni v skladu s 33(2). členom Konvencije ZN o pravicah invalidov, ali ustreznih predstavnikov	Da	Zakon o invalidskih organizacijah (UL RS št. 108/2002): http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2002108&stevilka=5311 Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (UL RS št. 94/2010): http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201094&stevilka=4936	V skladu z zakonom o invalidskih organizacijah zastopajo reprezentativne invalidske organizacije invalide in njihove interese v dialogu z organi na nacionalni in mednarodni ravni ; prav tako v skladu z uredbami, predlagajo predstavnike invalidov v delovna telesa nacionalnih ali drugih organov, ki se ukvarjajo s vprašanji invalidov. Invalidi so člani delovnih skupin, ki pripravljajo nacionalno zakonodajo in

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			civilne družbe, zlasti predstavnikov organizacij invalidov; - načrt opredeljuje akterje za sodelovanje in njihovo vlogo; - načrt navaja ukrepe za pospeševanje aktivnega vključevanja teh akterjev in sodelovanja, tudi v zvezi z ukrepi za dostopnost.			programe v zvezi s vprašanji invalidov že vse od leta 1991. (Nacionalni) svet invalidov je osrednja točka na nacionalni ravni, kjer se srečujejo interesi državnih organov, stroke in invalidov (28. člen zakona o izenačevanju možnosti invalidov).
			Ureditev za usposabljanje osebja organov, ki sodelujejo v upravljanje in nadzor ESI skladov na področju veljavne zakonodaje in politike na nacionalni ravni in na ravni EU v zvezi z invalidnostjo, vključno z dostopnostjo in praktično uporabo Konvencije ZN o pravicah invalidov, opredeljeno v zakonodaji EU in v nacionalni zakonodaji, kot je primerno: - obstaja načrt usposabljanj, zlasti glede dostopnosti, enakosti in nediskriminacije invalidov; - načrt zajema vse osebe, ki sodeluje pri izvajanju ESI skladov (organi upravljanja, posredniška telesa, certifikacijski organi in revizijski organi) na vseh ustreznih ravneh.	Da		Za leto 2014 je organizirano usposabljanje, ki bo sofinancirano iz programa PROGRESS.
			Ureditev za zagotovitev spremljanja izvajanja 9. člena Konvencije ZN o	Da	Nacionalne umeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega	Leta 2005 so bile sprejete nacionalne umeritve za

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			pravicah invalidov v povezavi z ESI skladi skozi celotno pripravo in izvedbo programov: - vzpostavljeni so mehanizmi spremljanja za zagotovitev obveščanja in reševanja težav, kot tudi mehanizem odškodnin in izvrševanja v zvezi z dostopnostjo za invalide pri intervencijah, sofinanciranih iz ESI skladov; - na področju načrtovanih intervencij, kjer je to primerno, te ureditve zajemajo tudi dostopnost grajenega okolja, prevoza, informacij in komunikacij, tudi novih tehnologij, kot tudi storitev, odprtih ali za javnost. - ureditev spremljanja zajemajo jasne tehnične usmerjevalne dokumente, ki se sklicujejo na veljavna pravila in standarde na ravni EU in na nacionalni ravni, s čimer se zagotavlja skladno in objektivno oceno dostopnosti.		okolja, informacij in komunikacij za invalide (UL RS št. 113/2005): http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005113&stevilka=5023 http://www.mddsz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/pomembni_dokumenti/#c8074 Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (UL RS št. 94/2010): http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201094&stevilka=4936	izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide. Leta 2006 je Vlada RS sprejela nacionalni akcijski načrt za invalide. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov prepoveduje diskriminacijo pri dostopnosti zgradb, blaga in storitev, informacij (7., 8., 9. in 14. člen)
Javna naročila	Prednostna področja: 2a, 6b	Delno	Ureditev za učinkovito uporabo pravil EU o javnih naročilih prek ustreznih	Da	Zakon o javnem naročanju (UL RS št. 12/2013):	Direktiva 2004/18/ES je bila prenesena z zakonom o

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
	Ukrepi: 18, LEADER		mehanizmov: - države članice so prenesle direktive EU v zvezi z javnimi naročili (2004/17, 2004/18 in 2009/81/ES); - zagotovljene so ureditve za reševanje glavnih in ponavljajočih se vrst napak, ki jih opredeli EK v povezavi s pravili in praksami DČ v zvezi z javnimi naročili na področju ESI skladov (npr. nasprotje interesov, spremembe pogodb).		http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r08/predpis_ZAKO4298.html Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev (UL RS št. 72/2011, 90/2012): http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ZAKO4299.html	javnem naročanju in podzakonskimi akti, direktiva 2004/17/ES je bila prenesena z zakonom o javnem naročanju na vodnem, energetske, transportnem področju in področju poštnih storitev in podzakonskimi akti. Nacionalna zakonodaja o javnem naročanju vsebuje ureditve za zagotavljanje transparentnosti in integritete med postopkom oddaje javnega naročila, preprečevanja dajanja neupravičene prednosti nekaterim ponudnikom. Osebe, ki sodeluje v postopku oddaje javnega naročila obvesti predstojnika, ki zastopa naročnika, o morebitnem navzkrižju interesov s ponudnikom najugodnejše ponudbe. Odpiranje ponudb je javno. Vsako pomembno kršitev predpisov o javnem naročanju s strani naročnika, ponudnika in podizvajalca se sankcionira.

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			Ureditve, ki zagotavljajo transparentne postopke oddaje javnih naročil: - države članice pripravijo ustrezna navodila o oddaji javnih naročil pod mejno vrednostjo, ki so na voljo potencialnim upravičencem in zadevnemu osebju organov upravljanja in posredniških teles.	Da		Slovenska zakonodaja o javnem naročanju ureja postopke dodelitve blaga in storitev od 20.000 EUR dalje, ter za dela od 40.000 EUR naprej. Na področju infrastrukture zakonodaja ureja oddajo naročil od 40.000 EUR naprej (za blago in storitve) in za dela od 80.000 EUR dalje.
			Ureditve za usposabljanje in širjenje informacij za osebje, vključeno v izvajanje skladov: - zagotovljeno je oz. je načrtovano usposabljanje za osebje, vključeno v uporabo pravil EU o javnem naročanju na vseh ustreznih ravneh; - obstaja sistem za širjenje ustreznih usmeritev za organe upravljanja, posredniška telesa, certifikacijske organe, revizijske organe in upravičence (prek spleta, pošte itn.) in izmenjavo informacij za vso osebje, vključeno v javno naročanje za izvajanje ESI skladov.	Da		Ministrstvo za finance je sprejelo strategijo usposabljanja in izpopolnjevanja javnih uslužbencev na področju javnega naročanja za obdobje 2013–2014. Tako Ministrstvo za finance s pomočjo Ministrstva za javno upravo zagotavlja strokovna znanja za javne uslužbence, vključene v postopke javnega naročanja. Usposabljanja izvaja Upravna akademija. Osebje MF sodeluje na seminarjih, simpozijih, strokovnih sestankih različnih združenj, zbornic in organizacij. MF zagotavlja svoja stališča glede

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
						zakonodaje na področju javnega naročanja in ima spletno stran FAQ, tržne podatke o posameznih vrstah predmetov naročil. MF uporablja portal javnih naročil za širjenje pomembnih informacij uporabnikom portala.
			Ureditve za zagotavljanje upravnih zmogljivosti za izvajanje in uporabo pravil EU o javnem naročanju: - obstoj osrednjega organa (ali usklajena mreža organov), ki ima upravno zmogljivost (zadostno število in usposobljeno osebje) za svetovanje glede uporabe zakonodaje EU o javnem naročanju; - zagotovljena je tehnična pomoč (npr. smernice, zunanji strokovnjaki) za vse organe, vključene v uporabo javnega naročanje.	Ne		MF je odgovorno za področje javnega naročanja in razlaganje morebitnih nejasnosti v zvezi s pravili javnega naročanja; prav tako MF zagotavlja stališča, priporočila in druge koristne informacije. MF ima zadostno upravno zmogljivost za zagotavljanje svetovanja o posameznih postopkih. V okviru strategije za izboljšanje upravne učinkovitosti bo določen mehanizem za vzpostavitev okvira za učinkovito delovanje za vsako področje. Usposabljanje osebja predvideno tudi v okviru programa TP.

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
Državna pomoč	za vsa prednostna področja in ukrepe, kjer dejavnosti ne spadajo v področje uporabe 42. člena Pogodbe	Da	Ureditev za učinkovito uporabo pravil EU o državnih pomočeh na področju ESI skladov: - uveljavljeni so ukrepi za preprečevanje dodelitve nezakonite pomoči, npr.: ○ spoštovanje pravil o kumulaciji; ○ spoštovanje obveznosti »Deggendorf« ○ spremembe obstoječe sheme so sistematično podvržene preverjanju, da se zagotovi, da je shema še zmeraj krita z odločbo EK o odobritvi ali z uredbo o splošnih skupinskih izjemah; ○ v primeru vračljive pomoči, ki se zagotavlja prek finančnih instrumentov, so uveljavljeni ukrepi, da OU, skladi skladov in organi, ki izvajajo finančne instrumente, spoštujejo pravila o državnih pomočeh. Spoštovanje pravil je zahtevano na ravni upravljavca sklada, soinvestitorjev in končnih prejemnikov. - zmogljivost za uveljavljanje nalogov za izterjavo v zvezi z nezakonitimi in	Da	Zakon o spremljanju državnih pomoči (UL RS št. 37/2004): http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200437&stevilka=1605	Členi 4–7; 8–10.

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			nezdružljivimi pomočmi, ki zajema: - o možnost sklicevanja, po potrebi, na nacionalna sodišča v primeru nezakonite pomoči in nalogov za izterjavo; - o učinkovitost pravočasne izterjave; - zmožljivost, da se zagotovi ustrezen nadzor skladnosti z GBER in odobrenimi shemami: obstajajo postopki za zagotovitev, da organi, ki odobrijo pomoč, ustrezno preverjajo pogoje upravičenosti in združljivosti (spodbujevalni učinek, omejitev pomoči na najvišje stopnje intenzivnosti pomoči, pogoji upravičenosti shem, status MSP za upravičence itn.). - ustrezno znanje o vseh dodeljenih pomočeh, tudi de minimis. Obstaja sistem, ki zagotavlja, da so obveznosti poročanja v celoti izpolnjene in da so podatki o dodeljeni pomoči popolni, točni in pravočasni (npr. prek centralnega registra odobrenih pomoči, registra za de minimis, mehanizmi			

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			preglednosti).			
			Ureditve za usposabljanje in širjenje informacij za osebje, vključeno v izvajanje skladov: - zagotovljeno je oz. je načrtovano usposabljanje za osebje, ki uporablja pravila EU o državnih pomočeh, na vseh ustreznih ravneh; - obstaja sistem za širjenje in izmenjavo informacij za vso osebje, ki uporablja pravila o državnih pomočeh, v povezavi z izvajanjem in kontrolo ESI skladov (OU, revizijski organi in upravičenci, v primeru finančnih instrumentov tudi skladi skladov in organi, ki izvajajo finančne instrumente upravljanja, posredniška telesa, (npr. prek spleta, pošte itn.).	Da		
			Ureditev za zagotovitev upravne zmogljivosti za izvedbo in uporabo pravil EU o državnih pomoči: - obstoj osrednjega organa (ali usklajene mreže organov) z upravno zmogljivostjo (zadostno število in usposobljeno osebje), ki daje	Da	Zakon o spremljanju državnih pomoči (UL RS št. 37/2004): http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200437&stevilka=1605	Členi 1, 3 in 11.

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			vsebinske praktične in pravne nasvete glede uporabe pravil EU o državnih pomočeh in to redno izvaja v praksi; - zagotovljena je možnost za uporabo tehnične pomoči (npr. tehnične smernice) za vse organe, vključene v uporabo pravil o državnih pomočeh.			
Okoljska zakonodaja v zvezi s presojo vplivov na okolje in strateško okoljsko presojo	Prednostna področja: 2a, 3a, 4a, 6a, Ukrepi: 18, 20, 27, 29, 30, 32,33, 34	Da	Ureditev za učinkovito uporabo direktiv OVO in SOO: - države članice do prenesle direktivi OVO in SOO. Vendar postopek za ugotavljanje kršitve v zvezi z nepravilnim / nepopolnim prenosom direktiv OVO in SOO ne pomeni takoj neizpolnjevanja pogojenosti, ampak na ravni vsakega posameznega primera, treba je preveriti, ali kršitev vpliva na izvajanje ESI skladov; - obstajajo ureditve za zagotovitev kakovosti informacij v postopku OVO: - npr. prek nacionalnih odborov ali organov, ki preverjajo dokumentacijo OVO, obstoj specializiranih organov, akreditiranih	Da	Zakon o varstvu okolja (UL RS št. 41/04, 20/06, 39/06, 70/08, 108/09, 48/12, 57/12): http://www.uradni-list.si/1/content?id=72890#!Zakon-o-varstvu-okolja-%28uradno-precisceno-besedilo%29-%28ZVO-1-UPB1%29 Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (UL RS št. 73/2005): http://www.uradni-list.si/1/content?id=57458 Uredba o vrstah posegov v okolje, za katere je obvezna presoja vplivov na okolje (UL RS št. .66/1996, št. 12/2000, 83/2002,	Presejevanje kot postopek OVO še manjka (nepravilen prenos direktive OVO), ki lahko povzroči težave pri manjših projektih, ki so pod mejno vrednostjo in zanje ne velja OVO, vendar nimajo odločbe o presejevanju. Predlagana je sprememba zakona o varstvu okolja, ki bo predvidoma sprejeta januarja 2014. SLO ima uveljavljene ureditve za zagotavljanje kakovosti informacij v postopku OVO. Organ za preverjanje je ARSO. OVO dokumentacijo preverjajo tehnično

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			strokovnjakov, ki pripravljajo dokumentacijo EVO, krepitev zmogljivosti, kontrolne liste, okrožnice, tehnična znanja itn. - prek zgodnjih in učinkovitih možnosti za sodelovanje javnosti v okoljskih postopkih odločanja. - vzpostavljena je ureditev, ki daje dostop do sodnega varstva za zadevno javnost, tudi NVO.		78/2006): http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/predpis_URED115.html Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje (UL RS št. 9/2009): http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r06/predpis_URED5016.html Zakon o ohranjanju narave (UL RS št. 96/2004, št. 8/2010): http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO4153.html Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (UL RS št. 130/2004, 53/2006, 38/2010, 3/2011): http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r03/predpis_ZAKO4153.html	usposobljeni strokovnjaki. Vzpostavljene so ureditve za zgodnje in učinkovito sodelovanje javnosti v okoljskih postopkih odločanja. poročila OVO so na voljo javnosti na spletu in nanje lahko poda pripombe.
			Ureditve za usposabljanje in širjenje informacij za osebje, vključeno v izvajanje direktiv OVO in SOO - zagotovljeno je usposabljanje za vso	Da	http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/presoje_vplivov_na_okolje/celovita_presoja_vplivov_na_okolje/	Sistem izmenjave informacij za vso osebje, vključeno v OVO/SOO za izvedbo ESI skladov je zagotovljen na

Veljavna predhodna pogojenost	Prednostne naloge/ prednostna področja in ukrepi, za katere velja predhodna pogojenost	Predhodna pogojenost izpolnjena: Da /Ne/Delno	Merila	Merila izpolnjena Da/Ne	Sklici (sklici na strategije, pravne predpise ali druge ustrezne dokumente, vključno s sklici na ustrezne odseke, člene)	Pojasnila
			osebje, vključeno v izvedbo direktiv OVO in SOO; - obstaja sistem za širjenje in izmenjavo informacij za vso osebje, vključeno v izvedbo direktiv OVO in SOO za izvedbo ESI skladov (prek mrež ustreznih nacionalnih/ regionalnih organov, spleta, glasil itn.).		http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/presoja_vplivov_na_okolje/cezmejna_presoja_vplivov_na_okolje/	podlagi sestankov, spleta, glasil in delavnic.
			Ureditev za zagotovitev upravne zmogljivosti: - obstoj specializiranih organov z upravno zmogljivostjo (zadostno število in usposobljeno osebje) za svetovanje glede uporabe direktiv OVO/SOO; - zagotovljena je možnost za uporabo tehnične pomoči (npr. smernice, tehnični dokumenti, zunanji strokovnjaki) za organe, vključene v izvedbo direktiv OVO/SOO.	Da	http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/presoje_vplivov_na_okolje/celovita_presoja_vplivov_na_okolje/ http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/presoja_vplivov_na_okolje/cezmejna_presoja_vplivov_na_okolje/ http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/presoje_vplivov_na_okolje/celovita_presoja_vplivov_na_okolje/ http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/presoja_vplivov_na_okolje/cezmejna_presoja_vplivov_na_okolje/	Specializirani organi so za SOO MKO in za OVO ARSO z zadostnimi upravnimi zmogljivostmi za svetovanje glede uporabe direktiv OVO/SOO in povezanih direktiv. Za izvedbo direktiv OVO/SOO se upošteva smernice EU – prevod je na spletni strani MKO.

6.2 Opis aktivnosti, ki se izvajajo za izpolnitev predhodnih pogojev pristojni organi in časovni okvir aktivnosti za izpolnitev

6.2.1 AKTIVNOSTI ZA IZPOLNJEVANJE SPLOŠNIH PREDHODNIH POGOJENOSTI

Preglednica bo dodana naknadno.

6.2.2 AKTIVNOSTI ZA IZPOLNJEVANJE PREDHODNIH POGOJENOSTI ZA RAZVOJ PODEŽELJA

Preglednica bo dodana naknadno.

6.3 Dodatne obrazložitve ali dodatne informacije za dopolnitev preglednic predhodnih pogojenosti

7. Opis okvira za uspešnost

7.1 Opis okvira za uspešnost

7.1.1 PREDNOSTNA NALOGA 1: POSPEŠEVANJE PRENOSA ZNANJA TER INOVACIJ V KMETIJSTVU, GOZDARSTVU IN NA PODEŽELSKIH OBMOČJIH

Preglednica 17: Okvir uspešnosti za prednostno nalogo 1

Kazalnik	Merska enota, kjer je to ustrezno	Mejnik za leto 2018	Cilj za leto 2023
Skupni javni izdatki za PN1	€	50 % = 22.849.861,75	45.699.723,50

7.1.2 PREDNOSTNA NALOGA 2: KREPITEV VITALNOSTI KMETIJ IN KONKURENČNOSTI VSEH VRST KMETIJSTVA V VSEH REGIJAH TER SPODBUJANJE INOVATIVNIH KMETIJSKIH TEHNOLOGIJ IN TRAJNOSTNEGA GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

Preglednica 18: Okvir uspešnosti za prednostno nalogo 2

Kazalnik	Merska enota, kjer je to ustrezno	Mejnik za leto 2018	Cilj za leto 2023
Skupni javni izdatki za PN2	€	50 % = 108.736.931,20	217.473.862,38
Število kmetijskih gospodarstev s podporo PRP za naložbe v prestrukturiranje		50 % = 1.211,5	2.423
Število kmetijskih gospodarstev s poslovnim načrtom za mlade kmete, podprtim iz PRP		50 % = 780	1.560

7.1.3 PREDNOSTNA NALOGA 3: SPODBUJANJE ORGANIZIRANJA ŽIVILSKÉ VERIGE, VKLJUČNO S PREDELAVO IN TRŽENJEM KMETIJSKIH PROIZVODOV, DOBROBITI ŽIVALI IN OBVLADOVANJA TVEGANJ V KMETIJSTVU

Preglednica 19: Okvir uspešnosti za prednostno nalogo 3

Kazalnik	Merska enota, kjer je to ustrezno	Mejnik za leto 2018	Cilj za leto 2023
Skupni javni izdatki za PN3	€	50 % = 49.822.746,31	99.645.492,62
Število kmetijskih gospodarstev, podprtih v okviru shem kakovosti, lokalnih trgov in kratkih dobavnih verig in skupin proizvajalcev		50 % = 225	450
Število kmetijskih gospodarstev, ki sodelujejo v shemah za obvladovanje tveganj			Ni relevantno za SI.

7.1.4 PREDNOSTNA NALOGA 4: OBNOVA, OHRANJANJE IN IZBOLJŠEVANJE EKOSISTEMOV, POVEZANIH S KMETIJSTVOM IN GOZDARSTVOM

Preglednica 20: Okvir uspešnosti za prednostno nalogo 4

Kazalnik	Merska enota, kjer je to ustrezno	Mejnik za leto 2018	Cilj za leto 2023
Skupni javni izdatki za PN4	€	50 % = 272.077.929,10	544.155.858,15
Kmetijske površine, zajete v upravljalvske pogodbe, ki prispevajo k biotski raznovrstnosti	ha	90 % = 225.000	250.000
Kmetijske površine, zajete v upravljalvske pogodbe za izboljšanje upravljanja voda	ha	90 % = 141.300	157.000
Kmetijske površine, zajete v upravljalvske pogodbe za izboljšanje upravljanja tal	ha	90 % = 196.200	218.000

7.1.5 PREDNOSTNA NALOGA 5: SPODBUJANJE UČINKOVITE RABE VIROV TER PODPIRANJE PREHODA V KMETIJSKEM, ŽIVILSKEM IN GOZDARSKEM SEKTORJU NA NIZKOOGLJIČNO GOSPODARSTVO, ODPORNO NA PODNEBNE SPREMEMBE

Prednostna naloga 5 ni programirana v PRP 2014–2020.

7.1.6 PREDNOSTNA NALOGA 6: SPODBUJANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI, ZMANJŠEVANJA REVŠČINE IN GOSPODARSKEGA RAZVOJA PODEŽELSKIH OBMOČIJ

Preglednica 21: Okvir uspešnosti za prednostno nalogo 6

Kazalnik	Merska enota, kjer je to ustrezno	Mejnik za leto 2018	Cilj za leto 2023
Skupni javni izdatki za PN6	€	40 % = 63.520.786,56	158.801.966,40
Skupni javni izdatki za LEADER	€	40 % = 20.946.245,07	52.365.612,69

8. Opis izbranih ukrepov

8.1 Opis splošnih pogojev

Upravičenost stroškov

Za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020 bodo stroški in njihove najvišje priznane vrednosti na enoto v največji možni meri opredeljene v posebnem Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020. Pri neinvesticijskih ukrepih bomo postopno uvažali pristop poenostavljenih stroškov (npr. povprečnine, pavšali). S tem bo zagotovljena poenostavitev za upravičenca in administracijo kot tudi bolj racionalna raba javnih sredstev.

Prispevki v naravi

Prispevki v naravi v obliki zagotavljanja del, blaga, storitev, zemljišč in nepremičnin, za katere ni bilo opravljeno plačilo v gotovini, podprto z računi ali dokumenti enakovredne dokazne vrednosti, so lahko upravičeni, če so izpolnjeni vsi pogoji iz 59. člena Uredbe SSO/2013/EU.

Možnost predplačil

Upravičenci do podpore za naložbe v okviru ukrepa iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU lahko v skladu s členom 46(5) Uredbe RP/2013/EU plačilno agencijo zaprosijo za izplačilo predplačila.

Skladno z 42(2) členom Uredbe RP/2013/EU se možnost pridobitve predplačil omogoči tudi lokalnim akcijskim skupinam.

Uporaba finančnih instrumentov

V okviru PRP 2014–2020 se bodo poleg nepovratnih sredstev dodeljevala tudi povratna sredstva, kar omogoča 32. člen uredbe SSO/2013/EU. Uporaba finančnih instrumentov je predvidena pri naslednjih (pod)ukrepih:

- V okviru 18. člena Uredbe RP/2013/EU za naložbe, ki zadevajo predelavo in trženje kmetijskih proizvodov iz člena 18(1)(b) Uredbe RP/2013/EU,
- V okviru 20. člena Uredbe RP/2013/EU za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti iz podukrepa 20(1)(b) ter
- V okviru 27. člena Uredbe RP/2013/EU za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, dajanje v promet in trženje gozdnih proizvodov in sicer za podukrep, ki je namenjen naložbam v predelavo lesa.

Pravila, povezana s plačili na površino in živali

Pravila se uporabljajo za ukrepe iz 29., 30., 32. in 34. člena Uredbe RP/2013/EU.

Velikost kmetijskih zemljišč

Velikost skupne površine, ne glede na vrsto rabe, za katero se lahko uveljavlja plačilo v okviru ukrepov iz 29. in 30. člena Uredbe RP/2013/EU mora biti najmanj 0,3 ha. Najmanjša velikost površine kmetijskega zemljišča iste rabe ne sme biti manjša od 0,1 ha.

Trajanje obveznosti

Upravičenec se z vstopom v ukrepa iz 29. in 30. člena Uredbe RP/2013/EU obveže, da bo na kmetijskem gospodarstvu ukrepa izvajal ves čas trajanja obveznosti (najmanj pet let), in sicer skladno z izpolnjevanjem pogojev in zahtev za pridobitev plačila. Odstopanja od te obveznosti so dovoljena le v naslednjih primerih:

- če po štiriletnem obdobju izpolnjevanja obveznosti upravičenec dokončno preneha s kmetovanjem, oziroma če njegov naslednik ni sposoben izpolnjevati te obveznosti;
- če ob sklenitvi obveznosti, spremembe, ki vplivajo na kasnejše izvajanje ukrepa še niso bile znane, oziroma v primeru višje sile ali izjemnih okoliščin, kot to določa 2. člen Uredbe HU/2013/EU.

Po preteku obveznosti je mogoče letno podaljševanje obveznosti, kot je določeno z 29. in 30. členom Uredbe RP/2013/EU.

Primeri višje sile ali izjemnih okoliščin

Skladno z 2. členom Uredbe HU/2013/EU so primeri višje sile ali izjemnih okoliščin zlasti naslednji:

- a) smrt upravičenca;
- b) dolgotrajna nezmožnost upravičenca za delo;
- c) smrt člana kmetije;
- d) dolgotrajna nezmožnost člana kmetije za delo;
- e) razlastitev velikega dela kmetijskega gospodarstva, če tega ni bilo mogoče pričakovati na dan sprejetja obveznosti;
- f) huda naravna nesreča, ki resno prizadene kmetijsko gospodarstvo;
- g) uničenje poslopij in kmetijske mehanizacije na kmetijskem gospodarstvu zaradi nesreče;
- h) kužna bolezen, ki prizadene vso živino upravičenca ali njen del;
- i) izguba ali pogin domačih živali zaradi napada divjih zveri, kljub izvedbi vseh predpisanih ukrepov;
- j) pogin domačih živali zaradi nesreče (požar, udar strele, električni udar, padci ipd.);
- k) škoda na površinah, ki jo povzročijo divje živali;
- l) napad bolezni oziroma škodljivcev v trajnem nasadu zaradi katerih je potrebno ta trajni nasad uničiti;
- m) sprememba obsega kmetijskih zemljišč na kmetijskem gospodarstvu, vrste dejanske rabe ali načina kmetovanja neodvisno od upravičenca (komasacije, zemljiške operacije, denacionalizacijski postopek, prisilna dražba, dedovanje, prenehanje zakupne/najemne pogodbe) v skladu s tretjim odstavkom 47. člena Uredbe RP/2013/EU.

Za ukrepe iz 29., 30. in 32. člena Uredbe RP/2013/EU se upoštevajo primeri višje sile ali izjemnih okoliščin iz točk a) do m).

Za ukrep iz 34. člena Uredbe RP/2013/EU se upoštevajo primeri višje sile ali izjemnih okoliščin iz točk a), b), e), f), g), h) in j).

Smrt ali dolgotrajna nezmožnost člana kmetije za delo

Če gre za smrt ali dolgotrajno nezmožnost člana kmetije za delo, se primer višje sile upošteva, če je obseg dela tega člana kmetije na zadevnem kmetijskem gospodarstvu znašal vsaj 0,5 PDM³⁸. Član kmetije, za katerega se uveljavlja primer višje sile zaradi smrti ali dolgotrajne nezmožnosti za delo, mora biti ob uveljavljanju tega primera višje sile vpisan v register kmetijskih gospodarstev.

Razlastitev velikega dela kmetijskega gospodarstva

V primeru razlastitve velikega dela kmetijskega gospodarstva se šteje, da je razlaščen velik del, če je razlastitvi podvrženih najmanj 30 % kmetijskih zemljišč v uporabi, ki morajo biti ob uveljavljanju tega primera višje sile vpisane v register kmetijskih gospodarstev.

Huda naravna nesreča, ki resno prizadene kmetijsko zemljišče gospodarstva

Naravne nesreče so:

- potres, snežni ali zemeljski plaz, udar ali poplava;
- neugodne vremenske razmere, kot so zmrzal, toča, led ali žled, deževje (neurje, ki skupaj z močnim dežjem povzroči škodo v kmetijski proizvodnji) ali suša, slana, če povzroči zimsko ali spomladansko pozebo na kmetijskih rastlinah;

³⁸ Izražanje obsega dela v koeficientih polnovrednih delovnih moči (PDM) temelji na razmerju med številom ur, letno porabljenih za delo na kmetiji, in enoletnim obsegom dela polno zaposlene osebe (1.800 ur = 1 PDM), ki ga uporablja nacionalna statistika delovne sile. Po popisu iz leta 2010 povprečen vložek dela na kmetijskem gospodarstvu znaša 1 PDM.

- množičen izbruh rastlinskih škodljivih organizmov ter živalskih bolezni, če povzročijo škodo v kmetijski proizvodnji.

Za hudo naravno nesrečo se šteje, če je na kmetijskem gospodarstvu zaradi te nesreče prizadetih najmanj 30% kmetijskih zemljišč v uporabi, ki morajo biti ob uveljavljanju tega primera višje sile vpisane v register kmetijskih gospodarstev.

Obveznost izvajanja ukrepa v primeru uveljavljanja primera višje sile ali izjemnih okoliščin

Če upravičenec uveljavlja primer višje sile ali izjemnih okoliščin, razen v primeru izjemne okoliščine škode na površinah, ki so jo povzročile divje živali, lahko:

- dokončno preneha z izvajanjem ukrepa, če zaradi primera višje sile ali izjemnih okoliščin prevzete obveznosti ni mogoče zaključiti;
- v zadevnem letu prekine z izvajanjem ukrepa in po odpravi posledic primera višje sile ali izjemnih okoliščin nadaljuje z izvajanjem tega ukrepa do zaključka prevzete obveznosti;
- zmanjša obseg površin ali število živali, ki so vključene v ukrep, katerega izvajanje je zaradi primera višje sile ali izjemnih okoliščin prizadeto ali onemogočeno.

Če je v primeru razlastitve kmetijskega gospodarstva ali naravne nesreče prizadetih manj kot 30% kmetijskih zemljišč v uporabi, se višja sila lahko uveljavlja le za prizadeta zemljišča.

Če upravičenec uveljavlja primer izjemne okoliščine škode na površinah, ki so jo povzročile divje živali, lahko v zadevnem letu prekine z izvajanjem ukrepa na prizadetih površinah, po odpravi posledic te izjemne okoliščine pa mora z izvajanjem ukrepa nadaljevati do zaključka prevzete obveznosti.

Če pride do primera višje sile ali izjemnih okoliščin, upravičenec prizadete površine lahko nadomesti z drugimi površinami, na katerih nadaljuje z izvajanjem ukrepa do zaključka prevzete obveznosti.

Plačila v primeru uveljavljanja primera višje sile ali izjemnih okoliščin

Če gre za dokazan primer višje sile ali izjemnih okoliščin, se plačilo za leto, v katerem je prišlo do primera višje sile ali izjemnih okoliščin dodeli v celoti, če je upravičenec za to leto vložil zbirno vlogo z zahtevkom ter ARSKTRP v predpisanem roku in načinu sporočil primer nastanka višje sile ali izjemnih okoliščin.

V primeru izjemne okoliščine škode na površinah, ki so jo povzročile divje živali v zadevnem letu, se kljub spremembi stanja na teh površinah plačilo za to leto dodeli v celoti. Upravičenec mora v naslednjem letu površine sanirati do roka za oddajo zbirne vloge v skladu s predpisom, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike, in nadaljevati s prevzeto obveznostjo. Če je upravičenec v naslednjem letu površine začel sanirati, vendar sanacije ne bo zaključil do navedenega roka, do plačila v tem letu ni upravičen.

Obravnava primera višje sile ali izjemnih okoliščin

V primeru višje sile ali izjemnih okoliščin, razen v primeru komasacij, mora upravičenec ARSKTRP pisno obvestiti ter ji posredovati ustrezne dokaze v roku 10 delovnih dni od dneva, ko to lahko stori.

V primeru višje sile ali izjemnih okoliščin, ko se ne oceni škoda v skladu s predpisi o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami ter o odpravi posledic naravnih nesreč, se kot dokazilo upošteva tudi izjava o ogledu škode na kraju samem in o oceni škode, ki jo izdela Javna služba kmetijskega svetovanja, in za področje čebelarstva Javna svetovalna služba v čebelarstvu.

Vsako odstopanje od obveznosti se na podlagi ustrezne vloge upravičenca, posredovani ARSKTRP, rešuje individualno.

Če gre za dokazan primer višje sile ali izjemnih okoliščin, se neizpolnjevanje predpisanih pogojev in zahtev ne upošteva kot kršitev in sankcij ni.

Prenos kmetijskega gospodarstva in zemljišč

Za ukrepa iz 29. in 30. člena Uredbe RP/2013/EU se v zvezi s prenosom kmetijskega gospodarstva in zemljišč uporabljajo določila iz drugega odstavka 47. člena Uredbe RP/2013/EU.

Za ukrep iz 34. člena Uredbe RP/2013/EU se uporabljajo določila iz petega odstavka 47. člena Uredbe RP/2013/EU.

Povečanje površin kmetijskega gospodarstva

Če se površina kmetijskih zemljišč na kmetijskem gospodarstvu poveča v času trajanja obveznosti za ukrep, se v to obveznost lahko vključijo tudi te dodatne površine za preostanek obdobja obstoječe obveznosti, ali pa se obstoječa obveznost lahko nadomesti z novo obveznostjo.

V primeru povečanja obstoječe obveznosti je potrebno zagotoviti, da je to povečanje površin:

- koristno za izvajanje ukrepa;
- utemeljeno glede na okoljske vplive, dolžino preostanka obdobja in obseg dodatnih površin

ter ne vpliva na učinkovitost kontrole nad izvajanjem ukrepa.

Pri povečanju obstoječe obveznosti se upošteva prvotno trajanje obveznosti, to pomeni, da se nadaljuje obveznost izvajanja ukrepa iz prvega leta začete obveznosti.

Če se obstoječa obveznost zaradi povečanja površin nadomesti z novo obveznostjo, morajo biti zahteve vsaj tako stroge kot pri prvi obveznosti. Nova obveznost, ki vključuje tudi dodatne površine, traja najmanj pet let.

Administrativni postopki

Administrativne postopke za dodeljevanje sredstev izvaja ARSKTRP ob uporabi IAKS.

Način vlaganja zahtevkov za plačila je določen z uredbo, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike, dodelitev sredstev pa poteka skladno z uredbo, ki ureja ukrepe ohranjanja in izboljševanja ekosistemov, prilagajanja podnebnim spremembam ter dobrobit živali iz PRP 2014–2020.

Kontrola in sankcioniranje

Kontrola nad izvajanjem ukrepov in spremljanje porabe sredstev se izvaja skladno z Uredbo HU/2013/EU in Uredbo RP/2013/EU.

Sankcijski sistem je vzpostavljen v skladu s 65. členom Uredbe HU/2013/EU in se uporablja za vse nepravilnosti, ki zadevajo izplačila na podlagi površin in/ali živali. Vse ostale nepravilnosti se sankcionirajo na podlagi Kataloga kršitev in sankcij, ki je določen s predpisom, ki ureja ukrepe ohranjanja in izboljševanja ekosistemov, prilagajanja podnebnim spremembam ter dobrobit živali iz PRP 2014–2020.

Navzkrižna skladnost

Upravičenci do plačil za ukrepe iz 29., 30., 32. in 34. člena Uredbe RP/2013/EU morajo izpolnjevati zahteve navzkrižne skladnosti, kot so določene s to uredbo.

Revizijska klavzula

Za ukrepe iz 29., 30. in 34. člena Uredbe RP/2013/EU se uporablja revizijska klavzula iz 48. člena te RP/2013/EU.

8.2 Opis ukrepov

8.2.1 UKREP: PRENOS ZNANJA

8.2.1.1 Pravne podlage

- 15. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.1.2 Splošen opis ukrepa

Razvoj in specializacija v kmetijstvu, gozdarstvu in živilsko-predelovalni panogi ter izzivi, s katerimi se soočajo mikro, mala in srednje velika podjetja na podeželskih območjih, terjajo ustrezno raven usposobljenosti na tehnološkem, ekonomskem, okoljskem in številnih drugih področjih ter vedno večjo sposobnost pridobivanja in izmenjave znanja ter informacij. Način prenosa znanja in informacij danes ni več zgolj enosmeren, linearen proces, temveč se vedno bolj odvija v tesni interakciji med različnimi akterji, ki tradicionalno ustvarjajo in skrbijo za prenos znanja ter končnimi uporabniki znanja. Trend v prenosu znanj je spodbujanje medsebojnega povezovanja, učenja in ustvarjalnosti med kmeti in drugimi ciljnim skupinami na podeželju. Zlasti pa je pomembno praktično znanje in prenos dobrih praks. Ena od možnih oblik takšnega prenosa znanj in informacij so demonstracijski projekti in druge podobne oblike prenosa znanja.

Namen ukrepa je povečati raven usposobljenosti ciljnih skupin preko različnih oblik prenosa znanja. Te bodo z večjo usposobljenostjo lahko krepile svojo konkurenčnost, povečale učinkovitost rabe virov, izboljšale okoljsko učinkovitost, zlasti na NATURA območjih in območjih s posebnimi naravnimi vrednotami (zaradi ohranjanja ugodnega stanja vrst in habitatov) ter prispevale k trajnostnemu razvoju podeželskih območij. Glede na različne potrebe po znanju in heterogenosti ciljnih skupin bo ta ukrep naslavljal tako tiste upravičence, ki vstopajo ali želijo vstopiti v določene druge ukrepe PRP 2014–2020, za kar potrebujejo dodatna, ciljno usmerjena usposabljanja (usposabljanja, ki so obvezna z vidika izvajanja drugih ukrepov in so zahtevana ob vstopu v ukrep ali v času izvajanja obveznosti) kot tudi druge, ki na določenih področjih zaznajo pomanjkanje znanja in ga želijo z udeležbo na usposabljanjih nadgraditi. Potrebe po znanju bodo identificirane po načelu »od spodaj navzgor«. Potrebe bodo strukturirane glede na to, ali so to horizontalne potrebe, ki niso sektorsko specifične ali pa vertikalne oziroma sektorsko-specifične potrebe.

Organ upravljanja bo pripravil nabor usposabljanj, ki bo predstavljal izhodišče za izvajanje tega ukrepa.

8.2.1.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Programirano prednostno področje

Prednostno področje 1C: Krepitev vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju

Ukrep bo prispeval k dvigu usposobljenosti v kmetijstvu, živilstvu in gozdarstvu.

Prispevek k drugim prednostnim področjem

Prednostno področje 2A: Zagotavljanje lažjega prestrukturiranja kmetij, predvsem kmetij z nizko stopnjo udeležbe na trgu, tržno usmerjenih kmetij v posameznih sektorjih in kmetij s potrebo po kmetijski diverzifikaciji

Prenos znanja bo namenjen zlasti vidiku prestrukturiranja, katerega namen je optimalnejša raba proizvodnih dejavnikov z vidika prilagajanja razmeram na trgu, večje tržne usmerjenosti, specializiranosti in produktivnosti, večje snovne in energetske učinkovitosti, blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje ter bolj učinkovite in trajnostne rabe naravnih virov, še posebej na območjih s predpisanimi zakonskimi zahtevami glede varstva okolja in narave. Dober prenos znanja je še posebej pomemben za mlade kmete.

Prednostno področje 3A: Boljše vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev in medpanožnih organizacij ter spodbujanja dobrobiti živali

Usposabljanje bo osredotočeno na primarne proizvajalce, ki bodo vključeni v ukrep dobrobit živali.

Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanje in povečanje biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja visoke naravne vrednosti, ter stanja krajín v Evropi

Usposabljanja bodo osredotočena zlasti na kmete, ki se želijo ali pa so že vključeni v ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil in ekološko kmetovanje. Kmetje se bodo seznanili s cilji kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil in ukrepa ekološko kmetovanje ter z obveznostmi, ki jih morajo upoštevati ter razlogi zanje. Eden od pomembnih ciljev usposabljanj je tudi znižanje stopnje napake, to je kršitev in sankcij, ki so v programskem obdobju 2007–2013 pripeljale do vračil sredstev.

Prednostno področje 4B: Izboljšanje upravljanja voda in zemljišč ter prispevanje k izpolnjevanju ciljev okvirne direktive o vodah

Izvedene aktivnosti bodo prispevale k dvigu usposobljenosti in informiranosti glede vplivov kmetijske dejavnosti na kakovost voda in zemljišč.

Prednostno področje 4C: Izboljšanje upravljanja tal in obvladovanje erozije ter ravnanja z gnojili in pesticidi

Izvedene aktivnosti bodo prispevale k dvigu usposobljenosti in informiranosti o načinih za izboljšano upravljanje tal.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – Aktivnosti bodo spodbujale prenos znanja in dvig informiranosti o načinih blaženja podnebnih sprememb ter prilagajanja nanje.

Skrb za okolje – Usposabljanja, delavnice in druge oblike prenosa znanja bodo prispevali k povečanju zavedanja o neločljivi povezanosti kmetijstva ter ohranjenosti naravnih virov in biotske raznovrstnosti in tudi o možnih pozitivnih in negativnih vplivih kmetijstva na okolje.

Inovacije – Učinkovitejši prenos znanja in informiranost je ključen predpogoj za krepitev baze znanja in s tem za pospeševanje inovacij na podeželju.

8.2.1.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Podukrep	Opis aktivnosti
1	Usposabljanje in pridobivanje strokovnih znanj	Usposabljanja se lahko izvedejo v obliki tečajev, delavnic, mentorstva itd. Vključujejo lahko teoretični in praktični del. Minimalno trajanje usposabljanj, minimalno število udeležencev in drugi pogoji bodo prilagojeni posameznim vsebinam usposabljanj.
2	Demonstracijski projekti	Demonstracijski projekti so namenjeni praktičnemu prikazu uporabe mehanizacije, postopkov, tehnologij, strojev ipd. Aktivnosti se lahko izvajajo na kmetijah, ki so vključene v ukrep Sodelovanje Programa razvoja podeželja, javni infrastrukturi kot so poskusni centri ali drugi ustrezni prostori kot so znanstveno-raziskovalne inštitucije. Vključujejo praktični del. Minimalno trajanje demonstracijskih projektov, minimalno število udeležencev in drugi pogoji bodo prilagojeni posameznim vsebinam demonstracijskih projektov.

8.2.1.4.1 Usposabljanje in pridobivanje strokovnih znanj

Opis podukrepa

Namen podukrepa je povečati usposobljenost v kmetijskem, gozdarskem in živilskem sektorju, upravljavcev zemljišč ter zaposlenih v MSP na podeželskih območjih. Podpora je namenjena dejavnostim prenosa znanja v obliki različnih demonstracijskih aktivnosti. Do podpore so upravičeni izvajalci demonstracijskih projektov, ki izpolnjujejo pogoje in bodo predložili program za izvedbo, katerih vsebina mora prispevati k ciljem izbranih prednostnih področij ter horizontalnim ciljem (inovacije, skrb za okolje in podnebne spremembe).

Izvajalec demonstracijskega projekta mora zagotoviti transparentnost in na spletnih straneh pred začetkom demonstracijskih aktivnosti objaviti program in terminski načrt izvedbe. Po zaključku demonstracijskih aktivnosti udeleženec pridobi dokazilo o opravljenem usposabljanju.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči izvajalcem dejavnosti prenosa znanja.

Povezava na drugo zakonodajo

Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS št. 12/13 UPB5).

Upravičeni stroški

Upravičeni stroški so stroški organizacije in izvedbe usposabljanj.

Stroški se priznajo v obliki stroškov dela, materiala in storitev, pri čemer bo v največji možni meri uporabljen pristop poenostavljenih stroškov (povprečnine, pavšalni stroški).

Upravičenci

Upravičenci do podpore so subjekti, ki zagotavljajo usposabljanje ali izvajajo druge dejavnosti prenosa znanja in so ustrezno usposobljeni.

Ciljna skupina so osebe, dejavne v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju, upravljavci zemljišč in drugi gospodarski subjekti, ki so MSP in delujejo na podeželskih območjih.

Pogoji upravičenosti

Potencialni upravičenci morajo:

- dokazati ustrezno kvalificiranost/reference osebja, ki izvaja demonstracijske projekte;
- opredeliti zadostno število osebja, ki zagotavlja storitev demonstracijskih projektov ter ki se redno usposablja za izvajanje te dejavnosti;
- pripraviti program usposabljanja.

Kvalificiranost/reference in zadostno število osebja bo opredeljeno glede na vsebino predmeta javnega naročila.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Nepovratna finančna pomoč se dodeli izvajalcem demonstracijskih projektov, ki izpolnjujejo kriterije upravičenosti in merila za izbor. Izbor izvajalcev usposabljanj bo potekal na podlagi predpisov, ki urejajo javno naročanje.

Načela v povezavi z merili za izbor so zlasti:

- vsebina programa;
- kakovost programa;
- geografski vidik;

- okoljski/naravovarstveni/podnebni vidik;
- cenovni vidik.

Glede na vsebino predmeta javnega naročila se izberejo in ustrezno opredelijo merila iz zgornjega nabora načel.

Zneski in stopnje podpore:

Najvišja stopnja pomoči znaša do 100 % upravičenih stroškov.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.1.4.2 Demonstracijski projekti

Opis podukrepa

Namen podukrepa je povečati usposobljenost v kmetijskem, gozdarskem in živilskem sektorju, upravljavcev zemljišč ter zaposlenih v MSP na podeželskih območjih. Podpora je namenjena dejavnostim prenosa znanja v obliki različnih demonstracijskih aktivnosti. Do podpore so upravičeni izvajalci demonstracijskih projektov, ki izpolnjujejo pogoje in bodo predložili program za izvedbo, katerih vsebina mora prispevati k ciljem izbranih prednostnih področij ter horizontalnim ciljem (inovacije, skrb za okolje in podnebne spremembe).

Izvajalec demonstracijskega projekta mora zagotoviti transparentnost in na spletnih straneh pred začetkom demonstracijskih aktivnosti objaviti program in terminski načrt izvedbe. Po zaključku demonstracijskih aktivnosti udeleženec pridobi dokazilo o opravljenem usposabljanju.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči izvajalcem dejavnosti prenosa znanja.

Povezava na drugo zakonodajo

Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS št. 12/13 UPB5).

Upravičeni stroški

Upravičeni stroški so stroški organizacije in izvedbe usposabljanj.

Stroški se priznajo v obliki stroškov dela, materiala in storitev, pri čemer bo v največji možni meri uporabljen pristop poenostavljenih stroškov (povprečnine, pavšalni stroški).

Upravičenci

Upravičenci do podpore so subjekti, ki zagotavljajo usposabljanje ali izvajajo druge dejavnosti prenosa znanja in so ustrezno usposobljeni.

Ciljna skupina so osebe, dejavne v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju, upravljavci zemljišč in drugi gospodarski subjekti, ki so MSP in delujejo na podeželskih območjih.

Pogoji upravičenosti

Potencialni upravičenci morajo:

- dokazati ustrezno kvalificiranost/reference osebja, ki izvaja demonstracijske projekte;
- opredeliti zadostno število osebja, ki zagotavlja storitev demonstracijskih projektov ter ki se redno usposablja za izvajanje te dejavnosti;
- pripraviti program usposabljanja.

Kvalificiranost/reference in zadostno število osebja bo opredeljeno glede na vsebino predmeta javnega naročila.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Nepovratna finančna pomoč se dodeli izvajalcem demonstracijskih projektov, ki izpolnjujejo kriterije upravičenosti in merila za izbor. Izbor izvajalcev usposabljanj bo potekal na podlagi predpisov, ki urejajo javno naročanje.

Načela v povezavi z merili za izbor so zlasti:

- vsebina programa;
- kakovost programa;
- geografski vidik;
- okoljski/naravovarstveni/podnebni vidik;
- cenovni vidik.

Glede na vsebino predmeta javnega naročila se izberejo in ustrezno opredelijo merila iz zgornjega nabora načel.

Zneski in stopnje podpore:

Najvišja stopnja pomoči znaša do 100 % upravičenih stroškov.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.1.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.1.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Tveganja pri izvajanju ukrepa so zlasti dolgo obdobje, potrebno za izvedbo postopka javnega naročila, pritožbe in revizijski postopki ter morebitni kartelni dogovori ponudnikov.

8.2.1.5.2 Omilitveni ukrepi

Omilitveni ukrepi so pravočasno začeti postopki javnega naročanja za izbor izvajalcev, vsebinsko in postopkovno dobro pripravljeno javno naročilo in razpisna dokumentacija ter dobra analiza trga pred začetkom javnega naročila.

8.2.1.5.3 Celovita ocena ukrepa

Prepoznana možna tveganja je možno minimizirati z upoštevanjem omilitvenih ukrepov. Izvedbo ukrepa je mogoče preveriti in izvesti kontrolo ukrepa.

8.2.1.6 Metodologija za izračun zneska pomoči

Vse ustrezne informacije so bile podane v predhodnih poglavjih.

8.2.1.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Vse ustrezne informacije so bile podane v predhodnih poglavjih.

8.2.2 UKREP: POMOČ PRI UPORABI STORITEV SVETOVANJA

8.2.2.1 Pravne podlage

- 16. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.2.2 Splošen opis ukrepa

Dostopnost kakovostnih svetovalnih storitev je eden od pomembnih vzvodov za pospeševanje prenosa znanja in inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih ter krepitev baze znanja. Še zlasti je krepitev človeškega potenciala pomembna v danih zaostrenih družbeno-ekonomskih razmerah, ki med drugim terjajo hitro prilagajanje spreminjajočim se ekonomskim razmeram na trgu, osredotočenost na doseganje višje produktivnosti in dodane vrednosti, kar med drugim pomeni prevzemanje sodobnih tehnologij, praks in pristopov, ob hkratnem odgovornem ravnanju z okoljem in naravnimi viri, blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe.

Pomen kakovostnih, specializiranih svetovalnih storitev, predvsem pa njihova dostopnost, postaja vedno bolj ključen in prepoznan dejavnik prihodnjega razvoja v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju ter podjetjem na podeželju. Ta ukrep je zato namenjen podpori kvalificiranim organizacijam, javnega in zasebnega prava, ki ponujajo storitve svetovanja s ciljem izboljšanja znanja na področjih dobrobiti živali, kmetijskih praks, ki se izvajajo v okviru ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil ter ekološkega kmetovanja.

8.2.2.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Programirano prednostno področje

Prednostno področje 1A: Spodbujanje inovacij, sodelovanja in razvoja baze znanja na podeželskih območjih

Ukrep bo z večjo dostopnostjo specializiranega svetovanja prispeval k razvoju baze znanja na podeželskih območjih, in sicer na področjih, vezanih na ekološko kmetovanje, nadstandardne kmetijske prakse, ki imajo pozitiven vpliv na okolje (naravne vire, biodiverzitetu) ter nadstandardno rejo živali.

Prispevek k drugim prednostnim področjem

Prednostno področje 2A: Zagotavljanje lažjega prestrukturiranja kmetij, predvsem kmetij z nizko stopnjo udeležbe na trgu, tržno usmerjenih kmetij v posameznih sektorjih in kmetij s potrebo po kmetijski diverzifikaciji

Področje svetovalnih storitev, dostop do katerih bo omogočal ta ukrep, se bo nanašalo na povečanje ekonomske, okoljske učinkovitosti in soočenje s podnebnimi spremembami. To je tesno povezano s prestrukturiranjem kmetijskih gospodarstev, tudi v ekološko kmetovanje, rezultat katerega naj bi bila večja tržna usmerjenost, specializiranost in produktivnost, snovna in energetska učinkovitost, blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter bolj učinkovita in trajnostna raba naravnih virov.

Prednostno področje 3A: Boljše vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev in medpanožnih organizacij ter spodbujanja dobrobiti živali

Pomoč pri uporabi svetovalnih storitev bo prispevala k uspešnejšemu povezovanju ter preusmerjanju v nadstandardne oblike pridelave in reje. Poseben izziv je lahko tudi prilagoditev na izvajanje nadstandardov dobrobiti živali.

Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanje in povečanje biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja visoke naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi

Dostop do svetovalnih storitev na tem področju bo prispeval k boljšemu prenosu znanja glede pomena in načinov trajnostne rabe naravnih virov ter obnove, vzdrževanja in povečevanja biotske raznovrstnosti na

kmetijskih zemljiščih, zlasti tistih z območja Nature 2000. Poseben poudarek bo namenjen dostopnosti svetovalnih storitev za tiste kmete, ki so vključeni ali pa se želijo vključiti v kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila in ukrep ekološko kmetovanje.

Prednostno področje 4B: Izboljšanje upravljanja voda in zemljišč ter prispevanje k izpolnjevanju ciljev okvirne direktive o vodah

Ukrep bo prispeval k ciljem tega prednostnega področja zlasti preko omogočanja dostopa do svetovalnih storitev v zvezi z okolju prijaznejšimi načini kmetovanja, ki lahko prispevajo k izboljšanju upravljanja voda in zemljišč. To je še posebej pomembno na območjih, kot so vodovarstvena območja, na katerih veljajo zakonsko predpisane zahteve ravnanja. Pri tem so možne sinergije zlasti v povezovanju z ukrepom kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil in ekološkim kmetovanjem.

Prednostno področje 4C: Izboljšanje upravljanja tal in obvladovanje erozije ter ravnanja z gnojili in pesticidi

Pri ukrepu storitve svetovanja bo pozornost namenjena tudi vidiku podnebnih sprememb, zlasti v kontekstu varovanja oziroma ustrezne rabe tal, zmanjševanju vnosa fitofarmacevtskih sredstev v okolje ter varovanju voda, v povezavi s kmetijsko-okoljsko-podnebnimi plačili in ekološkim kmetovanjem.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – Podprte aktivnosti v okviru tega ukrepa bodo spodbujale blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe v obliki zagotovitve dostopa do ustreznih svetovalnih storitev.

Skrb za okolje – Skrb za okolje je eno izmed najpomembnejših področij, ki ga bodo naslovile svetovalne storitve, podprte v okviru 16. člena Uredbe RP/2013/EU. Zlasti bo poudarek namenjen povezovanju tega ukrepa z izvajanjem ukrepa kmetijsko-okoljskih-podnebnih plačil in ukrepa ekološko kmetovanje.

Inovacije – Dostopnost kakovostnih in specializiranih svetovalnih storitev prispeva k izboljšanju človeškega kapitala, kar je osnova za pospeševanje inovacij.

8.2.2.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Podukrep	Opis aktivnosti
1	Pomoč pri uporabi storitev svetovanja	Omogočiti kmetijskim gospodarstvom dostop do uporabe individualnega svetovanja potrebnega za namen izpolnitve pogojev in zahtev pri nekaterih drugih ukrepih programa razvoja podeželja.

8.2.2.4.1 Pomoč pri uporabi storitev svetovanja

Opis podukrepa

Nepovratna podpora v okviru tega ukrepa se odobri subjektu, ki zagotovi kmetijskim gospodarstvom storitev svetovanja. Svetovanje se izvaja individualno. Rezultat svetovalne storitve mora biti oprijemljiv in preverljiv (npr. izdelan program, poročilo).

V okviru tega ukrepa bodo podprta svetovanja za vsebine, ki predstavljajo pogoj ali zahtevo pri drugih ukrepih. V okviru tega ukrepa bodo tako podprta individualna svetovanja za namen:

- izdelave programa dobrobiti živali, ki je eden izmed pogojev, potrebnih za vstop v ukrep v okviru 34. člena Uredbe RP/2013/EU;
- izdelave individualnega načrta preusmeritve kmetijskih gospodarstev iz konvencionalne v ekološko pridelavo, ki predstavlja obveznost za kmetijska gospodarstva, ki na novo vstopajo v ukrep iz 30. člena Uredbe RP/2013/EU. To obveznost morajo izpolniti najkasneje do konca prvega leta po vključitvi v ukrep;
- izvedbe obveznega individualnega svetovanja, ki jih morajo uporabiti upravičenci, vključeni v ukrepa iz 29. in 30. člena Uredbe RP/2013/EU, vsaj enkrat v času trajanja obveznosti.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči subjektu, ki zagotovi storitev svetovanja kmetijskim gospodarstvom.

Povezava na drugo zakonodajo

Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS št. 12/13 UPB5).

Upravičeni stroški

Višina upravičenih stroškov se razlikuje glede na rezultat in zahtevnost svetovanja.

Pri priznavanju višine stroškov bo v največji možni meri uporabljen pristop poenostavljenih stroškov (povprečnine, pavšalni stroški).

Upravičenci

Upravičenec nepovratne podpore v okviru tega ukrepa je subjekt javnega ali zasebnega prava, ki zagotovi storitev svetovanja kmetijskim gospodarstvom.

Pogoji upravičenosti

Potencialni upravičenci morajo v prijavi na javni razpis:

- dokazati ustrezno kvalificiranost/reference osebja, ki izvaja dejavnost svetovanja;
- prikazati zadostno število osebja, ki zagotavlja storitev svetovanja in se redno usposablja za izvajanje te dejavnosti;
- predložiti program svetovanja.

Kvalificiranost in zadostno število osebja bo opredeljeno glede na vsebino predmeta javnega naročila.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Za namen izvedbe svetovanja za vnaprej določene vsebine svetovanj se upravičenci v okviru tega ukrepa izberejo na podlagi izbirnega postopka, ki se vodi skladno z zakonodajo o javnih naročilih ter je odprt za javne in zasebne subjekte. Postopek izbire mora biti objektiven in mora zagotoviti izločitev ponudnikov, pri katerih obstaja navzkrižje interesov.

Prijavijo se lahko ponudniki, ki izpolnjujejo kriterije upravičenosti, navedene v javnem naročilu.

Načela v povezavi z merili za izbor so zlasti:

- vsebina svetovanj;
- obseg svetovanj;
- geografski vidik izvajanja svetovanja;
- okoljski/naravovarstveni/podnebni vidik;
- cenovni vidik.

Glede na vsebino predmeta javnega naročila se izberejo relevantna merila iz zgornjega nabora meril.

Zneski in stopnje podpore:

Podpora ne sme presegati 1.500 evrov na svetovanje. Podpora za posamezno svetovanje se lahko ustrezno zniža glede na zahtevnost svetovanja in na podlagi izvedenega postopka javnega naročanja, ki upošteva pri izboru izvajalca tudi cenovni vidik svetovanja.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.2.5 Preverljivost in možnost kontrole

8.2.2.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Tveganja pri izvajanju ukrepa so zlasti dolgo obdobje, potrebno za izvedbo postopka javnega naročila, pritožbe in revizijski postopki ter morebitni kartelni dogovori ponudnikov.

8.2.2.5.2 Omilitveni ukrepi

Tveganja se omilijo s pravočasno začetimi postopki, analizo trga pred začetkom javnega naročila, natančno opredelitvijo vsebine javnega naročila in transparentnostjo postopka.

8.2.2.5.3 Celovita ocena ukrepa

Prepoznana možna tveganja je možno minimizirati z upoštevanjem omilitvenih ukrepov. Izvedbo ukrepa je mogoče preveriti in izvesti kontrolo ukrepa.

8.2.2.6 Metodologija z izračun zneska podpore, kadar je potrebno

Vse ustrezne informacije so bile podane v okviru predhodnih poglavij.

8.2.2.7 Druge pomembne pripombe, potrebne za razumevanje in izvajanje ukrepa

Vse ustrezne informacije so bile podane v okviru predhodnih poglavij.

8.2.3 UKREP: SHEME KAKOVOSTI ZA KMETIJSKE PROIZVODE IN ŽIVILA

8.2.3.1 Pravne podlage

- 17. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.3.2 Splošen opis ukrepa

Namen ukrepa je omogočiti kmetom ali skupinam kmetov lažji prehod iz konvencionalnega načina kmetovanja v način kmetovanja, zahtevan za sheme kakovosti. Sodelovanje v shemah kakovosti je povezano z dodatnimi stroški in obveznostmi, ki jih trg v začetni fazi uvajanja proizvoda praviloma ne povrne, kar pogosto predstavlja oviro za hitrejše in večje vključevanje proizvajalcev v sheme kakovosti. Z izvajanjem ukrepa želimo kmetom in njihovim skupinam, ki na novo vstopijo v sheme kakovosti, pokriti dodatne stroške, nastale zaradi vključitve v sheme kakovosti ter jim omogočiti lažje prilagajanje zahtevam na trgu. Dodatni stroški se praviloma ne pokrijejo z doseženo ceno na trgu še posebej, če ne proizvajajo dovolj velikih količin. Posledično želimo z izvajanjem ukrepa povečati število kmetijskih gospodarstev, ki so aktivno vključena v sheme kakovosti.

Do podpore so upravičene naslednje sheme:

1. sheme kakovosti in neobvezne navedbe kakovosti, vzpostavljene na podlagi evropske zakonodaje;
2. sheme kakovosti, vzpostavljene na podlagi nacionalne zakonodaje;
3. prostovoljne sheme certificiranja za kmetijske proizvode, za katere države članice priznavajo, da so v skladu s smernicami Unije.

V Sloveniji deluje sistem označb kmetijskih in živilskih proizvodov, vključenih v sheme kakovosti, ki so zaščiteni po evropski in/ali nacionalni zakonodaji, ki pa so med potrošniki še vedno premalo poznani. Po anketah naj bi komaj tri odstotke potrošnikov prepoznavalo znak kakovosti. Obstaja torej potreba po boljši informiranosti potrošnikov o obstoju proizvodov iz shem kakovosti, ki so podvrženi strogi kontroli certifikacijskega organa, kot tudi o njihovih posebnih značilnostih in prednostih. Na drugi strani pa je seveda naloga proizvajalcev, imetnikov teh oznak, da okrepijo svoje promocijske aktivnosti in bolj pripomorejo k prepoznavnosti proizvodov iz shem kakovosti.

8.2.3.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnim področjem

Prednostno področje 3A: Boljše vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev in medpanožnih organizacij ter spodbujanja dobrega počutja živali

Ukrep bo s spodbujevalnim plačilom za delno kritje stalnih stroškov, nastalih zaradi sodelovanja v shemah kakovosti, spodbujal vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, omogočal proizvodnjo lokalnih kakovostnih proizvodov in prispeval k uspešnejšemu trženju proizvodov iz shem kakovosti.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – S spodbujanjem vstopa kmetijskih gospodarstev v sheme kakovosti podpiramo dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom, spodbujamo razvoj kratkih dobavnih verig ter s tem razvoj lokalnih trgov, kar ima lahko za posledico skrajšanje transportnih poti, stroškov skladiščenja in logistike ter s tem tudi zmanjšanje ogljičnega odtisa.

Skrb za okolje – Spodbude bodo namenjene kmetijskim gospodarstvom, ki vstopajo v sheme kakovosti. Sheme kakovosti imajo v svojih pravilih proizvodnje višje standarde glede varovanja okolja in posredno ter neposredno vplivajo na višjo raven zavedanja o pomenu varovanja okolja. S podporo kmetijskih gospodarstev, vključenih v sheme kakovosti, se bo povečalo trženje proizvodov višje kakovosti, ki bo postajal tudi pomemben del razvoja »zelenega« turizma.

Inovacije – Spodbude bodo ustvarile okolje na kmetijskih gospodarstvih, ki bo omogočal razvoj eko-socialnih inovacij z uporabo lokalnih kakovostnih proizvodov. Spodbude za kritje stalnih stroškov, nastalih zaradi vključevanja v sheme kakovosti, bo pokazatelj, da država podpira proizvodnjo proizvodov z dodano vrednostjo, ki omogočajo pester nabor inovativnih pristopov k razvoju kmetijskih gospodarstev in lokalnih trgov.

8.2.3.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti
1	Sodelovanje: v shemah kakovosti vzpostavljenih na podlagi evropske zakonodaje; v nacionalnih shemah kakovosti za kmetijske proizvode, bombaž ali živila; v prostovoljnih shemah certificiranja za kmetijske proizvode, za katere države članice priznavajo, da so v skladu s smernicami Unije.	Podpora se dodeli kmetom in skupinam kmetov v obliki spodbujevalnega plačila za delno kritje stalnih stroškov, ki nastanejo zaradi sodelovanja v shemi kakovosti za obdobje največ petih let.
2	Dejavnost informiranja in promocije, ki jih izvajajo skupine proizvajalcev na notranjem trgu,	Podpora se dodeli skupini proizvajalcev v obliki nepovratnih sredstev, z namenom izvedbe aktivnosti informiranja in promocije proizvodov iz shem kakovosti.

8.2.3.4.1 Novo sodelovanje kmetov v shemah kakovosti

Opis podukrepa

Ukrep bo spodbujal novo sodelovanje kmetov in skupin kmetov v shemah kakovosti z dodelitvijo nepovratne pomoči v obliki letnega spodbujevalnega plačila, ki se bo določil na podlagi stopnje stalnih stroškov, nastalih zaradi sodelovanja v shemah kakovosti.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči kmetijskim gospodarstvom, ki vstopajo v sheme kakovosti. Nepovratna pomoč se dodeli v obliki letnega spodbujevalnega plačila za obdobje največ petih let. Spodbujevalno plačilo se določi za vsako upravičeno shemo posebej na podlagi stopnje in vrste stalnih stroškov, ki nastanejo v določeni shemi kakovosti.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredbe Sveta (ES) št. 1151/2012 z dne 21. novembra 2012 o shemah kakovosti za kmetijske proizvode in živila;
- Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007 z dne 28. junija 2007 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 2092/91;
- Uredbe (ES) št. 110/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. januarja 2008 o opredelitvi, opisu, predstavitvi, označevanju in zaščiti geografskih označb žganih pijač ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 1576/89;
- Uredbe Sveta (ES) št. 479/2008 z dne 29. aprila 2008 o skupni ureditvi trga za vino, spremembi uredb (ES) št. 1493/1999, (ES) št. 1782/2003, (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 3/2008 ter razveljavitvi uredb (EGS) št. 2392/86 in (ES) št. 1493/1999);
- Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil
- Pravilnik o postopku zaščite kmetijskih pridelkov oziroma živil
- Zakon o kmetijstvu (Ur.l. RS, št. 45/2008 s spremembami).

Upravičeni stroški

Upravičeni so stalni stroški, ki nastanejo zaradi vključitve v shemo kakovosti ter letni prispevki za sodelovanje v njej. Stalni stroški vključujejo stroške prve in letnih kontrol, stroške analiz in administrativne stroške.

Za proizvodnjo kmetijskih pridelkov oziroma živil iz shem kakovosti (sheme Skupnosti, nacionalne sheme in prostovoljne sheme certificiranja) se kot stalni stroški upoštevajo:

- stroški kontrole, ki zagotavlja skladnost z zahtevami iz specifikacij (certificiranje, letna zunanja kontrola, nenapovedana zunanja kontrola, kontrola skupine proizvajalcev, notranja kontrola);
- stroški analiz vzorcev kmetijskih proizvodov oz. surovin, zahtevanih v specifikacijah proizvodov (organoleptične analize, fizikalno-kemične analize, mikrobiološke analize, idr.);
- administrativni stroški (letna članarina za vključevanje v skupino proizvajalcev proizvoda, vodenje evidenc, stroški tiskanja nalepk simbolov kakovosti, idr).
-

Za proizvodnjo kmetijskih pridelkov oziroma živil z neobveznimi navedbami kakovosti se kot stalni stroški upoštevajo:

- stroški analiz vzorcev kmetijskih proizvodov oz. surovin, zahtevanih v specifikacijah proizvodov (organoleptične analize, fizikalno-kemične analize, mikrobiološke analize, idr.);
- administrativni stroški (letna članarina za vključevanje v skupino proizvajalcev proizvoda, vodenje evidenc, stroški tiskanja nalepk simbolov kakovosti, idr).

Za ekološko pridelavo in predelavo (shema Skupnosti) se kot stalni stroški upoštevajo:

- stroški kontrole, ki zagotavlja skladnost z uredbo in pravilnikom (letna kontrola pridelave na kmetijskem gospodarstvu, letna kontrola predelovalnega obrata na kmetijskem gospodarstvu, nenapovedane kontrole, kontrola skupine proizvajalcev);
- stroški analiz živil rastlinskega izvora, krme in tal (fizikalno-kemične analize, določanje GSO idr.);
- administrativni stroški (letna članarina za vključevanje v skupino proizvajalcev proizvoda, vodenje evidenc, stroški tiskanja nalepk simbolov kakovosti, idr).

Upravičenci

- Kmetijska gospodarstva, ki so fizične ali pravne osebe in na novo vstopajo v upravičene sheme kakovosti oziroma so manj kot pet let vključeni v sheme kakovosti.
- Skupine kmetov, ki so kot skupina predmet skupne kontrole preverjanja skladnosti za določeno shemo kakovosti in so pravna oseba. Člani skupine kmetov morajo biti kmetijska gospodarstva, ki na novo vstopajo v shemo kakovosti oziroma so manj kot pet let vključeni v sheme kakovosti.
- Kmetijska gospodarstva oziroma skupine kmetov, ki so fizične ali pravne osebe in so prejeli podporo v okviru ukrepa 132 PRP 2007–2013 ter so še upravičeni do podpore, katero lahko prejemajo za obdobje največ 5 let.

Pogoji upravičenosti

- Kmetijsko gospodarstvo oziroma skupina kmetov mora imeti certifikat ali potrdilo o opravljeni kontroli, ki dokazuje vključitev v določeno shemo kakovosti.

- Kmetijske proizvode oziroma živila iz shem kakovosti mora kmetijsko gospodarstvo prodajati kot proizvode iz shem kakovosti.
- Na končnih proizvodih, ki se prodajajo se mora uporabljati:
 - nacionalni zaščitni znak sheme kakovosti oziroma,
 - evropski zaščitni znak sheme kakovosti oziroma,
 - navedbo, ki se uporablja za prostovoljno shemo certificiranja.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

V kolikor upravičenci izpolnjujejo vse pogoje upravičenosti, se jim dodeli spodbujevalno plačilo za določeno leto podpore. Sheme kakovosti so zaradi svojih strogih pravil proizvodnje podvržene rednim in dodatnim kontrolam, ki se vršijo skozi vse leto (odvisno od vrste pridelave in predelave). Stalni stroški tako nastajajo skozi vse leto.

Ukrep bo omogočal kmetom in skupinam kmetov sprotno vlaganje vlog po nastalih stalnih stroških, kar bo vplivalo na spodbujevalni učinek, ki je glavni namen tega ukrepa.

Zneski in stopnje podpore

Podpora se dodeli za obdobje največ petih let v obliki letnega spodbujevalnega plačila.

Podpora, ki jo prejme posamezno kmetijsko gospodarstvo, ne sme presegati 3.000 evrov na leto na posamezno shemo kakovosti. Višina letnega plačila, ki se lahko razlikuje glede na shemo kakovosti, bo natančneje definirana v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.3.4.2 Dejavnost informiranja in promocije za proizvode, ki so zajeti v shemah kakovosti

Opis podukrepa

Proizvajalci kmetijskih pridelkov in živil iz shem kakovosti se v Sloveniji združujejo za vsak proizvod posebej. V zadnjih letih je opaziti visoko stopnjo neaktivnega delovanja že obstoječih skupin proizvajalcev, ki se kaže v pomanjkljivem načrtovanju ter premajhni koncentraciji ponudbe in skupnega trženja pridelkov članov skupine proizvajalcev. Boljše poznavanje proizvodov s posebnimi označbami s strani potrošnikov ter bolj organizirano in aktivno trženje s strani proizvajalcev lajša usklajevanje ponudbe in povpraševanja in odpira nove tržne možnosti za proizvajalce, kar posledično vpliva na rast dodane vrednosti v kmetijstvu in s tem konkurenčnosti agroživilskega sektorja.

Cilj podpore dejavnostim informiranja potrošnikov in pospeševanja prodaje proizvodov, vključenih v sheme kakovosti, je povečati obseg proizvodnje in trženja proizvodov iz shem kakovosti, prispevati k dvigu kakovosti kmetijskih proizvodov in živil in s tem k povečanju dodane vrednosti v kmetijstvu. V tem okviru bodo podprte aktivnosti, ki seznanjajo potrošnike, da gre pri proizvodih iz shem kakovosti za specifične značilnosti proizvodov, zlasti z vidika kakovosti, za specifične značilnosti proizvodnih metod, visokih standardov s področja dobrobiti živali ali vpliva geografskega območja na kakovost proizvoda.

Vrsta podpore

Podpora v okviru tega ukrepa se dodeli v obliki nepovratne pomoči, namenjene pokritju stroškov promocijske in informacijske dejavnosti, ki bodo potrošnike spodbujale k nakupu in uporabi kmetijskih in živilskih proizvodov, ki so vključeni v priznane sheme kakovosti.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba Sveta (ES) št. 2826/2000 z dne 19. decembra 2000 o akcijah informiranja in promocije za kmetijske proizvode na notranjem trgu (sprememba 2060/2004).

Upravičeni stroški

Podpora bo namenjena pokrivanju stroškov, nastalih pri izvajanju aktivnosti informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti, kot so:

- stroški organizacije, priprave in sodelovanja na javnih nastopih, sejnih, tržnicah, razstavah, oddajah, delavnicah in drugih oblikah javnih nastopov oz. dogodkov,
- stroški oglaševanja in informiranja na prodajnih mestih in po drugih kanalih komunikacije,
- stroški priprave, izdaje in distribucije informacijskega in promocijskega materiala,
- stroški organizacije in izvedbe drugih ustreznih oblik oglaševanja.

Upravičenci

Upravičenci so pravne osebe, registrirane kot skupina kmetov ali proizvajalcev, vključenih v eno od shem kakovosti za določen kmetijski proizvod ali živilo in:

- so registrirale svoje proizvode na ravni EU ali,
- predstavljajo proizvajalce ekološko pridelanih in predelanih kmetijskih pridelkov oz. živil z oznako ekološki ali,
- so zaščitile svoje proizvode po eni izmed nacionalnih shem kakovosti ali,
- predstavljajo proizvajalce vin z označbo porekla (kakovostno vino ZGP, vrhunsko vino ZGP in vino PTP),
- so proizvajalci proizvodov z neobveznimi navedbami kakovosti.

Pogoji upravičenosti

Pogoji upravičenosti so naslednji:

- Pogoj za pridobitev podpore je predložitev programa pospeševanja prodaje skupine kmetov ali proizvajalcev, vključenih v sheme kakovosti, z vizijo oglaševanja in informiranja za petletno obdobje, ki vsebuje natančno razdeljen načrt informacijskih in promocijskih aktivnosti s pričakovanimi rezultati za predložen projekt, skladno z zakonodajo EU.
- Podpora se lahko dodeli skupini kmetov ali proizvajalcev le enkrat v programskem obdobju.
- Do podpore so upravičene promocijske in informativne akcije na notranjem trgu EU.
- Podpora se ne sme izplačati za aktivnosti, ki spodbujajo potrošnike k nakupu proizvoda zaradi njegovega posebnega porekla, razen pri proizvodih iz sheme kakovosti pod naslovom II Uredbe (ES) št 1151/2012, poglavjem III Uredbe (ES) št 110/2008, poglavjem III predloga uredbe (ES), ki določa opredelitev, opis, predstavitev, označevanje in zaščito geografske označbe za aromatizirane vinske proizvode in iz oddelka Ia, poglavja I, naslova II, dela II Uredbe (ES) 1234 / 2007 v zvezi z vinom. Poreklo izdelka je lahko označeno samo v primeru, če je omemba porekla podrejena glavnemu sporočilu.
- Podpora iz člena 17 (1a) Uredbe RP/2013/EU se ne odobri za obveščanje in promocijske aktivnosti, ki se nanašajo na tržne blagovne znamke proizvodov.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Pomoč se dodeli na podlagi zaprtega tipa javnega razpisa, kjer se prispele vloge točkuje glede na merila za izbor vlog. Prednostno bodo podprte dejavnosti informiranja tistih skupin kmetov, ki so vključeni v sheme kakovosti ekološko kmetovanje.

Zneski in stopnje podpore

Finančna pomoč bo dodeljena v obliki nepovratnih sredstev. Intenzivnost pomoči za dejavnosti informiranja, oglaševanja in pospeševanja prodaje znaša največ do 70 % priznanih stroškov projekta. Najvišji znesek pomoči na razpis za projekt končnega prejemnika znaša do 100.000 evrov.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.3.5 Preverljivost in možnost kontrole

8.2.3.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

- R1: Majhno zanimanje za vključitev v podukrep Sodelovanje kmetov v shemah kakovosti
- R2: Previsoki administrativni stroški izvajanja ukrepa
- R3: Ustreznost preverjanja in kontrolnih postopkov
- R4: Izbor upravičencev

8.2.3.5.2 Omilitveni ukrepi

R1: Izvajanje ukrepa 132 Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev v shemah kakovosti hrane iz PRP 2007–2013 je pokazalo, da je zanimanje za vstop v ukrep manjše od pričakovanega. Vsi potencialni upravičenci, ki so vključeni v določeno shemo kakovosti, se za vstop v ukrep niso odločili. Mnenje potencialnih upravičencev je bilo, da je administrativno breme, potrebno za to, da v povprečju pridobijo povračilo v vrednosti 450 evrov, preveliko. V programskem obdobju 2014–2020 bi želeli vzpostaviti sistem, da kmetu ne bi bilo potrebno vlagati zahtevka za povračilo nastalih stroškov samostojno, ampak bi to za kmete vložila skupina, v kateri so vključeni – skupinski zahtevek.

R2: Pri ukrepih z manjšo alokacijo razpoložljivih sredstev se postavlja vprašanje smiselnosti njihovega izvajanja glede na nastale stroške, potrebne za izvajanje ukrepa. Zato je potrebno zagotoviti, da so stroški obdelave zahtevkov čim manjši ob predpostavki, da je še vedno zagotovljena ustrezna preverljivost in možnost kontrole. Zato je potrebno vzpostaviti IT sistem, ki bo omogočal dostop do podatkov, potrebnih za odločanje v primeru upravičenosti za vstop v ukrep in upravičenosti do izplačila sredstev na podlagi zahtevkov za izplačilo sredstev. Upravičenci bodo morali vlogo oddati v elektronski sistem v elektronski obliki. Vzpostavljena bo aplikacija, ki bo združevala podatke različnih baz in bo na ta način možno navzkrižno preverjanje resničnosti podatkov in hitrejša obdelava zahtevkov.

R3: Upravičenost stroškov se bo preverjala na podlagi dokazil, ki jih bo upravičenec priložil k zahtevku za izplačilo. Vsi računi za opravljene storitve in ostala dokazila se bodo morala glasiti na upravičenca in izkazovati upravičenost nastalih stroškov.

R4: Izbor upravičencev za podukrep Dejavnost informiranja in promocije za proizvode, ki so zajeti v shemah kakovosti, bo opravljen na objektivni način, na podlagi vstopnih pogojev in meril za izbor, ki bodo vnaprej znana vsem potencialnim prejemnikom pomoči. Merila bodo objavljena v javnem razpisu. V kolikor bo podana ocena, da je zanimanje za tovrstne podpore preveliko glede na sredstva, ki so temu namenjena, se bo prednostno objavil javni razpis za izbor vlog, ki se nanašajo na informiranje in obveščanje javnosti o shemi kakovosti ekološki.

8.2.3.5.3 Celovita ocena ukrepa

Ukrep je ob upoštevanju omilitvenih ukrepov preverljiv in ga je možno kontrolirati.

8.2.3.6 Metodologija z izračun zneska podpore, kadar je potrebno

Višina letnega plačila, ki se lahko razlikuje glede na shemo kakovosti, bo natančneje definirana v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020.

8.2.3.7 Druge pomembne pripombe, potrebne za razumevanje in izvajanje ukrepa

Upravičene sheme kakovosti so:

1. Sheme kakovosti vzpostavljene v skladu z zakonodajo EU:

- Zaščiten geografski označnik,
- Zaščiten označnik porekla,
- Zanimljiva tradicionalna posebnost,
- Ekološka pridelava in predelava,
- Geografski označnik žganih pijač,
- Vina z označbo porekla (kakovostno vino ZGP, vrhunsko vino ZGP, vino PTP),

2. Sheme kakovosti vzpostavljene z nacionalno zakonodajo in pogoji iz 1 (b) 17. člena Uredbe RP/2013/EU:

- Višja kakovost,
- Dobrote naših kmetov,

3. Prostovoljne sheme certificiranja za kmetijske proizvode, katere država priznava, da so v skladu s smernicami Unije iz 1 (c) 17. člena Uredbe RP/2013/EU**4. Kmetijski pridelki oziroma živila z neobveznimi navedbami kakovosti:**

- Gorski proizvodi,
- Z moje kmetije.

8.2.4 UKREP: NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA

8.2.4.1 Pravne podlage

- 18. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.4.2 Splošen opis ukrepa

Ukrep je namenjen razvoju kmetijstva, živilskopredelovalne industrije ter kmetijske in gozdarske infrastrukture. Ukrep bo spodbujal izvajanje naložb v osnovna sredstva, ki bodo prispevale k večji produktivnosti, ekonomski in okoljski učinkovitosti ter povečanju odpornosti na podnebne spremembe oziroma prilagajanju nanje, s čimer zasledujemo cilj večje samooskrbe s kmetijskimi proizvodi. V ta okvir sodijo tudi vlaganja v kmetijsko in gozdarsko infrastrukturo. Prav tako bodo naložbe prispevale k povečanju dodane vrednosti kmetijskih proizvodov in njihovemu uspešnejšemu trženju vzdolž agroživilske verige. Vlaganja v osnovna sredstva bodo neposredno podprla nadaljevanje procesov prestrukturiranja v smeri trajnostno naravnane modela razvoja v kmetijstvu, živilskopredelovalni panogi in gozdarstvu.

Vlaganja v osnovna sredstva so še posebej potrebna na območjih, kjer obstajajo zakonsko predpisane omejitve kmetovanja (npr. VVO območja), na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost ter območjih Natura 2000. Na teh območjih je produktivnost običajno nižja, izbor kmetijskih usmeritev omejen, proizvodni stroški pa višji.

Do podpore ne bodo upravičene preproste nadomestne naložbe, ki ne prispevajo v zadostni meri k povečanju dodane vrednosti. Poudarek pa bo namenjen kolektivnim naložbam, s katerimi se spodbuja sodelovanje med proizvajalci, povečuje racionalnost rabe proizvodnih dejavnikov in znižuje stroške.

Naložbena področja tega ukrepa se delijo na naslednje podukrepe:

- **povečanje splošne učinkovitosti kmetijskih gospodarstev;** ta sklop naložb se deli na dva dela:
 - nadaljevanje procesov prestrukturiranja v smeri povečevanja učinkovite rabe virov in zniževanja stroškov proizvodnje ter prilagajanja na novo uvedene standarde, povečanja okoljske učinkovitosti, blaženja podnebnih sprememb (preko zmanjševanja emisij toplogrednih plinov) in prilagajanje nanje (preventivni mehanizmi) ter spodbujanja prilagoditev na nadstandardne zahteve dobrobiti živali. Prestrukturiranje je vezano na naložbe, ki ne povečujejo proizvodnih kapacitet kmetijskega gospodarstva iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti.
 - naložbe, ki povečujejo proizvodne kapacitete kmetijskih gospodarstev in sledijo horizontalnim ciljem (podnebne spremembe, skrb za okolje, inovacije).
- **povečanje dodane vrednosti in spodbujanje trženja kmetijskih proizvodov:** ta sklop naložb se nanaša na dvig dodane vrednosti ter spodbujanje trženja kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi. Poudarek bo dan zlasti naložbam, ki prispevajo k učinkoviti rabi virov, zniževanju stroškov proizvodnje, prilagajanju na novo uvedene standarde ali povečanju okoljske učinkovitosti. Upravičencem manjšega proizvodnega obsega lahko omogoči nadaljnji razvoj in odpira nove poslovne priložnosti npr. preko vključevanja v živilske in druge neživilske verige ter širše lokalno gospodarstvo. Učinki naložb v predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov bodo preko razvoja lokalnih trgov in kratkih dobavnih verig pozitivno vplivali tudi na položaj primarnega sektorja.
- **razvoj in prilagoditev kmetijske in gozdarske infrastrukture:**

Ta sklop naložb se navezuje na razvoj in prilagoditev kmetijske infrastrukture, vključno s komasacijami, agromelioracijami, namakalnimi sistemi in opremo, dostopom do javne infrastrukture ter ureditev oskrbe z vodo na kmetijskih gospodarstvih oz. živilskopredelovalnih obratih.

Naložbe s področja gozdarstva pa bodo prispevale k boljšemu dostopu do gozdnih zemljišč. Odpiranje gozdov za učinkovitejšo, trajnostno naravnano rabo najpomembnejše naravne surovine v državi – lesa je predpogoj za vzpostavljanje in uspešno delovanje gozdno-lesnih verig.

Ključno stičišče, ki lahko premosti potencialno nasprotujoče si vidike znotraj koncepta trajnostnega modela razvoja in ustvarja nujno potrebne povezave in sinergije, so inovacije v najširšem pomenu, zlasti inovacije, ki bodo v povezavi z dejavnostmi, ki pridobivajo podporo v okviru evropskega partnerstva za inovacije (EIP) na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti.

8.2.4.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnim področjem

Prednostno področje 2A: Izboljšanje ekonomske uspešnosti vseh kmetijskih gospodarstev ter zagotavljanja lažjega prestrukturiranja in posodabljanja kmetijskih gospodarstev, zlasti z namenom povečanja njihove udeležbe na trgu in tržne usmerjenosti ter kmetijske diverzifikacije

Ukrep prispeva k prednostnemu področju 2A s spodbujanjem prestrukturiranja kmetijskih gospodarstev oziroma povečanju njihovih proizvodnih kapacitet. Izboljšanje ekonomske uspešnosti mora biti trajnostno, zato je povezano tudi z izboljšanjem okoljske učinkovitosti in prilagajanjem oziroma blažitvijo vplivov podnebnih sprememb.

Ukrep bo s svojimi aktivnostmi posredno prispeval tudi k izpolnitvi drugih prednostnih področij zlasti pa 5A (izboljšanju učinkovitosti pri rabi vode na obstoječih in novih namakalnih sistemih, izgradnja oz. postavitev manjših lagunskih čistilnih naprav na kmetijskih gospodarstvih, zadrževalniki / zbiralniki vode), 5B (naložbe v učinkovite ogrevalne sisteme, uporaba materialov z višjo toplotno prevodnostjo ter nakup energetske varčnejše opreme), 5C (nadomeščanje fosilnih goriv z uvajanjem OVE, proizvodnja OVE iz kmetijskih virov, ki niso namenjeni prehrani ljudi ali živali, ipd.) in 5D (izboljšanje učinkovitosti rabe in aplikacije gnojil, FFS, zmanjševanje toplogrednih plinov iz živinoreje).

Spodbude bodo namenjene tudi naložbam v izgradnjo gozdnih prometnic, s čimer se bo povečala odprtost gozda in zmanjšanje stroškov za spravilo lesa.

Prednostno področje 3A: Izboljšanje konkurenčnosti primarnih proizvajalcev z njihovo boljšo vključitvijo v agroživilsko verigo prek shem kakovosti, dodajanju vrednosti kmetijskim proizvodom, pa tudi promociji na lokalnih trgih in v kratkih dobavnih verigah, skupinah in organizacijah proizvajalcev in medpanožnih organizacijah

Ukrep bo namenjen naložbam v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov. Tudi te naložbe, prvenstveno namenjene dvigu konkurenčnosti živilskopredelovalne panoge, bodo morale zasledovati cilje večje okoljske učinkovitosti.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – V okviru tega ukrepa bodo podprte naložbe v povečanje energetske učinkovitosti, uvajanje OVE, zaokroževanje kmetijskih zemljišč, zmanjševanje toplogrednih plinov iz kmetijske proizvodnje, zlasti živinoreje. Na strani prilagajanja podnebnim spremembam pa bodo podprte naložbe v preventivne mehanizme (mreže proti toči, postavitev rastlinjakov, namakalni sistemi, zbiralniki / zadrževalniki vode, izgradnja lagunskih majhnih čistilnih naprav na kmetijskih gospodarstvih itd.).

Skrb za okolje – Kljub temu, da so aktivnosti v okviru tega ukrepa naravnane k prestrukturiranju kmetijstva in živilstva, ki vodi v učinkovitejšo izrabo proizvodnih dejavnikov in s tem k povečanju dohodka in produktivnosti dela, pa to prestrukturiranje ne bo šlo na račun onesnaževanja okolja, zmanjšanja biotske raznovrstnosti, izginjanja habitatov ter zmanjšanja naravne in krajinske pestrosti. V okviru ukrepa bodo spodbude namenjene povečanju okoljske učinkovitosti kmetijskih gospodarstev oziroma registriranih živilskopredelovalnih obratov.

Inovacije – Inovacije, prenos znanja v prakso in razvoj novih proizvodov so ključnega pomena za razvoj dejavnosti in povečanje dodane vrednosti v kmetijskem in živilskem sektorju. Pomoč v okviru tega ukrepa bo

namenjena kmetijskim gospodarstvom oziroma živilskopredelovalnim obratom, ki so motivirana za pridobivanje novih znanj ter uvajanje inovativnih pristopov pri pridelavi, predelavi in trženju kmetijskih in živilskih proizvodov in/ali se vključujejo v operativne skupine EIP.

8.2.4.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Podukrep	Opis aktivnosti
1	Naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost in trajnost kmetijskega gospodarstva	Dodelitev pomoči za izvedbo naložb kmetijskih gospodarstev v izboljšanje ekonomske in okoljske učinkovitosti ter prilagajanje podnebnim spremembam.
2	Naložbe, ki zadevajo predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi.	Dodelitev pomoči za izvedbo naložb živilskopredelovalnih obratov, kmetijskih gospodarstev, kmetov ter planinam v predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi. Rezultat proizvodnega postopka je lahko proizvod, ki ni zajet v Prilogi I k Pogodbi.
3	Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	Dodelitev pomoči za naložbe v ureditev namakalnih sistemov in namakalno opremo, izvedbo komasacij in agromelioracij, ureditev priključkov do javne cestne, vodovodne in energetske infrastrukture ter ureditev oskrbe z vodo na kmetijskih gospodarstvih oz. živilsko predelovalnih obratih in gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak.

8.2.4.4.1 Naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost in trajnost kmetijskega gospodarstva

Opis podukrepa

V okviru tega podukrepa se bodo izvajale naložbe, ki jih lahko razdelimo v dva sklopa:

- a) Podpore prestrukturiranju v kmetijstvu bodo vezane na naložbe, ki ne povečujejo proizvodnih kapacitet kmetijskih gospodarstev. Usmerjene bodo v kmetijska gospodarstva, ki se spopadajo z nizko produktivnostjo, tržno usmerjenostjo in nimajo možnosti širitve svojih proizvodnih kapacitet. Tudi ta kmetijska gospodarstva lahko postanejo ekonomsko uspešna, če se usmerijo v zmanjševanje stroškov proizvodnje, v povečanje kakovosti in se preko različnih oblik povezovanja vključijo v lokalni trg ter s tem prispevajo k dvigu lokalne samooskrbe.

Namen teh naložb je povečevanje učinkovite rabe virov in zniževanje stroškov proizvodnje ter prilagajanje na novo uvedene standarde, povečanje okoljske učinkovitosti, blaženje podnebnih sprememb (preko zmanjševanja emisij toplogrednih plinov) in prilagajanje nanje (preventivni mehanizmi) ter spodbujanje prilagoditev na nadstandardne zahteve dobrobiti živali. Prednostno bodo podprta tista kmetijska gospodarstva, ki se bodo horizontalno in vertikalno povezovala z drugimi členi agroživilske verige, se vključevala v kratke dobavne verige, tudi preko neposredne prodaje na domu, se bodo odločala za kolektivne (skupne) naložbe v objekte in pripadajočo opremo in kmetijska gospodarstva, ki ležijo na gorskih območjih in se pretežno ukvarjajo z živinorejo. S sektorskega vidika bodo prednostno podprte naložbe, vezane na sektorje pridelave, ki omogočajo višjo dodano vrednost.

- b) Podpore naložbam, ki povečujejo proizvodne kapacitete kmetijskih gospodarstev

Kmetijska gospodarstva bodo z izvedenimi naložbami prispevala k povečanju proizvodnih kapacitet. Naložbe morajo prispevati k trem horizontalnim ciljem: inovacije, skrb za okolje ter blaženja podnebnih sprememb oziroma prilagajanje nanje. Prednostno bodo podprte naložbe v sektorje, za katere je v Sloveniji značilna nizka samooskrba ter v sektorje, ki so delovno intenzivnejši in zaradi povečanja proizvodnih kapacitet lahko prispevajo tudi k ustvarjenju novih delovnih mest na kmetijskih gospodarstvih, vključno s socialnim podjetništvom.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči.

Podpora se dodeli enostavnim in zahtevnim naložbam. Naložba, katere skupna vrednost ob prijavi na javni razpis ne presega 100.000 evrov upravičenih stroškov, je enostavna naložba. Naložba, katere skupna vrednost ob prijavi na javni razpis presega 100.000 evrov upravičenih stroškov, je zahtevna naložba.

Povezava na drugo zakonodajo

- Smernice Skupnosti o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju 2014–2020

Upravičeni stroški

Upravičeni so stroški iz 46. člena Uredbe RP/2013/EU, in v tem okviru naslednji stroški:

- gradnja, pridobitev ali izboljšanje nepremičnin;
- nakup nove mehanizacije in opreme do tržne vrednosti blaga;
- splošni stroški v zvezi z izdatki iz prejšnji dveh alinej, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, plačila za storitve svetovanja v zvezi z okoljsko in ekonomsko trajnostjo, vključno s stroški za študije izvedljivosti. Študije izvedljivosti ostanejo upravičen izdatek tudi takrat, ko glede na njihove rezultate niso nastali nobeni izdatki v okviru prejšnjih dveh alinej;
- naslednje nematerialne naložbe: pridobitev ali razvoj računalniške programske opreme.

Najvišje priznane vrednosti upravičenih stroškov bodo opredeljene v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020.

V okviru tega podukrepa se podpira nakup specialne kmetijske mehanizacije, ki:

- ima izrazito okoljski učinek,
- prispeva k zmanjšanju toplogrednih plinov,
- je namenjena izvajanju ekološke pridelave,
- je namenjena kmetovanju na gorskih območjih.

Ostala kmetijska mehanizacija ni upravičena do podpor, razen v primeru kolektivnih naložb ter v primeru dejavnosti, ki prejemajo podporo v okviru EIP na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti.

Upravičenci

Do podpore so upravičena kmetijska gospodarstva, ki so vpisana v register kmetijskih gospodarstev.

Za namene izvajanja tega podukrepa se kot mladi kmet šteje vsak upravičenec:

- ki je prejel odločbo o odobritvi pomoči iz naslova izvajanja podukrepa iz člena 20 (1) (a)(i) Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete ali
- ki je prejel odločbo o dodelitvi sredstev iz naslova izvajanja ukrepa 112 Pomoč mladim prevzemnikom kmetij iz Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2007–2013 v obdobju petih letih pred predložitvijo vloge na javni razpis.

Pogoji upravičenosti

Ob predložitvi vloge morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- V primeru zahtevnih naložb mora upravičenec predložiti poslovni načrt, ki temelji na dejanskih prihodkih in odhodkih oziroma dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih. Posledično mora upravičenec voditi poslovne knjige vsaj eno zaključeno poslovno leto pred oddajo vloge na javni razpis.
- Kmetijsko gospodarstvo je moralo v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis iz naslova izvajanja kmetijske dejavnosti ustvariti primeren standardni prihodek, ki kmetijskemu gospodarstvu omogoča dolgoročno sposobnost preživetja.
- Kmetijsko gospodarstvo je moralo v letu objave javnega razpisa posredovati na ARSKTRP zbirno vlogo po predpisih, ki urejajo izvedbo ukrepov kmetijske politike.
- Do podpore za naložbe za usklajitev s standardi EU, ki se uporabljajo za kmetijsko proizvodnjo, tudi glede varstva pri delu, so upravičeni mladi kmetje, ki prvič prevzemajo kmetijsko gospodarstvo kot nosilci kmetijskih gospodarstev. Takšna podpora se lahko zagotavlja največ 24 mesecev od datuma prevzema.
- Če zakonodaja EU kmetijskim gospodarstvom nalaga nove zahteve, se lahko podpora za naložbe za zagotovitev skladnosti s temi zahtevami, in sicer za največ 12 mesecev od datuma, ko postanejo obvezne za kmetijsko gospodarstvo.

Pri izvedbi tega podukrepa se bodo upoštevale določene specifične zahteve glede posameznih sektorjev ali posameznih vrst naložb oz. upravičenih stroškov, ki se bodo določile z izvedbenimi predpisi.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Pomoč se dodeli na podlagi zaprtega tipa javnega razpisa, kjer se prispele vloge točkuje glede na merila za izbor vlog.

Načela v povezavi z merili za izbor so:

- ekonomski vidik naložbe;
- družbeno-socialni vidik upravičenca;
- prostorski vidik upravičenca;
- tehnološki vidik naložbe;
- vključitev v kratke dobavne verige;
- horizontalno in vertikalno povezovanje in sodelovanje in
- prispevek k horizontalnim ciljem na področju skrbi za okolje, inovacij in podnebnih sprememb.

Zgoraj predstavljena merila se ne uporabijo pri izboru naložb, kadar gre za dodelitev podpore naložbam za mlade kmete, ki so prejeli pozitivno odločbo iz naslova izvajanja podukrepa iz člena 20(1)(a)(i) Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete in bodo pridobljena sredstva iz naslova prejete podpore iz 20. člena namenili kot lastni vložek za izvedbo naložbe v okviru tega ukrepa. V tem primeru bodo te naložbe odobrene neposredno kot integrirani projekt, v kolikor bodo izpolnjevale pogoje upravičenosti v okviru tega ukrepa.

Zneski in stopnje podpore

Najvišji delež javne podpore znaša do 30 % priznane vrednosti naložbe, ki se lahko poveča:

- za 10 odstotnih točk za naložbe na območjih z naravnimi in drugimi posebnimi omejitvami iz 33 člena Uredbe RP/2013/EU, če ima upravičenec vsaj 50 % kmetijskih zemljišč v uporabi na teh območjih;

- za 15 odstotnih točk za naložbe povezane z dejavnostmi iz 29. in/ali 30. člena Uredbe RP/2013/EU, če ima upravičenec vsaj 50 % kmetijskih zemljišč v uporabi vključenih v ta dva ukrepa;
- za 20 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov;
- za 20 odstotnih točk za dejavnosti, ki prejemajo podporo v okviru EIP na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti ter kolektivne naložbe.

Deleži podpore se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 70 % priznane vrednosti naložbe.

Najnižji znesek dodeljene pomoči znaša 2.000 evrov na vlogo.

Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju iz naslova tega podukrepa pridobijo do 500.000 evrov podpore v obliki nepovratnih sredstev.

Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju iz naslova tega podukrepa pridobijo do 3.000.000 evrov podpore.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.4.4.2 Naložbe, ki zadevajo predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi

Opis podukrepa

Podpora se dodeli živilskopredelovalnim obratom, kmetijskim gospodarstvom, kmetom ali planinam za izvedbo naložb v predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi. Rezultat proizvodnega postopka je lahko proizvod, ki ni zajet v Prilogi I k Pogodbi. Ta podukrep tistim, ki se ukvarjajo s predelavo in/ali trženjem kmetijskih proizvodov, omogoča izvedbo projektov, ki so potrebni za razvoj njihove dejavnosti.

Podpora v okviru tega podukrepa se dodeljuje v obliki nepovratnih in povratnih sredstev. Dostop do posojil predstavlja velik problem za večino živilskopredelovalnih obratov in kmetijskih podjetij. Zaradi pomanjkanja lastnih sredstev in nezmožnosti pridobivanja posojil na finančnih trgih so le-ta prisiljena opustiti svoje razvojne projekte z neposrednimi učinki na izboljšanje konkurenčnosti in višjo dodano vrednost proizvodnje. Navedeno dejstvo je spodbudilo potrebo po razvoju finančnih instrumentov, ki bodo živilskopredelovalnim obratom in kmetijskim podjetjem povečali dostopnost do finančnih sredstev.

Prednostno bodo podprte naložbe, ki bodo prispevale k širitvi obstoječe dejavnosti živilskopredelovalnih obratov in kmetijskih podjetij in s tem lahko prispevale tudi k ustvarjenju novih delovnih mest, kolektivne naložbe, ki omogočajo večjo izkoriščenost proizvodnih kapacitet ter omogočajo porazdelitev stroškov med več subjektov ter naložbe, ki prispevajo h krepitvi kratkih dobavnih verig.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči in finančnih instrumentov.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba SSO/2013/EU
- Smernice Skupnosti o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju 2014–2020
- Smernice Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL C 244, 1. 10. 2004)

Upravičeni stroški

Upravičeni so stroški iz 46. člena Uredbe RP/2013/EU, in v tem okviru naslednji stroški:

- gradnja, pridobitev ali izboljšanje nepremičnin;
- nakup nove mehanizacije in opreme do tržne vrednosti blaga;
- splošni stroški v zvezi z izdatki iz prejšnji dveh alinej, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, plačila za storitve svetovanja v zvezi z okoljsko in ekonomsko trajnostjo, vključno s stroški za študije izvedljivosti. Študije izvedljivosti ostanejo upravičen izdatek tudi takrat, ko glede na njihove rezultate niso nastali nobeni izdatki v okviru prejšnjih dveh alinej;
- naslednje nematerialne naložbe: pridobitev ali razvoj računalniške programske opreme.

Najvišje priznane vrednosti upravičenih stroškov bodo opredeljene v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020.

Upravičenci

Upravičenci so fizične ali pravne osebe, ki izvajajo predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi.

Pogoji upravičenosti

Ob predložitvi vloge mora upravičenec zadostiti naslednjim pogojem:

- Predložitev poslovnega načrta.
- Ustrezna registracija dejavnosti.
- Naložba se mora nanašati na predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi in mora biti skladna z minimalnimi standardi EU.
- Do podpore niso upravičena podjetja v težavah v smislu smernic Skupnosti o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju 2014–2020 in smernic Skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (UL C 244, 1. 10. 2004).

Pri izvedbi tega podukrepa se bodo upoštevale določene specifične zahteve glede posameznih sektorjev ali posameznih vrst naložb oz. upravičenih stroškov, ki se bodo določile z izvedbenimi predpisi.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Pomoč se dodeli na podlagi zaprtega tipa javnega razpisa, kjer se prispele vloge točkuje glede na merila za izbor vlog. Pri tem bo vzpostavljeno prilagojeno točkovanje za kmetije in mikropodjetja ter za mala, srednja in velika podjetja.

Načela v povezavi z merili za izbor so:

- ekonomski vidik naložbe;
- družbeno-socialni vidik upravičenca;
- prostorski vidik upravičenca;
- tehnološki vidik naložbe;

- vključitev v kratke dobavne verige;
- horizontalno in vertikalno povezovanje in sodelovanje in
- prispevek k horizontalnim ciljem na področju skrbi za okolje, inovacij in podnebnih sprememb.

Zneski in stopnje podpore

A. Nepovratna sredstva

Najvišji delež podpore znaša 30 % priznane vrednosti naložbe, ki se lahko poveča za:

- 5 odstotnih točk za naložbe v predelavo ali trženje ekološko pridelanih kmetijskih proizvodov;
- 5 odstotnih točk za naložbe v povečanje okoljske učinkovitosti;
- 20 odstotnih točk, kadar gre za kolektivne naložbe;
- 20 odstotnih točk, kadar gre za dejavnosti, ki prejemajo podporo v okviru EIP na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti.

Deleži podpore se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 50 % priznane vrednosti naložbe, razen v primeru naložb povezanih z EIP, ko lahko delež podpore doseže 70 %.

Najnižji znesek dodeljene pomoči znaša 5.000 evrov na vlogo.

Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju iz naslova tega podukrepa pridobijo do 500.000 evrov podpore v obliki nepovratnih sredstev.

Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju iz naslova tega podukrepa pridobijo do 6.000.000 evrov podpore.

B. Finančni instrumenti

Finančni instrumenti se lahko izvajajo v naslednjih oblikah:

- garancije za bančne kredite v kombinaciji s subvencionirano obrestno mero;
- krediti.

Podrobnejše določbe bodo določene z izvedbenimi predpisi.

Za izvedbo finančnih instrumentov je v okviru tega podukrepa namenjeno 17.000.000 evrov javnih sredstev.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.4.4.3 Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva

Opis podukrepa

V okviru te dejavnosti se dodeli nepovratna pomoč za naslednje naložbe:

- izvedba komasacij, medsebojna menjava kmetijskih zemljišč, razdružitve solastnine kmetijskih zemljišč in arondacije;

- izvedba agromelioracij;
- ureditev namakalnih sistemov, njihove tehnološke posodobitve in nakup namakalne opreme;
- ureditev zasebne infrastrukture na kmetijskih gospodarstvih in živilskopredelovalnih obratih;
- gradnja in rekonstrukcija gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči.

Povezava na drugo zakonodajo

- Smernice Skupnosti o državni pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju (UL C 319, 27. 12. 2006)
- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08 z vsemi spremembami)
- Zakon o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/2011 - UPB2, 58/12)
- Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93 z vsemi spremembami)
- Pravilnik o gozdnih prometnicah (Uradni list RS, št. 4/09)
- Zakon o graditvi objektov (Uradni list RS, št. 110/02, 126/07, 108/09, in 57/12)
- Uredba o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (Uradni list RS, št. 18/13, 24/13 in 26/13)

Upravičeni stroški

Upravičeni so stroški iz 46. člena Uredbe RP/2013/EU, in v tem okviru naslednji stroški:

- gradnja, pridobitev ali izboljšanje nepremičnin;
- nakup nove mehanizacije in opreme do tržne vrednosti blaga;
- splošni stroški v zvezi z izdatki iz prejšnji dveh alinej, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, plačila za storitve svetovanja v zvezi z okoljsko in ekonomsko trajnostjo, vključno s stroški za študije izvedljivosti. Študije izvedljivosti ostanejo upravičen izdatek tudi takrat, ko glede na njihove rezultate niso nastali nobeni izdatki v okviru prejšnjih dveh alinej;
- naslednje nematerialne naložbe: pridobitev ali razvoj računalniške programske opreme.

Najvišje priznane vrednosti upravičenih stroškov bodo opredeljene v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020.

Upravičenci

Upravičenci so:

- pravne osebe, ki so s strani lastnikov kmetijskih zemljišč pooblašcene za izvedbo naložb (velja za izvedbo komasacij);
- nosilci kmetijskih gospodarstev in njihova združenja ter pravne osebe, ki so s strani lastnikov kmetijskih zemljišč pooblašcene za izvedbo naložb (velja za medsebojne menjavo kmetijskih zemljišč, razdružitve solastnine kmetijskih zemljišč in arondacije);

- nosilci kmetijskih gospodarstev in njihova združenja ter pravne osebe, ki so s strani lastnikov kmetijskih zemljišč pooblaščen za izvedbo naložb (velja za ureditev namakalnih sistemov, njihove tehnološke posodobitve in nakup namakalne opreme);
- nosilci kmetijskih gospodarstev in njihova združenja, ter živilskopredelovalni obrati (velja za ureditev zasebne infrastrukture na kmetijskih gospodarstvih in živilskopredelovalnih obratih);
- posestniki zasebnih gozdov in njihova združenja ter druge fizične in pravne osebe, ki so s strani lastnikov gozdnih zemljišč pooblaščen za izvedbo naložb (velja za gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak).

Pogoji upravičenosti

Za vse sklope podpore velja, da mora upravičenec predložiti ustrezno dokumentacijo ter vsa potrebna dovoljenja, ki izhajajo iz področnih predpisov.

Izvedba komasacij kmetijskih zemljišč, medsebojna menjava kmetijskih zemljišč, razdružitve solastnine kmetijskih zemljišč in arondacije

- V komasacijsko območje v skladu z občinskimi prostorskimi akti ne sme biti vključeno več kot 30 % nekmetijskih zemljišč.
- Do podpor v izvedbo komasacij so upravičena samo tista komasacijska območja, pri katerih je povprečno število parcel na hektar višje od dveh parcel na hektar.
- Podpira se tudi medsebojna menjava kmetijskih zemljišč, razdružitve solastnine kmetijskih zemljišč in arondacije na zaokroženih območjih, ki so večja od 5 ha.
- Izdana pravnomočna odločba MKO o uvedbi komasacije.

Izvedba agromelioracij

- Podpirajo se samo tiste agromelioracije s katerimi se dosega cilj celovitega urejanja kmetijskega prostora.
- Izdana pravnomočna odločba MKO o uvedbi agromelioracije (velja samo za zahtevne agromelioracije).

Ureditev namakalnih sistemov ter njihove tehnološke posodobitve in nakup namakalne opreme

- Pri naložbah v tehnološke posodobitve namakalnih sistemov morajo posodobitve izkazovati najmanj 25 % manjšo porabo vode glede na stanje pred vložitvijo vloge.
- Opremljenost z vodomerni na ravni vsakega posameznega uporabnika.

Ureditev zasebne infrastrukture na kmetijskih gospodarstvih in živilskopredelovalnih obratih

- Kmetijsko gospodarstvo oziroma živilskopredelovalni obrat se nahaja na OMD območju.

Ureditev gozdne infrastrukture

- Aktivnost se mora v celoti izvajati na gozdni posesti, ki leži na območju Republike Slovenije.
- Možnost gradnje ali rekonstrukcije gozdne ceste mora izhajati iz gozdnogospodarskega načrta, možnost gradnje, rekonstrukcije ali priprave gozdne vlake pa iz gozdnogojitvenega načrta.

- Izdelan mora biti izračun, iz katerega je razvidno zmanjšanje stroškov gospodarjenja z gozdom.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Pomoč se dodeli na podlagi zaprtega tipa javnega razpisa kjer se prispele vloge točkuje glede na merila za izbor vlog.

Načela v povezavi z merili za izbor so:

- ekonomski vidik naložbe,
- družbeno-socialni vidik upravičenca,
- prostorski vidik upravičenca,
- tehnološki vidik naložbe in
- prispevek k horizontalnim ciljem na področju skrbi za okolje, inovacij in podnebnih sprememb.

Zneski in stopnje podpore

Najvišji delež podpore znaša:

Št.	Vrsta naložbe	Delež podpore v %
1	Komasacije, medsebojna menjava kmetijskih zemljišč, razdružitve solastnine kmetijskih zemljišč in arondacije	100
2	Agromelioracije	100
3	Namakalni sistemi	100
3	Namakalna oprema	50
4	Zasebna infrastruktura	50
5	Gozdna infrastruktura	50

Najnižji znesek dodeljene pomoči znaša za:

- komasacije, medsebojno menjavo kmetijskih zemljišč, razdružitve solastnine kmetijskih zemljišč in arondacije ter agromelioracije 2.000 evrov na vlogo;
- namakalne sisteme in opremo 20.000 evrov na vlogo;
- zasebno infrastrukturo 3.500 evrov na vlogo in
- gozdno infrastrukturo 500 evrov na vlogo.

Upravičenci, za namen podpore za ureditev zasebne infrastrukture in ureditev gozdne infrastrukture, lahko v celotnem programskem obdobju iz naslova tega podukrepa pridobijo do 500.000 evrov.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.4.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.4.5.1 Tveganje pri izvajanju ukrepa

Pri izvajanju aktivnosti iz tega ukrepa so bila tveganja zaznana na naslednjih področjih:

- Izvedba javnih razpisov. Postopek izvedbe temelji na predpisih, ki urejajo splošni upravni postopek. Zaradi zakonsko predpisanih rokov so postopki izbire lahko dolgotrajni (tudi več kot pol leta). V tem času se lahko razmere na trgu bistveno spremenijo, kar postavlja pod vprašaj izvedbo že odobrenih projektov.
- Upravičenost stroškov. Pri izvedbi naložb prihaja na trgu do velikih cenovnih nihanj za enake oz. sorodne stroške. To se najbolj pozna pri nakupu kmetijske mehanizacije in strojne opreme, kjer na skupnem evropskem trgu beležimo celo do 10-kratne razlike pri ceni za enake vrste strojev.
- Računalniška aplikacija. Pri izvajanju ukrepov PRP 2014–2020 je ključnega pomena, da so različne baze podatkov znotraj plačilne agencije ustrezno povezane in kompatibilne. V programskem obdobju 2007–2013 te baze niso bile ustrezno povezane. Zato je pri obravnavi vlog prihajalo do nepotrebnih zamud.
- Zahtevki za izplačilo. Zahtevki za izplačilo sredstev je izplačan v roku 30 dni od predložitve popolnega zahtevka za izplačilo. V tem delu ne prihaja do zamud. Največja tveganja nastanejo pri obravnavi zahtevkov za izplačilo. Zaradi nestrokovne priprave se postopek njihove obravnave lahko zavleče tudi na več mesecev. Glavni razlogi je slaba informiranost upravičencev in pripravljavcev vlog. Zaradi uvajanja sistema obravnave elektronskih vlog in elektronskih zahtevkov prihaja do motenj pri delovanju računalniške aplikacije.
- Sistem kontrole in preverjanje. Največji problem predstavlja neustrezna povezanost podatkovnih baz znotraj javne uprave. To ima lahko za posledico večje tveganje glede dvojnega sofinanciranja istih upravičenih stroškov.

8.2.4.5.2 Omilitveni ukrepi

Glede na evidentirana tveganja podajamo ukrepe za njihovo zmanjšanje:

- Izvedba javnih razpisov. Na skrajšanje upravnih postopkov ne moremo vplivati. Povečali pa bomo informiranost potencialnih vlagateljev o ukrepih in postopkih za izbor vlagateljev. Vlaganje vlog je elektronsko, s tem se tudi čas obravnave vlog skrajšuje. Nadaljevala se bodo prizadevanja za večje poenotenje med javnimi razpisi, večjo jasnost pogojev, kar bo prispevalo k bolj popolnim vlogam. S tem se bodo tveganja nekoliko zmanjšala.
- Upravičenost stroškov. Vzpostavili bomo enotni katalog stroškov za vse ukrepe, ki vključujejo naložbe. Ta katalog bo pripravil neodvisni zunanji izvajalec in bo določil najvišje priznane vrednosti posameznih stroškov. Katalog bo po potrebi (ob bistveni spremembi tržnih pogojev) revidiran.
- Računalniška aplikacija. V sedanjem programskem obdobju podatkovne baze znotraj ARSKTRP niso bile ustrezno povezane. Zato je pri obravnavi vlog prihajalo do nepotrebnih zamud. V novem programskem obdobju bodo podatkovne baze ARSKTRP bolj medsebojno povezane. ARSKTRP je v ta namen že oblikovala posebno delovno skupino.
- Zahtevki za izplačilo. Povečali bomo informiranje vlagateljev in pripravljavcev vlog glede priprave zahtevkov za izplačilo sredstev. V tem času bomo dogradili aplikacijo za obravnavo elektronskih vlog in zahtevkov.
- Sistem kontrole in preverjanje. Izboljšali bomo povezljivost podatkovnih baz znotraj javne uprave. Bolj natančno bomo definirali vsebinsko razmejitve z drugimi skladi na ravni upravičenih stroškov.

8.2.4.5.3 Celovita ocena podukrepa

Z upoštevanjem omilitvenih ukrepov in prizadevanj k nadgradnji e-aplikacij, informiranosti vlagateljev, poenotenju javnih razpisov ter drugih zgoraj omenjenih ukrepov pri izvajanju posameznih podukrepov znotraj

18. člena ne vidimo večjih izvedbenih težav oziroma težav v povezavi z preverljivostjo in možnostjo kontrole. Pri tem je seveda potrebno upoštevati, da se povsem na novo uvajajo finančni instrumenti, kar predstavlja izziv tako za Organ upravljanja kot tudi za plačilno agencijo, zlasti z vidika povezlivosti baz podatkov med izvajalcem finančnega instrumenta in plačilno agencijo, izvajanjem akreditacije in drugih izvedbenih vprašanj.

8.2.4.6 Metodologija za izračun zneska pomoči

Izračun zneska pomoči bo narejen na podlagi Kataloga stroškov za ukrepe PRP 2014–2020, ki ga bo izdelal neodvisni izvajalec.

8.2.4.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Opis zahtev glede izboljšanja splošne učinkovitosti kmetijskih gospodarstev

Izhajajoč iz rezultatov Popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 2010, je bilo v RS okoli 2/5 kmetijskih gospodarstev, ki so imela ekonomsko velikost do 4.000 evrov. Zavzemala so 15 % vseh KZU ter 6,3 % vseh GVŽ ter prispevala okoli četrtno vseh delovnih moči. Gre večinoma za samooskrbne kmetije, ki so skupno prispevala le 8 % standardnega prihodka in v povprečju zagotavljajo komaj 0,6 PDM na kmetijskem gospodarstvu. V povprečju so dosegle 3.500 evrov standardnega prihodka/PDM, kar ne zadostuje za njihovo dolgoročno sposobnost preživetja. Dolgoročno sposobnost preživetja lahko zagotavlja samo primeren standardni prihodek.

Definicija kolektivnih naložb

Izraz kolektivne naložbe se uporablja za naložbe, s katerimi se izkazujejo pozitivni učinki naložbe na primarne proizvajalce:

- skupin ali organizacij proizvajalcev, ki so bile potrjene v okviru izvajanja ukrepa iz 28. člena Uredbe RP/2013/EU,
- skupin proizvajalcev, ki so bile potrjene v okviru izvajanja ukrepa št. 142 iz PRP 2007–2013,
- organizacij proizvajalcev, ki so bile potrjene po predpisih o tržnih ureditvah v programskem obdobju 2007–2013;
- lastniško in/ali poslovno povezanih kmetijskih gospodarstev oziroma živilskopredelovalnih obratov;
- udeležencev, ki horizontalno ali vertikalno sodelujejo v dobavni verigi za vzpostavitev in razvoj kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov in so pridobili podporo v okviru dejavnosti iz 36. člena Uredbe RP/2013/EU.

Definicija integriranih projektov

Integrirani projekti so projekti, ki kombinirajo vsaj dve aktivnosti, ki sodita v vsaj dva različna ukrepa.

Opredelitev velikosti naložb za prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev

Opredelitev velikosti naložb, namenjenih prestrukturiranju kmetijskih gospodarstev, se nanaša na velikost kmetijskih gospodarstev ob vložitvi vloge na javni razpis in sicer:

- mikropodjetja: naložbe do vključno 500.000 evrov skupne priznane vrednosti,
- mala, srednja in velika podjetja: naložbe do vključno 1.000.000 evrov skupne priznane vrednosti.

Za izračun velikosti podjetja, na kar vpliva tudi povezanost podjetij, se upoštevajo določbe iz Uredbe 800/2008/ES.

Prevzete obveznosti iz obdobja 2007–2013

V okviru tega ukrepa se bodo sredstva namenila tudi za financiranje prevzetih obveznosti iz programskega obdobja 2007–2013.

8.2.5 UKREP: RAZVOJ KMETIJ IN PODJETIJ

8.2.5.1 Pravna podlaga

- 20. člen Uredbe RP/2013/EU
- HU/2013/EU
- SSO/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedeni akt Evropske komisije

8.2.5.2 Splošen opis ukrepa

Namen ukrepa je vzpostavitev in razvoj kmetij ter nekmetijskih dejavnosti na podeželju. S spodbudami želimo prispevali k aktivaciji endogenih potencialov lokalnega okolja, katerih rezultat bo krepitev podeželskega gospodarstva, nova delovna mesta in višja dodana vrednost.

Spodbude bodo namenjene za:

- zagon dejavnosti za mlade kmete in strukturno prilagoditev njihovih kmetij po zagonu dejavnosti,
- diverzifikacijo podeželskega gospodarstva preko spodbud za ustvarjanje dodatnega vira dohodka na kmetijah z uvajanjem nekmetijskih dejavnosti ter razvoj mikropodjetij v povezavi z ohranjanjem in ustvarjanjem novih delovnih mest na podeželju.

Zagon dejavnosti za mlade kmete: Za kmetijski sektor je značilna izrazito neugodna demografska struktura nosilcev kmetij, saj se mladi raje kot za kmetijstvo odločajo za iskanje zaposlitve v drugih segmentih gospodarstva. S tem je povezano tudi praznjenje podeželskih območij in postopno opuščanje ter propadanje kmetij, zlasti na območjih, ki so bolj oddaljena od gospodarskih središč.

Generacijska pomladitev je eden od ključnih predpogojev hitrejšega prestrukturiranja in povečanja konkurenčnosti slovenskega kmetijstva. Cilj tega podukrepa je spodbuditi mlade, da se odločijo za zagon kmetije in si na kmetiji ustvarijo delovno mesto za polni delovni čas. Mlajši nosilci kmetij so bolj podjetniško naravnani in so motivirani za uvajanje ustreznih tehnoloških, proizvodnih in organizacijskih, trženjskih sprememb in inovacij, vendar pa zaradi pomanjkanja lastnega kapitala težje dostopajo do finančnih virov, ki jih potrebujejo v najbolj zgodnji fazi zagona in za izvedbo nujno potrebnih investicij. Zato bodo podpore namenjene lažjemu začetku opravljanja dejavnosti.

Na ta način bodo podpore prispevale k izboljšanju starostne strukture nosilcev kmetij in s tem k hitrejšemu prestrukturiranju tega sektorja. Hkrati so podpore namenjene ustvarjanju novih delovnih mest in s tem k povečanju zaposlenosti v kmetijstvu, kar je pomembno z vidika visoke brezposelnosti mladih v Sloveniji in omilitve posledic gospodarske recesije.

Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti: Namen je spodbuditi razvoj nekmetijskih dejavnosti na račun rabe endogenih potencialov ter ustvariti dodatni vir dohodka na kmetijah. To je še posebej pomembno za majhne kmetije in kmetije z nizko stopnjo tržne usmerjenosti, kot tudi tiste z gospodarsko in razvojno šibkejših območij, ki si lahko z razvojem nekmetijskih dejavnosti ustvarijo dodatne vire dohodka in si na ta način zagotovijo ekonomsko in socialno stabilnost. Razvoj nekmetijskih dejavnosti jim lahko omogoči nadaljnji razvoj in odpira nove poslovne priložnosti npr. preko vključevanja v živilske, gozdno-lesne in druge neživilske verige ter širše lokalno gospodarstvo.

Po drugi strani pa so spodbude v okviru tega podukrepa namenjene razvoju mikropodjetij na podeželju, ki bodo prispevale k ohranjanju obstoječih delovnih mest, pa tudi k ustvarjanju novih, zlasti zelenih delovnih mest v dejavnostih, povezanih z vključevanjem endogenih potencialov podeželja.

Prednostno bodo podprti tudi tisti projekti, ki bodo vključevali povezovanje kmetijstva z ostalimi segmenti gospodarstva.

Glede na različno stopnjo razvitosti in zmožnosti aktiviranja endogenih potencialov med posameznimi podeželskimi območji v Sloveniji je smiselno diverzifikacijo v nekmetijske dejavnosti spodbujati ciljno usmerjeno, in sicer usmeriti podpore zlasti v območja s slabšo gospodarsko in razvojno uspešnostjo, z visoko stopnjo brezposelnosti in nizkim zaposlitvenim potencialom.

Na ta način bodo spodbude prispevale k aktivaciji endogenih razvojnih potencialov lokalnega okolja ter k omilitvi posledic gospodarske recesije in zmanjševanju visoke stopnje brezposelnosti med pripadniki ranljivih skupin na podeželju, zlasti mladih in dolgotrajno brezposelnih.

8.2.5.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnemu področju

Prednostno področje 2B: Zagotavljanje lažjega začetka opravljanja kmetijske dejavnosti in zlasti generacijske pomladitve v kmetijskem sektorju

Ukrep bo s podporo razvoju dejavnosti mladih kmetov spodbujal lažji začetek opravljanja kmetijske dejavnosti ter s tem generacijsko pomladitev v kmetijskem sektorju, ki je ključna z vidika hitrosti prestrukturiranja in dviga konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in tesnejšega povezovanja le-tega z ostalimi segmenti podeželskega gospodarstva.

Prednostno področje 6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in ustvarjanja novih delovnih mest

Ukrep bo omogočil razvoj nekmetijskih dejavnosti ter izvedbo naložb v nekmetijske dejavnosti, s čimer bodo ustvarjeni pogoji za nastanek novih ali ohranjanje obstoječih delovnih mest in krepitev podjetništva na podeželju kot tudi priložnosti za pridobitev dodatnega vira dohodka na kmetijah, kar bo prispevalo k izboljšanju socialnih in ekonomskih razmer na podeželju.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – V okviru podpor za mlade kmete bodo lahko podprte tudi naložbe, ki so povezane s povečanjem energetske učinkovitosti in obnovljivimi viri energije in ki bodo pozitivno doprinesle k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanje nanje. V okviru diverzifikacije v nekmetijske dejavnosti bodo podpore namenjene dejavnostim, ki vključujejo rabo endogenih potencialov podeželja ter na ta način ustvarjajo temelje za vzpostavitev zelenih delovnih mest.

Skrb za okolje – Mladi kmetje bodo s podporami lahko financirali naložbe, namenjene povečanju okoljske učinkovitosti njihovih kmetij in kmetijske dejavnosti. V okviru podukrepa, namenjenega nekmetijskim dejavnostim, bodo spodbude prednostno namenjene razvoju in krepitvi tistih gospodarskih dejavnosti v lokalnem okolju, ki bodo prispevale k ustvarjanju zelenih delovnih mest. S tem bomo podprli prehod v zeleno gospodarstvo, katerega inherentno načelo je zasledovanje vzdržne, trajnostno naravnane rasti.

Inovacije – Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete bo spodbudila generacijsko pomladitev v kmetijskem sektorju in s tem okrepila razvojno sposobnost kmetijskih gospodarstev, kar je pomembno z vidika možnosti hitrejšega prenosa in uvajanja novega znanja in inovacij.

S spodbujanjem nekmetijskih dejavnosti na podeželju bo ustvarjeno okolje za uvajanje npr. eko-socialnih inovacij in podobno. Inovacije so gonilo razvoja uspešnih in konkurenčnih podjetij. S podporami, ki jih bomo

namenili za razvoj nekmetskih dejavnosti, bomo spodbudili tista podjetja, ki v svoji razvojni viziji nakazujejo nove oblike dejavnosti, povezovanja ali sodelovanja.

8.2.5.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti
1	Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete	Dodelitev pomoči za zagon dejavnosti za mlade kmete.
2	Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetskih dejavnosti	Dodelitev pomoči za izvedbo naložb v vzpostavitev in razvoj nekmetskih dejavnosti

8.2.5.4.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete

Opis aktivnosti

Podpora v okviru tega podukrepa je namenjena mladim kmetom, starim med 18 in 40 let, za lažji zagon opravljanja kmetijske dejavnosti in razvoj kmetije. Cilj ukrepa je prispevati k izboljšanju starostne strukture nosilcev kmetij in s tem k hitrejšemu prestrukturiranju tega sektorja, hkrati pa tudi k ustanavljanju novih delovnih mest in s tem k povečanju zaposlenosti na podeželju.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči. Namenjena je za zagon in razvoj kmetijske dejavnosti, izplača se v dveh obrokih v obdobju največ pet let in je pogojena z realizacijo poslovnega načrta.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba NP/2013/EU,
- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/2008 s spremembami)
- nacionalni izvedbeni predpis,
- druga nacionalna zakonodaja (npr. zakon, ki ureja graditev objektov, delovna razmerja).

Upravičeni stroški

Upravičeni so vsi stroški, ki so navedeni v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020 in so povezani z uresničevanjem poslovnega načrta, ki ga ob vlogi na javni razpis predloži upravičenec.

Delno se stroški priznajo na podlagi pavšalnih ocen, opredeljenih v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020 (npr. plačilo prispevkov, vodenje knjigovodstva, usposabljanje in izobraževanje). Nastanek drugih stroškov pa mora upravičenec dokazovati s plačanimi računi za nakup:

- kmetijskih površin,
- živali,
- plačilnih pravic,
- rabljene ali nove mehanizacije in opreme.

Če poslovni načrt omenja uporabo drugih ukrepov PRP 2014–2020, odobritev vloge za podporo omogoča tudi dostop do podpore v okviru teh ukrepov. V tem primeru mora upravičenec v vlogi zagotoviti vse potrebne informacije za presojo upravičenosti v okviru teh ukrepov.

Upravičenci

Upravičenec do podpore je mladi kmet, ki je ob predložitvi vloge star med 18 let do vključno 40 let, ima ustrezno poklicno znanje in usposobljenost ter prvič vzpostavlja kmetijo kot nosilec kmetije.

Pogoji upravičenosti

- Upravičenec je nosilec kmetije, ki je vpisana v Register kmetijskih gospodarstev.
- Velikost kmetije, s katero se upravičenec prijavlja na javni razpis, izpolnjuje pogoje mikro ali malega podjetja.
- Upravičenec ima ustrezno poklicno znanje in usposobljenost upravičenca za opravljanje kmetijske dejavnosti.
- Upravičenec je lastnik oziroma delni lastnik kmetije.
- Upravičenec mora k vlogi na javni razpis predložiti poslovni načrt za obdobje petih let, v katerem mora prikazati ekonomski razvoj kmetije. Poslovni načrt mora vsebovati najmanj:
 - začetni finančni in gospodarski položaj kmetije, zlasti opis proizvodnih dejavnikov na kmetiji in proizvodne strukture;
 - finančno konstrukcijo za obdobje financiranja dejavnosti in likvidnost;
 - opis mejnikov in ciljev, ki so potrebni za razvoj kmetije ter obrazložitev glede prispevka zagonske pomoči k prednostnemu področju in horizontalnim ciljem EU, vezanim na inovacije, skrb za okolje in podnebne spremembe;
 - opis aktivnosti in časovni okvir glede izvedbe potrebnih naložb za razvoj kmetije;
 - opis aktivnosti usposabljanja, svetovanja in drugih aktivnosti potrebnih za razvoj kmetije;
 - načrtovano ekonomsko uspešnost kmetije po zaključku aktivnosti iz poslovnega načrta.
- Izvajanje poslovnega načrta se mora začeti v devetih mesecih od datuma odločbe o odobritvi pomoči.
- Upravičenec mora za kmetijo, ki še nima vzpostavljenega vodenja poslovnih knjig, le-to vzpostaviti najkasneje v devetih mesecih od datuma odločbe o odobritvi pomoči.
- Upravičenec si mora najkasneje v devetih mesecih od odločbe o odobritvi pomoči na kmetiji ustvariti delovno mesto za polni delovni čas v skladu s predpisi, ki urejajo delovna razmerja.
- Upravičenec mora v 18 mesecih od datuma vzpostavitve kmetije zagotoviti skladnost z opredelitvijo aktivnega kmeta iz 9. člena uredbe NP/2013/EU.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Podpora se dodeli na podlagi javnega razpisa, kjer bodo upravičenci izbrani na podlagi meril za izbor.

Načela v povezavi z merili za izbor so:

- velikost kmetije,
- razvojna sposobnost kmetije,
- tržna naravnost,
- prostorski vidik.

Zneski in stopnje podpore

Najvišji možni znesek podpore znaša do 60.000 evrov na upravičenca.

Višina podpore se izračuna na podlagi:

- doseženega števila točk pri merilih za izbor (40 %), kar znaša do 24.000 evrov ,

- predvidenih stroškov iz poslovnega načrta (60 %), kar znaša do 36.000 evrov.

Podpora se izplača:

- prvi obrok 70 % dodeljenih sredstev se izplača ob izdaji odločbe o odobritvi pomoči.
- drugi obrok do 30 % dodeljenih sredstev se izplača po pravilni izvedbi aktivnosti iz poslovnega načrta.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.5.4.2 Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti

Opis aktivnosti

Mednarodna gospodarska in finančna kriza je močno prizadela tudi slovensko gospodarstvo. Zaradi soočanja slovenskega gospodarstva in sistema javnih financ z zaostrenimi finančnimi in gospodarskimi razmerami se številna slovenska podjetja srečujejo s težavami pri pridobivanju finančnih sredstev za začetna vlaganja kot tudi za nadaljnji razvoj dejavnosti.

Pomanjkanje lastnih virov financiranja, po drugi strani pa težko pridobivanje kreditov, je številna slovenska podjetja porinilo na rob preživetja in kljub inovativnim idejam, niso bila sposobna pridobiti posojil in na ta način razvijati svojo dejavnost.

Podukrep uvaja finančne instrumente oziroma povratne oblike financiranja, s čimer želimo potencialnim končnim prejemnikom, ki se ukvarjajo z nekmetijsko dejavnostjo na podeželju, zagotoviti lažji dostop do finančnih sredstev ter na ta način spodbuditi hitrejši gospodarski razvoj na podeželju.

Za zagotavljanje vitalnosti podeželskega prostora je izrednega pomena tudi diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti na kmetijah in ustanavljanje in razvoj mikropodjetij, ki izkoriščajo endogene potenciale lokalnega okolja. Cilj podukrepa je zagotoviti dostop do povratnih podpor za razvoj tistih dejavnosti, ki bodo ustvarile nova delovna mesta ali ohranila obstoječa ter zagotovila dodatni vir dohodka zlasti na majhnih kmetijah.

Prednostno bodo podprta mikropodjetja in kmetije z dopolnilno dejavnostjo, ki bodo svojo dejavnost razvijale v povezavi s/z:

- dodajanjem vrednosti lesu,
- lokalno samooskrbo,
- zelenim turizmom,
- naravno in kulturno dediščino ter tradicionalnimi znanji,
- socialnim podjetništvom,
- socialno-varstvenimi storitvami,
- ravnanjem z organskimi odpadki,
- obnovljivimi viri energije,

ki bodo ustvarile pogoje za vzpostavitev zelenih delovnih mest oziroma dodatni vir dohodka na kmetiji.

Vrsta podpore

V okviru tega podukrepa bo dodeljena povratna podpora v obliki instrumentov finančnega inženiringa, kot so garancije za kredite s subvencionirano obrestno mero ter krediti.

Povezava na drugo zakonodajo

- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/2008 s spremembami),
- Uredba o dopolnilnih dejavnostih na kmetiji,
- nacionalni izvedbeni predpis,
- ostala nacionalna zakonodaja, ki jo je potrebno upoštevati pri izvajanju posamezne dejavnosti (npr. zakon o graditvi objektov, zakon, ki ureja delovna razmerja).

Upravičeni stroški

Upravičeni stroški so stroški, navedeni v 46. členu Uredbe RP/2013/EU in v tem okviru:

- gradbeno-obrtniška dela v povezavi z ureditvijo prostorov, v katerih se bo opravljala dejavnost,
- nakup novih strojev in opreme, vključno z računalniško programsko opremo ter
- splošni stroški, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev in stroški priprave poslovnega načrta.

Splošni stroški lahko predstavljajo do največ 10 % celotne vrednosti projekta. Prispevek v naravi ni upravičen strošek.

Upravičenci

Potencialni končni prejemniki pomoči so fizične osebe, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost na kmetiji in mikropodjetja na podeželju.

Pogoji upravičenosti

Kriteriji upravičenosti, ko so končni prejemniki pomoči fizične osebe, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost na kmetiji v skladu z nacionalno zakonodajo:

- Predložitev poslovnega načrta, ki mora biti pripravljen za obdobje petih let od prejema pomoči. Poslovni načrt mora vsebovati najmanj:
 - začetni finančni in gospodarski položaj kmetije, ki zaprosi za pomoč;
 - finančno konstrukcijo za obdobje financiranja dejavnosti in likvidnost;
 - mejnike in cilje, ki so potrebni za razvoj dejavnosti;
 - opis aktivnosti za razvoj dejavnosti, kot so potreba po izvedbi naložb, usposabljanju, svetovanju in drugih aktivnosti potrebnih za razvoj dejavnosti.
- Na kmetiji mora biti vzpostavljeno novo delovno mesto v roku 12 mesecev od prejema pomoči, najmanj za obdobje 24 mesecev.
- Ohranitev delovnega mesta na kmetiji, v kolikor ima kmetija že zaposlene osebe.
- Naložbena aktivnost mora biti zaključena v obdobju dveh let od prejema pomoči.

Kriteriji upravičenosti, ko so končni prejemniki pomoči mikropodjetja na podeželju:

- Sedež opravljanja dejavnosti in se mora nahajati izven naselij, ki imajo več kot 5.000 prebivalcev.

- Predložitev poslovnega načrta, ki mora biti pripravljen za obdobje petih let od prejema pomoči. Poslovni načrt mora vsebovati najmanj:
 - začetni finančni in gospodarski položaj podjetja, ki zaprosi za pomoč;
 - finančno konstrukcijo za obdobje financiranja dejavnosti in likvidnost;
 - mejnike in cilje, ki so potrebni za razvoj dejavnosti;
 - opis aktivnosti za razvoj dejavnosti, kot so potreba po izvedbi naložb, usposabljanju, svetovanju in drugih aktivnosti potrebnih za razvoj dejavnosti.
- Vzpostavitev novega delovnega mesta v roku 12 mesecev od prejema pomoči, najmanj za obdobje 24 mesecev.
- Naložbena aktivnost mora biti zaključena v obdobju dveh let od prejema pomoči.
- Podjetje ni v težavah v skladu s Smernicami Skupnosti o državnih pomočeh za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Pomoč se dodeli na podlagi javnega razpisa, kjer bodo projekti izbrani na podlagi meril za izbor.

Načela v povezavi z merili za izbor so:

- prostorski vidik,
- ekonomska upravičenost,
- razvojna sposobnost,
- družbeno-socialni vidik.

Vloge bodo ocenjene s strani izvajalca finančnega instrumenta.

Zneski in stopnje podpore

Kriteriji upravičenosti, ko so upravičenci fizične osebe, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost na kmetiji:
Najnižji možni znesek povratne pomoči je 5.000 evrov, najvišji možni znesek pa je 100.000 evrov.

Kriteriji upravičenosti, ko so upravičenci mikropodjetja na podeželju:
Najnižji možni znesek povratne pomoči je 5.000 evrov, najvišji možni znesek pa je 300.000 evrov.

Opomba: Spodnji in zgornji znesek povratne pomoči bosta usklajena z ugotovitvami GAP analize, ki je obvezna podlaga za uvajanje finančnih instrumentov.

Skupni znesek pomoči, dodeljen istemu upravičencu na podlagi pravila de minimis, ne sme presegati 200.000 evrov v obdobju treh let od zadnjega prejema takšne pomoči, ne glede na obliko ali namen pomoči. Omenjeni znesek se zniža na vrednost 100.000 evrov za upravičence, ki delujejo v cestno prometnem sektorju.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.5.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.5.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Tveganja pri izvajanju tega ukrepa so bila zaznana na naslednjih področjih:

- R1: Razpisni pogoji za upravičence
- R2: Upravičenost stroškov
- R3: Ustreznost preverjanja in kontrolnih postopkov
- R7: Izbor upravičencev
- R8: IT sistemi
- R9: Zahtevki za izplačilo

8.2.5.5.2 Omilitveni ukrepi

R1: Vstopni pogoji in merila za izbor upravičencev bodo določeni na način, da bodo nedvoumno preverljivi na podlagi zanesljivih dokazil, predvsem pa bo njihovo verodostojnost možno preveriti na podlagi podatkov iz javnih evidenc ter na kraju samem.

R2: Upravičeni stroški bodo jasno definirani, tako da vnaprej znano, kateri stroški nedvomno niso upravičeni do sofinanciranja. Za podukrep Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete bo izdelan Katalog stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020, v katerem bodo natančno opredeljeni upravičeni stroški in določene zgornje priznane vrednosti. Na ta način bomo zagotovili racionalnejšo rabo finančnih sredstev.

Upravičenost stroškov se bo preverjala na podlagi dokazil, ki jih bo upravičenec priložil k zahtevku za izplačilo. Vsi računi za opravljene storitve in ostala dokazila se bodo morala glasiti na upravičenca in izkazovati upravičenost nastalih stroškov, kar bo moralo izhajati iz predvidenih aktivnosti, ki si jih bo upravičenec zastavil v poslovnem načrtu.

R3: Preverjanje vloge na javni razpis se bo izvajalo na podlagi javnih evidenc in dokazil priloženih vlogi na javni razpis. Administrativno bodo pregledane vse vloge. Pripravljen bo kontrolni list s strukturiranimi vprašanji in ga bo moral kontrolor izpolniti za vsako vlogo posebej, kar bo zagotovilo enakost upravičencev v postopku obravnave vlog.

R7: Izbor upravičencev bo opravljen na objektivni način, na podlagi vstopnih pogojev in meril za izbor, ki bodo vnaprej znana vsem potencialnim prejemnikom pomoči. Objavljena bodo v javnem razpisu. Postavljena bodo tako, da se bo njihovo izpolnjevanje preverjalo preko javnih evidenc in drugih dokazil, ki jih bodo upravičenci priložili vlogi na javni razpis.

R8: IT sistemi omogočajo dostop do podatkov potrebnih za odločanje v primeru upravičenosti za vstop v ukrep in upravičenosti do izplačila sredstev na podlagi zahtevkov za izplačilo sredstev. Upravičenci bodo morali vlogo oddati v elektronski sistem v elektronski obliki, zato bo zagotovljeno enostavnejše preverjanje morebitnega dvojnega financiranja. Vzpostavljena bo aplikacija, ki bo združevala podatke različnih baz in bo na ta način možno navzkrižno preverjanje resničnosti podatkov.

R9: Upravičenec bo zahtevke za izplačilo predložil v elektronski obliki, kar pomeni, da bodo morale biti vse specifikacije računov tudi vnesene v aplikacijo. To bo omogočilo enostavnejšo kontrolo med računi. Kontrola zahtevka za izplačilo se bo izvajala na podlagi 100 % administrativnih kontrol poročil o opravljenih aktivnostih in dokazil o nastalih stroških. V predpisanem deležu se bodo opravljale tudi kontrole na kraju samem. Vzorec, ki bo vključen v kontrolo, pa bo določen na podlagi različnih kriterijev (npr. višina dodeljenih sredstev, časovna izvedba aktivnosti ipd.).

8.2.5.5.3 Celovita ocena ukrepa

Ukrep je namenjen razvoju kmetijske in nekmetijske dejavnosti. Izbor upravičencev bo temeljil na podlagi jasnih pogojev in meril za izbor. Preverjalo se bo tudi izpolnjevanje mejnikov in uresničevanje ciljev navedenih v poslovnem načrtu. Preveritve in kontrole bodo omogočile pravi izbor upravičencev in dodeljevanje pomoči. Vse vloge na javni razpis in zahtevki za izplačilo bodo administrativno pregledani, kjer se bo preverila ustreznost priloženih dokazil. Opravljale pa se bodo tudi »in situ« kontrole, kontrole na kraju samem ter naknadne kontrole, ki bodo opravljene v petletnem obdobju po izplačilu sredstev, kjer se bo preverjalo, ali se stanje na kraju samem ujema z dokazili, ki jih je upravičenec predložil k vlogi oziroma zahtevku za izplačilo.

8.2.5.6 Metodologija za izračun zneska podpore

- Podpora za podukrep Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete je sestavljena iz dveh delov. Višina nepovratne finančne pomoči se določi na podlagi doseženega števila točk pri merilih za izbor in predvidenih stroškov iz poslovnega načrta. Merila za izbor upravičencev bodo finančno ovrednotena. Upravičenec bo lahko na podlagi meril za izbor prejel do 24. 000 evrov (do 40 %), ostalih 60 % do skupnega zneska pa bo prejel iz naslova predvidenih naložb v poslovnem načrtu.
- Višina povratne pomoči za podukrep Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetskih dejavnosti na podeželju bo določena na podlagi načrtovanih aktivnosti, ki jih bo končni prejemnik pomoči predvidel v poslovnem načrtu. Za potrebe izvajanja podukrepa bo pripravljena predhodna GAP analiza, na podlagi katere bo sprejeta odločitev o financiranju podpornih ukrepov s finančnimi instrumenti.

8.2.5.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Povezava z drugimi ukrepi programa razvoja podeželja 2014–2020

Mladi kmet, ki bo kandidiral na sredstva iz naslova podukrepa Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete, bo lahko na osnovi predloženega poslovnega načrta koristil sredstva iz naslova podukrepa Naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost in trajnost kmetijskega gospodarstva iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU.

V okviru podukrepa Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetskih dejavnosti bodo podprte tiste kmetije z dopolnilno dejavnostjo in mikropodjetja, katerih končni proizvod ne bo proizvod, ki je naveden v Prilogi 1 k Pogodbi. Ta področja bodo pokrita v okviru podukrepa Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU. V okviru tega ukrepa tudi ne bodo podprte naložbe v neindustrijsko (prvostopenjsko) predelavo lesa, ker so te upravičene do podpore v okviru podukrepa Naložbe v neindustrijsko predelavo lesa iz 27. člena Uredbe /2013/EU.

Prevzete obveznosti iz obdobja 2007–2013

V okviru tega ukrepa se bodo sredstva namenila tudi za financiranje prevzetih obveznosti iz programskega obdobja 2007–2013.

8.2.6 UKREP: NALOŽBE V GOZDARSKE TEHNOLOGIJE TER PREDELAVO IN MOBILIZACIJO LESA

8.2.6.1 Pravna podlaga

- 27. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.6.2 Splošen opis ukrepa

Slovenija je z gozdom zelo bogata država, po deležu gozda se uvršča v sam vrh držav EU. Gospodarjenje z gozdovi je usmerjeno z načrti za gospodarjenje z gozdovi, ki zagotavljajo trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi.

Možni posek v Sloveniji ni v celoti izkoriščen. Letno ostane v gozdovih približno 2 milijona m³ neizkoriščenega možnega poseka. Lastniki gozdov so v povprečju tehnično slabo opremljeni, ekonomsko neučinkoviti, strokovno premalo usposobljeni, zato so tudi nesreče pri delu pogoste. Število zaposlenih na področju gozdno-lesne verige se je v zadnjih 20. letih močno zmanjšalo.

Splošni cilj ukrepa je povečati konkurenčnost gozdno-lesne verige s spodbudami na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.

Specifični cilji ukrepa so:

- Intenziviranje gospodarjenja z gozdovi, zlasti v zasebnih gozdovih povečanje sečnje;
- Profesionalizacija dela v gozdovih in zmanjšanje števila delovnih nesreč pri delu v gozdu;
- Uvajanje učinkovite in okoljsko sprejemljive tehnologije za posek in spravilo lesa;
- Povečanje dohodka iz gozdarstva na kmetijah;
- Vzpostaviti ustrezno velike razširjene obrate neindustrijske predelave lesa, ki bodo poleg žagarske dejavnosti opravljali tudi npr. predelavo lesa ter izkoriščanje lesnih ostankov za ogrevanje in proizvodnjo elektrike;
- Modernizirati opremo obstoječih žagarskih obratov;
- Ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest na področju gozdno-lesne verige.

8.2.6.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnim področjem

Prednostno področje 6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in ustvarjanja novih delovnih mest

Ukrep bo spodbujal ustvarjanje dodatnega vira dohodka na kmetijah ter ustanavljanje in razvoj mikro- in malih podjetij na podeželju ter ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest na področju pridobivanja in neindustrijske predelave lesa.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – Namen tega ukrepa je s podporami povečati dodano vrednost gozdnim proizvodom, spodbuditi razvoj gozdno-lesnih verig ter s tem razvoj lokalnih trgov, kar prispeva tudi k zmanjšanju ogljičnega odtisa zaradi skrajševanja prevoznih razdalj. S predelavo lesa v končne proizvode pa se poveča trajnejša vezava

CO₂. V okviru tega ukrepa bodo podprte tudi naložbe, ki so povezane s proizvodnjo in uporabo lesa kot obnovljivega vira energije.

Skrb za okolje – V okviru tega ukrepa bodo podprte investicije v novo mehanizacijo in opremo za sečnjo in spravilo lesa, ki je učinkovitejša, energijsko manj zahtevna, ne izloča maziv in goriv ter v gozdu za seboj po opravljenem spravilu pušča manj poškodovanega drevja.

Inovacije – Z ukrepom bomo spodbujali prenos sodobnih tehnologij ter inovativne pristope k predelavi in mobilizaciji lesa.

8.2.6.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti
1	Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa	Dodelitev nepovratne pomoči za nakup nove mehanizacije za sečnjo in spravilo lesa
2	Naložbe v neindustrijsko predelavo lesa	Dodelitev nepovratne pomoči za investicije v neindustrijsko predelavo lesa.

8.2.6.4.1 Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa

Opis podukrepa

Dodelitev nepovratne pomoči za nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči za nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa.

Povezava na drugo zakonodajo

Zakon o gozdovih (UL RS, št. 30/93 z vsemi spremembami).

Upravičeni stroški

Upravičeni stroški so stroški nakupa in dobave nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa.

Najvišje priznane vrednosti upravičenih stroškov bodo opredeljene v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020.

Upravičenci

Podpora se dodeli zasebnim posestnikom, njihovim združenjem ter MSP.

Pogoji upravičenosti

Pogoji upravičenosti so naslednji:

- velikost gozdne posesti upravičenca ali
- upravičenec mora zagotoviti zadostno količino opravljenega dela v gozdu v obdobju 3–5 letih pred objavo javnega razpisa;
- upravičenec mora predložiti dokazilo o opravljenem izobraževanju iz varnega dela v gozdu;
- sečnja in spravilo s podprtimi naložbami se mora izvajati skladno z gozdnogojitvenimi načrti.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Nepovratna finančna pomoč se dodeli upravičencem na podlagi zaprtega tipa javnega razpisa, kjer se prispele vloge točkuje glede na merila za izbor.

Načela v povezavi z merili za izbor so:

- proizvodni,
- ekonomski,
- regionalni in
- okoljski vidik.

Zneski in stopnje podpore

Stopnja pomoči znaša:

- do 65 % zneska upravičene naložbe v manj razvitih regijah (Vzhodna Slovenija)
- do 40 % zneska upravičene naložbe v drugih regijah (Zahodna Slovenija)

Najnižji znesek podpore znaša 1.000 evrov na vlogo. Upravičenec lahko v celotnem programskem obdobju pridobi največ 500.000 evrov.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.6.4.2 Naložbe v neindustrijsko predelavo lesa

Opis podukrepa

Podpora se dodeli za investicije v neindustrijsko predelavo lesa. Neindustrijska predelava lesa je dejavnost, ki jo izvajajo le podjetja:

- ki zaposlujejo do 50 zaposlenih,
- njihova nominalna kapaciteta (200 delovnih dni, 8 ur) dejavnosti znaša pri žagarskih obratih do 100.000 m³ vhoda za proizvodnjo letno, pri furnirskih obratih za listavce do 5.000 m³ vhoda za proizvodnjo letno ter pri obratih za proizvodnjo pelet do 5.000 ton proizvodnje pelet letno,
- ter izvajajo oziroma bodo izvajali dejavnosti, proizvajajo ali bodo proizvajali proizvode iz Seznama dejavnosti in proizvodov predelave lesa.

Ta podukrep uvaja finančne instrumente oz. povratne oblike financiranja, s čimer želimo potencialnim upravičencem, ki se ukvarjajo z neindustrijsko predelavo lesa, zagotoviti lažji dostop do finančnih sredstev ter na ta način spodbuditi hitrejši gospodarski zagon na podeželju.

Vrsta podpore

V okviru tega podukrepa bo dodeljena povratna podpora v obliki instrumentov finančnega inženiringa, kot so garancije za kredite s subvencionirano obrestno mero ter krediti.

Povezave na drugo zakonodajo

- Zakon o graditvi objektov
- HU/2013/EU

- SSO/2013/EU

Upravičeni stroški

Upravičeni so stroški iz 46. člena Uredbe RP/2013/EU, in v tem okviru naslednji stroški:

- gradnja, pridobitev ali izboljšanje nepremičnin;
- nakup nove mehanizacije in opreme do tržne vrednosti blaga;
- splošni stroški v zvezi z izdatki iz prejšnji dveh alinej, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, plačila za storitve svetovanja v zvezi z okoljsko in ekonomsko trajnostjo, vključno s stroški za študije izvedljivosti. Študije izvedljivosti ostanejo upravičen izdatek tudi takrat, ko glede na njihove rezultate niso nastali nobeni izdatki v okviru prejšnjih dveh alinej;
- naslednje nematerialne naložbe: pridobitev ali razvoj računalniške programske opreme.

Upravičenci

Podpora se dodeli gospodarskim družbam, zadrugam, zavodom, samostojnim podjetnikom, ki so opredeljeni kot mikro- ali malo podjetje, kmetijam z registrirano dopolnilno dejavnostjo za dejavnost neindustrijske predelave lesa.

Pogoji upravičenosti

- Upravičenec mora zagotoviti ustrezno projektno dokumentacijo v skladu s predpisi o graditvi objektov.
- Upravičenec mora dokazati lastništvo, solastništvo ali dolgoročni najem nepremičnine, ki je predmet podpore.
- Upravičenec mora biti registriran za opravljanje predelave lesa.
- Upravičenec mora v primeru zahtevne naložbe predložiti poslovni načrt, iz katerega mora biti razvidna ekonomska upravičenost naložbe.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Pomoč se dodeli na podlagi javnega razpisa, kjer bodo projekti izbrani na podlagi meril za izbor.

Načela v povezavi z merili za izbor upoštevajo:

- ekonomski,
- regionalni,
- tehnološki in
- okoljski vidik.

Vloge bodo ocenjene s strani izvajalca finančnega instrumenta.

Zneski in stopnje podpore

Najnižji možni znesek povratne pomoči je 5.000 evrov, najvišji možni znesek pa je 7.000.000 evrov.

Opomba: Spodnji in zgornji znesek povratne pomoči bosta usklajena z ugotovitvami GAP analize, ki je obvezna podlaga za uvajanje finančnih instrumentov in odvisna od uporabljene sheme državnih pomoči.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.6.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.6.5.1 Tveganje pri izvajanju ukrepa

Pri izvajanju aktivnosti iz tega ukrepa so bila tveganja zaznana na naslednjih področjih:

- Izvedba javnih razpisov. Postopek izvedbe temelji na predpisih, ki urejajo splošni upravni postopek. Zaradi zakonsko predpisanih rokov so postopki izbire lahko dolgotrajni (tudi več kot pol leta). V tem času se lahko razmere na trgu bistveno spremenijo, kar postavlja pod vprašaj izvedbo že odobrenih projektov.
- Upravičenost stroškov. Pri izvedbi naložb prihaja na trgu do velikih cenovnih nihanj za enake oz. sorodne stroške. To se najbolj pozna pri nakupu kmetijske mehanizacije in strojne opreme, kjer na skupnem evropskem trgu beležimo celo do 10-kratne razlike pri ceni za enake vrste strojev.
- Računalniška aplikacija. Pri izvajanju ukrepov PRP 2014–2020 je ključnega pomena, da so različne baze podatkov znotraj plačilne agencije ustrezno povezane in kompatibilne. V programskem obdobju 2007–2013 te baze niso bile ustrezno povezane. Zato je pri obravnavi vlog prihajalo do nepotrebnih zamud.
- Zahtevki za izplačilo. Zahtevki za izplačilo sredstev je izplačan v roku 30 dni od predložitve popolnega zahtevka za izplačilo. V tem delu ne prihaja do zamud. Največja tveganja nastanejo pri obravnavi zahtevkov za izplačilo. Zaradi nestrokovne priprave se postopek njihove obravnave lahko zavleče tudi na več mesecev. Glavni razlogi je slaba informiranost upravičencev in pripravljalcev vlog. Zaradi uvajanja sistema obravnave elektronskih vlog in elektronskih zahtevkov prihaja do motenj pri delovanju računalniške aplikacije.
- Sistem kontrole in preverjanje. Največji problem predstavlja neustrezna povezanost podatkovnih baz znotraj javne uprave. To ima lahko za posledico večje tveganje glede dvojnega sofinanciranja istih upravičenih stroškov.

8.2.6.5.2 Omilitveni ukrepi

Glede na evidentirana tveganja podajamo ukrepe za njihovo zmanjšanje:

- Izvedba javnih razpisov. Na skrajšanje upravnih postopkov ne moremo vplivati. Povečali pa bomo informiranost potencialnih upravičencev o ukrepih in postopkih za izbor upravičencev. Vlaganje vlog je elektronsko, s tem se tudi čas obravnave vlog skrajšuje. Nadaljevala se bodo prizadevanja za večje poenotenje med javnimi razpisi, večjo jasnost pogojev, kar bo prispevalo k bolj popolnim vlogam. S tem se bodo tveganja nekoliko zmanjšala.
- Upravičenost stroškov. Vzpostavili bomo enotni katalog stroškov za vse ukrepe, ki vključujejo naložbe. Ta katalog bo pripravil neodvisni zunanji izvajalec in bo določil najvišje priznane vrednosti posameznih stroškov. Katalog bo po potrebi (ob bistveni spremembi tržnih pogojev) revidiran.
- Računalniška aplikacija. V sedanjem programskem obdobju podatkovne baze znotraj ARSKTRP niso bile ustrezno povezane. Zato je pri obravnavi vlog prihajalo do nepotrebnih zamud. V novem programskem obdobju bodo podatkovne baze ARSKTRP bolj medsebojno povezane. ARSKTRP je v ta namen že oblikovala posebno delovno skupino.
- Zahtevki za izplačilo. Povečali bomo informiranje upravičencev in pripravljalcev vlog glede priprave zahtevkov za izplačilo sredstev. V tem času bomo dogradili aplikacijo za obravnavo elektronskih vlog in zahtevkov.

- Sistem kontrole in preverjanje. Izboljšali bomo povezljivost podatkovnih baz znotraj javne uprave. Bolj natančno bomo definirali vsebinsko razmejitev z drugimi skladi na ravni upravičenih stroškov.

8.2.6.5.3 Celovita ocena podukrepa

Z upoštevanjem omilitvenih ukrepov in prizadevanj k nadgradnji e-aplikacij, informiranosti vlagateljev, poenotenju javnih razpisov ter drugih zgoraj omenjenih ukrepov pri izvajanju posameznih podukrepov znotraj tega člena ne vidimo večjih izvedbenih težav oziroma težav v povezavi z preverljivostjo in možnostjo kontrole. Pri tem je seveda potrebno upoštevati, da se povsem na novo uvajajo finančni instrumenti, kar predstavlja izziv tako za Organ upravljanja kot tudi za plačilno agencijo, zlasti z vidika povezljivosti baz podatkov med izvajalcem finančnega instrumenta in plačilno agencijo, izvajanjem akreditacije in drugih izvedbenih vprašanj.

8.2.6.6 Metodologija za izračun zneska pomoči

Izračun zneska pomoči bo narejen na podlagi Kataloga stroškov za ukrepe PRP 2014–2020, ki ga bo izdelal neodvisni izvajalec.

8.2.6.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Podpora se dodeli za naložbe, ki so povezane s mobilizacijo in predelavo lesa. Naložbe v zvezi z uporabo lesa kot surovine ali vira energije so omejene na vse delovne operacije pred industrijsko predelavo. Gozdno-lesna veriga pa zajema vse stopnje v predelavi lesa od vira surovine do končnega proizvoda.

Razmejitev z 20. členom

V okviru tega ukrepa bodo podpore za naložbe v neindustrijsko predelavo lesa omejene na dejavnosti in proizvodnjo proizvodov iz Seznama dejavnosti in proizvodov predelave lesa. Naložbe za dejavnosti in proizvodnjo proizvodov, ki niso navedeni na Seznamu dejavnosti in proizvodov predelave lesa, pa bodo podprte v okviru podukrepa Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti iz 20. člena Uredbe RP/2013/EU.

Prevzete obveznosti iz obdobja 2007–2013

V okviru tega ukrepa se bodo sredstva namenila tudi za financiranje prevzetih obveznosti iz programskega obdobja 2007–2013.

8.2.7 UKREP: SKUPINE IN ORGANIZACIJE PROIZVAJALCEV

8.2.7.1 Pravna podlaga

- 28. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.7.2 Splošen opis ukrepa

V praktično vseh proizvodnih usmeritvah znotraj kmetijstva in tudi v gozdarstvu v Sloveniji je zaznano zaostajanje v segmentu proizvodnega povezovanja, organizirane prodaje in skupnega nastopa na trgu. To predstavlja težave predvsem z vidika naraščajočega povpraševanja potrošnikov, še zlasti pri proizvodih višje kakovosti (ekoloških proizvodih), kot tudi potreb živilsko-predelovalne industrije, ki mora surovine odkupovati iz tujine. Zato je pomembno izboljšati učinkovitost trga v kmetijskem in gozdarskem sektorju, preko spodbujanja ustanavljanja skupin in organizacij proizvajalcev.

Za proizvajalce povezovanje v skupine ali organizacije proizvajalcev pomeni številne dodatne obveznosti zlasti na administrativnem področju, ki nemalokrat terjajo dodatna sredstva, čas in znanja. Hkrati pa je ugotovljeno, da povezovanje proizvajalcev v skupine in organizacije proizvajalcev in delovanje v skladu z njihovi poslovnih načrtov, pomenijo tudi številne prednosti, kot so: boljša preglednost poslovanja, boljše vodenje dokumentacije, priznanje predstavlja pomembno referenco pri prodoru na trg, boljše načrtovanje proizvodnje in razvoja zlasti preko načrtovanja in uresničevanja ciljev v okviru poslovnega načrta (vključno z načrtovanjem posameznih ukrepov/aktivnosti za doseganje posameznih ciljev), večja demokratičnost pri odločanju ter možnosti za boljše sodelovanje proizvajalcev pri sprejemanju odločitev, večja koncentracija ponudbe ter prilagajanje razmeram na trgu, zniževanje proizvodnih stroškov ipd.

Namen ukrepa je omogočiti lažjo ustanovitev in delovanje skupin in organizacij proizvajalcev preko dodeljevanja podpore za kritje stroškov vzpostavitve in začetnega delovanja skupin in organizacij proizvajalcev.

8.2.7.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnim področjem

Prednostno področje 3A: Boljše vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev in medpanožnih organizacij ter spodbujanja dobrobiti živali

Ukrep bo s pavšalnim plačilom spodbujal ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev na področju kmetijstva in gozdarstva, ki bodo ustanovljene z namenom skupnega trženja blaga. Ustanavljanje tržnih skupin in organizacij proizvajalcev bo spodbujalo boljše organizacijo proizvajalcev na področju kmetijstva in gozdarstva. V skupine in organizacije proizvajalcev se bodo vključevali lokalni proizvajalci kmetijskih in gozdarskih proizvodov z namenom profesionalizacije ponudbe, večanja proizvodnje lokalnih proizvodov in lokalnih ekonomij.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – S spodbujanjem ustanavljanja skupin in organizacij proizvajalcev podpiramo organiziranost in centralizacijo ponudbe, razvoj kratkih dobavnih verig ter s tem razvoj lokalnih trgov, kar ima za posledico skrajšanje transportnih poti, stroškov skladiščenja in logistike ter s tem tudi zmanjšanje ogljičnega odtisa.

Skrb za okolje – Spodbude bodo namenjene tržnemu ustanavljanju skupin in organizacij proizvajalcev lokalnih proizvodov in proizvodov iz shem kakovosti. Lokalna proizvodnja in proizvodnja proizvodov iz shem kakovosti upošteva lokalne zmožnosti pridelave določenega lokalnega območja, kar posredno in neposredno vpliva na

višjo raven zavedanja o pomenu varovanja okolja. Z ustanavljanjem skupin in organizacij proizvajalcev se bo povečalo trženje lokalnih proizvodov in proizvodov višje kakovosti, ki bo postajal tudi pomemben del razvoja »zelenega« in lokalnega turizma.

Inovacije – Ustanavljanje tržnih skupin in organizacij proizvajalcev bo ustvarilo okolje, ki bo omogočalo razvoj tržnih inovacij z uporabo lokalnih kakovostnih proizvodov. Profesionalizacija in tržna organiziranost proizvajalcev ponuja pester nabor inovativnih pristopov k različnim tržnim pristopom razvoja lokalnih trgov.

8.2.7.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Aktivnost	Opis aktivnosti
1	Ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev na področjih kmetijstva in gozdarstva	Dodelitev pavšalne pomoči za ustanavljanje in delovanje skupin in organizacij proizvajalcev za namene: prilagajanja proizvodnje in obsega proizvodnje proizvajalcev, ki so člani teh skupin, zahtevam trga; skupnega trženja blaga, vključno s pripravo za prodajo, centralizacijo prodaje in dobavo kupcem na debelo; oblikovanja skupnih pravil o informacijah o proizvodnji, predvsem glede spravila in razpoložljivosti, in drugih dejavnosti, ki jih lahko izvajajo skupine proizvajalcev (pridobivanje poslovnega znanja in izkušenj ter znanja in izkušenj na področju trženja, organizacije in olajšanja inovacijskih postopkov).

8.2.7.4.1 Ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev na področjih kmetijstva in gozdarstva

Opis ukrepa

V okviru tega ukrepa se bo spodbujalo ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev na področjih kmetijstva in gozdarstva z namenom prilagajanja proizvodnje in obsega proizvodnje proizvajalcev, skupnega trženja blaga, oblikovanja skupnih pravil in drugih dejavnosti.

Vrsta podpore

Nepovratna finančna pomoč se dodeli skupinam in organizacijam proizvajalcev v obliki pavšalnega zneska, ki se izplača v letnih obrokih za prvih pet let po datumu priznanja skupine ali organizacije proizvajalcev na podlagi njenega poslovnega načrta.

Pavšalna pomoč se izračuna na podlagi letne tržne proizvodnje skupine. V primeru skupin in organizacij proizvajalcev na področju kmetijstva se v prvem letu podpore dovoli, da se pavšalna pomoč izračuna na podlagi letne tržne proizvodnje članov skupine v treh letih, preden so bili vključeni v skupino ali organizacijo proizvajalcev. V primeru skupin proizvajalcev na področju gozdarstva pa se za prvo leto lahko podpora izračuna na podlagi povprečne tržne proizvodnje članov skupine v zadnjih petih letih pred njenim priznanjem, pri čemer sta izključeni najvišja in najnižja vrednost.

Povezava na drugo zakonodajo

- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št 45/2008 s spremembami)
- Pravilnik o priznavanju skupin in organizacij proizvajalcev (v pripravi)

Upravičeni stroški

Podpora se izplača v obliki pavšalne pomoči na podlagi poslovnega načrta skupine proizvajalcev. Skupina proizvajalcev mora v petih letih po priznanju skupine ali organizacije proizvajalcev izpolniti cilje iz poslovnega načrta.

Predmet podpore so administrativni stroški, vključno s stroški usposobitve prostorov, registracije, stroški skupnega trženja blaga, vključno s pripravo za prodajo, centralizacijo prodaje in dobavo grosistom, oblikovanja

skupnih pravil o proizvodnji, nakupa informacijske tehnologije in ostale opreme ter stroški plače za enega stalno zaposlenega delavca ter stroški nabave opreme potrebne za skupno trženje skupine proizvajalcev.

Upravičenci

Upravičenci v okviru tega ukrepa so:

- Na novo ustanovljene skupine in organizacije proizvajalcev, ki so pravne osebe in izpolnjujejo pogoje za mikro, mala in srednja podjetja. Ustanovljene morajo biti za področje kmetijstva oziroma gozdarstva ter uradno priznana s strani pristojnega organa na podlagi zakona, ki ureja kmetijstvo v Sloveniji.
- Skupine proizvajalcev, ki so prejele podporo v okviru ukrepa 142: »Podpora za ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev« iz PRP 2007–2013 do zaključka prvih pet let po datumu priznanja skupine proizvajalcev, v kolikor izpolnjujejo pogoje iz 28. člena Uredbe RP/2013/EU.

Pogoji upravičenosti

- Skupina ali organizacija proizvajalcev mora biti pravno ustanovljena za namene skupnega trženja.
- Skupina ali organizacija proizvajalcev mora biti pravno ustanovljena z namenom, da združuje proizvajalce:
 - Določenega sektorja (npr.: sadje in zelenjava, ekološki mlečni proizvodi, mleko, rdeče meso) ali
 - Regije oziroma lokalnega okolja (npr.: primorsko sadje in zelenjava, proizvodi Pohorja) ali
 - Kmetijskega oziroma gozdarskega proizvoda (npr.: Primorske češnje) ali
 - Proizvodov iz shem kakovosti (npr.: Prekmurska šunka, Ptujski luk).
- Skupina ali organizacija proizvajalcev mora imeti minimalno 3 člane.
- Člani skupine ali organizacije proizvajalcev morajo tržiti svoje proizvode vsaj tri leta pred ustanovitvijo skupine in z vstopom v skupino ali organizacijo proizvajalcev dokazati, da bodo tržili svoje proizvode preko skupine proizvajalcev;
- Predložitev poslovnega načrta za obdobje petih let, v katerem so opredeljeni:
 - Jasno zastavljenimi cilji skupine ali organizacije,
 - Skupno trženje blaga,
 - Prilagajanje proizvodnje in obsega proizvodnje proizvajalcev, zahtevam trga,
 - Skupna pravila delovanja in trženja,
 - Načrt prenosa znanja na področju poslovnega vodenja, trženja, inovativnih pristopov itd.
- Podpora se ne dodeli skupinam proizvajalcev, ki so se preimenovali oziroma so ustanovile novo skupino proizvajalcev, katere člani te skupine so že bili člani druge skupine proizvajalcev, ki je že bila deležna podpore za ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev v okviru programa razvoja podeželja.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Nepovratna finančna pomoč se dodeli na podlagi zaprtega tipa javnega razpisa, kjer se prispele vloge točkujejo glede na merila za izbor. Načela v povezavi z merili za izbor so:

- Prostorski vidik (npr. prednost imajo skupine in organizacije proizvajalcev, ki združujejo proizvajalce iz območij oddaljena od glavnih tržnih središč);
- Ekonomski vidik (npr. število članov, vzpostavljene tržne poti);
- Strokovni vidik (npr. vidik profesionalizacije skupine – zaposlitev ene ali več oseb);
- Proizvodni vidik (npr. surovine oziroma proizvodi iz shem kakovosti).

Zneski in stopnje podpore

Podpora se dodeli skupinam in organizacijam proizvajalcev v obliki pavšalnega zneska, ki se izplača v letnih obrokih za prvih pet let po datumu priznanja skupine/organizacije proizvajalcev na podlagi njenega poslovnega načrta.

Najvišja stopnja pomoči znaša 10 % in se postopno znižuje in sicer:

- 10 % deleža tržne proizvodnje za prvo in drugo leto podpore,
- 9 % deleža tržne proizvodnje za tretje leto podpore,
- 8 % deleža tržne proizvodnje za četrto leto podpore,
- 7 % deleža tržne proizvodnje za peto leto podpore.

Najvišji znesek na leto ne sme presegati 100.000 evrov. Zadnji obrok se izplača šele potem, ko se preveri, ali se poslovni načrt pravilno izvaja.

Podpora se lahko izplačuje za ustanovitev skupine/organizacije proizvajalcev tudi po tem, ko je bila skupina proizvajalcev priznana kot organizacija proizvajalcev v skladu s pogoji Uredbe (EU) xxx/xxx [uredba o enotni SUT].

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.7.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.7.5.1 Tveganje pri izvajanju ukrepa

Ključno tveganje, ki se lahko pojavi pri izvajanju ukrepa, je povezano s preprečevanjem možnosti prehajanja članov iz ene skupine / organizacije proizvajalcev v drugo, ki ima enak namen, s ciljem, da bi večkrat koristili podporo v okviru tega ukrepa. Prav tako se pojavlja tveganje preoblikovanja skupin oziroma organizacij proizvajalcev z istim namenom večkratnega koriščenja pomoči.

Drugi sklop tveganj pa je povezan zlasti z zahtevo, da skupina oziroma organizacija deluje še pet let po zadnjem izplačilu sredstev. Obstaja namreč tveganje, da delovanje podprtih skupin ali organizacije ugasne, ko se izteče petletno obdobje prejemanja pomoči.

8.2.7.5.2 Omilitveni ukrepi

Ustrezne nacionalne pravne podlage, ki se nanašajo na priznavanje skupin oziroma organizacij proizvajalcev bodo spremenjene na način, da bodo omogočale sledljivost oz. preverjanje možnosti prehajanja članstva iz ene skupine / organizacije v drugo oz. preoblikovanja skupin / organizacij s cilje nedovoljenega večkratnega koriščenja pomoči.

V povezavi z zahtevo po nadaljnjem obstoju podprtih skupin ali organizacij proizvajalcev bo velik poudarek namenjen prehodnemu informiranju potencialnih upravičencev o pogojih in vseh obveznostih, ki izhajajo iz pridobitve pomoči. Več pozornosti bo namenjeno sprotnemu spremljanju realizacije poslovnega načrta.

8.2.7.5.3 Celovita ocena podukrepa

Z upoštevanjem omilitvenih ukrepov je ta ukrep preverljiv in kontrolabilen.

8.2.7.6 Metodologija za izračun zneska pomoči

Ustrezne informacije so bile podane že v predhodnih poglavjih.

8.2.7.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Skupine in organizacije proizvajalcev lahko dostopajo tudi do podpor v okviru 18. člena in 36. člena Uredbe RP/2013/EU, vendar ne za iste upravičene stroške.

Prevzete obveznosti iz obdobja 2007–2013

V okviru tega ukrepa se bodo sredstva namenila tudi za financiranje prevzetih obveznosti iz programskega obdobja 2007–2013.

8.2.8 UKREP: KMETIJSKO OKOLJSKA IN KMETIJSKO PODNEBNA PLAČILA

8.2.8.1 Pravna podlaga

- Prvi do osmi odstavek 29. člena Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.8.2 Splošen opis ukrepa

Namen ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil (v nadaljevanju: ukrep KOPOP) je vzpostaviti ravnotežje med potrebo po pridelavi hrane in varovanjem okolja ter spodbuditi kmetijska gospodarstva, da bi s kmetijskimi zemljišči gospodarila na način, ki zmanjšuje vplive kmetovanja na okolje, prispeva k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam ter zagotavlja izvajanje družbeno pomembnih storitev in neblagovnih javnih dobrin.

Ukrep KOPOP podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in je namenjen spodbujanju nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki so usmerjene v naslednja prednostna področja ukrepanja:

- ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine;
- ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi;
- blaženje in prilagajanje kmetovanja podnebnim spremembam.

Zahteve za izvajanje ukrepa KOPOP vključujejo osnovne in dodatne zahteve.

Osnovne zahteve se nanašajo na usposabljanje, uporabo storitev svetovanja, vodenje evidenc o delovnih opravilih in prepoved uporabe blata iz komunalnih čistilnih naprav.

Dodatne zahteve za izvajanje ukrepa KOPOP so razdeljene v osem shem, ki se nanašajo na nadstandardne kmetijske prakse glede:

- gnojenja;
- varstva rastlin;
- posevkov/kolobarjenja;
- obdelave/oskrbe;
- košnje/paše;
- planin;
- genskih virov;
- sobivanja z zvermi in divjadjo

in odražajo vplive kmetovanja na prej omenjena prednostna področja ukrepanja (Slika 1).

Slika 1: Povezava med prednostnimi področji ukrepanja in shemami v okviru ukrepa KOPOP

BIOTSKA RAZNOVRSTNOST	KRAJINA	GOSPODARJENJE Z VODAMI	UPRAVLJANJE TAL	PODNEBNE SPREMEMBE
GNOJENJE	POSEVKI / KOLOBARJENJE	GNOJENJE	GNOJENJE	GNOJENJE
VARSTVO RASTLIN	OBDELAVA / OSKRBA	VARSTVO RASTLIN	VARSTVO RASTLIN	VARSTVO RASTLIN
POSEVKI / KOLOBARJENJE	KOŠNJA / PAŠA	POSEVKI / KOLOBARJENJE	POSEVKI / KOLOBARJENJE	POSEVKI / KOLOBARJENJE
OBDELAVA / OSKRBA	PLANINE	OBDELAVA / OSKRBA	OBDELAVA / OSKRBA	OBDELAVA / OSKRBA
KOŠNJA / PAŠA			KOŠNJA / PAŠA	KOŠNJA / PAŠA
PLANINE			PLANINE	PLANINE
GENSKI VIRI				GENSKI VIRI
SOBIVANJE Z ZVERMI IN DIVJADJO				

Določene dodatne zahteve, ki se lahko izvajajo na območju celotne Slovenije, prispevajo k varovanju okolja nasploh, nekatere dodatne zahteve pa so namenjene območjem, ki so problematična z vidika onesnaževanja kmetijskega izvora (prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah³⁹ ter prispevna območja zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero) in območjem, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000 ter osrednje območje pojavljanja medveda in volka).

8.2.8.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnim področjem

Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanje in povečanje biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja velike naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi

V okviru ukrepa KOPOP se bo spodbujalo izvajanje zahtev, ki zmanjšujejo potencialno negativne vplive kmetijstva na okolje, ohranjajo naravne danosti, biotsko raznovrstnost in tradicionalno kulturno krajino ter varujejo zavarovana območja.

Zahteve, ki se nanašajo na uporabo gnojil in fitofarmacevtskih sredstev, kolobarjenje, obdelavo in oskrbo posevkov, različne načine in datume košnje oziroma paše, planinsko pašo, rejo avtohtonih pasem domačih živali, pridelavo avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin ter sobivanje z zvermi in divjadjo, bodo prispevale k ohranjanju in povečanju biotske raznovrstnosti ter ohranjanju kmetijske krajine. Z namenom ohranjanja in povečanja biotske raznovrstnosti bodo nekatere od teh zahtev usmerjene le na območja, kjer ni doseženo ugodno stanje ohranjenosti habitatnih tipov in posameznih vrst prosto živčih živali in rastlin.

Prednostno področje 4B: Izboljšanje upravljanja voda in zemljišč ter prispevanja k izpolnjevanju ciljev Okvirne direktive o vodah

³⁹ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L št. 327, z dne 22. 12. 2000, str. 1)

Ukrep KOPOP bo z zahtevami glede strokovno utemeljene uporabe gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ter z zmanjševanjem njihovega vnosa v okolje oziroma s prepovedjo njihove uporabe, prispeval k zmanjševanju onesnaževanja voda in tal ter s tem k ohranjanju vodnih virov in zemljišč. K izpolnjevanju ciljev Okvirne direktive o vodah prispevajo tudi zahteve glede kolobarjenja ter ustrezne obdelave in oskrbe posevkov.

Prednostno področje 4C: Izboljšanje upravljanja tal in obvladovanja erozije ter ravnanja z gnojili in pesticidi

S podporo za ukrep KOPOP se bo spodbujalo tehnologije pridelave, ki prispevajo k trajnostni in racionalni rabi zemljišč ter ohranjajo in izboljšujejo biološko aktivnost, biotsko raznovrstnost in rodovitnost tal in so usmerjene v primerno rabo tal, preprečevanje erozije in negativnih sprememb strukture tal ter zmanjševanje vnašanja snovi v tla, ki jih obremenjujejo.

Zahteve v okviru ukrepa KOPOP vključujejo primerne oblike gospodarjenja s tlemi, ki se nanašajo na ustrezne načine obdelave in oskrbe posevkov in nasadov, gnojenje, kolobarjenje in varstvo rastlin. Te prakse prispevajo k zmanjševanju nevarnosti za erozijo in izgubo organske snovi v tleh ter izboljšanju fizikalnih, kemičnih in bioloških lastnosti tal.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe in skrb za okolje

Ukrep KOPOP prispeva k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam ter varovanju okolja prek:

- izvajanja nadstandardnih tehnologij pridelave in reje, ki zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov in amoniaka;
- primerne kolobarjenja in izbora vrst kmetijskih rastlin;
- ustreznih načinov obdelave tal ter oskrbe posevkov in nasadov, ki so usmerjeni predvsem v izboljšanje zadrževanja vode v tleh in rodovitnost tal ter zmanjševanje izgub ogljika iz tal;
- setve na sušo odpornejših kmetijskih rastlin;
- reje avtohtonih pasem domačih živali in pridelave avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin, prilagojenih na lokalne rastne razmere;
- odgovornega ravnanja z gnojili in fitofarmaceutskimi sredstvi ter njihove strokovno utemeljene uporabe;
- racionalnega gnojenja kmetijskih rastlin z dušikom z namenom izboljšati učinkovitost kroženja dušika na kmetiji in s tem zmanjšati potrebe po vnosu dušika iz mineralnih gnojil, posledično pa tudi emisije didušikovega oksida;
- pašne reje živali z namenom zmanjšanja emisij metana pri skladiščenju živinskih gnojil.

Inovacije

Ukrep KOPOP prispeva k inovacijam s spodbujanjem uveljavljanja inovativnih pristopov pri izvajanju kmetijskih praks za varčnejšo uporabo vode in goriv, omejeno uporabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev, povečevanje raznolikosti in čim boljše izkoriščanje sinergij med poljedelstvom, živinorejo, ravnanjem z organskimi odpadki in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov ter sposobnostjo blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam.

8.2.8.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti/ podukrepov
1	Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila	Plačila za izvajanje nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks.

8.2.8.4.1 Kmetijsko okoljska in kmetijsko podnebna plačila

Opis ukrepa

Podpore v okviru ukrepa KOPOP se dodelijo za izvajanje nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki odražajo večnamenskost kmetijske pridelave, ki se kaže v javni funkciji ohranjanja okolja in biotske

raznovernosti ter vzdrževanja krajine ob upoštevanju ekoloških, socialnih in prostorsko poselitvenih vidikov podeželja. Plačujejo se družbeno pomembne storitve, ki niso neposredno tržno merljive. Podpore se izplačujejo na hektar obdelanih kmetijskih zemljišč oziroma v nekaterih primerih na GVŽ in so namenjene kritju stroškov dodatno vloženega dela zaradi okoljevarstvenih in krajinskih zahtev.

Pristop v ukrep KOPOP je prostovoljen, upravičenci pa se obvežejo, da bodo ta ukrep ves čas trajanja obveznosti izvajali skladno z vsemi predpisanimi pogoji in zahtevami. Poleg vseh osnovnih zahtev (Preglednica 22), morajo upravičenci izvajati še najmanj tri dodatne zahteve (Preglednica 23) po lastni izbiri.

Plačila za izvajanje zahtev se dodelijo upravičencem na ravni cele države, z izjemo nekaterih dodatnih zahtev, ki so vezane na določena območja (npr. območja grbinastih travnikov, ekološko pomembna območja, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, osrednje območje pojavljanja medveda ipd.). Plačila se izplačajo kot podpore za tekoče leto.

Ukrep KOPOP se izvaja celotno programsko obdobje, obveznost izvajanja ukrepa pa traja pet let, z možnostjo podaljšanja.

Preglednica 22: Osnovne zahteve za izvajanje ukrepa KOPOP in primerjava z običajno kmetijsko prakso

Običajna kmetijska praksa	Osnovna zahteva za izvajanje ukrepa	Preverljivost osnovne zahteve
V RS dodatno usposabljanje kmetov ni predpisano.	OS1: Upravičenec mora opraviti program usposabljanja iz 15. člena Uredbe RP/2013/EU v obsegu najmanj 4 ure letno.	ARSKTRP osnovno zahtevo preverja s 100 % administrativno kontrolo preko računalniške aplikacije »Evidenca izobraževanja kmetijskih gospodarstev«, ki vključuje podatke o udeležbi upravičencev na programih usposabljanja.
Pri običajni kmetijski praksi uporaba storitev svetovanja ni predpisana.	OS2: Upravičenec mora najmanj enkrat v času trajanja obveznosti uporabiti storitev svetovanja iz 16. člena Uredbe RP/2013/EU.	ARSKTRP zahtevo preverja s 100 % administrativno kontrolo preko računalniške aplikacije »Evidenca izobraževanja kmetijskih gospodarstev«, ki vključuje podatke o uporabi storitev svetovanja.
Predpisane zahteve ravnanja za nitrate: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je vodenje evidence uporabe živinskih in mineralnih gnojil obvezno za vsa kmetijska gospodarstva, na katerih letni vnos dušika iz živinskih gnojil presega 350 kg N/leto, hkrati pa letna obremenitev z živinskimi gnojili presega 140 kg N/ha. Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se na kmetijskem gospodarstvu vodijo evidence o uporabi fitofarmacevtskih sredstev na prostem in v zavarovanih prostorih ter o uporabi obdelanega semena po GERK-PID-u in kulturah.	OS3: Upravičenec, ki zaprosi za plačila, mora ves čas trajanja obveznosti voditi evidenco o vseh delovnih opravilih, ki se izvajajo pri ukrepu KOPOP. Pri tem uporabi obrazce MKO »Evidence o delovnih opravilih«.	ARSKTRP osnovno zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Predpisane zahteve ravnanja, standard za odpadno blato: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih	OS4: Pri izvajanju ukrepa KOPOP je prepovedana uporaba blata iz komunalnih čistilnih naprav.	ARSKTRP osnovno zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in seznama izdanih okoljevarstvenih dovoljenj za uporabo blata iz

Običajna kmetijska praksa	Osnovna zahteva za izvajanje ukrepa	Preverljivost osnovne zahteve
pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se na kmetijska zemljišča lahko vnaša blato iz komunalnih čistilnih naprav, kot je določeno z Uredbo o uporabi blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu (Uradni list RS, št. 62/08) in Uredbo o obdelavi biološko razgradljivih odpadkov (Uradni list RS, št. 62/08, z vsemi spremembami).		komunalnih čistilnih naprav ter s pregledom evidenc o delovnih opravilih ob kontroli na kraju samem.

Preglednica 23: Dodatne zahteve za izvajanje ukrepa KOPOP in primerjava z običajno kmetijsko prakso

Običajna kmetijska praksa	Dodatna zahteva za izvajanje ukrepa	Obtežba	Raba	Območje izvajanja dodatne zahteve	Preverljivost dodatne zahteve
Gnojenje					
Pri običajni kmetijski gnojenju na podlagi analiz in gnojilnih načrtov ni obvezno.	GN1: Gnojenje na podlagi analiz tal in gnojilnih načrtov (analizo tal je potrebno izdelati vsakih 5 let).	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi, trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo in s kontrolo na kraju samem s pregledom analiz, gnojilnih načrtov in evidenc o delovnih opravilih.
Pri običajni kmetijski praksi se lahko uporabljajo mineralna in organska gnojila.	GN2: Uporabljajo se lahko samo gnojila, ki so dovoljena v ekološki pridelavi, skladno s Prilogo I Uredbe 889/2008/ES.	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi, trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Predpisane zahteve ravnanja za nitrate: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih	GN3: Uporaba lahko topnih mineralnih gnojil ni dovoljena.	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki,	Ekološko pomembna območja posebnih travniških habitatov, travniških habitatov metuljev in stelnikov ter	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.

pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je gnojenje z mineralnimi gnojili, ki vsebujejo dušik, prepovedano od 15. 11. do 15. 2., razen če se gnoji ozimina ali kmetijske rastline v rastlinjakih.			vinogradi, trajno travinje.	osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov iz priloge A. Prispevna območja vodnih teles površinskih voda in območja vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda iz priloge B.	
Pri običajni kmetijski praksi setev rastlin za podor (zeleno gnojenje) ni predpisana.	GN4: Setev rastlin za podor (zeleno gnojenje).	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Predpisane zahteve ravnanja za nitrate: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je gnojenje z mineralnimi gnojili, ki vsebujejo dušik, prepovedano od 15. 11. do 15. 2., razen če se gnoji ozimina ali kmetijske rastline v rastlinjakih.	GN5: Gnojenje z mineralnimi gnojili ni dovoljeno, lahko pa se gnoji le z živinskimi gnojili.	/	Trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Pri običajni kmetijski praksi zagotavljanje krogotoka hranil na kmetijskem gospodarstvu ni predpisano.	GN6: Krogotok hranil na kmetijskem gospodarstvu.	Spodnja meja obtežbe: najmanj 0,2 GVŽ/ha.	Njive in vrtovi, trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo in s kontrolo na kraju

Pri običajni kmetijski praksi se lahko uporabljajo sredstva za uravnavanje kislosti tal.	GN7. Apnenje travnikov ni dovoljeno.	/	Trajno travinje.	Ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov iz priloge A.	samem. ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Varstvo rastlin					
Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se upošteva Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, 83/12), ki določa, da: • se lahko uporabljajo samo registrirana fitofarmacevtska sredstva ali sredstva, za katera je bilo izdano izjemno dovoljenje, dovoljenje za razširitev uporabe v RS ali dovoljenje za promet identičnih fitofarmacevtskih sredstev iz drugih držav članic EU; • je registrirana fitofarmacevtska sredstva potrebno pravilno uporabljati v skladu z navodilom za uporabo,	VR1: Uporabljajo se lahko samo fitofarmacevtska sredstva in drugi pripravki za varstvo rastlin, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi, skladno s Prilogo II Uredbe 889/2008/ES.	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi, trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.

navedbo na etiketi ali s podatki v dovoljenju za uporabo.					
Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se upošteva Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, 83/12), ki določa, da: • se lahko uporabljajo samo registrirana fitofarmacevtska sredstva ali sredstva, za katera je bilo izdano izjemno dovoljenje, dovoljenje za razširitev uporabe v RS ali dovoljenje za promet identičnih fitofarmacevtskih sredstev iz drugih držav članic EU; • je registrirana fitofarmacevtska sredstva potrebno pravilno uporabljati v skladu z navodilom za uporabo, navedbo na etiketi ali s podatki v dovoljenju za uporabo.	VR2: Uporaba fitofarmacevtskih sredstev ni dovoljena.	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi, trajno travinje.	Prispevna območja vodnih teles površinskih voda in območja vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda iz priloge B.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo in s kontrolo na kraju samem.

Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se upošteva Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, 83/12), ki določa, da: • se lahko uporabljajo samo registrirana fitofarmacevtska sredstva ali sredstva, za katera je bilo izdano izjemno dovoljenje, dovoljenje za razširitev uporabe v RS ali dovoljenje za promet identičnih fitofarmacevtskih sredstev iz drugih držav članic EU; • je registrirana fitofarmacevtska sredstva potrebno pravilno uporabljati v skladu z navodilom za uporabo, navedbo na etiketi ali s podatki v dovoljenju za uporabo.	VR3: Uporaba feromonskih vab.	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o	VR4: Uporaba metode konfuzije in dezorientacije.	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki,	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.

predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se upošteva Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, 83/12), ki določa, da: • se lahko uporabljajo samo registrirana fitofarmacevtska sredstva ali sredstva, za katera je bilo izdano izjemno dovoljenje, dovoljenje za razširitev uporabe v RS ali dovoljenje za promet identičnih fitofarmacevtskih sredstev iz drugih držav članic EU; • je registrirana fitofarmacevtska sredstva potrebno pravilno uporabljati v skladu z navodilom za uporabo, navedbo na etiketi ali s podatki v dovoljenju za uporabo.			ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi.		
Pri običajni kmetijski praksi uporaba zastirk in folij ni predpisana.	VR5: Uporaba zastirk in/ali folij iz biorazgradljivih materialov.	/	Njive in vrtovi.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o	VR6: Vnos in ohranjanje koristne favne.	/	Njive in vrtovi, intenzivni sadovnjaki, oljčniki, vinogradi.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.

predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se upošteva Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Uradni list RS, 83/12), ki določa, da: • se lahko uporabljajo samo registrirana fitofarmacevtska sredstva ali sredstva, za katera je bilo izdano izjemno dovoljenje, dovoljenje za razširitev uporabe v RS ali dovoljenje za promet identičnih fitofarmacevtskih sredstev iz drugih držav članic EU; • je registrirana fitofarmacevtska sredstva potrebno pravilno uporabljati v skladu z navodilom za uporabo, navedbo na etiketi ali s podatki v dovoljenju za uporabo.					
Posevki/kolobarjenje					
Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za kolobarjenje: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o	POK1: Petletni kolobar z najmanj 3 poljščinami ali vrtninami, en glavni posevek ne sme pokrivati več kot 65 % površin.	/	Njive.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.

predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je obvezen ustrezen kolobar na najmanj 50 % njivskih površin celotnega kmetijskega gospodarstva. Kot ustrezen se šteje vsak kolobar, ki ustreza izbrani tehnologiji pridelave, in kot tak se lahko šteje že dveletni kolobar, priporočljiv pa je triletni. Trave, detelje, travno deteljne mešanice in deteljno travne mešanice na njivskih površinah so del kolobarja in so lahko na isti površini več kot tri leta. Praha, podsevki in dosevki se štejejo kot kolobarni členi. Koruza na vseh njivskih površinah gospodarstva se lahko v monokulturi prideluje največ tri leta.					
Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za minimalno talno odejo: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št.	POK2: Ozelenitev njivskih površin preko jeseni in zime: • setev prezimnih ali neprezimnih dosevkov je potrebno opraviti v obdobju od 1. 7. do 1. 9. tekočega leta; • tla morajo biti pokrita	/	Njive.	Celotna Slovenija, razen najožja vodovarstvena območja.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.

98/11, z vsemi spremembami), so med rastno dobo kmetijska zemljišča pokrita z rastlinskim pokrovom. Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za minimalno upravljanje zemljišč: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je potrebno na GERK-ih z rabo na njivah, ki imajo srednji naklon 20 % ali več, med 15. 11. in 15. 2. poskrbeti za ozelenitev.	s prezimno ali neprezimno odejo od 15. 9. tekočega leta do 15. 2. naslednjega leta; • obdelava tal je mogoča od 15. 2. naslednjega leta.				
Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za minimalno talno odejo: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), so med rastno dobo kmetijska zemljišča pokrita z rastlinskim pokrovom.	POK3: Kratkotrajni neprezimni in prezimni dosevki: • setev neprezimnih dosevkov je potrebno opraviti najpozneje do 15.8. tekočega leta, obdelava tal pa je mogoča po 16.10. tekočega leta; • setev prezimnih dosevkov je potrebno opraviti v obdobju od 1. 10. do 15. 11.	/	Njive.	Celotna Slovenija, razen najožja vodovarstvena območja.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.

Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za minimalno upravljanje zemljišč: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je potrebno na GERK-ih z rabo na njivah, ki imajo srednji naklon 20 % ali več, med 15. 11. in 15. 2. poskrbeti za ozelenitev.	tekočega leta, obdelava tal pa je mogoča od 15. 2. naslednjega leta.				
Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za minimalno talno odejo: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), so med rastno dobo kmetijska zemljišča pokrita z rastlinskim pokrovom.	POK4: Setev medonosnih rastlin.	/	Njive in vrtovi.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Pri običajni kmetijski praksi setev na sušo odpornih sort ni predpisana.	POK5: Setev na sušo odpornejših kmetijskih rastlin.	/	Njive in vrtovi.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Obdelava/oskrba					

Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za minimalno talno odejo: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), so med rastno dobo kmetijska zemljišča pokrita z rastlinskim pokrovom. Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za ohranjanje teras: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je zaradi zaščite pred erozijo terase potrebno ohranjati. Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za vzdrževanje oljčnih nasadov in trt v dobrem rastnem stanju: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih	OBD1: Trajna ozelenitev površin z negovano ledino v sadovnjakih, oljčnikih in/ali vinogradih (v vinogradih je pri terasnih sistemih brežina trajno ozelenjena, razen pri zidanih brežinah, terasna ploskev pa je lahko obdelana).	/	Intenzivni sadovnjaki, oljčniki, vinogradi z nagibom 30-40 % in z nagibom nad 40 %	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem. Nagib ARSKTRP preverja z administrativno kontrolo preko registra kmetijskih gospodarstev.
--	--	----------	---	---------------------------	---

zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), morajo biti oljčniki in vinogradi oskrbovani/obdelani.					
Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za ohranjanje teras: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je zaradi zaščite pred erozijo terase potrebno ohranjati. Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za vzdrževanje oljčnih nasadov in trt v dobrem rastnem stanju: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), morajo biti oljčniki in vinogradi oskrbovani/obdelani.	OBD2: Najmanj dvakratna košnja med vrstami v vinogradu in najmanj dvakratna košnja brežin pri terasnih sistemih.	/	Vinogradi z nagibom 30-40 % in z nagibom nad 40 %.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem. Nagib ARSKTRP preverja z administrativno kontrolo preko registra kmetijskih gospodarstev.

Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje habitatov: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je zatravljena površina ekstenzivnih sadovnjakov vzdrževana vsaj enkrat letno, najpozneje do 15. 10. tekočega leta.	OBD3: Ohranjanje visokodebelnih travniških sadovnjakov: • zatravljenost sadovnjakov z negovano ledino; • kosna ali pašna raba zatravljenih površin (tudi pod krošnjami dreves); • nega dreves in obnova nasadov; • dopolnjevanje praznih mest, pri čemer ni dovoljeno uporabljati šibkih podlag; • gostota dreves mora biti najmanj 50 dreves/ha; • oživitvena rez mora biti opravljena v prvem oziroma drugem letu prevzete obveznosti.	Spodnja meja obtežbe pri pašni rabi: 0,2 GVŽ/ha.	Ekstenzivni (travniški) sadovnjaki	Celotna Slovenija	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje habitatov: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), na vseh območjih Natura obrezovanje in redčenje mejic ni dovoljeno od obdobja	OBD4: Ohranjanje mejic: • dolžina mejice mora biti vsaj 20 m; • mejico je potrebno ohranjati, dolžine mejice ni dovoljeno zmanjševati; • mejico je potrebno obrezovati in redčiti vsako drugo leto; • redčenje mejice je	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi, trajno travinje.	Dolina Reke, Goričko, Mura, Drava, Krakovski gozd - Šentjernejsko polje, Ljubljansko barje, Planinsko polje, Kras.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.

olistanja mejice do 30. 9., razen na Primorskem, kjer ta dela niso dovoljena od 15. 3. do 30. 9.	potrebno izvesti tako, da se ne prekine zveznosti njene krošnje; • del ni dovoljeno izvajati od 1. 3. do 30. 9.				
Pri običajni kmetijski praksi sprememba njiv in trajnih nasadov v trajne travnike ni predpisana.	OBD5: Sprememba njiv in trajnih nasadov v trajne travnike: • travnate površine morajo biti negovane.	/	Njive, intenzivni sadovnjaki, vinogradi (površine, ki so bile v letu 2014 njivske površine, intenzivni sadovnjaki, vinogradi).	Prispevna območja vodnih teles površinskih voda in območja vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda iz priloge B. Najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000 iz priloge D.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za zaščito trajnih travnikov: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se trajni travniki ohranjajo s pašo, košnjo ali kombinacijo paše in košnje najpozneje do 15. 10. tekočega leta (razen na območjih iz predpisanih zahtev ravnanja za ohranjanje habitatov).	OBD6: Vzdrževanje trajnih travnikov na občutljivih območjih.	/	Trajno travinje.	Najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000 iz priloge D.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.

Košnja/paša					
Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje habitatov: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), so travniške površine vzdrževane vsaj enkrat letno, najpozneje do 15. 10. tekočega leta. Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za zaščito trajnih travnikov: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se trajni travniki ohranjajo s pašo, košnjo ali kombinacijo paše in košnje najpozneje do 15. 10. tekočega leta (razen na območjih iz predpisanih zahtev ravnanja za ohranjanje habitatov).	KOS1: Strmi travniki z nagibom 35–50 % in/ali z nagibom nad 50 %: najmanj enkratna košnja (ročna, s samohodno kosilnico ali specialno mehanizacijo) in spravilo (ročno ali s specialno mehanizacijo) letno.	/	Trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem. Nagib ARSKTRP preverja z administrativno kontrolo preko registra kmetijskih gospodarstev.
Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje habitatov: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o	KOS2: Košnja grbinastih travnikov (najmanj enkratna ročna košnja in	/	Trajno travinje.	Območja grbinastih travnikov iz priloge E.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.

predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), so travniške površine vzdrževane vsaj enkrat letno, najpozneje do 15. 10. tekočega leta. Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za zaščito trajnih travnikov: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se trajni travniki ohranjajo s pašo, košnjo ali kombinacijo paše in košnje najpozneje do 15. 10. tekočega leta (razen na območjih iz predpisanih zahtev ravnanja za ohranjanje habitatov).	spravilo letno).				
Pri običajni kmetijski praksi način spravila pokošene trave ni predpisan.	KOS3: Spravilo suhe krme s travinja.	/	Trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Pri običajni kmetijski praksi analiza krme in računanje krmnih obrokov nista predpisna.	KOS4: Analiza krme in računanje krmnih obrokov za rejne živali.	Spodnja meja obtežbe: najmanj 0,5 GVŽ/ha.	Njive, trajno travinje.	Celotna Slovenija.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s

Pri običajni kmetijski praksi paša po čredinkah ni predpisana.	KOS5: Paša ni dovoljena.	/	Trajno travinje.	Osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov iz priloge A.	kontrola na kraju samem. ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem.
Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za zaščito trajnih travnikov: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se trajni travniki ohranjajo s pašo, košnjo ali kombinacijo paše in košnje najpozneje do 15. 10. tekočega leta (razen na območjih iz predpisanih zahtev ravnanja za ohranjanje habitatov).	KOS6: Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 10% površine travnika.	/	Trajno travinje.	Ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov ter osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov iz priloge A.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje habitatov: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), so travniške površine vzdrževane vsaj enkrat letno, najpozneje do 15. 10. tekočega leta.	KOS7: Košnja/paša ni dovoljena: • pred 30. 6.; • med 15. 6. in 15. 9.; • do 1. 8.; • do 25. 8.	Pašna raba: 0,2-0,75 GVŽ/ha.	Trajno travinje.	Košnja/paša ni dovoljena: • pred 30. 6. na ekološko pomembnih območjih posebnih traviščnih habitatov iz priloge A; • med 15. 6. in 15. 9. na ekološko pomembnih območjih traviščnih	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.

Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za zaščito trajnih travnikov: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se trajni travniki ohranjajo s pašo, košnjo ali kombinacijo paše in košnje najpozneje do 15. 10. tekočega leta (razen na območjih iz predpisanih zahtev ravnanja za ohranjanje habitatov).				habitatov metuljev iz priloge A; • do 1 .8. na osrednjih območjih pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov iz priloge A; • do 25. 8. na ekološko pomembnih območjih steljnikov iz priloge A.	
Predpisane zahteve ravnanja za ohranjanje habitatov: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), so travniške površine vzdrževane vsaj enkrat letno, najpozneje do 15. 10. tekočega leta. Standardi za dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju, standard za	KOS8: Obvezno je izvajanje košnje od enega roba GERK-a proti drugemu ali od sredine travnika navzven.	/	Trajno travinje.	Osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov iz priloge B.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.

zaščito trajnih travnikov: Skladno s Prilogo 2 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se trajni travniki ohranjajo s pašo, košnjo ali kombinacijo paše in košnje najpozneje do 15. 10. tekočega leta (razen na območjih iz predpisanih zahtev ravnanja za ohranjanje habitatov).					
Planine					
Pri običajni kmetijski praksi paša po čredinkah na planini ni predpisana.	PL1: Paša po čredinkah (čredinke so lahko ograjene, ali pa se za te namene uporabijo naravne omejitve na planini).	Spodnja meja obtežbe: najmanj 0,5 GVŽ/ha.	Trajno travinje.	Planinski pašniki.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Pri običajni kmetijski praksi prisotnost pastirja na planini ni predpisana.	PL2: Prisotnost pastirja na planini (1 pastir za največ 50 GVŽ).	Spodnja meja obtežbe: najmanj 0,5 GVŽ/ha.	Trajno travinje.	Planinski pašniki.	ARSKTRP zahtevo preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Genski viri					
Zakon o živinoreji (Uradni list RS, št. 18/02, z vsemi spremembami): V skladu s 3. členom je dovoljena reja vseh domačih živali, to je tistih živali, ki jih človek redi za svojo korist in živijo pod njegovim varstvom ter oskrbo in niso	GV1: Reja avtohtonih pasem domačih živali (seznam pasem iz priloge F).	- Perutnina: najmanj 30 odraslih živali; - belokranjska pramenka, istrska pramenka in drežniška koza: najmanj 3 odrasle živali; - ostale avtohtone	/	Celotna Slovenija.	ARSKTRP izvajanje zahteve preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in registrov rejnih živali ter s kontrolo na kraju samem.

prosto živeče živali po predpisih o ohranjanju narave.		pasme domačih živali: najmanj 1 GVŽ.			
Pri običajni kmetijski praksi pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin ni predpisana	GV2: Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin (seznam sort iz priloge G).	/	Njive in vrtovi, hmeljišča, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški) sadovnjaki, oljčniki, vinogradi.	Celotna Slovenije.	ARSKTRP izvajanje zahteve preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge in s kontrolo na kraju samem.
Sobivanje z zvermi in divjadjo					
Pravilnik o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečitev nadaljnje škode na premoženju (Uradni list RS, št. 74/05): Primeren način varovanja premoženja je elektroograja z več kot eno žico, prilagojena vrsti živali, ki se varuje in vrsti živali, pred katero se varuje.	ZVD1: Varovanje črede z uporabo premičnih varovalnih elektroograj, elektromrež.	Spodnja meja obtežbe najmanj 0,5 GVŽ/ha.	Trajno travinje.	Območje pojavljanja medveda in volka iz priloge H.	ARSKTRP izvajanje zahteve preverja z administrativno kontrolo in s kontrolo na kraju samem.
Pravilnik o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečitev nadaljnje škode na premoženju (Uradni list RS, št. 74/05): Primeren način varovanja premoženja je elektroograja z več kot eno žico, prilagojena vrsti živali, ki se varuje in vrsti živali, pred katero se varuje.	ZVD2: Varovanje črede s pomočjo pastirja, konjev, pastirskih psov.	Spodnja meja obtežbe najmanj 0,5 GVŽ/ha.	Trajno travinje.	Območje pojavljanja medveda in volka iz priloge H.	ARSKTRP izvajanje zahteve preverja z administrativno kontrolo in s kontrolo na kraju samem.
Pravilnik o primernih načinih varovanja premoženja in vrstah ukrepov za preprečitev	ZVD3: Uporaba zaščitnih ograj in mrež proti divjadi.	/	Njive, intenzivni sadovnjaki, ekstenzivni (travniški)	Celotna Slovenija.	ARSKTRP izvajanje zahteve preverja s kontrolo na kraju samem.

nadaljnje škode na premoženju (Uradni list RS, št. 74/05): Primeren način varovanja premoženja je elektroograja z več kot eno žico, prilagojena vrsti živali, ki se varuje in vrsti živali, pred katero se varuje.			sadovnjaki, oljčniki, vinogradi.		
---	--	--	----------------------------------	--	--

Kombinacije zahtev v okviru ukrepa KOPOP so prikazane v prilogi I.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli na hektar kmetijskih zemljišč oziroma na število GVŽ.

Podpora za izvajanje ukrepa KOPOP sestoji iz:

- osnovnega plačila na kmetijsko gospodarstvo, ki se nanaša na obvezno izvajanje osnovnih zahtev;
- plačila na hektar za najmanj tri ali več dodatnih zahtev po lastni izbiri upravičenca oziroma plačila na GVŽ v primeru reje avtohtonih pasem domačih živali.

Povezava na drugo zakonodajo

Ukrep KOPOP je povezan z nacionalnimi in EU predpisi s področja ukrepov kmetijske politike, kmetijstva, okolja in varstva narave ter razvoja podeželja.

Upravičeni stroški

Plačila se namenajo samo tistim obveznostim, ki presegajo ustrezne obvezne standarde, določene v skladu s poglavjem I naslova VI Uredbe HU/2013/EU, ustrezna merila in minimalne dejavnosti, določene z drugo in tretjo alineo točke c) prvega odstavka 4. člena Uredbe NP/2013/EU ter druge ustrezne obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Plačila krijejo vse ali del dodatnih stroškov in izgubljenega prihodka zaradi prevzete obveznosti. Plačila lahko vključujejo tudi transakcijske stroške (do največ 20 % plačila).

Plačila na ekološko pomembnih območjih posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in steljnikov, osrednjih območjih pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljivih območjih znotraj Nature 2000, na prispevnih območjih vodnih teles površinskih voda in območjih vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah ter na prispevnih območjih zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero, krijejo vse dodatne stroške in celoten izgubljen prihodek zaradi prevzete obveznosti.

Podpore ni mogoče dodeliti za obveznosti, ki se krijejo v okviru ukrepa ekološko kmetovanje iz 30. člena Uredbe RP/2013/EU.

Upravičenci

Upravičenci do plačil za ukrep KOPOP so kmetijska gospodarstva, ki se v izvajanje tega ukrepa vključijo prostovoljno in izpolnjujejo predpisane pogoje in zahteve.

Pogoji upravičenosti

Za vstop v ukrep KOPOP mora upravičenec izpolnjevati naslednje pogoje upravičenosti:

Preglednica 24: Pogoji upravičenosti pri izvajanju ukrepa KOPOP

Pogoj upravičenosti	Preverljivost pogoja upravičenosti
Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, skladno s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.	ARSKTRP pogoj upravičenosti preverja s 100 % administrativno kontrolo preko registra kmetijskih gospodarstev.
Pred vstopom v ukrep KOPOP mora upravičenec opraviti 6-urni program usposabljanja s področja kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih vsebin iz 15. člena Uredbe RP/2013/EU.	ARSKTRP pogoj upravičenosti preverja s 100 % administrativno kontrolo preko računalniške aplikacije »Evidenca izobraževanja kmetijskih gospodarstev«, ki vključuje podatke o udeležbi upravičencev na programih usposabljanja.
Pred vstopom v ukrep KOPOP mora biti izdelan program aktivnosti kmetijskega gospodarstva, ki vključuje opis kmetijskega gospodarstva (usmeritev, način proizvodnje, podatki o zemljiščih in živalih, načrt kolobarja, načrt ureditve pašnika in paše, če so živali	ARSKTRP pogoj upravičenosti preverja s 100 % administrativno kontrolo ob vnosu zahtevka za ukrep KOPOP.

Pogoj upravičenosti	Preverljivost pogoja upravičenosti
na paši ipd.), določa katere dodatne zahteve se bodo izvajale na kmetijskem gospodarstvu, katere so posebnosti na kmetijskem gospodarstvu ipd.	
V primeru kmetijskega gospodarstva planina mora biti izdelan program aktivnosti za planino, ki vključuje opis planine (podatki o zemljiščih in živalih ipd.), načrt ureditve pašnika in paše, določa katere dodatne zahteve se bodo izvajale in pravila rabe planinskega pašnika.	ARSKTRP pogoj upravičenosti preverja s 100 % administrativno kontrolo ob vnosu zahtevka za ukrep KOPOP.

Če se upravičenec vključi tudi v izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje iz 30. člena Uredbe RP/2013/EU, morajo biti v programu aktivnosti kmetijskega gospodarstva posebej opredeljene tudi vse obveznosti, ki se nanašajo na izvajanje tega ukrepa. V tem primeru se pripravi en program aktivnosti kmetijskega gospodarstva za oba ukrepa.

Program aktivnosti kmetijskega gospodarstva mora biti izdelan pred oddajo zbirne vloge in predstavlja osnovo za vlaganje zahtevka za ukrep KOPOP.

Načela glede določitve meril za izbor

V ukrep KOPOP se lahko vključijo vsi upravičenci. Če bo vloženih več zahtevkov kot je na razpolago sredstev za ta ukrep, se bodo upravičenci do plačil izbrali na podlagi meril za izbor, ki bodo višje točkovana in se bodo nanašala na:

- velikost kmetijskega gospodarstva;
- število dodatnih zahtev, ki se izvajajo na kmetijskem gospodarstvu;
- izvajanje ukrepa KOPOP na ekološko pomembnih območjih iz priloge A;
- izvajanje ukrepa KOPOP na prispevnih območjih vodnih teles površinskih voda in območjih vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda iz priloge B;
- izvajanje ukrepa KOPOP na prispevnih območjih zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero iz priloge C;
- izvajanje ukrepa KOPOP na najbolj ranljivih območjih znotraj Nature 2000 iz priloge D;
- rejo avtohtonih pasem domačih živali iz priloge F;
- pridelavo avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin iz priloge G;
- vključenost v ukrep ekološko kmetovanje iz 30. člena Uredbe RP/2013/EU.

Zneski in stopnje podpore

Višina podpore za osnovne zahteve

Višina podpore za dodatne zahteve

Najmanjši/največji upravičeni stroški

Najvišji zneski plačil, ki jih je možno pridobiti za izvajanje ukrepa KOPOP so določeni v Prilogi I Uredbe RP/2013/EU. V skladu s to prilogo najvišji znesek plačila na GVŽ, ki ga je možno pridobiti za rejo avtohtonih pasem domačih živali znaša 200 evrov/ha. Z namenom ohranjanja genske pestrosti populacij domačih živali, ki je osnova za učinkovitejšo selekcijsko delo, je potrebno rejce spodbuditi, da bi se v večjem številu odločali za

vzrejo pasemskih živali. Zato najvišji znesek plačila na GVŽ za rejo avtohtonih pasem domačih živali znaša 350 evrov/GVŽ.

Znižanje plačil

Če na kmetijskem gospodarstvu skupni obseg kmetijskih zemljišč, vključenih v dodatne zahteve, presega 100 ha, se znesek plačil za te dodatne zahteve zniža za 50 % za tiste površine, ki presegajo 100 ha.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Ukrep KOPOP se financira iz javnih sredstev, pri čemer se do 75 % sredstev sofinancira iz EKSRP in vsaj 25 % iz proračuna RS.

8.2.8.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.8.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Tveganja pri izvajanju ukrepa KOPOP so:

- slaba informiranost in nezadostno poznavanje namena in ciljev ukrepa KOPOP ter posledična nezainteresiranost upravičencev za vključitev v ta ukrep;
- nepoznavanje pogojev upravičenosti in zahtev za izvajanje ukrepa KOPOP;
- nepravočasen sprejem predpisov, ki urejajo plačila za ukrep KOPOP in omogočajo seznanitev upravičencev s pogoji upravičenosti in z zahtevami za izvajanje tega ukrepa;
- neustrezna povezanost in urejenost nekaterih podatkovnih baz.

8.2.8.5.2 Omilitveni ukrepi

V izogib težavam pri izvajanju ukrepa KOPOP in za zmanjševanje stopnje napake se bodo izvajale naslednje aktivnosti:

- uvedba programa aktivnosti kmetijskega gospodarstva, ki bo vključeval opis kmetijskega gospodarstva (usmeritev, način proizvodnje, podatki o zemljiščih in živalih, načrt kolobarja, načrt ureditve pašnika in paše, če so živali na paši ipd.), določa katere dodatne zahteve se bodo izvajale na kmetijskem gospodarstvu, katere so posebnosti na kmetijskem gospodarstvu ipd.;
- če pred oddajo zahtevka za ukrep KOPOP ne bo izdelan program aktivnosti kmetijskega gospodarstva, zahtevka ne bo mogoče vložiti;
- če upravičenec pred vstopom v ukrep KOPOP ne bo opravil obveznega 6-urnega usposabljanja, zahtevka ne bo mogoče vložiti;
- upravičencu, ki se bo vključil tudi v izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje iz 30. člena Uredbe RP/2013/EU, ne bo dana možnost, da poda zahtevek za nedovoljene kombinacije tega ukrepa z ukrepom KOPOP;
- vzpostavitev povezav in ureditev nekaterih podatkovnih baz (GERK-i, registri, evidence);
- uvedba ustreznih administrativnih kontrol ob vstopu v ukrep KOPOP (velikost in lega GERK-ov, analiza tal, gnojilni načrt, načrt kolobarja, analiza krme, pogodba s pastirjem, ustreznost avtohtonih pasem domačih živali ipd.).

Da bi bili upravičenci ustrezno seznanjeni z vsemi pogoji in zahtevami za izvajanje ukrepa KOPOP, je:

- podan razumljiv in nedvoumen opis pogojev upravičenosti in zahtev za izvajanje ukrepa KOPOP;
- uvedeno obvezno 6-urno usposabljanje pred vstopom v ukrep KOPOP in obvezno vsakoletno 4-urno usposabljanje;
- obvezna uporaba storitev svetovanja najmanj enkrat v času trajanja obveznosti;
- predvideno vsakoletno obveščanje in informiranje upravičencev glede njihovih obveznosti pri izvajanju ukrepa KOPOP (v okviru vsakoletne kampanje za uveljavljanje zahtevkov za ukrepe kmetijske politike in tekom leta).

8.2.8.5.3 Celovita ocena ukrepa

Ukrep kmetijsko okoljskih plačil se je že v preteklosti izkazal za uspešnega in je s podporo za izvajanje okolju prijaznih kmetijskih praks prispeval k zmanjševanju vplivov kmetovanja na okolje. Kmetijsko okoljskim vsebinam se sedaj pridružuje še podnebna komponenta, ki je vključena v posamezne zahteve. Ukrep KOPOP bo zato prispeval tudi k blaženju in prilagajanju kmetovanja podnebnim spremembam.

V programskem obdobju 2014–2020 je ukrep KOPOP drugače zasnovan, saj prinaša namesto dosedanjega paketnega pristopa, kjer je eden kmetijsko okoljski podukrep vključeval več zahtev, sklop osnovnih zahtev in nabor različnih dodatnih zahtev, ki jih upravičenec izbere sam in opredeli v programu aktivnosti kmetijskega gospodarstva.

Določene dodatne zahteve se lahko izvajajo na območju celotne Slovenije, nekatere dodatne zahteve pa so namenjene območjem, ki so problematična z vidika onesnaževanja kmetijskega izvora in območjem, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Kontrolo izpolnjevanja obveznosti v zvezi z upravičenostjo do plačil za ukrep KOPOP izvaja ARSKTRP.

Preverljivost osnovnih in dodatnih zahtev ter pogojev upravičenosti je prikazana v Preglednica 22, Preglednica 23 in Preglednica 24.

Skladno z 69. členom Uredbe RP/2013/EU sta Organ upravljanja in ARSKTRP izdelala predhodno oceno preverljivost ukrepa KOPOP in njegovo možnost kontrole, ki kaže ... (priloga J).

Skladno z 69. členom Uredbe RP/2013/EU pa Organ upravljanja in ARSKTRP preverljivost ukrepa KOPOP in njegovo možnost kontrole ocenita tudi med izvajanjem ukrepa. Če ocena pokaže, da zahteve v zvezi s preverljivostjo in možnostjo kontrole ukrepa niso izpolnjene, se ukrep ustrezno prilagodi.

8.2.8.6 Metodologija izračuna višine podpor

Izhodišča

Metodologija

Podlaga za izračun višine podpor

Osnovno plačilo

Podlaga za izračun višine podpore za osnovno plačilo ...

Transakcijski stroški ...

Metodologija izračuna višine podpore je prikazana v prilogi K.

Plačilo za dodatne zahteve

Podlaga za izračun višine podpor za dodatne zahteve ...

V izračunu višine podpor so upoštevani ...

Transakcijski stroški ...

Metodologija izračuna višine podpor je prikazana v prilogi K.

Potrdilo o primernosti in natančnosti izračunov, kot ga določa drugi odstavek 69. člena Uredbe RP/2013/EU

Metodologijo in modelne kalkulacije za izračun višine podpor za ukrep KOPOP je izdelala in potrdila neodvisna institucija: ..., kot izhaja iz priloženega potrdila v prilogi L.

8.2.8.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepaUsposabljanje in svetovanje

Z namenom boljšega, učinkovitejšega in k rezultatom usmerjenega izvajanja ukrepa KOPOP, bodo z ukrepom povezane vsebine vključene tudi v podpore za usposabljanje in svetovanje iz 15. in 16. člena Uredbe RP/2013/EU.

Plačilo za kmetijske prakse, ki ugodno vplivajo na podnebje in okolje

Da se zagotovi učinkovita in usmerjena uporaba sredstev EU ter prepreči dvojno financiranje na podlagi podobnih instrumentov podpore, se pri določitvi plačil za ukrep KOPOP upoštevajo določbe 29. člena Uredbe NP/2013/EU.

Kombinacije ukrepa KOPOP z ukrepom ekološko kmetovanje

Možnosti kombiniranja ukrepa KOPOP z ukrepom ekološko kmetovanje iz 30. člena Uredbe RP/2013/EU so prikazane v prilogi M.

Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami

Upravičenci, ki so vključeni v ukrep KOPOP lahko pridobijo tudi plačila za območja z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz 32. člena Uredbe RP/2013/EU.

Dobrobit živali

Upravičenci, ki so vključeni v ukrep KOPOP lahko pridobijo tudi plačila za ukrep dobrobit živali iz 34. člena Uredbe RP/2013/EU, razen v primeru, ko pri teh ukrepih prihaja do prekrivanja zahtev.

Prevzete obveznosti iz obdobja 2007–2013

V okviru tega ukrepa se bodo sredstva namenila tudi za financiranje prevzetih obveznosti iz programskega obdobja 2007–2013.

8.2.9 UKREP: EKOLOŠKO KMETOVANJE

8.2.9.1 Pravna podlaga

- 30. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.9.2 Splošen opis ukrepa

Namen ukrepa ekološko kmetovanje je spodbujati kmetijska gospodarstva za izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja, ki ne pomeni le prepovedi uporabe kemično sintetiziranih fitofarmacevtskih sredstev in mineralnih gnojil, ampak je usmerjeno tudi v:

- ohranjanje rodovitnosti tal;
- sklenjeno kroženje hranil na kmetijskem gospodarstvu;
- izboljševanje stanja tal, zdravja rastlin, živali in človeka;
- izvajanje vrstam in kategorijam živalim primerne reje;
- pridelavo zdravih, kakovostnih in varnih živil;
- zaščito naravnih življenjskih virov (tla-voda-zrak);
- aktivno varovanje okolja in biotske raznovrstnosti;
- trajnostno gospodarjenje z neobnovljivimi naravnimi viri.

Ukrep predstavlja tudi veliko priložnost za ustvarjanje novih delovnih mest in oživitev podeželskih skupnosti.

V okviru ukrepa se podpira izvajanje ekološkega kmetovanja kakor tudi preusmerjanje v ekološko kmetovanje, saj te naravi prijazne kmetijske prakse pomembno prispevajo k zagotavljanju javnih dobrin, predvsem k ohranjanju oziroma izboljševanju biotske raznovrstnosti, ohranjanju virov pitne vode, rodovitnosti tal, kulturne kmetijske krajine in k varovanju okolja nasploh.

Z ukrepom se spodbuja tudi bio-dinamično kmetovanje, ki je najbolj zahtevna metoda ekološke pridelave.

8.2.9.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnemu področju

Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanje in povečanje biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja velike naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi

Podpora za ukrep ekološko kmetovanje bo z naravi prijaznimi kmetijskimi praksami prispevala k ohranjanju oziroma izboljševanju biotske raznovrstnosti, ohranjanju kulturne kmetijske krajine in varovanju okolja.

Prednostno področje 4B: Izboljšanje upravljanja voda in zemljišč ter prispevanja k izpolnjevanju ciljev okvirne direktive o vodah

V okviru ukrepa ekološko kmetovanje bodo podpore namenjene aktivnostim za uporabo ekoloških gnojil in fitofarmacevtskih sredstev, ki prispevajo k ohranjanju virov pitne vode. Ker je bilanca hranil na ekološki kmetiji v veliki meri uravnotežena, ekološko kmetovanje s tem prispeva k varstvu podtalnice in površinskih voda pred nitrati. Poleg tega v ekološkem kmetijstvu tudi ni tveganja za pojav preostankov fitofarmacevtskih sredstev v vodi.

Prednostno področje 4C: Izboljšanje upravljanja tal in obvladovanja erozije ter ravnanja z gnojili in pesticidi

Ukrep ekološko kmetovanje podpira tehnologije pridelave, ki temeljijo na ravnovesju v sistemu tla - rastline - človek in sklenjenem kroženju hranil v tem sistemu. Na površinah, na katerih se ta ukrep izvaja, kemično sintetiziranih fitofarmacevtskih sredstev in lahko topnih mineralnih gnojil, rastnih regulatorjev, gensko spremenjenih organizmov ipd. sploh ni dovoljeno uporabljati. Zato se tal ne obremenjuje s tovrstnimi snovmi, primerna raba tal pa preprečuje erozijo, kar vse prispeva k izboljševanju lastnosti tal in upravljanju z njimi.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe in skrb za okolje

Ekološko kmetovanje zagotavlja pridelavo visoko kakovostne in varne hrane, z bogato prehransko vrednostjo in visoko vsebnostjo vitaminov, mineralov in antioksidantov ob hkratnem kar največjem možnem zmanjšanju vseh oblik onesnaževanja.

Prav tako ima ekološko kmetovanje tudi pomemben vpliv na preprečevanje onesnaževanja podtalnice s strani kmetijstva, saj že osnovne prepovedi kot so npr. prepoved uporabe sintetičnih sredstev za varstvo rastlin (herbicidov in tudi ostalih fitofarmaceutskih pripravkov) in lahko topnih mineralnih gnojil že neposredno pomenijo aktivno zaščito podtalnice pred onesnaženjem z ostanki pesticidov in delno tudi nitratov.

Prispevek ukrepa ekološko kmetovanje k blaženju podnebnih sprememb in varovanju okolja se odraža v:

- izvajanju nadstandardnih tehnologij pridelave in reje;
- pridelavi na lokalne razmere prilagojenih sort kmetijskih rastlin;
- izvajanju načinov reje, ki zmanjšujejo emisije toplogrednih plinov;
- pašni reji goveda z namenom zmanjšanja emisij metana pri skladiščenju živinskih gnojil;
- trajnostni rabi površin namenjenih pridelavi hrane.

Inovacije

Ukrep ekološko kmetovanje prispeva k inovacijam z:

- izboljšanjem tehnologij pridelave in reje;
- izvajanjem novih proizvodnih tehnologij.

8.2.9.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti/ podukrepov
1	Izvajanje ekološkega kmetovanja ali preusmeritve v ekološko kmetovanje	Podpora v okviru tega ukrepa se dodeli na ha kmetijskih zemljišč v uporabi oziroma na panj v primeru čebelarjenja.

8.2.9.4.1 Izvajanje ekološkega kmetovanja ali preusmeritve v ekološko kmetovanje

Opis podukrepa

Podpore se namenajo za izvajanje kmetovanja, ki omogoča varovanje in izboljšanje okolja, elementov krajine, naravnih virov in biotske raznovrstnosti ter prilagajanje podnebnim spremembam. Dodelijo se za prostovoljno preusmeritev ali izvajanje ekološkega kmetovanja in bio-dinamičnega kmetovanja, kot je določeno z Uredbo 834/2007/ES.

Upravičenec se z vstopom v ukrep ekološko kmetovanje obveže, da bo ta ukrep ves čas trajanja obveznosti izvajal skladno z vsemi predpisanimi pogoji in zahtevami.

Preglednica 25: Zahteve za izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje in primerjava z običajno kmetijsko prakso

Običajna kmetijska praksa	Zahteve pri izvajanju ukrepa
• Pri običajni kmetijski praksi vodenje evidenc o delovnih opravilih ni obvezno. • Predpisane zahteve ravnanja za nitrate:	• Upravičenec mora ves čas trajanja obveznosti voditi evidenco o vseh delovnih opravilih, ki se izvajajo pri ukrepu ekološko kmetovanje. Pri tem

Običajna kmetijska praksa	Zahteve pri izvajanju ukrepa
Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), je vodenje evidence uporabe živinskih in mineralnih gnojil obvezno za vsa kmetijska gospodarstva, na katerih letni vnos dušika iz živinskih gnojil presega 350 kg N/leto, hkrati pa letna obremenitev z živinskimi gnojili presega 140 kg N/ha. • Predpisane zahteve ravnanja za fitofarmacevtska sredstva: Skladno s Prilogo 1 Uredbe o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju (Uradni list RS, št. 98/11, z vsemi spremembami), se na kmetijskem gospodarstvu vodijo evidence o uporabi fitofarmacevtskih sredstev na prostem in v zavarovanih prostorih ter o uporabi obdelanega semena po GERK-PID-u in kulturah.	lahko uporabi obrazce MKO »Evidence o delovnih opravilih«. Ustreza tudi vodenje evidenc, ki jih predpiše organizacija za kontrolo in certificiranje ekoloških kmetijskih pridelkov oziroma živil.
• V RS se kmetu ni potrebno dodatno usposabljanje.	• Upravičenec mora opraviti program usposabljanja v obsegu najmanj 6 ur letno.
• Pri običajni kmetijski praksi uporaba storitev svetovanja ni obvezna.	• Upravičenec mora uporabiti storitev svetovanja najmanj enkrat v času trajanja obveznosti.
• Pri običajni kmetijski praksi pridelovalec lahko obdeluje kmetijska zemljišča brez pridobitve certifikata.	• Pridobitev certifikata za ekološko pridelavo oziroma predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil, skladno z Uredbo 834/2007/ES. • Pridobitev dokazila za bio-dinamično kmetovanje, skladno s Smernicami za bio-dinamično kmetovanje.

Vrsta podpore

Podpora v okviru tega ukrepa se dodeli na ha kmetijskih zemljišč v uporabi oziroma na panj v primeru čebelarjenja.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba HU/2013/EU, poglavje I Naslova VI (navzkrižna skladnost)
- Uredba Sveta (ES) št. 834/2007 z dne 28. junija 2007 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov in razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 2092/91
- Uredba Komisije (ES) št. 889/2008 z dne 5. septembra 2008 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 834/2007 o ekološki pridelavi in označevanju ekoloških proizvodov glede ekološke pridelave, označevanja in nadzora
- Uredba (ES) št. 882/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o izvajanju uradnega nadzora, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmi in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali
- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, z vsemi spremembami)
- Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 71/2010 s spremembami)
- Pravilnik o določitvi območij, ki so primerna za ekološko čebelarjenje (Uradni list, št. 103/2011)
- Smernice za bio-dinamično kmetovanje .

Upravičeni stroški

Plačila se namenijo samo tistim obveznostim, ki presegajo obvezne standarde navzkrižne skladnosti, ustrezna merila in minimalne dejavnosti, določene z drugo in tretjo alinejo točke c) prvega odstavka 4. člena Uredbe NP/2013/EU ter druge ustrezne obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Upravičenci

Upravičenci do plačil za ukrep ekološko kmetovanje so kmetijska gospodarstva, ki se v izvajanje tega ukrepa vključijo prostovoljno in izpolnjujejo predpisane pogoje in zahteve. Nosilci kmetijskih gospodarstev morajo izpolnjevati določbe 9. člena Uredbe NP/2013/EU.

Pogoji upravičenosti

Za vstop v ukrep ekološko kmetovanje mora upravičenec izpolnjevati naslednje pogoje upravičenosti:

Preglednica 26: Pogoji upravičenosti in njihova preverljivost

Pogoji upravičenosti	Preverljivost pogojev upravičenosti
• Upravičenec se mora pri pooblašeni organizaciji za kontrolo in certificiranje ekološkega kmetovanja vključiti v kontrolo najkasneje do 31. 12. tekočega leta za naslednje leto.	• ARSKTRP pogoj upravičenosti preverja s 100 % administrativno kontrolo preko podatkov o pravočasni vključenosti upravičencev v kontrolo pri organizaciji za kontrolo in certificiranje ekološkega kmetovanja.
• Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, skladno s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.	• ARSKTRP pogoj upravičenosti preverja s 100 % administrativno kontrolo preko registra kmetijskih gospodarstev.
• Pred vstopom v ukrep ekološko kmetovanje mora biti izdelan program aktivnosti kmetijskega gospodarstva, ki vključuje opis kmetijskega gospodarstva (usmeritev, način proizvodnje, podatke o zemljiščih in živalih ipd.).	• ARSKTRP pogoj upravičenosti preverja s 100 % administrativno kontrolo ob vnosu zahtevka za ukrep ekološko kmetovanje.
• Spodnja meja obtežbe travojedih živali, ki so vključene v kontrolo ekološke pridelave oziroma pridelave mora biti najmanj 0,5 GVŽ/ha trajnega travinja.	• ARSKTRP zahtevo preverja s 100 % administrativno kontrolo preko zbirne vloge in registrov rejnih živali (govedo, drobnica, konji, jelenjad) ter s kontrolo na kraju samem.

Če se upravičenec vključi tudi v izvajanje ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU, morajo biti v programu aktivnosti kmetijskega gospodarstva posebej opredeljene tudi vse zahteve, ki se izvajajo v okviru tega ukrepa. Tak upravičenec pripravi en program aktivnosti za oba ukrepa.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

V ukrep ekološko kmetovanje se lahko vključijo vsi upravičenci. Če bo vloženih več zahtevkov, kot je na razpolago sredstev za ta ukrep, bodo upravičenci do plačil izbrani na podlagi meril za izbor, ki bodo višje točkovana in se bodo nanašala na:

- tržno usmerjenost kmetijskega gospodarstva;
- vključenost v ekološko pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin;
- vključenost v ekološko čebelarjenje;
- izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje na ekološko pomembnih območjih iz priloge D;
- izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje na prispevnih območjih vodnih teles površinskih voda in območjih vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda iz priloge J;
- vključenost v ukrep kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU;

- vključenost v izvajanje dodatnih zahtev z naravovarstveno vsebino v okviru ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU;
- vključenost v izvajanje dodatnih zahtev na prispevnih območjih vodnih teles površinskih voda in območjih vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda v okviru ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU;
- rejo avtohtonih pasem domačih živali v okviru ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU;
- pridelavo avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin v okviru ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU.

Zneski in stopnje podpore

Plačila krijejo vse ali del dodatnih stroškov in izgubljenega prihodka zaradi prevzete obveznosti. Plačila lahko vključujejo tudi transakcijske stroške (do največ 20 % plačila).

Preglednica 27: Vrsta in višina podpor za ukrep ekološko kmetovanje

Višina podpore*	Ekološko kmetovanje	
	Izvajanje	Preusmerjanje
• njive-poljščine	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• vrtnine na prostem	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• vrtnine v zavarovanih prostorih	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• oljčniki z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasadi sadovnjakov z gostoto najmanj 100 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri nasadih z ostalimi sadnimi vrstami in nasadih z mešanimi sadnimi vrstami	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• travniški visokodebelni sadovnjaki z gostoto najmanj 50 dreves/ha	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• vinogradi	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• hmeljišča	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• drevesnice	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• trajno travinje	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• pridelava semenskega materiala kmetijskih rastlin		
- poljščine	___ EUR/ha	___ EUR/ha
- hmelj	___ EUR/ha	___ EUR/ha
- krmne rastline	___ EUR/ha	___ EUR/ha
- vrtnine	___ EUR/ha	___ EUR/ha
- sadne rastline	___ EUR/ha	___ EUR/ha
- vinska trta	___ EUR/ha	___ EUR/ha
• čebelarjenje	___ EUR/panj	___ EUR/panj

*: Bo dopolnjeno, je predmet kalkulacij.

Podpora za bio-dinamično kmetovanje se dodeli kot pavšalni dodatek k plačilu za izvajanje ekološkega kmetovanja.

Kmetijsko gospodarstvo, ki ne redi živali, ni upravičeno do plačila za trajno travinje iz naslova ukrepa ekološko kmetovanje.

Plačilo za trajno travinje je vezano na travojede živali, ki so vključene v kontrolo ekološke pridelave oziroma predelave (govedo, drobnica, konji, jelenjad). Spodnja meja obtežbe je najmanj 0,5 GVŽ/ha trajnega travinja. Če kmetijsko gospodarstvo obtežbe 0,5 GVŽ/ha trajnega travinja ne dosega, lahko pridobi plačilo za toliko površin, za kolikor je zagotovljena ta obtežba. Kmetijsko gospodarstvo, ki zagotavlja obtežbo 0,5 GVŽ/ha trajnega travinja ali več, pa lahko pridobi celotno višino plačila za trajno travinje.

Najnižji/najvišji možni upravičeni zneski plačil glede na Prilogo I k Uredbi RP/2013/EU

Najvišji zneski plačil na hektar zemljišč upravičenca, ki jih je možno pridobiti za izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje, skladno s Prilogo I Uredbe RP/2013/EU znašajo:

Preglednica 28: Najvišji zneski plačil, ki jih je možno pridobiti za izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje

Vrsta rabe	Znesek
Njivske površine	600 EUR/ha
Njivske površine - pridelava semenskega materiala kmetijskih rastlin (poljščine, krmne rastline, vrtnine)	800 EUR/ha
Trajni nasadi	900 EUR/ha
Travinje	450 EUR/ha
Čebelarjenje	Bo dopolnjeno.

Skladno s Prilogo I Uredbe RP/2013/EU najvišji znesek plačila na hektar zemljišč upravičenca, ki ga je možno pridobiti za izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje, znaša za njivske površine 600 evrov/ha. Ker v Sloveniji ni na razpolago zadostnih količin ekološkega semenskega materiala poljščin, krmnih rastlin in zelenjadnic, poleg tega pa uvožen ekološki semenski material ni prilagojen na lokalne rastne razmere, je pridelovalce potrebno spodbuditi za vključitev v ekološko pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin. Zato najvišji znesek plačila na hektar njivskih površin za ekološko pridelavo semenskega materiala poljščin, krmnih rastlin in zelenjadnic znaša 800 evrov/ha.

Znižanje plačil

Če na kmetijskem gospodarstvu skupni obseg kmetijskih zemljišč, vključenih v ukrep, presega 100 ha, se znesek plačil zniža za 50 % za tiste površine, ki presegajo 100 ha.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Ukrep ekološko kmetovanje se financira iz javnih sredstev, pri čemer se do 75 % sredstev sofinancira iz EKSRP in vsaj 25 % iz proračuna RS.

8.2.9.5 Preverljivost in možnost kontrole

8.2.9.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Kontrolo izpolnjevanja obveznosti v zvezi z upravičenostjo do plačil za ukrep ekološko kmetovanje izvaja ARSKTRP. Skladno z 69. členom Uredbe RP/2013/EU sta Organ upravljanja in ARSKTRP izdelala predhodno oceno preverljivosti ukrepa ekološko kmetovanje in njegovo možnost kontrole, ki kaže ... (priloga X).

Preverljivost in možnost kontrole ukrepa ekološko kmetovanje se ocenjuje tudi v kasnejšem obdobju izvajanja ukrepa. Če ocena pokaže, da zahteve v zvezi s preverljivostjo in možnostjo nadziranja ukrepa niso izpolnjene, se ukrep ustrezno prilagodi.

Tveganja pri izvajanju ukrepa so:

- Nepoznavanje pogojev upravičenosti in zahtev ukrepa.
- Slaba informiranost in osveščenost o ukrepu in posledično tudi slabša vključenost v kontrolo ekološkega kmetovanja.
- Neustrezna povezanost podatkovnih baz znotraj javne uprave in organizacijami za kontrolo in certificiranje.

8.2.9.5.2 Omilitveni ukrepi

V izogib težavam pri izvajanju ukrepa ekološko kmetovanje in za zmanjševanje stopnje napake se bodo izvajale naslednje aktivnosti:

- ARSKTRP bo pridobila podatke glede vključenosti upravičencev v kontrolo, v katero se morajo vključiti najkasneje do 31. 12. tekočega leta za naslednje leto. Na podlagi teh podatkov bo ARSKTRP že ob vnosu zbirne vloge in zahtevkov opredelila, ali upravičenec sploh lahko vloži zahtevek za ukrep ekološko kmetovanje. Upravičencu, ki do navedenega roka ne bo vključen v kontrolo ekološkega kmetovanja, ne bo dana možnost, da poda zahtevek za ta ukrep.
- Če pred oddajo zahtevka za ukrep ekološko kmetovanje ne bo izdelan program aktivnosti za kmetijsko gospodarstvo, zahtevka ne bo mogoče vložiti.
- Upravičencu, ki se bo vključil tudi v izvajanje ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU, ne bo dana možnost, da poda zahtevek za nedovoljene kombinacije tega ukrepa z ukrepom ekološko kmetovanje.
- Izboljšali bomo povezljivost podatkovnih baz.

Da bi bili upravičenci ustrezno seznanjeni z vsemi pogoji in zahtevami za izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje, je:

- Podan razumljiv in nedvoumen opis pogojev upravičenosti in zahtev;
- uvedeno obvezno vsakoletno 6-urno usposabljanje, financirano iz 15. člena Uredbe RP/2013/EU;
- Obvezna uporaba storitev svetovanja najmanj dvakrat v času trajanja obveznosti, financirano iz 16. člena Uredbe RP/2013/EU;
- Predvideno vsakoletno obveščanje in informiranje upravičencev glede njihovih obveznosti pri izvajanju ukrepa ekološko kmetovanje (v okviru vsakoletne kampanje za uveljavljanje zahtevkov za ukrepe kmetijske politike in tekom leta) in tudi v okviru Mreže za podeželje.

8.2.9.5.3 Celovita ocena ukrepa

Pri izvajanju ukrepa ekološko kmetovanje znotraj 30. člena se ne pričakuje večjih problemov. Preverjanje zahteve, da bo upravičenec ukrep EK ves čas trajanja obveznosti izvajal skladno s predpisanimi pogoji in zahtevami, ARSKTRP preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge, uradnih registrov in evidenc ter s kontrolo na kraju samem.

Preverljivost pogojev upravičenosti je prikazana v Preglednica 26.

Preverljivost zahtev je prikazana v spodnji Preglednica 29.

Preglednica 29: Preverljivost zahtev za izvajanje ukrepa ekološko kmetovanje

Zahteve	Preverljivost zahtev
• Upravičenec se obveže, da bo ukrep ekološko kmetovanje ves čas trajanja obveznosti izvajal skladno s predpisanimi pogoji in zahtevami.	• ARSKTRP izvajanje zahteve preverja s 100 % administrativno kontrolo preko certifikata za ekološko pridelavo oziroma predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil, ki je pridobljen skladno z Uredbo 834/2007/ES, ali dokazila za bio-dinamično kmetovanje, ki je pridobljen skladno s Smernicami za bio-dinamično kmetovanje.
• Upravičenec mora ves čas trajanja obveznosti voditi evidenco o vseh delovnih opravilih, ki se izvajajo pri ukrepu ekološko kmetovanje.	• Obveznost vodenja evidence o vseh delovnih opravilih, ki se izvajajo pri ukrepu ekološko kmetovanje, preverja organizacija za kontrolo in certificiranje ekološkega kmetovanja. ARSKTRP zahtevo preverja s kontrolo na kraju samem in s 100% administrativno kontrolo preko navzkrižnega preverjanja ugotovitev s strani organizacije za kontrolo in certificiranje ekološkega kmetovanja.
• Upravičenec mora opraviti program	• ARSKTRP zahtevo preverja s 100 %

usposabljanja v obsegu najmanj 6 ur letno.	administrativno kontrolo preko računalniške aplikacije »Evidenca izobraževanja kmetijskih gospodarstev«, ki vključuje podatke o udeležbi upravičencev na programih usposabljanja.
• Upravičenec mora uporabiti storitev svetovanja najmanj enkrat v času trajanja obveznosti.	• ARSKTRP zahtevo preverja s 100% administrativno kontrolo preko računalniške aplikacije »Evidenca izobraževanja kmetijskih gospodarstev«, ki vključuje podatke o uporabi storitev svetovanja.
• Pridobitev certifikata za ekološko pridelavo oziroma predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil, skladno z Uredbo 834/2007/ES. • Pridobitev dokazila za bio-dinamično kmetovanje, skladno s Smernicami za bio-dinamično kmetovanje.	• ARSKTRP zahtevo preverja s 100% administrativno kontrolo na podlagi seznama kmetijskih gospodarstev, ki so pridobila: - certifikat za ekološko pridelavo oziroma predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil, skladno z Uredbo 834/2007/ES; - dokazilo za bio-dinamično kmetovanje, skladno s Smernicami za bio-dinamično kmetovanje.

8.2.9.6 Metodologija za izračun zneska podpore

Opis metodologije

[Metodologija je v pripravi in bo opisana v kasnejših fazah.]

Potrdilo o primernosti in natančnosti izračunov, kot ga določa drugi odstavek 69. člena Uredbe RP/2013/EU

Metodologijo in modelne kalkulacije za izračun višine podpor za ukrep EK je izdelala in potrdila neodvisna institucija: _____, kot izhaja iz priloženega potrdila v prilogi _.

8.2.9.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Plačilo za kmetijske prakse, ki ugodno vplivajo na podnebje in okolje (zelena komponenta I. stebra):

Upravičenci, ki izpolnjujejo pogoje iz prvega odstavka 29. člena Uredbe (ES) št. 834/2007, so zaradi priznanih ugodnih vplivov ukrepa ekološko kmetovanje na okolje avtomatsko upravičeni do plačila za kmetijske prakse, ki ugodno vplivajo na podnebje in okolje iz 29. člena Uredbe NP/2013/EU.

Pri izračunu plačil za ukrep ekološko kmetovanje se odšteje zneske, potrebne za preprečitev dvojnega financiranja praks iz 29. člena Uredbe NP/2013/EU.

Kombinacije z ukrepom kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil

Podpore iz naslova ukrepa kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU ni mogoče odobriti za obveznosti, ki se krijejo v okviru ukrepa ekološko kmetovanje. Možnosti kombiniranja ukrepa ekološko kmetovanje z ukrepom kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil iz prvega do osmega odstavka 29. člena Uredbe RP/2013/EU so prikazane v prilogi X.

Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami

Upravičenci, ki so vključeni v ukrep ekološko kmetovanje lahko pridobijo tudi plačila za območja z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz 32. člena Uredbe RP/2013/EU.

Dobrobit živali

Razmejitev med ukrepoma Ekološko kmetovanje in Dobrobit živali bo narejena z nacionalnim izvedbenim predpisom.

Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila

Upravičenci, ki so na novo oziroma manj kot pet let vključeni v ukrep v ekološko kmetovanje, so upravičeni do plačil za kritje stroškov kontrole in analiz ter administrativnih stroškov, skladno s 17. členom Uredbe RP/2013/EU.

Upravičenci, ki so vključeni v ukrep v ekološko kmetovanje, so upravičeni tudi do plačil za kritje stroškov, nastalih pri izvajanju aktivnosti informiranja in pospeševanja za ekološke proizvode oziroma živila ter prednostno podprti v postopku izbora upravičencev, skladno s 17. členom Uredbe RP/2013/EU.

Skupine in organizacije proizvajalcev

Ekološki kmetje, ki se združijo v skupino ali organizacijo proizvajalcev, so upravičeni do plačil za kritje stroškov, nastalih pri ustanavljanju in delovanju skupin in organizacij proizvajalcev ter so tudi prednostno podprti skladno z 28. členom Uredbe RP/2013/EU.

Usposabljanje in svetovanje

Z namenom boljšega, učinkovitejšega in k rezultatom usmerjenega izvajanja ukrepa ekološko kmetovanje, bodo s tem ukrepom povezane vsebine vključene tudi v podpore za usposabljanje in svetovanje iz 15. in 16. člena Uredbe RP/2013/EU.

Naložbe v osnovna sredstva

Upravičenci, ki so vključeni v ukrep ekološko kmetovanje, pridobijo višji delež podpore pri financiranju naložb iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU.

Razvoj kmetij in podjetij

Upravičenci, ki so vključeni v ukrep ekološko kmetovanje, pridobijo večje število točk v postopku izbora upravičencev in višji delež podpore pri financiranju za zagon dejavnosti za mlade kmete iz 20. člena Uredbe RP/2013/EU.

Prevzete obveznosti iz obdobja 2007–2013

V okviru tega ukrepa se bodo sredstva namenila tudi za financiranje prevzetih obveznosti iz programskega obdobja 2007–2013.

8.2.10 UKREP: PLAČILA OBMOČJEM Z NARAVNIMI ALI DRUGIMI POSEBNIMI OMEJITVAMI

8.2.10.1 Pravna podlaga

- 32. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.10.2 Splošen opis ukrepa

V preteklosti je na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (v nadaljnjem besedilu: OMD) prihajalo do opuščanja kmetijske obdelave. S tem posredno pa tudi do siromašanja kulturne krajine in depopulacije območij. V Sloveniji izvajamo podpore kmetijski pridelavi na OMD že od sredine 1980-tih let, pozitivni učinki pa se kažejo v zaustavitvi trenda opuščanja kmetijske proizvodnje na OMD. Ukrep, ki zagotavlja kmetijskim gospodarstvom v OMD izravnalno plačilo, krije stroške, ki nastajajo v teh območjih zaradi posebnih naravnih danosti, ki neugodno vplivajo na kmetovanje. Ukrep se je torej v preteklosti izkazal za učinkovitega v preprečevanju opuščanja kmetijske rabe in s tem povezanih negativnih posledic, zato je smotno s tem ukrepom nadaljevati.

Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost v Sloveniji pokrivajo 86 % države. Delež kmetijskih zemljišč v rabi v OMD znaša 74 % vseh KZU.

Namen ukrepa v obdobju 2014–2020 ostaja nespremenjen, in sicer ohranitev in nadaljnja obdelanost kmetijskih zemljišč na teh območjih. Izravnalno plačilo je potrebno zaradi dodatnih stroškov in izpada dohodka pri kmetovanju in bo prispevalo k ohranjanju in spodbujanju sonaravnih sistemov kmetovanja, ohranjanju kulturne krajine podeželskih območij ter trajnostni rabi kmetijskih zemljišč.

Slovenija ohranja obstoječo razmejitev OMD, ki je veljavna v PRP 2007–2013, dokler ne bo sprejeta nova razmejitev na podlagi 33. člena Uredbe RP/2013/EU.

- Hribovsko-gorska območja,
- Druga območja z naravnimi omejitvami,
- Območja s posebnimi omejitvami.

Hribovska in gorska območja

Hribovska in gorska območja so tista območja, za katera so značilne omejene možnosti uporabe kmetijskih zemljišč in dražja uporaba specialne mehanizacije. Zaradi višje nadmorske višine je skrajšana vegetacijska doba. V kombinaciji s strmimi nagibi je v hribovsko gorskih območjih omejena uporaba mehanizacije in zožena možnost izbire primernih rastlin.

Podobno so tudi na nižji nadmorski višini nagibi lahko preveč strmi za uporabo običajne mehanizacije in zahtevajo uporabo dražje opreme. Ovire na nižjih nadmorskih višinah so posledično enakovredne oviram glede omejene možnosti rabe kmetijskih zemljišč na višji nadmorski višini.

Določitev hribovsko-gorskih območij upošteva oba kriterija za razmejitev teh območij v skladu z Uredbo 1257/99/ES, ki sta: nadmorska višina, nagib ali njuna kombinacija. Za preračun so bili uporabljeni podatki nadmorske višine in nagiba iz digitalnega modela reliefa za Slovenijo (DMR 25×25 m).

Digitalni model reliefa 25×25m je kompleksna slika reliefa, ki vključuje višinske točke, značilne linije in točke kot tudi geomorfološke lastnosti. Digitalni model višin tvori mreža višinskih točk. Digitalni model reliefa in digitalni model višin se uporabljata v kartografiji, prostorskem planiranju geografskem informacijskem sistemu, telekomunikacijah ipd. Razvoj digitalnega modela višin za celo Slovenijo sega v zgodnja sedemdeseta leta. Sredi devetdesetih je Geodetska uprava Republike Slovenije začela s sistematskim pridobivanjem podatkov potrebnih za digitalni model višin z resolucijo celice 25×25 m (DMR 25). Omenjeni model višin je izdelan z uporabo

fotogrametričnih metod in ustrezno dopolnjen z digitalnimi ortofoto načrtov (DOF 5). Osnovni podatki so ciklični fotografski zračni posnetki Slovenije (CAS) v merilu 1:17.500.

Hribovska in gorska območja v Sloveniji izpolnjujejo kriterije, ki so:

- povprečna nadmorska višina najmanj 700 metrov ali
- povprečni nagib najmanj 20 %; najmanj 50 % računanane površine izpolnjuje kriterij nagiba (večje vodne površine so izključene iz preračuna) ali
- istočasno povprečna nadmorska višina najmanj 500 metrov in povprečni nagib najmanj 15 %.

Homogena manjša območja, ki ne izpolnjujejo kriterija za hribovsko in gorsko območje, so pa obkrožena s hribovsko gorskim območjem, se štejejo kot hribovsko in gorska območja, če je območje:

- manjše ali enako petim katastrskim občinam ali
- večje kot pet katastrskih občin in hkrati izkazuje kriterije slabše proizvodne sposobnosti tal in je delež slabših kategorij najmanj 75 %.

Šteje se, da je območje obkroženo s hribovskim in gorskim območjem v skladu s prejšnjim odstavkom, če je:

- najmanj 90 % zadevnega območja obkroženih s hribovskim in gorskim območjem, ali
- najmanj 40 % zadevnega območja obkroženih s hribovskim in gorskim območjem in preostali del območja meji na reko, morje ali državno mejo (skupaj najmanj 90 %).

Območje je opredeljeno kot hribovsko in gorsko tudi v primeru, če se zadevna katastrska občina dotika meje hribovske gorskega območja in del katastrske občine v celoti izpolnjuje kriterije za razmejitve v hribovsko in gorsko območje. Del katastrske občine, ki ne izpolnjuje kriterijev, ni vključen v hribovsko in gorsko območje. V vsakem primeru najmanjša velikost dela katastrske občine ne more biti manjše od 7 hektarjev.

Hribovsko in gorsko območje pokriva okoli 72 % površine Slovenije in vključuje gorske predele Julijskih Alp, Kamniško-Savinjskih Alp, Karavank, Pohorja in hribovska območja osrednje Slovenije.

Druga območja z naravnimi omejitvami

Druga OMD v Sloveniji predstavljajo območja, ki jim grozi opuščanje rabe zemljišč in kjer je za ohranjanje podeželja nadaljevanje kmetijskih dejavnosti nujno. Ta območja so homogena glede naravnih proizvodnih pogojev v povezavi s slabšimi demografskimi kazalci v primerjavi z državnim povprečjem. Ta območja so predvsem kmetijska, vendar slaba produktivnost tal preprečuje intenzivno proizvodnjo ali izboljšanje brez prekomernih vlaganj.

Za vrednotenje drugih OMD so bili uporabljeni naslednji podatki:

- podatki o kategorizaciji kmetijskih zemljišč,
- podatki o katastrskem dohodku,
- demografski podatki o gostoti prebivalstva, populacijski trend in delež kmečkega prebivalstva.

Druga OMD pokrivajo približno 4 % ozemlja Slovenije in se nahajajo zlasti v Beli krajini in Suhi krajini

Druga OMD so veljavna v PRP 2014–2020, vendar najdlje do 1. 1. 2018 oziroma do nove določitve območij z naravnimi omejitvami na podlagi 8 biofizikalnih kriterijev iz priloge II in določil 33. člena Uredbe RP/2013/EU.

Območja s posebnimi omejitvami

Območja s posebnimi omejitvami so geografsko enotna območja, kjer je potrebno nadaljevati s kmetovanjem z namenom ohranjanja okolja, vzdrževanja podeželja in varstva turističnega potenciala območja. Skupni obseg območij, določenih v to skupino, v Sloveniji ne presega 10 %. Te naravne omejitve so posebnost, ki v veliki meri otežujejo ali omejujejo kmetijsko pridelavo na teh območjih. V Sloveniji so določene naslednje posebne omejitve: pogoste poplave, močan severni veter (burja), Ljubljansko barje, Kras in erozijsko gričevje v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije. Območja s temi posebnimi omejitvami so podrobno opisana v nadaljevanju:

Poplavno območje ob reki Krki

Poplavno območje ob reki Krki obsega območja naselij Drama, Zameško, Mršeča vas, Čisti breg, Hrvaški brod in Škocjan ter meri skupaj 1.100 ha površin. Na podlagi podatkov meritev vodostaja reke Krke in Radulje je Vodno gospodarsko podjetje Novo mesto pripravilo grafični in tabelarni prikaz računskih gladin visoke vode reke Krke na območju občin Šentjernej in Škocjan. Visoke vode Krke so povzete po študiji Vodnogospodarske ureditve povodja Krke, ki jo je pripravil Vodnogospodarski inštitut Ljubljana (julij 1984). Poplave nastopijo povprečno petkrat letno, v vegetacijskem obdobju april - september povprečno 1,9 krat letno. V dolinskem delu občine je največ naplavin, kjer so nastala globoka ilovnato glinasta tla, mešana s sedimenti peska in proda. Ob reki Krki je kmetijska raba tal zaradi velike vlage v tleh ali zaradi pogostih poplav omejena.

Ljubljansko Barje

Ljubljansko barje je eno najjužnejših visokih barj v Evropi, v Sloveniji pa edini primer nižinskega visokega barja. Glavna značilnost Ljubljanskega barja so poplave, ki vplivajo na naravno okolje in rabo zemljišč. Pogoste (redne, običajne) poplave zajamejo osrednje dele, kjer voda prekrije 2.364 ha ali 15 % celotne površine. Ob izjemno visokih poplavah je pod vodo okrog 8.034 ha ali dobra polovica Ljubljanskega barja. Ohranjanje kmetovanja na Ljubljanskem barju ima izredni pomen zaradi varovanja naravne posebnosti (šota), habitatov posebnih rastlin in živali ter krajine.

Kras

Kras je posebna geografska regija Slovenije. Z značilnimi apnenčastimi oblikami in kraškimi znaki tvori geomorfološko, hidrografska, talno, botanično kakor tudi kmetijsko pokrajino. S svojimi posebnimi reliefnimi, vodnimi in podzemnimi pojavi obsega okoli 43 % celotnega ozemlja Slovenije, razvil se je predvsem na apnencu in dolomitu. Največja sklenjena kraška območja so v južni Sloveniji, ki po zgradbi pripada dinarskemu krasu (primorski, notranjski in dolenski kras), drugi del pa je t.i. visokogorski kras, ki je razvit v Julijskih in Kamniških Alpah, delno tudi v Karavankah. Za kraške pokrajine je značilno kamnito površje z vrtačami, udornicami, uvalami, kraškimi polji, kraškimi ravniki ter suhimi in slepimi dolinami. Površinska vodna mreža je zelo redka, saj meteorna voda skozi prepustne kamnine odteka v podzemlje in oblikuje kraške votline. Kraški ekosistem notranje Slovenije je pretežno gozdni. Nekoliko več kmetijskih zemljišč, gostejše poselitve in gospodarskih dejavnosti je na kraških poljih in v podoljih. Za kraške kotanje, predvsem polja, so značilne poplave, ki občasno dosežejo velik obseg. Na krasu, kjer ni vododržne podlage, odteka padavinska voda v podzemlje in tja odnaša del iz zgornjega horizonta spranih hranljivih snovi. Kraška območja so zato podvržena sušnosti, kljub relativno velikim količinam padavin v topli polovici leta. Na krasu, kjer kemično preperevanje prevladuje nad mehaničnim, je zemlja pretežno glinasta. Posledica ekoloških dejavnikov je nastanek posebnih kraških površinskih in podzemnih tvorb. Najbolj značilni površinski pojavi so: vrtača, kraška dolina, kotanja, ponvice, kotlički, polja, studenci, škraplje in žlebiči. Kras zaradi svojih podnebnih in pedoloških značilnosti kmetijski dejavnosti ni naklonjen. Pašniki, osnovani na plitvi rendzini in plitvih kambičnih tleh, ki jih spremlja površinska skalovitost, onemogočajo intenzivno kmetijsko rabo. Če se to območje ne obdeluje, kmalu postane neprimerno za razvoj turistične dejavnosti. Požari v naravi povzročajo znatno škodo v sušnem obdobju, pri čemer so te požgane neporasle površine v naslednjem obdobju izpostavljene različnim dejavnikom.

Dolenjsko podolje

Dolenjsko podolje se razteza v 45 km dolgem in 3 do 12 km širokem pasu. Sem uvrščamo Grosupeljsko pokrajino, Kriško planoto, porečje Višnjice s Stiškim kotom, Šentviško kotlino, podolje ob Temenici ter Vejarsko kotanjo in Novomeško pokrajino.

Za Dolenjsko podolje so značilna precej kamnita, a tudi vlažna, namočena tla, s posameznimi kraškimi značilnostmi, kot je kraško polje s poplavnimi kotlinami in podzemnimi vodnimi odtoki, vrtačami in uvalami. Taka tla so nizko produktivna, niso primerna za intenzivno proizvodnjo in jih tudi ni smiselno izboljševati. Zaradi naštetih lastnosti je pomembno omejena uporaba kmetijske mehanizacije

Na dolomitnem svetu, ki prevladuje v podolju, so vrtače, doli in kraški izviri manj pogosti v primerjavi z južnim delom pokrajine, kjer prevladujejo apnenci. Tu je površje izrazito kraško s številnimi vrtačami, uvalami, suhimi

in slepimi dolinami in ponikvami. Zaradi velikega deleža prepustnega kraškega sveta v sušnem obdobju marsikje občutijo pomanjkanje vode.

V območjih, izpostavljenih talni in poplavni vodi, so ilovnato – glinasti nanosi. Prsti, ki so stalno nasičene z vodo, so oglejene in sivo modre barve. Tu so slabši travniki, kjer je teren manj vlažen, pa so travniki že boljši. Rastje je torej tesno povezano z reliefnimi in vodnimi razmerami. Na poplavnem svetu in območjih občasne ojezeritve so močvirni travniki, kjer uspeva močvirno rastje (ločje). Travniki so mokrotni, nekoliko boljši le na vzpetih robnih delih med nižjimi kotanjami in na njihovih pobočjih. Vzdlž vodotokov je na slabo razvitih rjavih obrečnih prsteh raztreseno drevesno in grmovno rastje. Na sušnejših tleh se širijo gojeni travniki. Za obdelavo so primerni le obli vrhovi gričev in dvignjene terase. Njive, ki so na boljših tleh, predstavljajo slabih 40 % obdelovalnih površin, travniki in pašniki, ki so običajno na bolj siromašnih tleh, pa zavzemajo dobrih 60 % obdelanih površin.

Območje z močno burjo

Je geografsko območje prizadeto z močnim severnim vetrom (burja), kjer povprečna hitrost burje presega 14 m/s in se v zimskem času pojavlja v sunkih nad 60 km/h več kot 10 % časa in v rastni dobi več kot 4 % časa. Območje Vipavske doline, kjer je kot omejitveni dejavnik upoštevana velika vetrovnost, ki se odraža v eroziji tal zaradi pogostega pojavljanja močne burje in poškodb na mladih posevkih. Burja na območju Vipavske doline je močan in sunkovit severovzhodnik, ki piha v obdobju vdorov hladnega celinskega zraka iz notranjosti Slovenije. Po izračunih Hidrometeorološkega zavoda je v Vipavski dolini v poprečju 42 dni z burjo, najmočnejša je pozimi in takrat so tudi njeni učinki najbolj izraziti. V delih z manjšim deležem zaščitnega drevja pa so zaradi erozije izpostavljena tudi tla. Vipavska dolina leži med visokima planotama Trnovski gozd in Nanos na severu ter nizko planoto Kras na jugu. To razmeroma samosvoje območje se razteza od vzhoda proti zahodu od povirja potoka Močilnika pod Razdrtim do Goriške ravnine ob državni meji z Italijo. Glavne značilnosti pokrajine so prevlada fliša in submediteranskega podnebja. Sredozemske podnebne značilnosti se kažejo v značilnih temperaturnih nihanjih, količini in razporeditvi padavin ter v vetrovnih razmerah. Sredozemski podnebni vplivi se tu najgloblje zajedajo v celinsko kraško notranjost.

Gričevnato erozijsko območje v osrednji in vzhodni Sloveniji

V osrednjem in vzhodnem delu Slovenije geološke značilnosti skupaj s podnebjem in vodno erozijo pogojujejo razvoj nekaterih geografskih območij s posebnimi omejitvami. Erozijska in pogosta plazovitost v teh območjih otežujeta kmetijsko rabo, vendar je na drugi strani primerno gospodarjenje na teh območjih nujno za preprečitev in varstvo pred škodljivostjo teh omejitev. Območje se smatra kot kmetijsko, z deležem zaposlenih v kmetijstvu nad državnim povprečjem. Bolj vzhodno gremo, višji je delež zaposlenih v kmetijstvu in prebivalstvo je od njega bolj odvisno. Zaposlenost v kmetijstvu znaša od 11,3 % na Kozjanskem do 43,3 % na Goričkem. Gričevnata erozijska območja v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije vključujejo:

Goričko

Goričko je mejno gričevje v skrajnem severovzhodnem delu države. Leži med mejo z Avstrijo na zahodu, mejo z Madžarsko na severu ter Mursko ravnjo na jugu.

Slovenske gorice

So največje gričevje v Sloveniji. Ležijo med Dravo in Muro, reko Gomilico na severozahodu z Avstrijo ter mejijo na jugovzhodu s Hrvaško.

Dravinjske gorice

Dravinjske gorice so gričevje med Pohorjem na severu, vzhodnimi odrastki Karavank na jugu, Halozami na jugovzhodu in Dravsko ravnjo na severovzhodu..

Kozjansko

Kozjansko je robna panonska pokrajina. Na severu, zahodu in jugu jo omejujejo vzhodni odrastki predalpskega Posavskega hribovja, na vzhodu pa reka Sotla, onstran katere se začne razgibano, močno obljudeno in vinorodno gričevje hrvaškega Zagorja. V ozkem pasu neposredno ob Sotli se Srednjesotelsko gričevje stika s podobnima panonskima pokrajinama: Zgornjesotelskim gričevjem na severu in Bizeljskim gričevjem na jugu.

Skupne značilnosti gričevnato-erozijskih območij v osrednjem in vzhodnem delu Slovenije

Gričevnata erozijska območja v Sloveniji so določena kot območja s posebnimi omejitvami zaradi nestabilnega terena. Posebno pozornost je potrebno nameniti sonaravnemu gospodarjenju s kmetijskimi zemljišči zaradi varstva pred površinskimi erozijskimi procesi in škodo pred plazovi. Primerno gospodarjenje s kulturno krajino bi tako zagotavljalo razvoj kmečkega turizma v povezavi z razvojem tradicionalnega zdraviliškega turizma v okolici gričevja.

Nujno je potrebno nadaljevati tudi z izvajanjem sonaravnih načinov kmetovanja z namenom ohranjanja območij s posebnimi omejitvami, kjer se dopolnilne dejavnosti (predvsem turizem) lahko razvijejo v tolikšni meri, ki predstavlja osnovo za kvalitetno življenje v teh območjih in omogoča doseganje boljšega življenjskega standarda, kakor tudi možnost zaposlovanja podeželskega prebivalstva ter pestro ponudbo obiskovalcem.

Skupno območja s posebnimi omejitvami v Sloveniji, kjer je s kmetijsko dejavnostjo, kot glavnim elementom ohranjanja krajine, potrebno nadaljevati, ne presegajo 10 odstotkov Slovenije kot je to dovoljeno po Uredbi (ES) št. 1257/99.

Podrobni opisi OMD (za vsa tri območja) so navedeni v prilogi 3 PRP 2007 – 2013.

Slovenija bo spremenila razmejitve območij z naravnimi in drugimi posebnimi omejitvami v skladu s določili člena 33 Uredbe RP/2013/EU najkasneje do konca leta 2017. Do nove določitve območij se za območja s pomembnimi naravnimi omejitvami in območja s posebnimi omejitvami uporablja veljavna razvrstitev iz PRP 2007–2013.

Karta 7: Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, kot so bila opredeljena v PRP 2007–2013

Delež OMD ob upoštevanju celotnega ozemlja RS je prikazan v

Preglednica 30: Obseg OMD v letih 2007–2013

.

Preglednica 30: Obseg OMD v letih 2007–2013

Območja	Površina katastrskih občin (ha)	Delež skupne površine (%)	Kmetijska zemljišča v rabi	
			Površina (000 ha)	Delež (%)
Hribovsko gorska območja	1.467.240	72,3	328	54,2
Druga OMD	81.200	4,0	23	3,8
Območja s posebnimi omejitvami	202.480	10,0	98	16,2
Skupaj OMD	1.750.920	86,3	449	74,2
Območja izven OMD	276.370	13,6	156	25,8
Slovenija	2.027.300	100,0	605	100,0

OMD, kot so določena v PRP 2007–2013, bodo veljavna do nove razmejitve območij, ki niso gorska območja in imajo pomembne naravne omejitve iz tretjega odstavka 33. člena Uredbe RP/2013/EU. Nova razmejitev se uvede najkasneje do leta 2018 skladno s petim odstavkom 32. člena Uredbe RP/2013/EU). Na podlagi veljavne razmejitve se pričakuje, da bo v ukrep vključenih 45.000 kmetijskih gospodarstev, ki obdelujejo 330.000 ha kmetijskih zemljišč.

8.2.10.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnemu področju

Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanja in povečanja biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja velike naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi.

Plačila kmetom na gorskih območjih ali drugih območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami prispevajo k nadaljnji uporabi kmetijskih zemljišč, k ohranjanju podeželja ter ohranjanju in spodbujanju sistemov sonaravnega kmetovanja. Kmetijska zemljišča v območjih manj primernih za kmetijsko pridelavo, so zaradi ekstenzivnega izkoriščanja biotsko zelo bogata, a hkrati zaradi različnih dejavnikov najhitreje podvržena zaraščanju, ki je eden od vzrokov za upad biotske raznovrstnosti.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Skrb za okolje - Ohranjanje kmetovanja na gorskih območjih ali drugih območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami je povezano s ohranjanjem podeželja in posledično poseljenosti, pridelavo in predelavo proizvodov višje kakovosti, kakor tudi spodbujanjem lokalne pridelave hrane. Vzdrževana kulturna krajina je primeren prostor za razvoj dopolnilnih dejavnosti ali drugih gospodarskih panog. Obiskovalcem, izletnikom ali športnikom nudi obilo možnosti za preživljanje različnih aktivnosti v naravnem okolju.

8.2.10.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti
Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami	Dodelitev izravnalnega plačila na hektar kmetijskih zemljišč kmetom na gorskih območjih in drugih območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami

8.2.10.4.1 Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami

Opis ukrepa

V okviru te dejavnosti se dodeli izravnalno plačilo na hektar kmetijskih zemljišč kmetom na gorskih območjih in drugih območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami.

Vrsta podpore

Podpora se izvaja v obliki letnega plačila na hektar kmetijskih zemljišč.

Povezava na drugo zakonodajo

Pravilnik o razvrstitvi kmetijskih gospodarstev v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (Uradni list RS, št. 25/10) določa postopek točkovanja kmetijskih gospodarstev v OMD.

Upravičeni stroški

Plačila kmetom na gorskih območjih in drugih območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami se odobrijo letno na hektar kmetijske površine za kritje vseh ali dela dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so povezani z omejitvami kmetijske proizvodnje na zadevnem območju.

Upravičenci

Izravnalna plačila se dodelijo nosilcem kmetijskih gospodarstev za obdelana kmetijska zemljišča na območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami.

Pogoji upravičenosti

Za vstop v ta ukrep veljajo naslednji kriteriji upravičenosti:

- Kmetijsko gospodarstvo mora izpolnjevati zahteve navzkrižne skladnosti;
- Upravičenec mora biti aktivni kmet v skladu z 9. členom Uredbe NP/2013/EU;
- Upravičenci se obvežejo, da bodo na območjih, določenih v skladu s 33. členom Uredbe RP/2013/EU, še naprej opravljali svojo kmetijsko dejavnost.
- Vsa kmetijska zemljišča v OMD so upravičena do izravnalnih nadomestil.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Skladno z drugim odstavkom 49. člena Uredbe RP/2013/EU uporaba meril za izbor pri tem ukrepu ni obvezna.

Zneski in stopnje podpore

Višina izravnalnega plačila za OMD ostaja enaka kot v obdobju 2007–2013. Izravnalno plačilo za OMD je sestavljeno iz dveh delov:

- Fiksni del izravnalnega plačila predstavlja znesek, ki je določen glede na težavnostni razred KMG in je razviden v Preglednica 31;
- Variabilni del izravnalnega plačila se izračuna iz števila točk, ki so pripisane posameznemu kmetijskemu gospodarstvu na podlagi registra kmetijskih gospodarstev v OMD in pomnoži z vrednostjo točke. Variabilni del plačila znaša 45 % plačila.

Preglednica 31: Fiksni del OMD plačila po težavnostnih razredih:

Težavnostni razred KMG	Fiksni del, izražen v evrih
Gorsko višinska	114,45
Planine	114,45
Gričevnato hribovite	70,49
Kraške	99,18
Strme	85,69
Druge	34,43
Osnovna KMG	13,66

Formula za izračun OMD plačila je sledeča:

OMD plačilo/ha = fiksni del + (št. točk KMG × vrednost točke × odstotek variabilnega dela)

Vrednost točke je 0,40 evra.

Postopni prehod in z njim povezana dvodelnost plačil bo v tej obliki trajala predvidoma najdlje do konca leta 2017 oziroma do nove določitve območij z naravnimi omejitvami.

Najnižji/najvišji možni upravičeni zneski plačil glede na Prilogo I k Uredbi RP/2013/EU

Najnižji in najvišji znesek plačila na hektar je določen v Prilogi I in znaša:

- najnižji znesek: 25 evrov,
- najvišji znesek: 250 evrov oziroma 450 evrov v gorskih območjih iz 32 (2) člena Uredbe RP/2013/EU.

V primerih, ko so na kmetijskem gospodarstvu prisotni najtežji pridelovalni pogoji in omejitve kmetovanja, lahko znaša podpora na hektar kmetijskih zemljišč tudi več, kot je določeno v Prilogi I Uredbe RP/2013/EU.

Znižanje plačil

Če na kmetijskem gospodarstvu obseg kmetijskih zemljišč v uporabi, vključenih v ukrep OMD, presega 100 ha, se znesek izravnalnih plačil zniža za 50 % za tiste površine, ki presegajo 100 ha.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 75 %, 25 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.10.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.10.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Tveganj pri izvajanju ukrepa ni oziroma so minimalne. Vnos zahtevkov za izravnalna plačila poteka v elektronski obliki ob istovrstnem administrativnem preverjanju površin, za katere se vlaga zahtevki. Površine morajo biti predhodno s strani upravičenca urejene v Registru kmetijskih gospodarstev. Podatki o razvrstitvi kmetijskih gospodarstev v težavnostne razrede in število točk za KMG v OMD, ki služijo za izračun izravnalnega plačila, se vodijo v računalniški obliki na MKO, točke se izračunavajo avtomatizirano. Glede na znan obseg območij se lahko zelo natančno predvidi obseg površin vključen v OMD in potrebna sredstva za izvajanje.

8.2.10.5.2 Omilitveni ukrepi

Niso predvideni.

8.2.10.5.3 Celovita ocena ukrepa

Ukrep se je že v preteklosti izkazal kot uspešen inštrument kmetijske politike, ki pomembno vpliva na nadaljnjo obdelanost kmetijskih zemljišč, ki bi jim sicer grozilo opuščanje in zaraščanje, s tem pa tudi zmanjšanje biotske raznovrstnosti.

Ukrep je enostaven za izvajanje ter administrativno relativno nezahteven.

8.2.10.6 Metodologija za izračun zneska podpore

Za območja, ki se nanašajo na 33. člen Uredbe RP/2013/EU, se uvedejo različna izravnalna plačila v skladu z 32. členom Uredbe RP/2013/EU. Za določitev višine izravnalnega plačila je Slovenija do leta 2009 uporabljala razvrstitev KMG v različne težavnostne razrede, za katere je bilo izračunano različno OMD plačilo. Razvrstitev KMG v težavnostne razrede dobro odraža heterogenost kmetijskega prostora in pogojev kmetovanja. Vendar so znotraj teh težavnostnih razredov lahko velike razlike med dejanskimi pogoji kmetovanja individualnih KMG. Da bi pogoje kmetovanja čim natančneje opredelili za vsako individualno KMG, smo pristopili k izdelavi registra (točkovanju) KMG v OMD.

REGISTER KMG V OMD

Osnovno metodološko izhodišče je pri vsebinski opredelitvi modela točkovanja KMG v OMD in izvedbi aplikativnega izračuna upoštevalo, da je število točk in posledična višina potrebnih izravnalnih plačil odraz razlik v stroških pridelave na enoto površine med območji z omejenimi dejavniki in območji brez omejitev za kmetijsko pridelavo.

Pri izdelavi metodologije za register KMG v OMD, ki jo je izdelal Kmetijski inštitut Slovenije (Referenca: Kmetijski inštitut Slovenije; Rednak s sodelavci, 2007), so upoštevani naslednji kriteriji:

- Standardni: talne razmere, nadmorska višina, nagib, velikost GERK,

- Regionalno specifični: kraško površje, poplave, močni vetrovi, erozija.

Tehnično orodje, ki je pri analizi uporabljeno, so modelne kalkulacije Kmetijskega inštituta Slovenije, s pomočjo katerih je ocenjena razlika v stroških pri različnih kulturah. Pri tem so:

- za njive izbrane reprezentante posameznih kultur (pšenica, koruza za zrnje, krompir in krmne košenine),
- za travinje predvideno spravilo krme v obliki sena in v obliki paše.

Osnovna prostorska enota, za katero je narejen simulacijski izračun števila točk, je grafična enota rabe kmetijskih zemljišč. Povprečno število točk za posamezen GERK je izračunano na podlagi razlik v stroških in ponderjev (uteži) posameznih pridelkov. Te so opredeljene na osnovi predpostavljenega enotnega njivskega kolobarja in racionalne strukture rabe travinja, ki v izhodišču upošteva pomemben delež paše. Končni rezultat analize z vidika posamezne rabe (njivskega oziroma travniškega GERK) so izračunane točke, določene po obravnavanih kriterijih.

Povprečno število točk na ravni kmetije je izračunano s ponderiranim povprečjem točk posameznih enot rabe, kjer se kot ponder uporablja površina posameznega GERK.

V register KMG v OMD so vključena vsa KMG, ki imajo KZU v OMD.

DIFERENCIACIJA OMD PLAČIL V OBDOBJU 2014-2017

S točkovanjem KMG v OMD zelo dobro ocenimo omejitvene dejavnike, ki se nanašajo na kmetijska zemljišča v uporabi, ne moremo pa oceniti omejitev, ki jih ima KMG zaradi svoje lege v regiji oziroma lokalni skupnosti, oddaljenosti in dostopnosti, ter še mnogih drugih značilnosti. Te značilnosti pa so precej dobro grupirane v dosedanjih težavnostnih razredih. Zato smo izvedli postopni prehod na uporabo zgolj točkovanja KMG za določitev izravnalnih plačil. Zato smo določili:

- FIKSNI DEL plačila OMD,
- VARIABILNI DEL plačila OMD.

8.2.10.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Razmejitev do plačila I. stebra SKP

Slovenija ne bo izvajala izravnalnih plačil v okviru I. stebra.

Prevzete obveznosti iz obdobja 2007–2013

V okviru tega ukrepa se bodo sredstva namenila tudi za financiranje prevzetih obveznosti iz programskega obdobja 2007–2013.

8.2.11 UKREP: DOBROBIT ŽIVALI

8.2.11.1 Pravna podlaga

- 34. člen Uredbe RP/2013/EU.

8.2.11.2 Splošen opis ukrepa

V živinoreji se povečujejo zahteve glede zagotavljanja živalim prilagojene reje. Zdravje in dobrobit živali sta pomembna tudi z vidika zdravja ljudi, saj gre za osnovna pogoja, ki vplivata na kakovost živil živalskega izvora. Zato je dobrobit živali v družbi vse bolj pomembno področje, saj so etično in odgovorno ravnanje z živalmi ter varnost in kakovost živil vse pomembnejši cilji, ki jih skuša doseči večina razvitih držav.

Ker gre za zavedanje, ki ga priznava Lizbonska pogodba, da so živali čuteča bitja, ki čutijo ugodje in bolečino, je potrebno zagotoviti, da pogoji bivanja in postopki pri ravnanju z rejnimi živalmi ne vključujejo aktivnosti, ki negativno vplivajo na dobrobit živali.

Dobrobit živali temelji na petih svoboščinah (ang. »five freedoms«), ki jih je oblikoval Strokovni svet za zaščito rejnih živali (ang. »Farm Animal Welfare Council«)⁴⁰ iz Velike Britanije. To so:

- zagotavljanje pitne vode in krme,
- primerno okolje, ki nudi zavetje in udoben prostor za počitek,
- preprečevanje bolečin, poškodb in bolezni s preventivo, diagnostiko in zdravljenjem,
- preprečevanje strahu in neugodja s humanim ravnanjem ter
- nudenje bivalnih pogojev, v katerih lahko živali izražajo normalno obnašanje.

Glede na navedeno je namen ukrepa spodbujanje rejcev k zagotavljanju dobrega počutja živali z dodeljevanjem podpore rejcem, ki prostovoljno prevzamejo obveznosti s področja dobrobiti živali, ki presegajo relevantne obvezne standarde.

8.2.11.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnemu področju

Prednostno področje 3A: Boljše vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev in medpanožnih organizacij ter spodbujanja dobrobiti živali

Ukrep bo s podporo rejcem, ki prostovoljno prevzamejo obveznosti s področja dobrobiti živali, ki presegajo relevantne obvezne standarde, prispeval k zagotavljanju dobrobiti živali. Zaradi izvajanja nadstandardnih zahtev bo ukrep nudil tudi možnost za vzpostavitev sheme kakovosti.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Podnebne spremembe – Izboljšanje tehnologij pri reji domačih živali je z vidika možnosti zmanjševanja emisij toplogrednih plinov (TGP) v literaturi obravnavano predvsem v smislu povečanja intenzivnosti reje, pri osnovni čredi (jati) pa tudi podaljšanja dobe izkoriščanja živali in izboljšanja reprodukcijskih kazalcev. Večja intenzivnost reje sicer praviloma vodi k povečanju emisij TGP na žival, vendar se slednje zmanjšajo na enoto prireje (Lovett in sod., 2006, Verbič, 2006). Poleg tega je pri intenzivnejši reji za enak skupni obseg proizvodnje potrebno rediti manjše število živali, kar znižuje emisije TGP tudi absolutno. To velja tudi pri podaljšanju dobe izkoriščanja in

⁴⁰ Farm Animal Welfare Council (FAWC), Press statement, 5th december 1979. Dostopno na: <http://www.fawc.org.uk/freedoms.htm>.

izboljšanju reprodukcijskih kazalcev - manjše potrebe po živalih za obnovo črede.⁴¹ Glede na navedeno bo zaradi pozitivnih učinkov ukrepa na podaljšanje dobe izkoriščanja in izboljšanje reprodukcijskih kazalcev ukrep lahko doprinesel tudi k blaženju podnebnih sprememb.

Skrb za okolje – z zagotavljanjem živalim prilagojene reje se zmanjšuje tudi pritisk na okolje, na primer z zmanjševanjem gostote naseljenosti živali, ki je značilna za intenzivno rejo.

Inovacije – v manjši meri bo ukrep lahko spodbudil tudi iskanje inovativnih rešitev glede prostorskih pogojev, tehnologij in ravnanja z rejnimi živalmi pri zagotavljanju zahtev dobrobiti živali.

8.2.11.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti
Plačila za izvajanje ukrepa dobrobit živali	Dodelitev plačila na GVŽ za izvajanje zahtev ukrepa dobrobit živali

8.2.11.4.1 Plačila za izvajanje ukrepa dobrobit živali

Opis ukrepa

Namen ukrepa dobrobit živali (v nadaljevanju: ukrep DŽ) je spodbujanje kmetijskih gospodarstev k izvajanju zahtev dobrobiti živali, ki presegajo predpisane zahteve ravnanja, določene v predpisu, ki ureja predpisane zahteve ravnanja ter dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju (v nadaljnjem besedilu: navzkrižna skladnost), ter druge obvezne zahteve, ki so določene v nacionalni zakonodaji s področja dobrobiti živali, zaščite živali in zdravstvenega varstva rejnih živali.

Nosilec kmetijskega gospodarstva, ki se vključi v ukrep DŽ, mora poleg pogojev upravičenosti (vstopnih pogojev) za pridobitev plačil za ukrep DŽ opraviti usposabljanje in izbrati vsaj eno zahtevo iz spodnjega nabora zahtev:

Preglednica 32: Nabor možnih zahtev v okviru ukrepa DŽ

Kategorija živali	Običajna rejska praksa (standard)	Dodatna zahteva (nadstandard)
Vse kategorije	V skladu z 23. členom Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) mora biti zagotovljena minimalna osvetlitev 40 lux najmanj osem ur dnevno.	Osvetlitev: intenzivnost osvetlitve je podnevi vsaj 50 lux, zagotovljena z naravno ali umetno osvetlitvijo.
	V skladu z 9. členom Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) morajo toplota, vlažnost, kroženje zraka, zračenje, koncentracija plinov, higiena in intenzivnost hrupa v prostorih, kjer so živali, ustrezati njihovi vrsti in stopnji razvoja, prilagoditvi in udomačitvi, fiziološkim in etološkim potrebam ter higienskimi pogojem.	Preprečevanje vročinskega stresa: - v hlevu je nameščen sistem za aktivno prezračevanje, ki se uravnava glede na temperaturo v hlevu in omogoča, da temperatura v hlevu ne preseže zunanje temperature za več kot 2 °C (2,0 K) kadar je zunanja temperatura 26 °C ali višja, - v primeru naravnega prezračevanja razmerje med talno površino in površino odprtih, namenjenih zračenju, ne sme biti manjše od 5:1.
	V skladu z 11. členom tega pravilnika mora skrbnik živali poskrbeti, da je tehnična oprema v objektih	

⁴¹ Volk T. et al (2011) : Presoja ukrepov kmetijske politike z vidika podnebnih sprememb. V: Ciljni raziskovalnega programa (CRP) Konkurenčnost slovenije 2006-2013, Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana. Dostopno na: http://www.kis.si/datoteke/file/kis/SLO/Publikacije/raziskave/RS87_presoja_ukrepov.pdf.

Plemenske svinje in mladice

enkrat dnevno pregledana. Pri umetnem zračenju objektov mora biti zagotovljen alarmni sistem, ki opozarja skrbnika živali na okvaro v prezračevalnem sistemu.												
Pri običajni rejski praksi izpust za živali ni obvezen.	Skupinska reja z izpustom: živali imajo možnost stalnega ali izmeničnega dostopa do izpusta. Površina izpusta je najmanj 1,3 m ² na žival, za 4 ali manj živali mora biti površina izpusta vsaj 6 m ² , z minimalno dolžino krajše stranice 2 m. Pri izmeničnem dostopu do izpusta se površina izpusta računa glede na število živali, ki so istočasno v izpustu. V primeru izmeničnega dostopa do izpusta mora rejec voditi dnevnik izpustov za vse skupine živali, pri čemer skupina živali predstavlja živali, ki so istočasno v izpustu.											
Pravilnik o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) v 33. členu določa, da je treba živalim pokladati zadostno količino krme. Breje živali morajo imeti dovolj krme z visokim deležem surove vlaknine kot tudi dovolj močnih krmil, da bi se nasitile in zadovoljile potrebo po žvečenju.	Dodatna ponudba voluminozne krme pri restriktivnem krmljenju: Krmna mešanica mora vsebovati najmanj 8 % vlaknin v suhi snovi oziroma dodano voluminozno krmo v skladu z recepturo. Kot voluminozna krma se šteje: slama, seno (mrva), sveža trava, detelja, lucerna, travno deteljne mešanice, okopavine, silaže in vlakninsko deklarirane krmne mešanice z višjim odstotkom vlaknine.											
22. člen Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) določa: (1) Minimalna neovirana talna površina za živali v skupini mora biti na mladico po osemenitvi 1,64 m ² , na svinjo pa 2,25 m ² . Če je v skupini pet ali manj živali, mora biti talna površina na žival večja za 10 %. Če je v skupini 40 ali več živali, je lahko talna površina na žival manjša za 10 %. (2) Za breje živali mora biti minimalna površina polnih tal 0,95 m ² na mladico in 1,30 m ² na svinjo. Največ 15 % te površine lahko predstavljajo drenažne odprtine.	10 % večja talna površina na žival v skupinskih <table><tr><td>Površina skupinskega boksa za 5 ali manj živali</td><td>Površina skupinskega boksa za 6 – 39 živali</td><td>Površina skupinskega boksa za 40 in več živali</td></tr><tr><td>1,98 m² na mladico po osemenitvi</td><td>1,80 m² na mladico po osemenitvi</td><td>1,62 m² na mladico po osemenitvi</td></tr><tr><td>2,73 m² na plemensko svinjo</td><td>2,48 m² na plemensko svinjo</td><td>2,23 m² na plemensko svinjo</td></tr></table> boksih: minimalna površina polnih tal 1,05 m ² na mladico in 1,43 m ² na svinjo, največ 15 % te površine lahko predstavljajo drenažne odprtine.			Površina skupinskega boksa za 5 ali manj živali	Površina skupinskega boksa za 6 – 39 živali	Površina skupinskega boksa za 40 in več živali	1,98 m ² na mladico po osemenitvi	1,80 m ² na mladico po osemenitvi	1,62 m ² na mladico po osemenitvi	2,73 m ² na plemensko svinjo	2,48 m ² na plemensko svinjo	2,23 m ² na plemensko svinjo
Površina skupinskega boksa za 5 ali manj živali	Površina skupinskega boksa za 6 – 39 živali	Površina skupinskega boksa za 40 in več živali										
1,98 m ² na mladico po osemenitvi	1,80 m ² na mladico po osemenitvi	1,62 m ² na mladico po osemenitvi										
2,73 m ² na plemensko svinjo	2,48 m ² na plemensko svinjo	2,23 m ² na plemensko svinjo										
Pri običajni rejski praksi zaprto gnezdo z možnostjo ogrevanja pujskov ni obvezno.	Skrb za toplotno ugodje: Za zagotavljanje toplotnega ugodja svinj in pujskov mora biti v prasiatvenem boksu nameščeno zaprto gnezdo za pujske. Površina gnezda mora biti vsaj 0,6 m ² , višina pa najmanj 45 cm. Vir toplote je lahko infrardeča žarnica, druge vrste seval, ali razne oblike talnega ogrevanja, zagotovljena mora biti tudi regulacija temperature, (termostat oziroma preklopni pokrov gnezda - odpiranje pri večji starosti pujskov).											
Pri običajni rejski praksi ocenjevanje kondicije ni obvezno.	Preprečevanje izčrpanosti svinj v laktaciji: V čredi ne sme biti svinje z oceno telesne kondicije											

		1. Če je v reji takšna svinja, mora zanjo v dnevniku veterinarskih posegov obstajati zapis o tekočem zdravljenju, podatek o karenci ali čakanju na izločitev.
	12. člen Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) določa, da morajo imeti živali stalen dostop do primerne vodnega vira ali pa jim mora biti omogočen dostop do napajanja na drug način v časovnih intervalih, ki ustrezajo njihovim fiziološkim potrebam. 30. člen Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) določa, da morajo imeti prašiči ves čas dostop do sveže in čiste pitne vode v zadostnih količinah ali pa morajo biti njihove potrebe po tekočini zadovoljene s pomočjo drugih, za napajanje primernih tekočin.	Napajanje: – v skupinskih boksih je največ 7 živali na en delujoč napajalnik,
	Pri običajni rejski praksi preprečevanje šepavosti ni obvezno.	Preprečevanje šepavosti plemenskih svinj: Ugotavljanje šepavosti svinj in redno vzdrževanje parkljev. Veterinar določi interval pregledov parkljev glede na stanje na kmetijskem gospodarstvu. Vsak pregled z ugotovitvami, ki ga opravi veterinar, le ta vpiše v dnevnik veterinarskih posegov. Veterinar v programu DŽ določi tudi interval vzdrževanja (opravljenih korekcij parkljev), ki ni daljši od enega leta, rejec, ki uveljavlja to zahtevo, o tem vodi evidenco v dnevniku veterinarskih posegov iz katere mora biti razvidno število svinj, pri katerih je bila opravljena korekcija parkljev, datum obrezovanja parkljev in izvajalec storitve (izvajalec je lahko tudi rejec sam).
	Pri običajni rejski praksi vzdrževanje zdravstvenega stanja v čredi, ki se nanaša na PRRS, ni obvezno.	Vzdrževanje ustreznega zdravstvenega stanja v čredi: a) čreda je prosta PRRS b) čreda je vključena v program izkoreninjenja PRRS Nosilec kmetijskega gospodarstva, ki uveljavlja zahtevo, mora pridobiti strokovno mnenje o zdravstvenem stanju v čredi glede PRRS, ki ga na podlagi pregleda črede izda Veterinarska fakulteta (VF): • če v čredi ni ugotovljena prisotnost PRRS, mora nosilec kmetijskega gospodarstva za dokazovanje odsotnosti PRRS v čredi pred iztekom obveznosti ponovno pridobiti strokovno mnenje o zdravstvenem stanju glede PRRS v čredi, ki ga na podlagi ponovnega pregleda črede izda VF; • če je v čredi ugotovljena prisotnost PRRS,

		se mora nosilec vključiti v program izkoreninjanja, ki ga pripravi VF za vsako kmetijsko gospodarstvo individualno v sodelovanju z veterinarjem, ki je pripravil program DŽ.
Pujski in prašiči pitanci	Priloga 1 Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010): – minimalna talna površina, ki jo mora imeti vsak tekač ali pitanec v skupini: ▪ do 10 kg 0,15 m² ▪ 10–20 kg 0,20 m² ▪ 20–30 kg 0,30 m² ▪ 30–50 kg 0,40 m² ▪ 50–85 kg 0,55 m² ▪ 85–110 kg 0,65 m² ▪ več kot 110 kg 1,00 m²	10 % večja talna površina na žival v skupinskih boksih od predpisane – minimalna talna površina, ki jo mora imeti vsak tekač ali pitanec v skupini: ▪ do 10 kg 0,17 m² ▪ 10–20 kg 0,22 m² ▪ 20–30 kg 0,33 m² ▪ 30–50 kg 0,44 m² ▪ 50–85 kg 0,61 m² ▪ 85–110 kg 0,72 m² ▪ več kot 110 kg 1,10 m²
Tekači in prašiči pitanci	Pri običajni rejski praksi izpust za živali ni obvezen. 12. člen Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) določa, da morajo imeti živali stalen dostop do primerne vodnega vira ali pa jim mora biti omogočen dostop do napajanja na drug način v časovnih intervalih, ki ustrezajo njihovim fiziološkim potrebam. 30. člen Pravilnika o zaščiti rejnih živali (Uradni list RS, št. 51/2010 in 70/2010) določa, da morajo imeti prašiči ves čas dostop do sveže in čiste pitne vode v zadostnih količinah ali pa morajo biti njihove potrebe po tekočini zadovoljene s pomočjo drugih, za napajanje primernih tekočin.	Skupinska reja z izpustom: Živali imajo možnost stalnega ali izmeničnega dostopa do izpusta. Površina izpusta: ▪ pitanci 25 – 60 kg → 0,45 m² na žival, najmanjša površina izpusta je 7 m², ▪ pitanci 60 – 110 kg → 0,65 m² na žival, najmanjša površina izpusta pa je 10 m². Pri izmeničnem dostopu do izpusta se površina izpusta računa glede na število živali, ki je vsakokrat v izpustu. Napajanje: – največ 10 živali na en delujoč napajalnik,

Preglednica 33: Usposabljanje

Običajna kmetijska praksa	Zahteve pri izvajanju ukrepa
V RS se kmetu ni potrebno dodatno usposablјati.	Upravičenec mora opraviti program usposablјanja v obsegu najmanj 4 ure letno.

Navedene obveznosti se prevzamejo za obdobje enega leta, ki se lahko podaljša do največ 7 let.

Vrsta podpore

Podpora se dodeli v obliki enoletnega plačila na GVŽ.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba o ukrepu dobrobiti živali iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014 - 2020 v letu 2014
- Uredba o izvedbi ukrepov kmetijske politike
- Uredba o predpisanih zahtevah ravnanja ter dobrih kmetijskih in okoljskih pogojih pri kmetovanju
- Pravilnik o identifikaciji in registraciji prašičev
- Pravilnik o zaščiti rejnih živali

Upravičeni stroški

Plačila DŽ so namenjena izvajanju zahtev dobrobiti živali, ki presegajo predpisane zahteve ravnanja, določene v navzkrižni skladnosti, ter druge obvezne zahteve, ki so določene v nacionalni zakonodaji s področja dobrega počutja živali, zaščite živali in zdravstvenega varstva rejnih živali.

Upravičenci

Upravičenci za vlaganje zahtevkov za ukrep DŽ so nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se prostovoljno vključijo v izvajanje ukrepa DŽ in izpolnjujejo pogoje.

Pogoji upravičenosti

- Upravičenec mora biti aktivni kmet v skladu z 9. členom Uredbe NP/2013/EU.
- Ob oddaji zahtevka za ukrep DŽ mora imeti izdelan program DŽ.
- Na dan zaključka priprave programa DŽ mora rediti:
 - 20 ali več plemenskih svinj oziroma mladice, če uveljavlja zahteve, ki se nanašajo na plemenske mladice in svinje, oziroma
 - 100 ali več prašičev pitancev, če uveljavlja zahteve, ki se nanašajo na pujske in prašiče pitance.
- Upravičenec mora izpolnjevati zahteve navzkrižne skladnosti

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Skladno z drugim odstavkom 49. člena Uredbe RP/2013/EU uporaba meril za izbor pri tem ukrepu ni obvezna.

Zneski in stopnje podpore

Plačila krijejo vse ali del dodatnih stroškov in izgubljenega prihodka zaradi prevzete obveznosti. Plačila lahko vključujejo tudi transakcijske stroške (do največ 20 % plačila).

Preglednica 34: Višina podpor za posamezno zahtevo v ukrepu DŽ

Zahteva	Višina podpore
	v EUR/GVŽ
a) za vse kategorije živali, navedene v točkah od b) do d):	
1. zahteva glede intenzivnosti osvetlitve	___ EUR/GVŽ
2. zahteva za preprečevanje vročinskega stresa	___ EUR/GVŽ
b) za plemenske svinje in mladice:	
3. zahteva za skupinsko rejo z izpustom	___ EUR/GVŽ
4. zahteva za 10 % večjo talno površino na žival v skupinskih boksih od predpisane	___ EUR/GVŽ
5. zahteva glede dodatne ponudbe voluminozne krme pri restriktivnem krmljenju	___ EUR/GVŽ
6. zahteva glede skrbi za toplotno ugodje	___ EUR/GVŽ

Zahteva	Višina podpore
	v EUR/GVŽ
7. zahteva za preprečevanje izčrpanosti plemenskih svinj v laktaciji	
8. zahteva glede napajanja	___ EUR/GVŽ
9. zahteva za preprečevanje šepavosti	___ EUR/GVŽ
10. zahteva za vzdrževanje ustreznega zdravstvenega stanja v čredi	___ EUR/GVŽ
c) za pujske in prašiče pitance:	
11. zahteva za 10 % večjo talno površino na žival v skupinskih boksih od predpisane	___ EUR/GVŽ
d) za prašiče pitance:	
12. zahteva za skupinsko rejo z izpustom	___ EUR/GVŽ
13. zahteva glede napajanja	___ EUR/GVŽ

Višina podpore je predmet kalkulacije, ki je v pripravi.

Plačilo se dodeli na podlagi povprečnega števila živali, izraženega v GVŽ. Povprečno število živali je povprečje, izračunano iz dvanajstih podatkov o številu posameznih kategorij živali na vsak 1. dan v mesecu, ki jih nosilec sporoča v Centralni register prašičev (v nadaljnjem besedilu: CRPš).

Za preračun števila živali v GVŽ se skladno s Prilogo V Uredbe 1974/2006/ES, upoštevajo naslednji koeficienti:

- plemenske svinje nad 50 kg: 0,5,
- ostali prašiči: 0,3.

Skupna višina podpore za ukrep DŽ je vsota zneskov na GVŽ za posamezno zahtevo iz Preglednica 34, pomnoženih s povprečnim številom GVŽ posamezne kategorije prašičev, za katero se posamezna zahteva uveljavlja.

Nosilec kmetijskega gospodarstva v zahtevku, določenem s predpisom, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike za tekoče leto, navede zahteve, ki jih uveljavlja. Do plačila je upravičen le, če povprečno število živali iz drugega odstavka tega člena ni nižje od:

- 20 plemenskih svinj oziroma mladic, če uveljavlja zahteve, ki se nanašajo na plemenske mladice in svinje, oziroma
- 100 prašičev pitancev v turnusu, če uveljavlja zahteve, ki se nanašajo na pujske in prašiče pitance.

Hkrati število živali posamezne kategorije na nobenega od presečnih datumov ne sme preseči najvišjega možnega števila živali, ki je bilo za posamezno zahtevo opredeljeno v okviru priprave programa DŽ.

Najvišji možni upravičeni znesek plačila glede na Prilogo I k Uredbi RP/2013/EU znaša do 500 evrov/GVŽ.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Ukrep DŽ se financira iz javnih sredstev, pri čemer se do 75 % sredstev sofinancira iz EKSRP in vsaj 25 % iz proračuna RS.

8.2.11.5 Preverljivost in možnosti kontrole ukrepa

8.2.11.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Kontrolo izpolnjevanja obveznosti v zvezi z upravičenostjo do plačil za ukrep DŽ izvaja ARSKTRP. Skladno z 69. členom Uredbe RP/2013/EU sta Organ upravljanja in ARSKTRP izdelala predhodno oceno preverljivosti ukrepa DŽ in njegovo možnost kontrole, ki kaže ... (priloga X). Preverljivost in možnost kontrol ukrepa DŽ se ocenjuje tudi v kasnejšem obdobju izvajanja ukrepa. Če ocena pokaže, da zahteve v zvezi s preverljivostjo in možnostjo nadzorovanja ukrepa niso izpolnjene, se ukrep ustrezno prilagodi.

V skladu s predpisom, ki ureja identifikacijo in registracijo prašičev, prašiči niso individualno označeni, kar lahko pri kontroli staleža predstavlja določeno tveganje.

8.2.11.5.2 Omilitveni ukrepi

Obvezno svetovanje

V okviru ukrepa »Pomoč pri uporabi storitev svetovanja« iz 16. člena Uredbe RP/2013/EU je financirano individualno svetovanje nosilcem kmetijskih gospodarstev, ki se bodo vključila v ukrep DŽ. Rezultat tega svetovanja je priprava programa dobrobiti živali, ki obsega:

- popis stanja na kmetijskem gospodarstvu, in sicer osnovnih podatkov o čredi, pregleda tehnologije reje oziroma načina upravljanja s posameznimi kategorijami prašičev ter zdravstvenega stanja črede in reprodukcijskih lastnosti plemenske črede,
- svetovanje glede ustreznih ukrepov za izboljšanje stanja na v prejšnji alineji navedenih področjih,
- pregled zahtev iz ukrepa DŽ, ki jih kmetijsko gospodarstvo izpolnjuje,
- v primeru izpolnjevanja zahtev, ki se nanašajo na izmero površin izpusta in talne površine, tudi izris tlorisa za posamezen gospodarski objekt, v katerem je bil opravljen pregled izpolnjevanja teh zahtev ter
- elektronski vnos zahtevanih podatkov iz programa DŽ, ki se nanašajo na vstopne pogoje in ugotovitve o izpolnjevanju zahtev iz tretje alineje, v CRPš.

Program DŽ mora biti izdelan pred vložitvijo zahtevka za ukrep DŽ.

Obvezno usposabljanje

Za potrebe ukrepa DŽ se bo na podlagi 15. člena Uredbe RP/2013/EU izvajal ukrep »Prenos znanja«, katerega namen je povečati raven usposobljenosti nosilcev kmetijskih gospodarstev (ali njihovih članov oziroma oseb, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo na kmetijskem gospodarstvu), ki so vključena v ukrep DŽ. Ti bodo z boljšim poznavanjem vsebin s področja dobrobiti in zdravja živali, lahko zagotavljali boljšo kakovost živil in odgovorno ravnali z živalmi.

Usposabljanje obsega najmanj naslednja področja:

- upravljanje in ravnanje z živalmi;
- oblike živalim prilagojene reja (tehnologije, normativi, etologija);
- preventivno zdravstveno varstvo živali.

Usposabljanje lahko vključuje tudi praktične prikaze.

Nadgradnja registra

Za izvajanje ukrepa DŽ je ustrezno nadgrajen tudi CRPš, na način, da je mogoča administrativna kontrola staleža in izvajanje zahtev iz ukrepa DŽ.

Seznanjenost s pogoji in zahtevami

Seznanjenost nosilcev s pogoji in zahtevami ukrepa DŽ je ključnega pomena za pravilnost izvedbe ukrepa DŽ in za zmanjšanje možnosti napak. Zato poteka informiranje nosilcev preko različnih načinov komuniciranja z javnostmi. Pri tem s svojimi aktivnostmi sodelujeta tudi Mreža za podeželje in Javna služba kmetijskega svetovanja.

8.2.11.5.3 Celovita ocena ukrepa

Preverjanje, da bo upravičenec izvajal ukrep DŽ ves čas trajanja obveznosti skladno s predpisanimi pogoji in zahtevami, ARSKTRP preverja z administrativno kontrolo preko zbirne vloge, registra kmetijskih gospodarstev in registrov rejnih živali ter s kontrolo na kraju samem.

Preverljivost pogojev upravičenosti je prikazana v Preglednica 35:

Preglednica 35: Pogoji upravičenosti in zahteve za izvajanje ukrepa DŽ se preverjajo na naslednji način:

Pogoji upravičenosti	Način kontrole ARSKTRP
Izdelan program DŽ	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš pred oddajo zahtevka. Kontrola na kraju samem: Kontrolor preveri ali je program DŽ izdelan.
20 ali več plemenskih svinj oziroma 100 ali več prašičev pitancev	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš.

Preverljivost zahtev je prikazana v Preglednica 36.

Preglednica 36: Preverljivost zahtev za izvajanje ukrepa DŽ

Kategorija živali	Dodatna zahteva	Način kontrole ARSKTRP
Vse kategorije	Osvetlitev: intenzivnost osvetlitve je podnevi vsaj 50 lux, zagotovljena z naravno ali umetno osvetlitvijo.	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor s standardnim luxmetrom izmeri intenzivnost svetlobe in sicer v višini glave živali nad jaslami, oziroma krmiščem.
	Preprečevanje vročinskega stresa: – v hlevu je nameščen sistem za aktivno prezračevanje, ki se uravnava glede na temperaturo v hlevu in omogoča, da temperatura v hlevu ne preseže zunanje temperature za več kot 2 °C (2,0 K) kadar je zunanja temperatura 26 °C ali višja, – v primeru naravnega prezračevanja razmerje med talno površino in površino odprtih, namenjenih zračenju, ne sme biti manjše od 5:1.	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor preveri: - ali je nameščen sistem za aktivno prezračevanje; - ali ima sistem možnost uravnavanja temperature; - na podlagi podatkov o potrebni količini pretoka zraka v odvisnosti od zunanje temperature glede na število in kategorijo živali ugotovi ustreznost nameščenega sistema za prezračevanje; - ali je v primeru naravnega prezračevanja razmerje med talno površino in površino odprtih, namenjenih prezračevanju, ustrezno.
Plemenske svinje in mladiče	Skupinska reja z izpustom: živali imajo možnost stalnega ali izmeničnega dostopa do izpusta. Površina izpusta je najmanj 1,3 m ² na žival, za 4 ali manj živali mora biti površina izpusta vsaj 6 m ² , z minimalno dolžino krajše stranice 2 m. Pri izmeničnem dostopu do izpusta se površina	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor izmeri površino izpusta in ugotovi ali površina ustreza številu živali. V primeru izmeničnega izpusta pregleda dnevnik izpustov in

izpusta računa glede na število živali, ki so istočasno v izpustu. V primeru izmeničnega dostopa do izpusta mora rejec voditi dnevnik izpustov za vse skupine živali, pri čemer skupina živali predstavlja živali, ki so istočasno v izpustu.			ugotovi ali površina ustreza številu živali v skupini, ki je vsakokrat v izpustu.
Dodatna ponudba voluminozne krme pri restriktivnem krmljenju: Krmna mešanica mora vsebovati najmanj 8 % vlaknin v suhi snovi oziroma dodano voluminozno krmo v skladu z recepturo. Kot voluminozna krma se šteje: slama, seno (mrva), sveža trava, detelja, lucerna, travno deteljne mešanice, okopavine, silaže in vlakninsko deklarirane krmne mešanice z višjim odstotkom vlaknine.			Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Izvajanje zahteve rejec dokazuje z recepturo in deklaracijami oziroma računi za kupljene krmne mešanice oziroma sestavine krmnih mešanic.
10 % večja talna površina na žival v			Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor izmeri površino boksov in ugotovi ali površina ustreza številu živali. Pri tem si lahko pomaga s tlorisom hleva, ki je bil izdelan v okviru programa DŽ.
Površina skupinskega boksa za 5 ali manj živali	Površina skupinskega boksa za 6 – 39 živali	Površina skupinskega boksa za 40 in več živali	
1,98 m ² na mladico po osemenitvi	1,80 m ² na mladico po osemenitvi	1,62 m ² na mladico po osemenitvi	
2,73 m ² na plemensko svinjo	2,48 m ² na plemensko svinjo	2,23 m ² na plemensko svinjo	
skupinskih boksih: minimalna površina polnih tal 1,05 m ² na mladico in 1,43 m ² na svinjo, največ 15 % te površine lahko predstavljajo drenažne odprtine.			
Skrb za toplotno ugodje: Za zagotavljanje toplotnega ugodja svinj in pujskov mora biti v prasiatvenem boksu nameščeno zaprto gnezdo za pujske. Površina gnezda mora biti vsaj 0,6 m ² , višina pa najmanj 45 cm. Vir toplote je lahko infrardeča žarnica, druge vrste seval, ali razne oblike talnega ogrevanja, zagotovljena mora biti tudi regulacija temperature, (termostat oziroma preklopni pokrov gnezda - odpiranje pri večji starosti pujskov).			Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor preveri ali so v prasiatvenih boksih nameščena zaprta gnezda.
Preprečevanje izčrpanosti svinj v laktaciji: V čredi ne sme biti svinje z oceno telesne kondicije 1. Če je v reji takšna svinja, mora zanj v dnevniku veterinarskih posegov obstajati zapis o tekočem zdravljenju, podatek o karenci ali čakanju na izločitev.			Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor preveri ali so v čredi svinje z oceno telesne kondicije 1.
Napajanje: – v skupinskih boksih je največ 7 živali na en delujoč napajalnik.			Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš.

		Kontrola na kraju samem: Kontrolor preveri ali je število živali na en napajalnik ustrezno.
	Preprečevanje šepavosti plemenskih svinj: Ugotavljanje šepavosti svinj in redno vzdrževanje parkljev. Veterinar določi interval pregledov parkljev glede na stanje na kmetijskem gospodarstvu. Vsak pregled z ugotovitvami, ki ga opravi veterinar, le ta vpiše v dnevnik veterinarskih posegov. Veterinar v programu DŽ določi tudi interval vzdrževanja (opravljenih korekcij parkljev), ki ni daljši od enega leta, rejec, ki uveljavlja to zahtevo, o tem vodi evidenco v dnevniku veterinarskih posegov iz katere mora biti razvidno število svinj, pri katerih je bila opravljena korekcija parkljev, datum obrezovanja parkljev in izvajalec storitve (izvajalec je lahko tudi rejec sam).	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPŠ. Kontrola na kraju samem: Kontrolor izpolnjevanje zahteve preveri s pregledom zapisov v dnevniku veterinarskih posegov.
	Vzdrževanje ustreznega zdravstvenega stanja v čredi: c) čreda je prosta PRRS d) čreda je vključena v program izkoreninjenja PRRS Nosilec kmetijskega gospodarstva, ki uveljavlja zahtevo, mora pridobiti strokovno mnenje o zdravstvenem stanju v čredi glede PRRS, ki ga na podlagi pregleda črede izda Veterinarska fakulteta (VF): • če v čredi ni ugotovljena prisotnost PRRS, mora nosilec kmetijskega gospodarstva za dokazovanje odsotnosti PRRS v čredi pred iztekom obveznosti ponovno pridobiti strokovno mnenje o zdravstvenem stanju glede PRRS v čredi, ki ga na podlagi ponovnega pregleda črede izda VF; • če je v čredi ugotovljena prisotnost PRRS, se mora nosilec vključiti v program izkoreninjanja, ki ga pripravi VF za vsako kmetijsko gospodarstvo individualno v sodelovanju z veterinarjem, ki je pripravil program DŽ.	Administrativna kontrola: VF najpozneje do 31. 12. 2014 ARSKTRP posreduje seznam kmetijskih gospodarstev, ki jim je bilo izdano strokovno mnenje o zdravstvenem stanju glede PRRS v čredi in seznam kmetijskih gospodarstev, ki so se vključili v program izkoreninjenja PRRS. ARSKTRP izvede administrativno kontrolo na podatke.

Tekači in prašiči pitanci	10 % večja talna površina na žival v skupinskih boksih od predpisane – minimalna talna površina, ki jo mora imeti vsak tekač ali pitanec v skupini: ▪ do 10 kg 0,17 m² ▪ 10–20 kg 0,22 m² ▪ 20–30 kg 0,33 m² ▪ 30–50 kg 0,44 m² ▪ 50–85 kg 0,61 m² ▪ 85–110 kg 0,72 m² ▪ več kot 110 kg 1,10 m²	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor izmeri površino boksov in ugotovi ali površina ustreza številu živali. Pri tem si lahko pomaga s tlorisom hleva, ki je bil izdelan v okviru programa DŽ.
Prašiči pitanci	Skupinska reja z izpustom: Živali imajo možnost stalnega ali izmeničnega dostopa do izpusta. Površina izpusta: ▪ pitanci 25–60 kg → 0,45 m² na žival, najmanjša površina izpusta je 7 m², ▪ pitanci 60–110 kg → 0,65 m² na žival, najmanjša površina izpusta pa je 10 m². Pri izmeničnem dostopu do izpusta se površina izpusta računa glede na število živali, ki je vsakokrat v izpustu.	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor izmeri površino izpusta in ugotovi ali površina ustreza številu živali. V primeru izmeničnega izpusta pregleda dnevnik izpustov in ugotovi ali površina ustreza številu živali v skupini, ki je vsakokrat v izpustu.
	Napajanje: – največ 10 živali na en delujoč napajalnik	Administrativna kontrola: ARSKTRP za podatek izvede administrativno kontrolo v CRPš. Kontrola na kraju samem: Kontrolor preveri ali je število živali na en napajalnik ustrezno.

Preglednica 37: Preverjanja usposabljanja

Zahteve pri izvajanju ukrepa	Način kontrole ARSKTRP
• Upravičenec mora opraviti program usposabljanja v obsegu najmanj 4 ur letno.	• ARSKTRP za namen administrativnega preverjanja izpolnjevanja tega pogoja podatke o izdanih potrdilih za udeležence usposabljanja prevzame iz Evidence izobraževanj.

8.2.11.6 Metodologija za izračun zneska podpore

Opis metodologije

[Metodologija je v pripravi in bo opisana v kasnejših fazah.]

Potrdilo o primernosti in natančnosti izračunov, kot ga določa drugi odstavek 69. člena Uredbe RP/2013/EU.

Metodologijo in modelne kalkulacije za izračun višine podpor za ukrep DŽ je izdelala in potrdila neodvisna institucija: _____, kot izhaja iz priloženega potrdila v prilogi _.

8.2.11.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Povezava z drugimi ukrepi programa razvoja podeželja 2014–2020

Ukrep DŽ je neposredno povezan z ukrepom »Prenos znanja« iz 15. člena in ukrepom »Pomoč pri uporabi storitev svetovanja« iz 16. člena Uredbe RP/2013/EU.

Povezava je možna tudi z ukrepom »Naložbe v fizična sredstva« iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU, kjer so možne naložbe za prilagoditev nadstandardnim zahtevam dobrobiti živali.

8.2.12 UKREP: SODELOVANJE**8.2.12.1 Pravna podlaga**

- 36. člen Uredbe RP/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.12.2 Splošen opis ukrepa

Ukrep podpira raznovrstne oblike sodelovanja, s katerimi bo akterjem na podeželskih območjih omogočeno lažje premagovanje ekonomskih, okoljskih in drugih omejitev, s katerimi se ti soočajo zaradi razdrobljenosti in nepovezanosti.

Sodelovanje, ki bo podprto v okviru tega ukrepa, zajema:

- pilotne projekte,
- razvoj novih proizvodov, praks, postopkov in tehnologij na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva,
- horizontalno in vertikalno sodelovanje med udeleženci v dobavni verigi za razvoj kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov,
- promocijske dejavnosti na lokalni ravni, ki so povezane z razvojem kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov,
- skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje,
- skupinske pristope k okoljskim projektom in sedanjim okoljskim praksam (zlasti v povezavi z naravovarstvenimi vsebinami na območjih Natura 2000), vključno z učinkovitim upravljanjem voda, rabo obnovljive energije in ohranjanjem kmetijske krajine,
- diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost, ter izobraževanjem o okolju in hrani.

Sodelovanje na omenjenih področjih se lahko zagotovi v različnih oblikah, ki vključujejo vsaj dva subjekta, in zlasti:

- (a) pristope sodelovanja med različnimi akterji v kmetijskem sektorju, živilski verigi in gozdarskem sektorju v Uniji ter drugimi akterji, ki prispevajo k doseganju ciljev in prednostnih nalog politike razvoja podeželja, vključno s skupinami proizvajalcev, zadrugami in medpanožnimi organizacijami;
- (b) vzpostavljanje grozdov in mrež, ki so posebno pomembni za izmenjavo strokovnega znanja in izkušenj ter razvoj novega in specializiranega strokovnega znanja in izkušenj, storitev in proizvodov;
- (c) ustanovitev in delovanje operativnih skupin EIP na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti.

Operativne skupine EIP ustanovijo zainteresirani subjekti, kot so kmetje, raziskovalci, svetovalci, podjetja, nevladne organizacije in drugi akterji, ki delujejo v kmetijskem in živilskem sektorju, z namenom zapolnjevanja vrzeli med raziskavami in kmetijsko prakso preko spodbujanja hitrejše in širše uporabe inovativnih rešitev – inovacij – v praksi.

Inovacija je opredeljena kot nova ideja, ki se izkaže kot uspešna v praksi. Pri tem gre lahko za nov proizvod, prakso, storitev, proizvodni proces ali nov način organiziranja zadev, prilagoditev obstoječih tehnik, praks novim geografskim, okoljskim kontekstom ipd. V takšnem interaktivnem inovacijskem modelu se pričakuje tesno sodelovanje med vsemi akterji, ki jih inovacije zadevajo.

Operativne skupine EIP morajo imeti jasno opredeljene medsebojne odnose in odgovornosti in morajo biti »operativne«, to pomeni, da se morajo ukvarjati z iskanjem inovativnih rešitev za praktične probleme. Pri tem je ključnega pomena, da skupina rezultate transparentno razširja, med drugim tudi preko evropske mreže EIP in nacionalne mreže za podeželje.

Predpogoj za uspešno uveljavitev koncepta EIP v praksi je primerna raven osveščenosti vseh potencialnih akterjev in spodbujanje sodelovanja (animacije) le-teh v operativnih skupinah EIP, k čemur je mogoče prispevati z uporabo različnih mehanizmov tako imenovanega inovacijskega posredništva (ang. »innovation brokerage«). V okviru ukrepa »Sodelovanje« so tovrstni stroški animacije opredeljeni v 36(5)b členu Uredbe RP/2013/EU.

8.2.12.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnemu področju

Prednostno področje 1B: Krepitev povezav med kmetijstvom in gozdarstvom ter raziskavami in inovacijami

V okviru tega prednostnega področja bo ukrep prispeval k izboljšanju učinkovitosti sodelovanja in krepitev povezav med različnimi akterji s ciljem razvoja, testiranja, uvajanja in diseminacije najsodobnejših spoznanj, inovacij, tehnologij, znanj itd. na področju produktivnosti in trajnosti.

Prednostno področje 2A: Zagotavljanje lažjega prestrukturiranja kmetij, predvsem kmetij z nizko stopnjo udeležbe na trgu, tržno usmerjenih kmetij v posameznih sektorjih in kmetij s potrebo po kmetijski diverzifikaciji

V okviru tega prednostnega področja bo ukrep prispeval k optimizaciji proizvodnih potencialov kmetij, razvoju, testiranju in uvajanju sodobnih tehnologij in procesov pri postopkih pridelave in predelave z namenom optimizacije pridelave in prireje, zmanjšanja odvisnosti od klimatskih razmer in negativnih vplivov na okolje. Ukrep bo vplival tudi na povečanje produktivnosti z razvojem novih proizvodov, praks, postopkov in tehnologij na področju kmetijstva.

Prednostno področje 3A: Boljše vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev in medpanožnih organizacij ter spodbujanja dobrega počutja živali

V okviru tega prednostnega področja bo ukrep prispeval k učinkovitemu vključevanju kmetijskih pridelovalcev v živilsko verigo, spodbujanju horizontalnega in vertikalnega povezovanja kmetijskih gospodarstev v funkcionalne kratke dobavne verige in k sodelovanju z namenom informiranja in promocije o razvoju in obstoju kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov.

Prednostno področje 4A: Obnova, ohranjanje in povečanje biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja visoke naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi

V okviru tega prednostnega področja bo ukrep prispeval k spodbujanju učinkovitih oblik sodelovanja med različnimi subjekti, ki bodo prispevali k ohranjanju biotske raznovrstnosti, doseganju ciljev Natura 2000, vzdrževanja sistemov kmetovanja visoke naravne vrednosti in krajinske pestrosti ter kreptvi inovativnih pristopov in oblik sodelovanja na področju trajnostnega kmetovanja. Prednostno bodo podprti projekti, ki bodo prispevali k doseganju okoljskih in naravovarstvenih ciljev, zlasti v povezavi z izboljšanjem stanja habitatov in vrst na območjih NATURA 2000 ter skrb in učinkovito upravljanje z naravnimi vrednotami.

Prednostno področje 4B: Izboljšanje upravljanja voda in zemljišč ter prispevanje k izpolnjevanju ciljev okvirne direktive o voda

V okviru tega prednostnega področja bo ukrep prispeval k spodbujanju učinkovitih oblik sodelovanja med različnimi subjekti, ki bodo prispevali k varovanju voda in kreptvi inovativnih pristopov in sodelovanja na področju izboljšanja stanja površinskih in podzemnih vod.

Prednostno področje 6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanju in razvoju malih podjetij in ustvarjanju novih delovnih mest

V okviru tega prednostnega področja bo ukrep prispeval k spodbujanju učinkovitih oblik sodelovanja med različnimi subjekti, ki bodo prispevali k diverzifikaciji dejavnosti na podeželju in v okviru kmetij. Poseben poudarek bo na vsebinah in aktivnostih, povezanih s krepitvijo socialne komponente na podeželju, družbeno odgovornih projektih in krepitvi prenosa znanja s področja inovativnih okoljskih pristopov in rešitev.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Inovacije - Ključna vsebina in rezultat projektov, ki bodo podprti preko ukrepa Sodelovanje bodo inovacije, ki bodo zajemale tehnološki, procesni in storitveni vidik. Pomembno je, da se nove, inovativne ideje in rešitve s pomočjo projektov prenesejo in uveljavijo v praksi, med končnimi uporabniki, ki drugače nimajo dostopa do tovrstnih informacij in znanj, kar je posledica predvsem slabe povezanosti med raziskavami in prakso. Projekti sodelovanja in delovanje operativnih skupin EIP so dobro orodje za izboljšanje obojestranskega pretoka informacij med uporabniki na terenu in raziskovalno sfero.

Podnebne spremembe - Podprte aktivnosti v okviru tega ukrepa bodo spodbujale blažitev in prilagajanje na podnebne spremembe na način izvajanja projektov, ki bodo imeli za rezultat nove tehnologije, prilagajene procese in prenos dobrih praks. Poudarek bo dan predvsem na odkrivanju možnosti prestrukturiranja kmetijskih praks in infrastrukture v smeri razvoja sodobnih tehnik, materialov in produktov, ki upoštevajo podnebne spremembe in imajo majhen vpliv na njihovo pospeševanje.

Skrb za okolje - Vsi projekti, podprti preko ukrepa Sodelovanje, bodo morali izkazovati vključevanje okoljskih vsebin oziroma prispevanje k doseganju okoljskih ciljev. Določeni projekti bodo naravnani predvsem in posebej v to področje. Posebna pozornost bo dana projektom, ki bodo izkazovali sodelovanje z namenom definiranja novih in učinkovitih pristopov reševanja problematike ohranjanja narave, s poudarkom na varovanju habitatov in ohranjanju biotske raznovrstnosti, v skladu s cilji Natura 2000.

8.2.12.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti
1	Sodelovanje	Podpora raznovrstnim oblikam sodelovanja, s katerimi bo akterjem na podeželskih območjih omogočeno lažje premagovanje ekonomskih, okoljskih in drugih omejitev, s katerimi se ti soočajo zaradi razdrobljenosti in nepovezanosti.

8.2.12.4.1 Sodelovanje

Opis ukrepa

Sodelovanje med različnimi akterji s področja kmetijstva in razvoja podeželja z namenom izvajanja različnih projektov, ki imajo namen prispevati k doseganju ciljev razvoja podeželja.

Prednostno bodo podprti projekti, ki bodo prispevali k doseganju okoljskih in naravovarstvenih ciljev, zlasti v usposobitev in izboljšanje habitatov NATURA vrst ter skrb in učinkovito upravljanje z naravnimi vrednotami.

Vrsta podpore

Nepovratna finančna pomoč projektom sodelovanja.

Povezava na drugo zakonodajo

Ukrep je povezan z nacionalnimi in EU predpisi s področja raziskav in razvoja.

Upravičeni stroški

V okviru ukrepa so do podpore upravičeni naslednji stroški iz člena 36(5) Uredbe RP/2013/EU:

- preučevanje zadevnega območja, študije izvedljivosti in stroški priprave poslovnega načrta;

- animacija zadevnega območja, da se zagotovi izvedljivost skupnega ozemelskega projekta. V primeru grozdov lahko animacija zadeva tudi organizacijo usposabljanja, mrežno povezovanje članov in pridobivanje novih članov;
- tekoči stroški sodelovanja;
- neposredni stroški posebnih projektov, povezanih z izvajanjem poslovnega načrta ali ukrepa, ki je usmerjen v inovacijo;
- stroški promocijskih dejavnosti.

Upravičenci

Upravičenci v okviru tega ukrepa so različne oblike sodelovanja, ki vključujejo vsaj dva subjekta:

- (a) oblike sodelovanja med različnimi subjekti na področju kmetijstva, prehranske verige in gozdarstva ter med drugimi subjekti, ki prispevajo k doseganju ciljev in prednostnih nalog v okviru politike razvoja podeželja, vključno s skupinami proizvajalcev, zadrugami in medpanožnimi organizacijami;
- (b) grozdi in mreže;
- (c) operativne skupine EIP na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti.

Podpora iz odstavka (b) se dodeli samo novonastalim grozdom in mrežam ter subjektom, ki vzpostavijo dejavnost, ki je še niso izvajali.

Pogoji upravičenosti

- upravičena oblika in sestava subjekta sodelovanja,
- sklenjeno razmerje med partnerji v subjektu sodelovanja,
- poravnane obveznosti do države,
- sovpadanje/povezanost vsebine, rezultatov in ciljev projekta z določenimi prioritetami in SWOT,
- vsebinska ustreznost izdelane projektne naloge.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Glavna načela za določitev meril za izbor projektov bodo temeljila na:

- ustreznosti oblike in sestave subjekta sodelovanja,
- usklajenosti vsebine, rezultatov in ciljev projekta z določenimi prioritetami in SWOT,
- konkretnemu prispevku projekta k napredku in/ali dvigu inovativnosti,
- okoljsko–naravovarstveni vidik,
- dodani vrednosti projekta,
- uporabnosti in trajnosti rezultatov projekta ter načinu in obsegu njihove diseminacije,
- finančnih vidikov projekta.

Zneski in stopnje podpore

Nepovratna finančna pomoč se dodeli na podlagi javnega razpisa.

Stopnja intenzivnosti podpore znaša do 100 % priznanih stroškov.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.12.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

Ukrep, od faze izplačil naprej, izvaja ARSKTRP, ki je odgovorna za preverjanje in izvedbo kontrol glede izpolnjevanja obveznosti iz naslova ukrepa Sodelovanje. Kontrolni indikatorji so:

- pravočasnost in ustreznost poročil,
- doseganje načrtovanih rezultatov ter
- upravičenost stroškov, izkazanih v zahtevkih.

Ukrep je preverljiv in kontrolabilen.

8.2.12.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Pri izvajanju ukrepa obstajajo naslednja tveganja:

- nizka stopnja interesa za izvajanje ukrepa,
- nerazumevanje ukrepa,
- slaba kakovost prijavljenih projektov,
- neustrezna izbira podprtih projektov,
- slabo upravljanje projektov,
- nizko doseganje zastavljenih ciljev.

8.2.12.5.2 Omilitveni ukrepi

- **Nizka stopnja interesa za izvajanje ukrepa:** Izvedba promocijskih in ostalih aktivnosti v zvezi s povečanjem prepoznavnosti ukrepa.
- **Nerazumevanje ukrepa:** Izvedba seminarjev in delavnic na temo ukrepa. Priprava tiskanih in spletnih gradiv.
- **Slaba kakovost prijavljenih projektov:** Izvedba seminarjev in delavnic na temo ukrepa. Vnaprejšnje usklajevanje z deležniki in akterji v ukrepu glede prednostnih vsebin in pričakovanih rezultatov projektov sodelovanja. Promocija prioritetenih področij.
- **Neustrezna izbira podprtih projektov:** Ustanovitev in delovanje komisije za izbiro projektov s kompetentnimi in neodvisnimi člani. Sprotno ocenjevanje ustreznosti izbranih projektov, glede na doseganje načrtovanih rezultatov.
- **Slabo upravljanje projektov:** Izvedba izobraževalnih dogodkov s področja načrtovanja, izvajanja in vodenja projektov.
- **Nizko doseganje zastavljenih ciljev:** Izvedba izobraževalnih dogodkov s področja načrtovanja, izvajanja in vodenja projektov. Sprotno spremljanje in preverjanje rezultatov. Ustrezen in naznanjen sistem sankcij z odvračilnimi koncepti.

8.2.12.5.3 Celovita ocena ukrepa

Ukrep Sodelovanje je v predvideni obliki v celoti izvedljiv in preverljiv ter bo prinesel pričakovane rezultate in pripomogel k doseganju zastavljenih ciljev. Ukrep bo izkazal pomemben prispevek tudi pri realizaciji horizontalnih ciljev, predvsem dviga inovativnosti ter raziskav in razvoja v podeželskem prostoru. Zaradi oblike izvajanja ukrepa je moč pričakovati pozitivne doprinose in prispevek k dvigu družbene odgovornosti. Za dolgoročen in vzdržen razvoj podeželja v Sloveniji je izvedba ukrepa nujna.

8.2.12.6 Metodologija za izračun zneska podpore

Ni relevantno za ta ukrep.

8.2.12.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Vse ustrezne informacije so bile podane v predhodnih poglavjih.

8.2.13 UKREP: LEADER

8.2.13.1 Pravna podlaga

- 42.–44. člen Uredbe RP/2013/EU
- 28.–31. člen Uredbe SSO/2013/EU
- Delegiran akt Evropske komisije
- Izvedbeni akt Evropske komisije

8.2.13.2 Splošen opis ukrepa

LEADER je orodje za celovit lokalni razvoj po pristopu od spodaj navzgor. V programskem obdobju 2007–2013 se je LEADER izvajal kot posebna metodološka os programa razvoja podeželja, ki je bila razdeljena na več ukrepov. V programskem obdobju 2014–2020 pa je to poseben ukrep programa razvoja podeželja, razdeljen na več aktivnosti, ki odražajo obvezne elemente »lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost« iz skupnega strateškega okvira skladov EU (ang. »Community Led Local Development« - okrajšava: CLLD). Te aktivnosti, opredeljene v 31. členu Uredbe SSO/2013/EU, so:

- pripravljalna podpora, ki zajema krepitev zmogljivosti, usposabljanja, mreženja in drugih aktivnosti z namenom priprave lokalne razvojne strategije,
- izvajanje aktivnosti v okviru lokalne razvojne strategije,
- projekti sodelovanja,
- tekoči stroški, povezani z izvajanjem aktivnosti v okviru lokalne razvojne strategije in z animacijo za izvajanje teh aktivnosti.

Odločanje o razvoju je domena lokalnih partnerstev, lokalnih akcijskih skupin (v nadaljnjem besedilu: LAS), ki na podlagi poznavanja razvojnih problemov in možnosti ter priložnosti svojega območja, pripravijo celovito lokalno razvojno strategijo (v nadaljnjem besedilu: LRS), ki je strateški dokument za razvojne intervencije. S tem se ne spodbudi le večjo vključenost lokalnega prebivalstva v razvojno odločanje, ampak tudi participacijo zasebnih finančnih sredstev v razvojne projekte. LEADER omogoča nekonvencionalno reševanje razvojnih problemov, usklajeno intervencijo različnih virov financiranja in fleksibilnost pri doseganju razvojnih ciljev ter s takšnim pristopom odpira možnosti za vznik inovacij, zlasti socialnih, tudi na podeželju.

Ključna načela, ki morajo biti upoštevana pri načrtovanju LRS v obdobju 2014–2020, so:

- koncentracija oziroma tematsko osredotočenje sredstev;
- jasno opredeljena prednostna področja vlaganj, ki morajo izhajati iz kakovostne analize stanja in SWOT analize družbeno-ekonomskega položaja na lokalnih območjih, upoštevati lokalne vire in slediti ključnim strateškim usmeritvam PRP 2014–2020, prednostnim nalogam politike razvoja podeželja EU in tematskim ciljem iz SSO okvira;
- naravnost v doseganje jasnih rezultatov, ki morajo izkazovati trajnost tudi po izteku podpor;
- uravnoteženost med zasebnimi in javnimi interesi ter
- odgovornost in transparentnost v vseh fazah skupnega sprejemanja odločitev o razvoju določenega lokalnega območja, prav tako pa tudi v postopkih spremljanja in vrednotenja ter poročanja o rezultatih.

Prednosti sodelovanja med LAS oziroma podeželskimi območji, tako znotraj države kot tudi nadnacionalno, so predvsem prenos znanja in idej, doseganje kritične mase za doseganje projektnega cilja in povezovanje. Projekti sodelovanja so za upravljanje zahtevnejši, zato je poleg animacije in podpore za njihovo izvedbo potrebno okrepiti tudi usposobljenost akterjev za izvedbo tovrstnih projektov.

Prenos odločanja o razvoju in odgovornosti za njegovo uresničevanje na lokalni nivo terja od razvojnih akterjev in LAS visoko stopnjo znanja in usposobljenosti, tako za prepoznavanje potreb, kot tudi za ustrezno upravljanje s finančnimi viri. V ta namen je potrebno LAS, njeno osebje in druge akterje na podeželju ustrezno informirati, animirati in usposabljanje. Večja vključenost mladih v načrtovanje in udejanjanje lokalnega razvoja je lahko ena od ključnih gonilnih sil pametne, trajnostne in vključujoče rasti, ki jo zasleduje Strategija Evropa 2020.

Ukrep LEADER se izvaja na območjih, na katerih prebiva med 20.000 in 150.000 prebivalcev, skladno z okviri, opredeljenimi v SSO Uredbi. Spodnja meja 20.000 prebivalcev po izkušnjah iz dosedanjega izvajanja 2007–2013 predstavlja najmanjšo kritično maso, potrebno za doseganje lokalnih razvojnih ciljev.

8.2.13.3 Prispevek k prednostnim področjem in horizontalnim ciljem

Prispevek k prednostnemu področju

Prednostna naloga 6b: Pospesevanje lokalnega razvoja podeželskih območij

Ukrep LEADER spodbuja participativno odločanje lokalnega prebivalstva o razvoju lokalnega območja preko posebnih lokalnih partnerstev, to je LAS. Te so prepoznane kot tiste, ki lahko pomembno prispevajo k aktivaciji endogenih razvojnih potencialov, še zlasti pa socialnega kapitala na podeželju, in s tem spodbujajo lokalni razvoj, kot so ga opredelile z LRS.

LRS lahko sledijo eni ali več prednostnim nalogam razvoja podeželja in morajo odražati prispevek k doseganju horizontalnih ciljev EU, to so inovacije, skrb za okolje in podnebne spremembe. Odločitev o strateški naravnosti LRS je odločitev LAS, ki temelji na opredelitvi prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za razvoj določenega območja.

Pomembno je, da LAS v svoji LRS določi eno ali največ dve ključni tematski področji (t.i. LEADER teme), ki jih je lokalno prebivalstvo opredelilo kot ključnega oziroma ključni za razvoj območja. Nujno je tudi, da se vsebina strategije umešča v ključne strateške usmeritve PRP 2014–2020, in s tem sledi prednostnim nalogam politike razvoja podeželja, opredeljenim na EU ravni. Takšnemu okviru mora slediti tudi vsebina posameznih projektov. LRS morajo biti usklajene z ostalimi razvojnimi usmeritvami na regionalni in lokalni ravni.

Prispevek k horizontalnim ciljem

Vsaka LRS bo morala nasloviti oz. jasno prikazati prispevek k trem horizontalnim ciljem, to je podnebnim spremembam, skrbi za okolje in inovacijam.

Podnebne spremembe – V okviru izvajanja LRS je možno podpreti tudi projekte, ki prispevajo k uresničevanju prednostnih nalog, vezanih na prilagajanje in obvladovanje podnebnih sprememb.

Skrb za okolje – V okviru izvajanja LRS je možno podpreti tudi projekte, ki prispevajo k uresničevanju prednostnih nalog, vezanih na skrb za okolje, v kolikor se na območju pojavi interes za tovrstne podpore. Pričakuje se lahko predvsem »mehke« projekte, namenjene reševanju okoljskih problematik, v obliki osveščanja, obveščanja, promocije, pa tudi manjše naložbe, kot so neproizvodne naložbe (npr. ekološke / okoljske ureditve naselij, usposobitev in izboljšanje stanja habitatov in vrst na NATURA 2000 območjih, skrb in učinkovito upravljanje z naravnimi vrednotami, širjenje zelenih pasov, površin, ureditev in promocija rekreativnih območij, varovanih območij itd.).

Inovacije – Inovativnost je eno od osnovnih načel ukrepa LEADER. Pristop in način načrtovanja in uresničevanja lokalnega razvoja preko LAS in njihovih strategij z uporabo pristopa »od spodaj navzgor« ima velik inovativen

potencial. Ker ukrep lahko prispeva h katerikoli prednostni nalogi razvoja podeželja in podpore, z razliko od ostalih ukrepov, niso zelo ozko usmerjene in v naprej določene, je LEADER tisto orodje, ki odpira prostor za nove, inovativne razvojne rešitve. Spodbujanje sodelovanja prav tako omogoča izmenjavo izkušenj in idej ali pa krepitev razvojnih potencialov za doseganje zastavljenih ciljev, kar tudi predstavlja novost oziroma nov način k razvojnemu pristopu in razmišljanju.

8.2.13.4 Obseg, vrsta in višina podpore pri posameznem ukrepu / podukrepih

Št.	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti
1	Pripravljalna podpora	Podpora za krepitev zmogljivosti izkušenih lokalnih akcijskih skupin, usposabljanju in mrežnemu povezovanju z namenom priprave lokalne razvojne strategije 2014–2020
2	Izvajanje dejavnosti v okviru lokalne razvojne strategije	Podpora izvedbi projektov, ki uresničujejo cilje lokalne razvojne strategije in prispevajo k prednostnim nalogam razvoja podeželja.
3	Dejavnost sodelovanja	Podpora izvedbi projektov sodelovanja in pripravljalna tehnična podpora za projekte sodelovanja.
4	Tekoči stroški in animacija	Podpora upravljanju in delovanju lokalne akcijske skupine vključno s spremljanjem in vrednotenjem strategije. Podpora animaciji ozemlja (informiranju, obveščanju, promociji lokalne razvojne strategije, izmenjavi informacij) in podpora za pomoč morebitnim upravičencem za razvijanje projektne ideje in pripravo prijave.

8.2.13.4.1 Pripravljalna podpora

Opis podukrepa

Podpora se nameni za:

- podpora za pripravo LRS,
- podpora za reorganizacijo, združevanje, širitev LAS,
- podpora za usposabljanje, povezovanje, za namen priprave in uresničitve LRS.

Vrsta podpore

Nepovratna finančna pomoč se dodeli za del nastalih upravičenih stroškov za izvedbo aktivnosti. Podpora za krepitev zmogljivosti LAS z izkušnjami iz programskega obdobja 2007–2013 se dodeli samo enkrat. Ko LAS postane upravičena do podpore za aktivnost tekoči stroški in animacija, se ji pripravljalna podpora ukine.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba SSO/2013/EU
- Nacionalni izvedbeni predpis za izvajanje CLLD / LEADER

Upravičeni stroški

- stroški usposabljanja,
- stroški študije območja,
- stroški priprave LRS (stroški organizacije posvetovanj z deležniki, svetovalnih storitev strokovnjakov itd.),
- administrativni stroški (delovanja, osebja in drugi stroški, administrativne in upravne ustanovitve / reorganizacije / širitve LAS).

Stroški se priznajo v obliki stroškov dela, materiala in storitev, pri čemer bo v največji možni meri uporabljen pristop poenostavljenih stroškov (povprečnine, pavšalni stroški).

Upravičenci

Podpora se dodeli LAS, ki že imajo izkušnje s pristopom LEADER iz programskega obdobja 2007–2013. Mednje se prištevajo tudi LAS, ki so nastale s širitvijo, spremembo ali združevanjem območij LAS iz obdobja 2007–2013.

Pogoji upravičenosti

Za pridobitev pripravljalne podpore veljajo naslednji pogoji upravičenosti:

- LAS mora imeti dovolj človeških in finančnih virov za pripravo in uresničevanje LRS;
- LAS še nima izdelane LRS za obdobje 2014–2020 niti za ta namen ne prejema podpore iz PRP 2007–2013;
- Območje, na katerem deluje LAS, je pretežno podeželsko, ima med 20.000 in 150.000 prebivalci, predstavlja zaokroženo celoto, geografsko in funkcionalno, območja se ne smejo prekrivati;
- Po zaključku te aktivnosti mora biti LRS predložena v potrditev za podporo.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Pri izboru upravičencev za pripravljalo podporo se bo upoštevalo merilo izpolnjevanja pogojev upravičenosti.

Pri izboru in potrjevanju LRS se bodo upoštevalo načelo minimalnega praga doseženih točk pri ocenjevanju kvalitete LRS. Postopki ocenjevanja, točkovanje in ocenjevalni elementi bodo opredeljeni v izvedbenih dokumentih.

Zneski in stopnje podpore

Pomoč se dodeli v enkratnem znesku in znaša do 85 % upravičenih stroškov, vendar ne sme biti nižja od 2.500 evrov in višja od 25.000 evrov. Izplačilo je pogojeno s predložitvijo LRS v potrditev Organu upravljanja.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.13.4.2 Izvajanje aktivnosti v okviru lokalne razvojne strategije

Opis podukrepa

Podpora je namenjena sofinanciranju stroškov, nastalih pri izvedbi projektov, ki uresničujejo cilje LRS in prispevajo k prednostnim nalogam razvoja podeželja. LRS morajo opredeljevati največ dve glavni tematski področji intervencije sredstev LEADER (tako imenovane LEADER teme), ki morajo prispevati k vsaj eni prednostni nalogi razvoja podeželja in k trem horizontalnim ciljem: podnebne spremembe, skrb za okolje in inovacije).

Prispevek mora biti razviden iz načrta intervencije (ukrepov) za doseganje ciljev ter zastavljenega sistema kazalnikov in dokazljiv v postopkih spremljanja in poročanja. Odločitev o indikativnih LEADER temah mora izhajati iz analize stanja, SWOT analize potreb in možnosti in zanje mora biti dosežen konsenz lokalnih akterjev. Obvezna vsebina LRS je opredeljena v 29. členu Uredbe SSO/2013/EU.

Vrsta podpore

Nepovratna finančna pomoč se dodeli za povračilo dela nastalih upravičenih stroškov za izvedbo projektov, izbranih s strani LAS.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba SSO/2013/EU
- Nacionalni izvedbeni predpis za izvajanje CLLD / LEADER.

Upravičeni stroški

- splošni stroški za pripravo in izvedbo projekta,

- stroški, nastali z izvedbo projekta,
- stroški, nastali s promocijo projekta in njegovih rezultatov.

Stroški se priznajo v obliki stroškov dela, materiala in storitev, pri čemer bo v največji možni meri uporabljen pristop poenostavljenih stroškov (povprečnine, pavšalni stroški).

Upravičenci

Podpora se dodeli nosilcem projektov, ki so fizične ali pravne osebe javnega ali zasebnega prava (ang. »local project promotor«) s stalnim bivališčem ali sedežem dejavnosti na območju zadevne LAS. Nosilci projektov skupnega oziroma širšega pomena so lahko tudi LAS ali pravne osebe javnega prava ter društva, ki sicer nimajo sedeža dejavnosti na območju, ampak na območju LAS delujejo v javnem interesu.

Pogoji upravičenosti

- Projekt je izbran s strani LAS, v skladu s predvidenimi transparentnimi postopki.
- Projekt uresničuje cilje LRS in PRP 2014–2020.
- LAS ima na voljo finančna sredstva iz naslova EKSRP,
- Projekt ne sme biti predmet že potrjene operacije ali projekta v drugih skladih ali ukrepih.
- Projektne aktivnosti ne smejo predstavljati rednega dela javnih služb.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Projekte izbira LAS na podlagi potrjene LRS. Merila in postopki za izbor so odločitev posamezne LAS in so opredeljeni v LRS, ob upoštevanju pogojev upravičenosti iz prejšnje točke. Šteje se, da je organ upravljanja potrdil merila za izbor s tem, ko je potrdil LRS. Izbirni postopek LAS mora biti v naprej opredeljen, dokumentiran, pregleden in mora omogočati pritožbo ter upoštevati preprečevanje konflikta interesov. Kriteriji in merila za izbor s strani LAS morajo biti jasni, znani, pregledni in enakopravni.

Zneski in stopnja podpore:

Pomoč znaša do 85 % upravičenih stroškov, vendar ne manj kot 2.500 evrov in ne več kot 200.000 evrov. Razen v primeru naložb v gradnjo širokopasovnega omrežja elektronskih komunikacij, kjer pomoč lahko znaša do 100 % upravičenih stroškov in zgornja vrednost odobrenih sredstev ne sme presegati 3.000 evrov na bivalno enoto.

V primeru, da se vsebinsko isti tip projekta lahko izvaja preko ostalih ukrepov PRP 2014–2020, stopnja podpore iz naslova ukrepa LEADER ne sme biti višja od stopnje podpore, ki velja za zadevne ukrepe.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.13.4.3 Dejavnosti sodelovanja v okviru pristopa LEADER

Opis aktivnosti

Sodelovanje območja lokalne akcijske skupine z drugimi območji se lahko razvija v fazah od izmenjave izkušenj do prenosa obetavne prakse k skupni aktivnosti. Sodelovanje z drugimi območji, ki izvajajo pristop CLLD / LEADER je lahko tudi strateško orodje, ki ga lahko LAS uporabi, da doseže potrebno kritično maso za nekatere projekte ali za združevanje komplementarnih virov in strokovnega znanja.

Sodelovanje odpira možnosti širitve lokalnih pogledov in s tem izboljšanja lokalne strategije ter prinaša novo znanje na to območje. Hkrati lahko spodbuja inovativni značaj lokalnih razvojnih aktivnosti in prispeva k večji konkurenčnosti s krepitvijo zmogljivosti in novimi poslovnimi partnerji, difuzijo inovacij, znanja in novih spretnosti.

Podpora v okviru te aktivnosti se odobri:

- projektom sodelovanja znotraj države članice (medregijsko sodelovanje) ali projektom sodelovanja med območji v različnih državah članicah ali z območji v tretjih državah (nacionalno sodelovanje);
- pripravljalni tehnični podpora za projekte medregijskega in nacionalnega sodelovanja, če lahko lokalne akcijske skupine dokažejo, da načrtujejo izvedbo konkretnega projekta.

Poleg drugih lokalnih akcijskih skupin sta lahko skladno z drugim odstavkom 44. člena Uredbe RP/2013/EU partnerja lokalne akcijske skupine:

- skupina lokalnih javno-zasebnih partnerjev na podeželskem območju, ki izvaja lokalno razvojno strategijo v Uniji ali zunaj nje;
- skupina lokalnih javno-zasebnih partnerjev na nepodeželskem območju, ki izvaja lokalno razvojno strategijo.

Vrsta podpore

Nepovratna finančna pomoč se dodeli v obliki povračila dela nastalih upravičenih stroškov za pripravljalno tehnično podporo za projekte sodelovanja kot tudi stroškov izvedbe projektov sodelovanja, ki jih ima posamezna LAS.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba SSO/2013/EU
- Nacionalni izvedbeni predpis za izvajanje CLLD / LEADER

Upravičeni stroški

V okviru te aktivnosti so upravičeni naslednji stroški:

- stroški pripravljalne podpore za projekt sodelovanja, kadar LAS dokaže, da namerava projekt tudi izvesti (stroški, povezani z izmenjavo izkušenj, stroški predrazvojnih aktivnosti: študija izvedljivosti projekta, svetovanja, prevajanja, dodatnega osebja ipd.);
- stroški projektov sodelovanja:
 - splošni stroški za pripravo in izvedbo projekta,
 - stroški, nastali z izvedbo projekta,
 - stroški, nastali s promocijo projekta in njegovih rezultatov,

Stroški pripravljalne podpore se lahko financirajo, kadar so nastali z aktivnostmi, izvedenimi do dokončne vzpostavitve sodelovanja na podlagi sklenjenega dogovora med partnerji. Stroški se priznajo v obliki stroškov dela, materiala in storitev, pri čemer bo v največji možni meri uporabljen pristop poenostavljenih stroškov (povprečnine, pavšalni stroški).

Upravičenci

Podpora se dodeli nosilcem projektov, ki so fizične ali pravne osebe javnega ali zasebnega prava (ang. »local project promotor«) s stalnim bivališčem ali sedežem dejavnosti na območju zadevne LAS, pri čemer morajo tvoriti partnerstvo. Nosilci projektov sodelovanja so lahko tudi LAS ali njihovi člani.

Pogoji upravičenosti

- Namera za sodelovanje in področje sodelovanja mora biti opredeljeno v LRS.
- Partnerji LAS so opredeljeni skladno z drugim odstavkom 44. člena Uredbe RP/2013/EU
- Projekt je izbran s strani LAS, v skladu s predvidenimi transparentnimi postopki. V primeru, ko je nosilec projekta sodelovanja LAS, morajo biti za ta namen predvideni posebni postopki.
- Projekt uresničuje cilje LRS in PRP 2014–2020.
- Projekt vsebuje skupne aktivnosti (ang. »joint action«) za doseganje skupnih ciljev in rezultatov, ki jih izvajajo in dosegajo projektni partnerji, v skupno korist.
- Projekt ne sme biti predmet že potrjene operacije ali projekta v drugih skladih ali ukrepih.
- Projektna aktivnosti ne smejo predstavljati rednega dela javnih služb.
- Projektno partnerstvo ne sme biti upravičenec pri projektih iz 36. člena Uredbe RP/2013/EU.

Načela v povezavi z določitvijo meril za izbor

Projekte izbira LAS na podlagi potrjene LRS. Kriteriji in postopki za izbor so odločitev posamezne LAS in so opredeljeni v LRS, ob upoštevanju pogojev upravičenosti iz prejšnje točke. Šteje se, da je organ upravljanja potrdil kriterije za izbor s tem, ko je potrdil LRS. Izbirni postopek LAS mora biti v naprej opredeljen, dokumentiran, pregleden in mora omogočati pritožbo ter upoštevati preprečevanje konflikta interesov. Kriteriji in merila za izbor s strani LAS morajo biti jasni, znani, pregledni in enakopravni.

Zneski in stopnja podpore

Pomoč znaša do 85 % upravičenih stroškov, vendar ne manj kot 2.500 evrov in ne več kot 100.000 evrov. V primeru, da se vsebinsko isti tip projekta lahko izvaja preko ostalih ukrepov PRP 2014–2020, stopnja podpore iz naslova ukrepa LEADER ne sme biti višja od stopnje podpore, ki velja za zadevne ukrepe.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.13.4.4 Tekoči stroški in animacija**Opis aktivnosti**

Podpora se dodeli v obliki povračila nastalih upravičenih stroškov pri upravljanju in delovanju LAS, vključno s spremljanjem in vrednotenjem strategije (tekoči stroški). Podpora se dodeli tudi za animacijo območja (informiranje, obveščanje, spodbujanje, promocija LRS, izmenjava informacij, spodbujanje povezovanja članov in izmenjave idej med njimi, ogledi dobrih praks ipd.) in podporo za pomoč potencialnim upravičencem za razvijanje projektne ideje in pripravo prijave.

Vrsta podpore

Nepovratna finančna pomoč se dodeli v obliki povračila dela nastalih upravičenih tekočih stroškov za upravljanje in delovanje lokalne akcijske skupine ter stroškov za animacijo območja.

Povezava na drugo zakonodajo

- Uredba SSO/2013/EU
- Nacionalni izvedbeni predpis za izvajanje CLLD / LEADER

Upravičeni stroški

Do podpore so upravičeni naslednji stroški:

a) tekoči stroški za upravljanje in delovanje LAS:

- operativni stroški (npr. najemnine, računovodstvo, električna, voda, zavarovanja, pisarniški material, druge storitve, nakup opreme, itd.),
- stroški osebja (plače, regres, potni stroški itd.),
- stroški usposabljanja osebja in članov LAS za potrebe upravljanja in delovanja LAS, pri čemer stroški, nastali z usposabljanjem nosilcev projektov in prijaviteljev, niso upravičeni,
- stroški, vezani na odnose z javnostmi in promocijo LAS, vključno s stroški povezovanja (npr. udeležba članov LAS na srečanjih LAS, promocijsko gradivo LAS, reprezentanca, spletna stran, itd.),
- finančni stroški (npr. stroški vodenja računa itd.),
- stroški, nastali s spremljanjem, vrednotenjem in posodabljanjem LRS na nivoju LAS.

b) stroški za animacijo območja in podporo prijaviteljem (v nadaljevanju: animacija območja)

- operativni stroški, nastali za potrebe animacije območja (npr. najemnine, električna, voda, pisarniški material, druge storitve, nakup opreme, itd.),
- stroški osebja, nastali z izvajanjem animacije območja (plače, regres, potni stroški itd.),
- stroški nastali z izvedbo aktivnosti animacije območja (npr. material, storitve, itd.)

- stroški, nastali s promocijo, obveščanjem in informiranjem območja o LRS in pristopu LEADER, pri čemer stroški vezani na promocijo LAS ter informiranje in obveščanje o LAS, v tem sklopu niso upravičeni.

Stroški se priznajo v obliki stroškov dela, materiala in storitev, pri čemer bo v največji možni meri uporabljen pristop poenostavljenih stroškov (povprečnine, pavšalni stroški). Stroški za upravljanje (točka a) in animacijo območja (točka b) morajo biti razmejeni tako v zahtevkih, kot tudi v poročilih o opravljenih aktivnostih.

Upravičenci

Podpora se dodeli LAS, ki imajo potrjeno LRS in že imajo izkušnje s pristopom LEADER, kamor spadajo tudi LAS, ki so nastale s širitvijo, spremembo ali združevanjem območij LAS iz obdobja 2007–2013.

Pogoji upravičenosti

- Stroški postanejo upravičeni šele, ko je potrjena LRS in se začne izvajati. Vsi ostali stroški, nastali s podobnimi aktivnostmi spadajo v pripravljalo podporo.
- LAS ima ustrezne in zadostne kapacitete za izvajanje upravljanja in delovanja LAS, tako materialne, kot človeške.
- Ustrezno usposobljeni kadri za opravljanje nalog LAS, tako upravljanja, delovanja, spremljanja, vrednotenja, kot animacije in podpore potencialnim prijaviteljem, kar se dokazuje z izkušnjami na tem področju.
- Delež stroškov za te aktivnosti (tekoče stroške in animacijo skupaj) ob koncu izvajanja ne sme preseči 25 % skupnega zneska stroškov, nastalih z izvajanjem lokalne razvojne strategije, dejavnostmi sodelovanja, tekočih stroškov in animacije.

Zneski in stopnje podpore

Pomoč znaša do 85 % upravičenih stroškov, vendar ne manj kot 2.500 evrov za posamezen zahtevek. LAS lahko vloži največ tri zahtevke na leto.

Stopnja sofinanciranja EKSRP

Stopnja sofinanciranja EKSRP znaša 80 %, 20 % se zagotovi iz proračuna RS.

8.2.13.5 Preverljivost in možnost kontrole ukrepa

8.2.13.5.1 Tveganja pri izvajanju ukrepa

Pri izvajanju ukrepov LEADER se pojavljajo naslednja tveganja:

- Nezadostna transparentnost postopkov za izbor, nezmožnost pritožbe, možnost konflikta interesov.
- Projekti ne prispevajo dovolj k uresničevanju razvojnih ciljev LRS.
- Izbor projektov ni dovolj kritičen, kriteriji so preohlapni.
- LAS nima dovolj ustreznih človeških virov in znanja za kritičen izbor projektov, izvajanje LRS, upravljanje LAS.
- Dolgotrajni in kompleksni / zahtevni kontrolni postopki upočasnijo izvajanje projektov in izplačila.

8.2.13.5.2 Omilitveni ukrepi

V povezavi z zaznanimi tveganji smo predvideli naslednje omilitvene ukrepe:

- LAS mora natančno opredeliti postopke in kriterije za izbor projektov in voditi ustrezno revizijsko sled o izboru (zapisniki, ocenjevalni listi, vključno z zagotovili o ustreznih mehanizmih za preprečevanje konflikta interesov).
- LAS mora zagotavljati ustrezno usposobljen in kakovosten kader za izbor projektov, izvajanje LRS, vodenje LAS in spremljanje ter vrednotenje.
- Organ upravljanja mora zagotoviti ustrezna svetovanja in usposabljanja za izvedbo ustreznih postopkov za izbor, primeren izbor kriterijev in kazalnikov ter za potrebe spremljanja.

- V največji možni meri se bo uporabljal sistem poenostavitve stroškov in e-aplikacij.

8.2.13.5.3 Celovita ocena ukrepa

Pri izvajanju ukrepa pričakujemo bolj ciljno naravnane LRS in s tem bolj ciljno usmerjena razvojna sredstva, usmerjena v doseganje rezultatov. Pričakuje se določena mera »specializacije« posameznih območij, glede na prepoznane potrebe, možnosti in priložnosti.

Glede na izkušnje, ki so si jih LAS pridobile v obdobju 2007–2013 in z uveljavitvijo poenostavljenih stroškov, pričakujemo boljše in hitrejše izvajanje samih izvedbenih postopkov, tako na nivoju LAS, kot na nivoju plačilne agencije.

8.2.13.6 Metodologija za izračun zneska podpore, kjer je to relevantno

Pristop poenostavljenih stroškov je v pripravi.

8.2.13.7 Druge pomembne informacije za razumevanje in izvajanje ukrepa

Višina razpoložljivih sredstev, namenjenih projektom LAS se zniža za višino sredstev namenjenih posebnim problemskim območjem, potrjenih s strani Vlade RS (cca. 2 mio evrov) ter za višino sredstev, ki so namenjena za izvajanje vsebine širokopasovnega interneta (5 mio evrov). Sredstva namenjena problemskim območjem se porazdelijo po posebnem ključu med tiste LAS, v katerih se ta problemska območja nahajajo. LAS morajo ta sredstva nameniti izključno za izvedbo projektov na teh območjih. Sredstva namenjena za izgradnjo širokopasovnega omrežja bodo dodeljena LAS na podlagi javnega razpisa, ki ga bomo izvedli skupaj z MGRT, v okviru vključitve v CLLD.

Pravice porabe za preostanek sredstev bodo posamezni LAS dodeljene na začetku programskega obdobja za celotno programsko obdobje. Višina pravic porabe za posamezni LAS je odvisna od števila prebivalcev, ki živijo na območju LAS, površine območja, katerega LAS pokriva, indeksa razvojne ogroženosti območja (IRO) ter števila doseženih točk pri ocenjevanju kvalitete lokalne razvojne strategije. V višini pravic porabe LAS lahko predloži izvedbene projekte, ki uresničujejo cilje LRS, jih porabi za tekoče stroške in animacijo ter projekte sodelovanja.

8.3 DODATNE INFORMACIJE, SPECIFIČNE ZA IZBRANI UKREP

Poglavje bo pripravljeno, ko bo Evropska komisija pripravila vse ustrezne izvedbene podlage.

9. Načrt vrednotenja

9.1 Cilji in namen

Vrednotenje je zelo pomembno orodje, ki prispeva k izboljšanju kakovosti oblikovanja in izvajanja PRP 2014–2020 ter oceni uspešnost in učinkovitost samega izvajanja. Vrednotenje je sestavni del izvajanja PRP 2014–2020 in zagotavlja pomembne in pravočasne povratne informacije za Organ upravljanja.

Namen načrta vrednotenja PRP 2014–2020 je, da se zagotovi zadostne in ustrezne aktivnosti vrednotenja in da so za to zagotovljeni zadostni in ustrezni viri ter pravočasni, pravilni in ustrezni podatki. Načrt vrednotenja zagotavlja prikaz napredka ter ocene vpliva in učinkovitosti izvajanja politike razvoja podeželja v RS, tudi za potrebe razširjenih letnih poročil o izvajanju v letih 2017 in 2019.

Načrt vrednotenja omogoča sistematično načrtovanje vrednotenja, bolj ciljno naravnano spremljanje in vrednotenje ter boljšo uporabo rezultatov vrednotenja in posledično kvalitetnejše izvajanje PRP 2014–2020. Le s sprotnim interaktivnim sodelovanjem na vseh ravneh je mogoče doseči učinkovito prepoznavanje razvojnih in specifičnih potreb PRP 2014–2020.

9.2 Upravljanje in koordinacija

Sistem spremljanja in vrednotenja sestavljajo deležniki, aktivnosti in mehanizmi za spremljanje in vrednotenje izvajanja PRP 2014–2020, pri čemer je bistvenega pomena koordinacija aktivnosti med izvajanjem in vrednotenjem PRP 2014–2020 ter vzpostavljen sistem spremljanja uporabe rezultatov vrednotenja - follow-up.

Sistem spremljanja in vrednotenja v okviru PRP 2014–2020 je zasnovan tako, da v največji možni meri upošteva potrebe za zagotovitev ustrezne podpore procesu vrednotenja in jasno določa obveznosti posameznih deležnikov. Obveznosti so predstavljene v Preglednica 38, kjer so določene vloge posameznih deležnikov v okviru vrednotenja.

Organ upravljanja je odgovoren za celoten sistem spremljanja in vrednotenja. V okviru spremljanja so njegove glavne naloge predvsem zagotavljanje varnega elektronskega informacijskega sistema, zagotavljanje podatkov za Evropsko komisijo o izbranih in zaključenih projektih, priprava letnih poročil, spremljanje kvalitete izvajanja PRP 2014–2020 preko kazalnikov ter poročanje Nadzornemu odboru. Prav tako je odgovoren za pripravo načrta vrednotenja in njegovo izvajanje ter za pravočasno posredovanje predhodnega in naknadnega vrednotenja Evropski komisiji. Hkrati tudi zagotavlja, da so vsa evalvacijska poročila javno dostopna in je ciljna javnost primerno in pravočasno obveščena o rezultatih vrednotenja.

Organ upravljanja je odgovoren tudi za upoštevanje ugotovitev in priporočil vrednotenja in njihovo vključevanje v izvajanje PRP 2014–2020. Organ upravljanja redno poroča Nadzornemu odboru PRP 2014–2020 o tem, kako so bile ugotovitve in priporočila upoštevane pri izvajanju PRP 2014–2020.

EKSRP je le eden od evropskih skladov, ki prispevajo k strategiji Evropa 2020 v okviru Partnerskega sporazuma, zato se nekatere aktivnosti vrednotenja izvajajo skupaj z ostalimi evropskimi skladi. Organ upravljanja sodeluje tudi z Organi upravljanja drugih skladov. Predstavniki Organov upravljanja drugih skladov so tudi člani Nadzornega odbora, po potrebi pa so vključeni tudi v Usmerjevalno skupino.

V okviru Organa upravljanja deluje **Skupina za podporo upravljanju**, ki je zadolžena za zagotavljanje strokovne in organizacijske podpore pri upravljanju s PRP 2014–2020 in med drugim opravlja tudi naloge spremljanja in vrednotenja PRP 2014–2020, v okviru slednje predvsem naloge, vezane na koordinacijo vrednotenja.

Za načrtovanje in izvedbo vrednotenja v okviru PRP 2007–2013 je bila ustanovljena posebna skupina in prav na podlagi pozitivnih izkušenj delovanja te skupine je bila v okviru PRP 2014–2020 ustanovljena **Usmerjevalna skupina za spremljanje in vrednotenje**. Naloge skupine so predvsem naslednje:

- potrditev letnih ali večletnih načrtov vrednotenja;
- potrditev načrtov vrednotenja posameznih LAS;

- vsebinska podpora vrednotenju;
- koordinacija med Organom upravljanja in izvajalci vrednotenja;
- nadzor nad kakovostjo, ustreznostjo, celovitostjo in pravočasnostjo evalvacijskih poročil;
- potrditev komunikacijskega načrta diseminacije ugotovitev in priporočil vrednotenja;
- spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja - follow-up.

Skupina je sestavljena iz predstavnikov Organa upravljanja, ARSKTRP ter izvajalcev vrednotenja. Po potrebi lahko v skupini delujejo nosilci posameznih ukrepov ter tudi **zunanji strokovnjaki** s posameznih področij. Lahko se oblikujejo tudi tehnične delovne skupine.

Glavne naloge **Nadzornega odbora** PRP 2014–2020 so zlasti pregled napredka pri izvajanju PRP 2014–2020, predvsem preko kazalnikov, potrjevanje letnih poročil, najmanj enkrat letno pa mora biti Nadzorni odbor seznanjen z rezultati vrednotenja v okviru načrta vrednotenja. Nadzorni odbor lahko Organu upravljanja predlaga priporočila, vezana na izvajanje PRP 2014–2020 in vrednotenja ter nato spremlja uresničevanje teh priporočil.

ARSKTRP za namene poročanja, vrednotenja in upravljanja s PRP 2014–2020 zbira in zagotavlja podatke o ukrepih, ki se izvajajo na ARSKTRP. Podatki se nanašajo na vloge, podprte projekte, izplačila, poročila in kontrole. Tesno sodelovanje med ARSKTRP in Organom upravljanja je za namen spremljanja in vrednotenja institucionalizirano v Usmerjevalni skupini. Pravočasno in pravilno posredovanje podatkov, s katerimi razpolaga ARSKTRP, je zagotovljeno tudi s posebnimi navodili Organa upravljanja.

Prejemniki sredstev so neposredno vključeni v proces spremljanja in vrednotenja, saj zagotavljajo podatke, ki so potrebni za spremljanje in vrednotenje izvajanja PRP 2014–2020. Prav tako pa so posamezni prejemniki sredstev člani različnih organizacij in združenj, ki so pomemben partner v okviru priprave, izvajanja in vrednotenja PRP 2014–2020. Člani različnih organizacij so tudi člani Nadzornega odbora in imajo kot taki pomembno vlogo pri aktivnostih v okviru načrta vrednotenja.

Lokalne akcijske skupine (LAS) imajo pomembno vlogo pri dejavnostih vrednotenja. Pomoč LAS je predvidena predvsem kot prispevek k vrednotenju PRP 2014–2020 kot celote, kot prispevek k oceni dodane vrednosti pristopa LEADER in kot izvajanje spremljanja ter vrednotenja lastne LAS.

LAS so kot prejemniki sredstev obvezane, da zagotavljajo podatke, ki so potrebni za spremljanje in vrednotenje izvajanja PRP 2014–2020. LAS izvajajo tudi samovrednotenje in spremljanje razvoja lokalnih razvojnih strategij. Reprezentativni predstavniki LAS so tudi člani Nadzornega odbora PRP 2014–2020 in imajo tako pomembno vlogo pri aktivnostih vrednotenja.

Glavna naloga **Mreže za podeželje** je informiranje in obveščanje, zato se v okviru nacionalne mreže za podeželje pripravi in izvaja Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, katerega del je tako diseminacija rezultatov in priporočil vrednotenja kot tudi primerov dobrih praks. Mreža za podeželje lahko sodeluje tudi pri zbiranju različnih podatkov. Koordinator Mreže za podeželje je tudi član Usmerjevalne skupine.

Statistični urad RS, Urad za makroekonomske analize in razvoj ter Kmetijski inštitut Slovenije so kot **institucije, ki zagotavljajo podatke**, člani Nadzornega odbora PRP 2014–2020, po potrebi pa so vključeni tudi v Usmerjevalno skupino.

Izvajalci vrednotenja so strokovnjaki, ki so funkcionalno neodvisni od organov, pristojnih za izvajanje PRP 2014–2020.

Preglednica 38: Vloge deležnikov v okviru vrednotenja

	OU	US	NO	ARSKTRP	prejemniki sredstev	Mreža za podeželje	zunanje institucije strokovnjaki	izvajalci vrednotenj	zunanji strokovnjaki
izbira tem vrednotenj	IZ, O	O, S	I						S
Izbor izvajalca vrednotenja in sklenitev pogodbe	IZ, O	I	I					S	
zagotavljanje podatkov	IZ, O	S	I	IZ	S	S	IZ	S	S
izvedba vrednotenja	S, O	O, S	I				S	IZ	S
odobritev poročila	O	IZ	I				S	S	S
informiranje - diseminacija	O	O	I	S		IZ	S	S	
spremljanje uporabe rezultatov vrednotenj - follow-up	O	IZ	I	S				S	
posodobitev načrta vrednotenja	IZ, O	O	I						
koordinacija z drugimi skladi	IZ, O		I					S	S

IZ: izvrši; tisti, ki dejansko opravlja delo

O: odobri; tisti, ki so v končni fazi odgovorni za izvedbo naloge

S: sodeluje; tisti, ki so vključeni v nalogo svetovanja

I: informira; tisti, ki so redno obeščeni o rezultatih

Kakovost sistema spremljanja in vrednotenja je zagotovljena predvsem preko delovanja Usmerjevalne skupine. Nadzor pa redno, preko letnih poročil o izvajanju načrta vrednotenja, opravljata tudi vodja Organa upravljanja in Nadzorni odbor PRP 2014–2020.

9.3 Teme in aktivnosti vrednotenja

Aktivnosti vrednotenja so namenjene usmerjanju priprave PRP 2014–2020 ter podpori za uspešno in učinkovito izvajanje PRP 2014–2020 ter za prikaz napredka pri doseganju tako ciljev PRP 2014–2020 kot celote kot tudi ciljev posamezne prednostne usmeritve.

V skladu z zastavljenimi cilji in razvojnimi fazami so identificirane potrebe in fokusne usmeritve aktivnosti vrednotenja. Izpostavljene so predvsem tiste teme, ki prispevajo k doseganju prepoznanih prednostnih nalog, ob upoštevanju ocene programskih rezultatov in kazalnikov učinka. To vključuje tudi oceno kazalnikov rezultata in kazalnikov vpliva ter analizo neto učinkov. Vrednotenje komplementarnosti in sinergij z drugimi skladi bo osredotočeno na področje izvajanja 1. stebra SKP, in sicer v obliki vrednotenja vplivov PRP 2014–2020 preko skupnih kazalnikov vpliva ter na izvajanje ostalih SSO skladov.

Vse ugotovitve in povzetki vrednotenj bodo vključeni v ustrezno poglavje Letnega poročila o izvajanju PRP 2014–2020. V letih 2017 in 2019 mora država članica EK predložiti razširjeno obliko letnega poročila o izvajanju, v letu 2024 pa poročilo naknadnega vrednotenja. Podrobnejše obvezne vsebine vrednotenj, o katerih bo morala država članica poročati v omenjenih poročilih, bo EK določila v okviru posebnih smernic. Med drugim bo vrednotenje komplementarnih kazalnikov rezultatov⁴² vključeno v Letno poročilo o izvajanju PRP 2014–2020 v letih 2017, 2019 in v poročilo naknadnega vrednotenja. Vrednotenje kazalnikov vpliva⁴³ in ocena neto učinka izvajanja PRP 2014–2020 bo vključeno v Letno poročilo o izvajanju PRP 2014–2020 v letu 2019 in v poročilo

⁴² Seznam in obrazložitev teh kazalnikov so podane v Smernicah EK: Draft target indicator fiches for Pillar II + complementary result indicators. V PRP 2014 – 2020 se bodo smiselno upoštevali tisti komplementarni kazalniki rezultatov, ki so vezani na izvajanje podukrepov pod določenim prednostnim področjem.

⁴³ Seznam in obrazložitev teh kazalnikov so podane v Smernicah EK: Impact indicators.

naknadnega vrednotenja v obliki in obsegu kot to zahteva EK. V omenjenih obeh razširjenih letnih poročilih kot tudi v poročilu naknadnega vrednotenja leta 2024 bodo morali biti vključeni tudi odgovori na evalvacijska vprašanja v obsegu kot to zahteva EK.

Vsaj enkrat v programskem obdobju bo z vrednotenjem ocenjen **prispevek PRP 2014–2020 k ciljem za vsako prednostno nalogo**.

Glavnina aktivnosti vrednotenja bo usmerjena v **ključne nacionalne usmeritve PRP 2014–2020**:

1. Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu in s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva in dvig stopnje samooskrbe.
2. Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov.
3. Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.
4. Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe.
5. Zelena delovna mesta in skladen in vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.

Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja.

Posebna pozornost bo namenjena vrednotenju horizontalnih vsebin kot so podnebne spremembe, inovacije in okolje. Omenjene tri horizontalne vsebine so neposredno povezane s posameznimi ukrepi, tako da se bo lahko hkrati z vrednotenjem ukrepov vrednotilo tudi horizontalne vsebine oziroma obratno.

Horizontalna vsebina **inovacije** je v PRP 2014–2020 povezana predvsem z ukrepi sodelovanja, prenosa znanj ter z investicijskimi ukrepi in ukrepi Leader. Preučilo se bo, kako aktivnosti kot so pilotni projekti ter razvoj novih proizvodov, postopkov in tehnologij na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva vplivajo na število inovacij. Na pospeševanje inovacij na podeželju lahko vplivajo tudi demonstracijski projekti, zato se bo preučilo tudi njihov vpliv, prav tako tudi vpliv naložb v opredmetena sredstva ter vpliv Leader projektov.

Na **podnebne spremembe** lahko pozitivno vplivamo tudi z izvajanjem ukrepov PRP 2014–2020, zato se bo v okviru te horizontalne vsebine posebej preučilo:

- vpliv prenosa znanja in svetovanja o načinih blaženja podnebnih sprememb ter prilagajanja nanje;
- vpliv kratkih dobavnih verig ter s tem razvoj lokalnih trgov, ki lahko skrajša transportne poti in s tem tudi zmanjšanje ogljičnega odtisa;
- vpliv ukrepov za razvoj kmetij in podjetij na povečanje energetske učinkovitosti ter obnovljive vire;
- vpliv okoljskih ukrepov glede racionalnega gnojenja in načina reje;
- vpliv naložb, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva.

Okoljska vprašanja so bila preverjena že tekom predhodnega vrednotenja in v okviru celovite presoje vplivov na okolje, vendar se bo z aktivnostmi vrednotenja okoljskih vsebin nadaljevalo in še stopnjevalo med izvajanjem PRP 2014–2020. Preverilo se bo učinke okoljskih ukrepov, na primer kakšen vpliv imajo ukrepi na kakovost voda in tal, na obnavljanje, ohranjanje in izboljšanje biotske raznovrstnosti. Preverilo se bo vpliv okoljskih ukrepov na bolj odgovorno ravnanje z gnojili in pesticidi ter na zmanjšanje erozije tal.

Posebej podrobno se bo spremljalo in vrednotilo **nove ukrepe**, ki se do sedaj še niso izvajali (16. člen - Pomoč pri uporabi storitev svetovanja, 34. člen - Dobrobit živali in 36. člen - Sodelovanje).

Na področju ukrepov **LEADER** se bo ovrednotilo:

- oceno o prispevku lokalnih razvojnih strategij k ciljem PRP 2014–2020;
- dodano vrednost pristopa LEADER;
- načelo partnerstva.

S podatki, ki jih bodo morale LAS zagotoviti, se bo odgovorilo tudi na vprašanje, v kolikšni meri PRP 2014–2020 prispeva k pospeševanju lokalnega razvoja podeželskih območij. Organ upravljanja bo LAS posredoval natančna navodila o tem, kdaj in katere podatke bodo morali spremljati in posredovati.

LAS bodo izvajale tudi samovrednotenje. Za ta namen mora vsaka LAS predvideti načrt samovrednotenja, v katerem se opredelijo najmanj aktivnosti, teme, metode, časovni načrt in spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja - follow-up. Načrt vrednotenja bo potrdila Usmerjevalna skupina.

Za namen samovrednotenja bo Organ upravljanja pripravil posebno metodologijo, ki bo omogočala enako samovrednotenje za vse LAS. LAS bodo za zagotavljanje izvajanja spremljanja podatkov in vrednotenja s strani Organa upravljanja deležene potrebne podpore.

Aktivnosti vrednotenja bodo usmerjene tudi v vsebine, ki so namenjene podpori upravljanju in izvajanju PRP 2014–2020. Del vrednotenja PRP 2014–2020 tako predstavlja tudi ocena delovanja **Mreže za podeželje**. S pomočjo Mreže za podeželje lahko povečamo dodano vrednost izvajanja politike razvoja podeželja, zato se bo z vrednotenjem preverilo, v kolikšni meri Mreža za podeželje prispeva k:

- povečanju vključenosti zainteresiranih strani pri izvajanju PRP 2014–2020;
- izboljšanju kakovosti PRP 2014–2020;
- obveščanju širše javnosti in potencialnih upravičencev o politiki razvoja podeželja;
- spodbujanju inovacij v kmetijstvu, proizvodnji hrane, gozdarstvu in podežlju.

Možno je tudi samovrednotenje Mreže za podeželje.

Mreža za podeželje je financirana s strani Tehnične pomoči. Preko Tehnične pomoči se financirajo tudi druge aktivnosti, kot so študije in vrednotenja ter upravljanje in izvajanje PRP 2014–2020. V okviru PRP 2014–2020 se bo s pomočjo vrednotenja ugotovilo, v kolikšni meri **Tehnična pomoč** prispeva k:

- učinkovitemu upravljanju PRP 2014–2020;
- razširjanju - diseminaciji informacij, podpiranju mrežnega povezovanja, izvajanju komunikacijskih dejavnosti, ozaveščanju ter spodbujanju sodelovanja in izmenjavi izkušenj;
- izboljšanju metod vrednotenja in izmenjavi informacij o praksah vrednotenja;
- zmanjšanju upravnega bremena za upravičence.

Posebna pozornost bo namenjena doseganju mejnikov in to tekom celotnega obdobja izvajanja PRP 2014–2020.

V kolikor se bo v procesu izvajanja PRP 2014–2020 pojavila specifična potreba oziroma se bodo določili dodatni cilji, ki jih Organ upravljanja prepozna kot ključen element pri upravljanju PRP 2014–2020, bodo le-ti vključeni v vrednotenje. Na podlagi ugotovitev spremljanja PRP 2014–2020 se lahko izvede tudi dodatna ad hoc vrednotenja.

Vse ugotovitve posameznih vrednotenj se bo podrobno preučilo in se jih skupaj s priporočili smiselno upoštevalo pri nadaljnjem izvajanju PRP 2014–2020.

9.4 Podatki in informacije

Sistem spremljanja, poročanja in vrednotenja v okviru PRP 2014–2020 zagotavlja ustrezno podporno okolje, ki izvajalcem vrednotenja služi za kvalitetno in nemoteno izvedbo neodvisnega vrednotenja.

Statistični urad RS zagotavlja pravočasne, časovno in krajevno ter mednarodno primerljive podatke o stanjih in gibanjih na ekonomskem, demografskem, socialnem področju ter na področju okolja in naravnih virov.

Agencija RS za okolje (ARSO) zagotavlja podatkovni vir za širok spekter kmetijsko-okoljskih kazalcev.

Za spremljanje stanja ohranjenosti narave, zbiranje podatkov o rastlinskih in živalskih vrstah ter njihovih življenjskih prostorih in ekosistemih ter spremljanje biotske raznovrstnosti je odgovoren Zavod RS za varstvo narave (Zakon o ohranjanju narave, UL RS št. 8/2010). Preko sistemov spremljanja in podatkov o stanju ohranjenosti narave bo možno natančneje vrednotiti vplive izvajanja ukrepov PRP 2014–2020.

Kmetijski inštitut Slovenije (KIS) v svojem delokrogu in z vsakoletnimi objavami publikacij pokriva področje spremljanje splošnega stanja in razvoja kmetijstva ter kmetijske politike, vpeto je tudi v sodelovanje v raziskavah vpliva skupne kmetijske politike EU na slovensko kmetijstvo. V okviru prostorskih študij posebno pozornost posveča kmetijstvu na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo ter vprašanjem, povezanim z okoljem.

Podatkovni vir predstavljajo tudi računovodski podatki o dohodkih in poslovanju kmetijskih gospodarstev, ki se jih zbira in spremlja preko mednarodno standardizirane in predpisane metodologije vodenja knjigovodstva na kmetijah (angl. Farm Accountancy Data Network - FADN).

Podatkovno osnovo spremljanju in vrednotenju PRP 2014–2020 predstavljajo tudi aktivnosti in rezultati raziskovalnih projektov (na nacionalni in mednarodni ravni), ki obravnavajo področje razvoja podeželja. Med drugim se bodo izvajale tudi različne ankete (preko različnih izvajalcev: izvajalec vrednotenja, MKO, ARSKTRP, ...), ki bodo omogočile, da se bodo zbrali manjkajoči potrebni podatki v okviru aktivnosti spremljanja in vrednotenja.

Podatki o kazalnikih stanja in kazalnikih vpliva se zbirajo sistematično in temeljijo na razpoložljivih podatkih.

Ostale podatke za spremljanje in vrednotenje zagotavljata MKO in ARSKTRP iz svojih evidenc in informacijskih baz oziroma jih pridobita od drugih institucij.

ARSKTRP za namene poročanja, vrednotenja in upravljanja s PRP 2014–2020 zbira in zagotavlja podatke o ukrepih, ki se izvajajo na ARSKTRP. Zbira in zagotavlja podatke na podlagi kazalnikov, določenih v 11. poglavju PRP 2014–2020, podatke o kazalnikih spremljanja in poročanja v okviru letnega poročila o izvajanju PRP 2014–2020 in druge podatke, potrebne za kvalitetno spremljanje in izvajanje PRP 2014–2020. ARSKTRP zbira podatke o prejetih in odobrenih vlogah, prejetih zahtevkih za izplačilo, izvedenih izplačilih in rezultatih izvedenih kontrol (pred izplačilom, v okviru petletnega spremljanja, ...). ARSKTRP podatke črpa iz zbirnih vlog, vlog na javne razpise, iz zahtevkov za izplačilo in poročil prejemnikov sredstev EKS RP.

ARSKTRP v programskem obdobju 2014–2020 zagotavlja elektronski vnos vlog, zahtevkov in poročil. Sistem (aplikacija ARSKTRP) omogoča beleženje vseh kontrol, ki so v postopku opravljene s strani pooblaščenih oseb. Celoten postopek, opravljen za vsako vlogo ali zahtevek, je zabeležen in varovan v elektronskem sistemu. Izračunavanje količinskih in finančnih vrednosti vlog in zahtevkov je aplikacijsko s posledično avtomatično izdajo odločb in generiranjem poročil. Sistem omogoča redno sledenje statusa posamezne vloge od trenutka oddaje do njenega zaključka. Podatki na ravni vlog in projektov, ki so potrebni za pripravo letnih poročil o izvajanju in drugih poročil, različnih analiz in oceni napredka PRP 2014–2020, se zbirajo v okviru računalniških aplikacij ARSKTRP. To je hkrati tudi vir podatkov za kazalnike učinka, pretežni del ciljnih kazalnikov ter finančne kazalnike PRP 2014–2020. Komplementarni kazalniki rezultata (v okviru razširjene oblike letnega poročila o napredku v letih 2017, 2019 in naknadnega vrednotenja) se zbirajo v okviru evalvacijskih aktivnosti.

V skladu z določili 78. člena Uredbe RP/2013/EU se upravičenci do podpore v okviru ukrepov razvoja podeželja in LAS zavežejo, da bodo Organu upravljanja in/ali imenovanim izvajalcem vrednotenja ali drugim organom, pooblaščenim za opravljanje nalog v njihovem imenu, zagotovili vse informacije, potrebne za omogočanje spremljanja in vrednotenja PRP 2014–2020, zlasti kar zadeva izpolnjevanje opredeljenih ciljev in prednostnih nalog. Zaveze k poročanju upravičencev o kazalnikih in drugih potrebnih podatkih bodo opredeljene v uredbah

in javnih razpisih. V slednjih bo opredeljena tudi časovnica poročanja o kazalnikih (npr. ob zaključku projekta oz. sočasno z oddajo zadnjega zahtevka za izplačilo sredstev). Vlagatelj bo moral hkrati zagotoviti, da bodo podatki o naložbi in, izhajajoč iz spremljajočih obveznosti (npr. vodenje poslovnih knjig), na razpolago še 5 let po zaključku projekta (za potrebe kontrol, vrednotenja, OU, ARSKTRP, ...).

Aplikacija ARSKTRP predstavlja zmogljiv in visoko razpoložljiv informacijski sistem, ki omogoča obdelavo velikih količin podatkov v normalnih (pričakovanih) časovnih okvirjih ter hkratno zagotovitev dostopov do podatkov za preteklo programsko obdobje od leta 2006 dalje.

Za ukrep Tehnične pomoči podatke o izvedenih aktivnostih Tehnične pomoči zbira in vodi MKO, o kontrolah in izplačilih pa ARSKTRP.

Pomemben vir podatkov za spremljanje in vrednotenje so tudi redno vzpostavljeni monitoringi, ki jih izvajajo različne institucije oziroma organizacije, predvsem na okoljskem področju.

Izvajalcu vrednotenja bo omogočen dostop do potrebnih podatkov iz obstoječih baz (MKO, ARSKTRP). Vse manjkajoče podatke za potrebe evalvacijskih aktivnosti bo izvajalec vrednotenja (ob pomoči MKO) pridobil samostojno. Podatki za vzpostavitev kontrolne skupine bodo lahko izhajali iz podatkov kot so npr. FADN, Popis prebivalstva, Popis kmetijstva ali iz drugih primernih virov. Izračuni teh kazalnikov bodo morali slediti metodološkim smernicam, ki jih bo pripravila EK. MKO bo zagotavljal informiranje izvajalca vrednotenja o vseh objavljenih smernicah in drugih objavljenih gradivih, pripravljenih s strani EK (metodološke smernice za vrednotenje, delavnice, seminarji, dostop do spletne strani posebnega odbora za vrednotenje).

V okviru opravljenega vmesnega vrednotenja PRP 2007–2013 v letu 2010 je bila ena od ugotovitev vrednotenja tudi ta, da na podlagi obstoječih metodologij in zbranih podatkov ni mogoče izračunati neto vpliva PRP 2007–2013 kot izhaja iz navodil skupnega spremljanja in vrednotenja. Evropska evalvacijska mreža za razvoj podeželja je v nadaljevanju izdala nekaj napotkov za izračunavanje in spremljanje kazalnikov, ki naj bi olajšali izračunavanje neto vplivov PRP 2014–2020. Z namenom, da se poiščejo ustrezne rešitve, je bil v okviru aktivnosti sprotne vrednotenja v letu 2012 opravljen pregled metodologije za vse kazalnike vpliva in podani predlogi za nadaljnji izračun kazalnikov. Opredeljeno je bilo, ali je kazalnike mogoče izračunati tako, da bi pokazali neto učinek PRP 2014–2020. Kjer to ni mogoče, so bile podane opredelitve, kateri podatki bi bili potrebni, da bi bil tak izračun mogoč oziroma so bile predlagane drugačne metode izračuna. Izkušnje kažejo, da se je tekom izvajanja programskega obdobja 2007–2013 dosegljivost podatkov na ravni vlog zelo izboljšala, k čemer je v veliki meri prispevala uvedba elektronske vloge, zahtevka in poročila. Večje težave so se pokazale v sami strukturiranosti baz, kar je deloma onemogočalo poglobljeno analitično delo. V programskem obdobju 2014–2020 se bo k izgradnji ustrezne aplikacije ARSKTRP in zajemu podatkov za potrebe spremljanja in vrednotenja pristopilo že od samega začetka. Pripravljen bo enoten katalog stroškov za investicijske ukrepe. Zajem podatkov v aplikaciji in njihov izpis se bo nadgradil in poenotil med različnimi ukrepi. Izboljšala se bo tudi metodologija izračunavanja kmetijskih območij visoke naravne vrednosti (HNV).

Obdelava in varstvo osebnih podatkov je zagotovljena v okviru upoštevanja določil 92a. člena Uredbe RP/2013/EU ter z upoštevanjem Zakona o varstvu podatkov (UL RS št. 94/2007). Na ARSKTRP za namen varovanja osebnih podatkov upoštevajo tudi Navodilo o določanju in varovanju tajnih in osebnih podatkov ter o varovanju dokumentarnega gradiva in Priročnik o dodeljevanju pravic in pooblastil za dostop do računalniškega sistema, namenske programske opreme in podatkov.

Kakovost in pravilnost podatkov ter informacij na ARSKTRP preverjajo s podatki v dostopnih registrih, ki se posodablajo bodisi dnevno bodisi na podlagi določenega terminskega načrta.

9.5 Časovni okvir

Vrednotenje PRP 2014–2020 je kontinuiran proces, ki traja od začetka priprave PRP 2014–2020 in predhodnega vrednotenja do zaključka izvajanja PRP 2014–2020 in naknadnega vrednotenja. Sistem spremljanja in vrednotenja je zelo kompleksen sistem, ki zahteva natančno časovno načrtovanje posameznih aktivnosti.

Predhodno vrednotenje poteka sočasno s samo pripravo PRP 2014–2020 in je pomemben element usmerjanja in izboljšanja kakovosti zasnove PRP 2014–2020. Predhodno vrednotenje vključuje tudi zahteve za strateško presojo vplivov na okolje, določene med izvajanjem Direktive 2001/42/ES Evropskega parlamenta in Sveta z

dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje. Predhodno vrednotenje se EK predloži hkrati s PRP 2014–2020 in skupaj s povzetkom.

Država članica EK predloži letno poročilo o izvajanju PRP 2014–2020 v prejšnjem koledarskem letu do 30. junija 2016 in do 30. junija vsakega naslednjega leta do vključno leta 2024. Poročilo, predloženo leta 2016, zajema koledarski leti 2014 in 2015. V letih 2017 in 2019 država članica predloži EK razširjeno obliko Letnega poročila o izvajanju.

Do 30. junija 2017 in 2019 morajo države članice EK predložiti tudi **poročilo o napredku pri izvajanju partnerskega sporazuma**.

Naknadno vrednotenje se opravi do 31. decembra 2024 in zajema oceno uspešnosti in učinkovitosti PRP 2014–2020 ter prispevek k strategiji Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast.

V okviru letnih ali večletnih načrtov vrednotenja bodo posamezne aktivnosti podrobno tudi časovno opredeljene. Usmerjevalna skupina bo redno spremljala pravočasnost izvajanja vrednotenij.

Preglednica 39: Časovno načrtovanje posameznih aktivnosti

AKTIVNOST	ZAČETEK AKTIVNOSTI	ZAKLJUČEK POROČILA	DISEMINACIJA REZULTATOV
predhodno vrednotenje	N – 15 mesecev	N	N + 3 mesecev
letna poročila o izvajanju PRP 2014–2020	N – 6 mesecev	N	N + 1 mesec
razširjeni letni poročili o izvajanju 2017 in 2019	N – 18 mesecev	N	N + 3 mesece
poročilo o napredku pri izvajanju partnerskega sporazuma	N – 18 mesecev	N	N + 3 mesece
naknadno vrednotenje	N – 15 mesecev	N	N + 3 mesece
vsebinska vrednotenja	N – 6 do 12 mesecev	N	N + 1 mesec

9.6 Komuniciranje

Organ upravljanja zagotavlja obveščanje javnosti o PRP 2014–2020, kar med drugim vključuje tudi obveščanje strokovnih organizacij, gospodarskih in socialnih partnerjev, organov, vključenih v spodbujanje enakosti med moškimi in ženskami, nevladnih organizacij, vključno z okoljskimi organizacijami ter seveda tudi širše zainteresirane javnosti o poteku in rezultatih posameznih vrednotenij PRP 2014–2020.

V skladu s 55. členom Uredbe RP/2013/EU Organ upravljanja zagotavlja obveščanje zlasti preko Mreže za podeželje. V ta namen je pripravljen Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, ki vključuje tudi način informiranja in obveščanja o aktivnostih in rezultatih vrednotenja. V okviru PRP 2014–2020 je priprava in izvedba komunikacijskega programa v pristojnosti Mreže za podeželje, ki pripravi tudi Letni izvedbeni plan Mreže za podeželje za posamezno leto. Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020 je bolj podrobno predstavljen v poglavju 15.3.

Ciljna javnost komunikacijske strategije rezultatov vrednotenja niso le udeleženci, vključeni v skupni sistem spremljanja in vrednotenja PRP 2014–2020, temveč tudi splošna in strokovna javnost, upravičenci in glede na tematsko vrednotenje določene organizacije/posamezniki. Ciljne skupine so opredeljene v Akcijskem in komunikacijskem programu Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, podrobneje pa v Letnem izvedbenem planu Mreže za podeželje za posamezno leto.

Glavno vodilo pri sestavi ustreznega spleta komunikacijskih orodij je zagotoviti dostop do informacij najširšemu krogu ciljne javnosti. Pri izbiri orodij so bila zastavljena naslednja vprašanja: komu in kdaj želimo posredovati informacije, kakšna bo njihova vsebina in na kakšen način bomo to storili. Pri tem so bile upoštevane posebnosti in potrebe posameznih ciljnih skupin, katerim so določene informacije namenjene.

V okviru izvajanja Akcijskega in komunikacijskega programa Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020 se bodo uporabljala predvsem naslednja informacijsko-komunikacijska orodja:

- na spletni strani bodo objavljena vsa poročila in predstavljeni rezultati vrednotenja PRP 2014–2020 ter agregirana poročila o samovrednotenju LAS; objavljala in posredovala se bodo tudi sporočila za javnost, vabila na razne dogodke ter drugi dokumenti, povezani z vrednotenjem;
- elektronska obvestila, kjer bo uporabljena tudi baza Mreže za podeželje;
- v okviru seminarjev in delavnic se bo s strokovno in splošno javnostjo razpravljalo o posameznih temah oziroma vsebinah.

Način informiranja in obveščanja o rezultatih vrednotenja in celotnih poročilih bo prilagojena posameznim ciljnim skupinam.

9.7 Viri

Sredstva za implementacijo načrta vrednotenja, ki med drugim vključujejo tudi potrebne človeške vire, podatkovne baze, informacijske sisteme in ostalo podporno okolje, so zagotovljena v okviru Tehnične pomoči.

V okviru Skupine za podporo upravljanju so zaposleni trije uslužbenci, ki se ukvarjajo z izvajanjem nalog, vezanih na spremljanje in koordinacijo vrednotenja. Za nemoteno opravljanje nalog Skupina za podporo upravljanju potrebuje minimalno štiri ljudi.

Vrednotenje PRP 2014–2020 bodo izvajali zunanji izvajalci, ki jih bo Organ upravljanja izbral v skladu z veljavno zakonodajo. V okviru Organa upravljanja bo zaradi učinkovite strokovne podpore izvajalcem vrednotenja poskrbljeno za redno izobraževanje zaposlenih, ki se ukvarjajo s spremljanjem in vrednotenjem PRP 2014–2020.

Za izvedbo PRP 2014–2020 na ARSKTRP obstaja informacijska podpora - aplikacija ARSKTRP. Organ upravljanja si bo skupaj z ARSKTRP tekom programskega obdobja prizadeval za nadgradnjo obstoječe aplikacije, izhajajoč tako iz izkušenj tekočega dela kot tudi priporočil vrednotenja in smernic EK.

V finančnem okviru je izveden okvirni izračun predvidenih stroškov in razrez finančnih sredstev na letni ravni, ki temelji na stroškovnih kalkulacijah v okviru vrednotenja PRP 2007–2013.

10. Finančni načrt

10.1 Letni prispevek EKSRP (v EUR)

Preglednica 40: Letni prispevek EKSRP

Tipi regij in dodatna alokacija		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Skupaj 2014–2020
65(3)(a)	Manj razvite regije & OR & SAI v skladu z uredbo (EEC) No 2019/93								
65(3)(ab)	Vse regije, katerih BDP na prebivalca za obdobje 2007–2013 je znašal manj kot 75% povprečja EU 25, vendar njihov BDP na prebivalca znaša več kot 75% BDP EU 27								
65(3)(ac)	Prehodne regije, razen tiste iz prejšnjega odstavka.								
65(3)b	Ostale regije								
65(4)(b)	Sredstva, prenesena v EKSRP z uporabo člena 7(2) in člena 14(1) Uredbe (EU) n° DP/2012.								
65(4)(ba)	Države članice, ki prejemajo finančno pomoč v skladu s členi 136 in 143 TFEU, dodatna dodelitev								
73/2009	Prostovoljna prilagoditev								
Skupaj		118.678.072	119.006.876	119.342.187	119.684.133	120.033.142	120.384.760	120.720.633	837.849.803

10.2 Finančni načrt po ukrepih in tipih aktivnosti z različnim prispevkom EKS RP.(v EUR za celotno obdobje 2014–2020)

Preglednica 41: Finančni načrt po ukrepih

Členi, ki določajo najvišje stopnje podpore		Ukrep	Veljavna stopnja podpore	Veljavna stopnja za finančne instrumente pod upravljanjem OU	Skupni načrtovan prispevek Skupnosti	Skupni javni izdatki	Minimalni odstotki podpore EKS RP	Maksimalni odstotki podpore EKS RP
65(3)(a)	Manj razvite regije in OR&JEO	Pomoč pri uporabi storitev svetovanja	75	0	5.404.971,09	7.206.628,12		
		Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila	75	0	1.621.491,33	2.161.988,44		
		Naložbe v fizična sredstva	75	75	113.450.343,14	151.267.124,18		
		Razvoj kmetij in podjetij	75	75	32.429.826,53	43.239.768,70		
		Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje gozdov	75	75	19.457.895,92	25.943.861,22		
		Kmetijsko okoljska in podnebna plačila	75	0	102.694.450,67	136.925.934,23		

Ekološko kmetijstvo	75	0	27.024.855,44	36.033.140,59		
Plačila za območja z naravnimi omejitvami	75	0	135.556.674,89	180.742.233,18		
Dobrobit živali	75	0	8.107.456,63	10.809.942,18		
Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah	80	0	7.296.710,97	9.120.888,71		
Zagonska pomoč za mlade kmete	80	0	32.429.826,53	40.537.283,16		
Ustanavljanje skupin proizvajalcev	80	0	1.080.994,22	1.351.242,77		
Sodelovanje	80	0	10.701.842,75	13.377.303,44		
LEADER	80	0	27.230.118,60	34.037.648,25		
Aktivnosti, ki prispevajo k horizontalnim ciljem členov 29., 30., 31 (3), 35	75	0		0,00		
Finančni instrumenti na EU ravni, ki se nanašajo na člen 33(1)(a)	100	0		0,00		

		Dodatna sredstva, prenesena iz ovojnice za direktna plačila (capping)	100	0		0,00		
		Tehnična pomoč	75	0	24.946.020,41	33.261.360,54		
65(3)(ab)	Vse regije, katerih BDP na prebivalca je bil v programskem obdobju 2007–2013 manj kot 75% povprečja EU-25, vendar je njen BDP na prebivalca višji od 75% BDP EU-27	Pomoč pri uporabi storitev svetovanja	75	0	2.910.369,05	3.880.492,06		
		Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila	75	0	873.110,71	1.164.147,62		
		Naložbe v fizična sredstva	75	75	61.088.646,30	81.451.528,40		
		Razvoj kmetij in podjetij	75	75	17.462.214,28	23.282.952,38		
		Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje gozdov	75	75	10.477.328,57	13.969.771,43		
		Kmetijsko okoljska in podnebna plačila	75	0	55.297.011,90	73.729.349,20		
		Ekološko kmetijstvo	75	0	14.551.845,24	19.402.460,32		
		Plačila za območja z naravnimi omejitvami	75	0	72.992.055,71	97.322.740,94		
		Dobrobit živali	75	0	4.365.553,57	5.820.738,09		

	Službe za svetovanje, službe za pomoč pri upravljanju kmetij in službe za zagotavljanje nadomeščanja na kmetijah	80	0	3.928.998,21	4.911.247,77		
	Zagonska pomoč za mlade kmete	80	0	17.462.214,28	21.827.767,86		
	Ustanavljanje skupin proizvajalcev	80	0	582.073,81	727.592,26		
	Sodelovanje	80	0	5.762.530,71	7.203.163,39		
	LEADER	80	0	14.662.371,55	18.327.964,44		
	Aktivnosti, ki prispevajo k horizontalnim ciljem členov 29., 30., 31 (3), 35	75	0		0,00		
	Finančni instrumenti na EU ravni, ki se nanašajo na člen 33(1)(a)	100	0		0,00		
	Dodatna sredstva, prenesena iz ovojnice za direktna plačila (capping)	100	0		0,00		
	Tehnična pomoč	75	0	0,00	0,00		
Ukinjeni ukrepi				6.000.000	8.000.000		
Skupaj				837.849.803	1.107.038.263,86		

--	--	--	--	--

10.2.1 INDIKATIVNA RAZDELITEV PO UKREPIH ZA VSAK PODPROGRAM

V okviru PRP 2014–2020 ni predvideno izvajanje podprogramov.

11. Načrt kazalnikov

Načrt kazalnikov se nahaja v Prilogi 1.

12. Dodatno nacionalno financiranje

V okviru PRP 2014–2020 ni predvidenega dodatnega nacionalnega sofinanciranja.

13.Elementi potrebni za oceno državnih pomoči

Preglednica 42: Državne pomoči

Ukrepe	Naziv sheme državnih pomoči	Prikaz*: odločitve s katero EK potrdi priglasitev ali skupinske izjeme ali da se plačila izvršujejo po pravilu de minimis	Sofinanciranje in dodatno nacionalno financiranje ** Skupaj obdobje 2014–2020 (EUR)			
			EKSRP	Nacionalno sofinanciranje	Dodatno nacionalno financiranje	Skupaj
Prenos znanja (15. člen)	Prenos znanja	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije (ES) št ... / .. z dne XXX o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije za pomoč de minimis			/	
Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (16. člen)	Pomoč pri uporabi storitev svetovanja	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije (ES) št ... / .. z dne XXX o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije za pomoč de minimis			/	
Naložbe v opredmetena sredstva (18. člen)	Naložbe v opredmetena sredstva	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije (ES) št ... / .. z dne XXX o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije za pomoč de minimis			/	
Razvoj kmetij in podjetij (20. člen)	Razvoj kmetij in podjetij	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije (ES) št ... / .. z dne XXX o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije za pomoč de minimis			/	
Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje vitalnosti gozdov (27. člen)	Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje vitalnosti gozdov - shema regionalne državne pomoči	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije o izjemah na podlagi Uredbe Komisije (ES) št 994/98 (skupinske izjeme)			/	
Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev (28. člen)	Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev na področju gozdarstva	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije (ES) št ... / .. z dne XXX o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije za pomoč de minimis			/	
Sodelovanje (36. člen)	Sodelovanje	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije (ES) št ... / .. z dne XXX o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije za pomoč de minimis			/	
LEADER (42.–45. člen)	LEADER - shema regionalne državne pomoči	Podpora bo dodeljena skladno z Uredbo Komisije o izjemah na podlagi Uredbe Komisije (ES) št 994/98 (skupinske izjeme)			/	
Skupaj						

14. Informacije o komplementarnosti

14.1 Ocena in način za doseganje komplementarnosti s/z:

14.1.1 AKTIVNOSTMI, POLITIKAMI IN PREDNOSTNIMI NALOGAMI UNIJE, ZLASTI S CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE IN CILJI EVROPSKEGA SKLADA ZA POMORSTVO IN RIBIŠTVO (ESPR):

Raziskave in razvoj

V okviru PRP 2014–2020 bo področje raziskav in razvoja pokrito prek ukrepa Sodelovanje iz 36. člena Uredbe RP/2013/EU. Podprte bodo aktivnosti, vezane na primarno kmetijsko dejavnost. Vse ostale dejavnosti s področja raziskav in razvoja (razen v okviru skupinskega pristopa), tudi razvoj novih proizvodov, ki bi lahko bil upravičen do podpore v okviru ukrepa Naložbe v osnovna sredstva iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU, bodo upravičene v okviru OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

ŽPI

Naložbe v živilskopredelovalno industrijo (razen naložb, ki zadevajo razvoj) bodo upravičene do podpore izključno v PRP 2014–2020 v okviru ukrepa Naložbe v osnovna sredstva iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU, in ne bodo podprte prek OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

Predelava lesa

V okviru PRP 2014–2020 se bodo prek ukrepa Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa iz 27. člena Uredbe RP/2013/EU podpirale naložbe v prvo stopnjo predelave lesa za kmetije z registrirano kmetijsko dejavnostjo ter za podjetja, ki zadostijo merilom za mikro in mala podjetja. Podjetja, ki izvajajo prvo stopnjo predelave lesa in niso mikro in mala podjetja, bodo upravičena do podpore v okviru OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

V okviru PRP 2014–2020 se bodo prek ukrepa Razvoj kmetij in podjetij iz 20. člena Uredbe RP/2013/EU podpirale naložbe v drugo stopnjo predelave lesa za kmetije z dopolnilno dejavnostjo in za podjetja, ki zadostijo merilom za mikropodjetja. Podjetja, ki izvajajo drugo stopnjo predelave lesa in niso mikropodjetja, bodo upravičena do podpore v okviru OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

Usposabljanje

V okviru PRP 2014–2020 bo ukrep PRENOS ZNANJA iz 15. člena Uredbe RP/2013/EU naslavljal tako tiste upravičence, ki vstopajo ali želijo vstopiti v določene druge ukrepe PRP 2014–2020, za kar potrebujejo dodatna, ciljno usmerjena usposabljanja, kot tudi druge, ki na določenih področjih zaznajo pomanjkanje znanja in ga želijo z udeležbo na usposabljanjih nadgraditi. Potrebe po znanju bodo identificirane po načelu »od spodaj navzgor«. V okviru OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 bo na področju izobraževanja in usposabljanja poudarek na vseživljenjskem učenju in povečanju učinkovitosti. Usposabljanje za podjetništvo na podeželju se bo izvajalo v okviru OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

OVE/URE

V PRP 2014–2020 v okviru ukrepa NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU bodo lahko podprte naložbe na kmetijskih gospodarstvih in v živilskopredelovalnih podjetjih v pridobivanje energije iz obnovljivih virov za lastno porabo. Prav tako bodo iz PRP 2014–2020 v okviru ukrepa NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU do podpore upravičene naložbe v učinkovitejšo rabo energije na kmetijskih gospodarstvih in v živilskopredelovalnih podjetjih. V okviru OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 bo poudarek na spodbujanju OVE in URE v javnem sektorju in gospodinjstvih.

MSP

V okviru ukrepa RAZVOJ KMETIJ IN PODJETIJ iz 20. člena Uredbe RP/2013/EU se mora sedež opravljanja dejavnosti podjetja nahajati izven naselij, ki imajo več kot 5.000 prebivalcev. Upravičena bodo mikropodjetja in

kmetije z dopolnilno dejavnostjo, ki v okviru OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 ne bodo upravičene do podpor.

Ta točka bo dopolnjena, potem ko bo pripravljena GAP analiza, ki bo skupna za PRP 2014–2020 in OP za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

OP ribištvo 2014–2020

Bo dopolnjeno, ko bo pripravljen osnutek OP ribištvo 2014–2020. Načeloma gre v okviru OP ribištvo 2014–2020 za drugačno ciljno skupino upravičencev kot v PRP 2014–2020, tako da dejavnosti, povezane z ribištvom in ribogojstvom, ne bodo upravičene do podpore iz PRP 2014–2020.

14.1.2 UKREPI, KI SE FINANCIRAJO Z INSTRUMENTI SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE ALI Z DRUGIMI INSTRUMENTI V SEKTORJIH, NAVEDENIH V PRILOGI I K TEJ UREDBI (*)

Čebelarstvo

Na področju čebelarstva se bodo podpore za naložbe v okviru ukrepa NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU dopolnjevale s podporami iz naslova ukrepa Tehnična pomoč čebelarjem. Gradnja objektov v čebelarstvu se bo v celoti pokrila iz ukrepa NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU. Pri tehnološki opremlitvi bo opredeljen seznam opreme, ki se bo financirala v okviru ukrepa NALOŽBE V OSNOVNA SREDSTVA iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU in ne bo upravičena do podpore iz ukrepa Tehnična pomoč čebelarjem.

Organizacije proizvajalcev

Razmejitev pri ukrepu Ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev je, da se v okviru tega člena sofinancira zagonaška podpora, ki pa ni upravičena v okviru eSUT.

Vino

V okviru ukrepa Naložbe v osnovna sredstva iz 18. člena Uredbe RP/2013/EU se bodo sofinancirale le naložbe v predelavo in trženje grozdja/vina. V okviru podpor iz 1. stebra se bo financiralo obnovo vinogradov, kar ne bo upravičeno do podpore iz PRP 2014–2020.

**V programskem obdobju 2007–2013 so bili zadevni sektorji navedeni v prilogi I k uredbi 1974/2006. Za obdobje 2014–2020 te priloge še ni. Ta točka bo ustrezno dopolnjena.*

14.1.3 LOKALNIMI RAZVOJNIMI STRATEGIJAMI, KI SE IZVAJAJO V OKVIRU PRISTOPA LEADER, AKTIVNOSTMI, PREDVIDENIMI V OKVIRU UKREPA »SODELOVANJE« IZ 36. ČLENA, UKREPU »OSNOVNE STORITVE IN OBNOVA VASI NA PODEŽELJU« IZ 21. ČLENA IN DRUGIMI SKLADI SSO

Ukrep Osnovne storitve in obnova vasi na podeželskih območjih iz 21. člena Uredbe RP/2013/EU v okviru PRP 2014–2020 ni programiran, zato ni možno prekrivanje z ostalimi ukrepi. Dejavnosti, ki so lahko upravičene v okviru tega ukrepa, se lahko podpirajo prek pristopa LEADER, če so predvidene v lokalnih razvojnih strategijah LAS.

Razmejitev med dejavnostmi, ki se izvajajo prek pristopa LEADER, in dejavnostmi, ki se izvajajo v okviru ukrepa Sodelovanje iz 36. člena Uredbe RP/2013/EU bo potekala na nivoju upravičencev, tj. skupine, ki kandidirajo za podporo v okviru ukrepa Sodelovanje iz 36. člena Uredbe RP/2013/EU so lahko isti prijavitelji oz. končni prejemniki pri pristopu LEADER, vendar ne za isti projekt oz. iste stroške. Preverjanje morebitnega podvajanja bo potekalo sprotno na nivoju projektov.

14.2 Informacije glede skladnosti z drugimi instrumenti Unije, kjer je to ustrezno

Glede prekrivanja dejavnosti, podprtih prek ukrepa SODELOVANJE iz 36. člena Uredbe RP/2013/EU z ostalimi instrumenti Unije (Horizon, Life..) se bo izvajalo sprotno preverjanje projektov, ali so že prejeli sredstva RS ali EU za isti namen, zato da se prepreči dvojno financiranje istih vsebin.

15. Ureditev za izvajanje programa

15.1 Določitev pristojnih organov in opis strukture upravljanja in nadzora

15.1.1 PRISTOJNI ORGANI

Preglednica 43: Pristojni organi

Vrsta organa	Ime organa	Vodja organa	Naslov	Telefon	E. pošta
Organ upravljanja	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje	generalni direktor	Dunajska 22, Ljubljana		
Plačilna agencija	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja	generalni direktor	Dunajska 160, Ljubljana		
Certifikacijski organ	Ministrstvo za finance, Urad za nadzor proračuna	generalni direktor	Fajfarjeva 33, Ljubljana		

15.1.2 POVZETEK OPISA STRUKTURE UPRAVLJANJA IN NADZORA

Opis sistema (vključno z ureditvijo za zagotavljanje uspešnega, učinkovitega in koordiniranega izvajanja)

Organ upravljanja

MKO je odgovorni organ za pripravo, smotrno in učinkovito upravljanje in izvajanje PRP 2014–2020a v skladu z 72. členom Uredbe RP/2013/EU.

Del nalog Organa upravljanja, ki se nanašajo na izvajanje in nadzor, bo z ustreznimi pravnimi podlagami prenesen na ARSKTRP, ki je organ v sestavi MKO in v skladu s 16. členom Zakona o splošnem upravnem postopku izvaja naloge prvostopenjskega organa.

Organ upravljanja (OU) je odgovoren za učinkovito, smotrno in pravilno vodenje in izvajanje PRP 2014–2020. Opravlja predvsem naslednje naloge, določene v 73. členu Uredbe RP/2013/EU:

- programiranje (sodelovanje pri pripravi in spremembah partnerskega sporazuma, priprava in sprememba programa, priprava ustreznih nacionalnih pravnih podlag)
- upravljanje s programom (opravljanje nalog Organa upravljanja, zagotovitev pogojev za delo Nadzornega odbora, sodelovanje z organi upravljanja ostalih strukturnih in investicijskega sklada, sodelovanje z organi, pristojnimi za izvajanje I. stebra SKP, usmerjanje dela organa v sestavi pri izvajanju delegiranih nalog OU. letni sestanek z EK...)
- izvajanje programa (priprava javnih razpisov in razpisne dokumentacije, prejem in obdelava vlog, odločanje o vlogah, izvajanje kontrol, spremljanje izvajanja projektov...)
- spremljanje in vrednotenje programa (spremljanje izvajanja ukrepov, finančno spremljanje programa, izvajanje analiz za potrebe programiranja in upravljanja s programom, koordiniranje izvajanja vrednotenja...)
- poročanje o programu (priprava letnih in drugih poročil o izvajanju programa...)
- obveščanje javnosti o programu
- nadzor nad izvajanjem programa (nadzor nad izvajanjem delegiranih nalog, nadzor nad izvajanjem ukrepa tehnična pomoč, nadzor nad izvajanjem aktivnosti programa na MKO...)
- zaključevanje programa

Sestavljajo ga vodja OU in usmerjevalni odbor, skupina za podporo upravljanju ter skupina za podporo izvajanju. Pri svojem delu se poslužujejo podpore ostalih služb MKO (za finančne zadeve, pravne zadeve, kadrovske zadeve, notranjo revizijo, javna naročila, RKG itd.). OU prav tako o vseh ugotovitvah, ki so povezane s pogoji pridobitve oziroma odvzema akreditacije plačilni agenciji redno obvešča Pristojni organ za akreditacijo.

Vodja OU je generalni direktor direktorata, pristojnega za kmetijstvo. Je odgovoren za pravilno izvajanje PRP 2014–2020, zastopa OU, izdaja interne akte OU ter zagotavlja ustrezen pretok informacij med vsemi akterji izvajanja PRP 2014–2020. Pri pomembnejših vprašanjih se posvetuje z Usmerjevalnim odborom.

Usmerjevalni odbor je podpora vodji OU pri pomembnejših odločitvah. Sestavljen je iz namestnika vodje OU, predstavnikov sektorjev, odgovornih za izvajanje posameznih ukrepov, predstavnika kabineta ministra ter predstavnika ARSKTRP.

Skupina za podporo upravljanju je zadolžena za zagotavljanje strokovne in organizacijske podpore pri upravljanju s PRP 2014–2020. Opravlja naloge programiranja, upravljanja s PRP 2014–2020, spremljanja in vrednotenja programa, poročanja o PRP 2014–2020, nadzora nad izvajanjem PRP 2014–2020, zaključevanja PRP 2014–2020, izvajanja ukrepa Tehnična pomoč. Naloge se bodo opravljale v okviru Sektorja za podeželje, Oddelka za podporo programu razvoja podeželja na MKO. Za učinkovito opravljanje teh nalog je potrebno zagotoviti minimalno 12 javnih uslužbencev.

Skupina za podporo izvajanju je zadolžena za zagotavljanje strokovne podpore pri izvajanju ukrepov PRP 2014–2020. Opravlja naloge priprave vsebine ukrepov, priprave ustreznih podlag za izvajanje ukrepov, priprave vsebine javnih razpisov in spremljanja izvajanja ukrepov ter sodelovanje pri pripravi poročil in ostalih strokovnih besedil, ki se nanašajo na izvajanje ukrepov PRP 2014–2020. Naloge se bodo opravljale v okviru Sektorja za podeželje, Oddelka za izvajanje programa podeželja na MKO. Za učinkovito opravljanje teh nalog je potrebno zagotoviti minimalno 15 javnih uslužbencev.

V primeru, da omenjene notranje organizacijske enote niso ustrezno kadrovske zasedene oz. podporne vsebine niso ustrezno pokrite, se lahko zaposlijo dodatni javni uslužbenci, ki se financirajo iz ukrepa Tehnične pomoči.

Plačilna agencija

Naloge plačilne agencije v okviru izvajanja PRP 2014–2020 izvaja ARSKTRP. ARSKTRP je edina akreditirana plačilna agencija za izvajanje vseh ukrepov skupne kmetijske politike v RS.

MKO je pristojni organ za izdajo in odvzem akreditacije plačilne agencije ter za spremljanje in nadzor delovanja plačilne agencije.

ARSKTRP opravlja naloge, določene v smislu 7. člena Uredbe HU/2013/EU:

- odobritev izplačil (ugotavljanje izpolnjevanja pogojev vlagateljev zahtevkov in določanje zneskov, ki se jim izplačujejo)
- izvajanje izplačil (izdajanje nalogov za izplačilo Ministrstvu za finance, pristojnemu za izplačevanje)
- računovodstvo izplačil (evidentiranje izplačil iz EKSRP v računovodskih evidencah plačilne agencije in pripravljanje periodičnih poročil o izdatkih).

Organizacijska struktura plačilne agencije omogoča ločeno opravljanje nalog. Za vsako nalogo je pristojna posebna organizacijska enota, katere pristojnosti so opredeljene v notranjem aktu plačilne agencije. Prav tako ima organizirano službo notranje revizije, katere namen je strokovno preverjanje in ocenjevanje poslovanja in delovanja notranjih kontrol ter poročanje vodstvu o odkritih slabostih ali nepravilnostih in dajanje priporočila za njihovo odpravo.

Za delo plačilne agencije ARSKTRP pripravi ustrezne interne predpise.

ARSKTRP zagotavlja primerno število usposobljenega kadra za učinkovito ter strokovno kakovostno izvajanje PRP 2014–2020. V skladu s cilji in pričakovanji PRP 2014–2020, bo ARSKTRP za opravljanje vseh dejavnosti zagotavljala zaposlitev minimalno 115 javnih uslužbencev (v notranjih organizacijskih enotah, ki se ukvarjajo

izključno z izvajanjem PRP), v primeru izkazanega dejstva, da posamezna notranja organizacijska enota ne bo ustrezno kadrovsko zasedena, pa primerno več.

V primeru, da omenjene notranje organizacijske enote niso ustrezno kadrovsko zasedene, se lahko zaposlijo dodatni javni uslužbenci, ki se financirajo iz ukrepa Tehnične pomoči.

Certifikacijski organ

Certifikacijski organ za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020 je Ministrstvo za finance, Urad za nadzor proračuna (UNP). UNP poda mnenje o izjavi o zanesljivosti upravljanja, ki zajema celovitost, točnost in verodostojnost letnih obračunov plačilne agencije, pravilno delovanje njenega sistema notranjega nadzora, zakonitost in pravilnosti povezanih transakcij ter spoštovanje načela dobrega finančnega upravljanja. Je operativno neodvisen od ARSKTRP in MKO.

Ureditev za neodvisno obravnavo in reševanje pritožb

Zoper odločbo, ki jo na prvi stopni izda ARSKTRP, ima stranka pravico pritožbe. Pritožbe se obravnavajo v skladu z določili Zakona o splošnem upravnem postopku. Zoper odločbo o dodelitvi sredstev je stranki dovoljena pritožba na MKO, ki se v roku 15 dni od vročitve odločbe vloži pri ARSKTRP. ARSKTRP preizkusi, ali je pritožba dovoljena in pravočasna in ali jo je vložila upravičena oseba. Če ugotovi, da je pritožba utemeljena, pa ni potreben nov ugotovitveni postopek oz. je potrebno postopek dopolniti, reši zadevo drugače in z novo odločbo nadomesti odločbo, ki se s pritožbo izpodbija. Zoper novo odločbo ima stranka pravico pritožbe.

V primeru, da ARSKTRP izpodbijanje odločbe ne nadomesti z novo odločbo, mora pritožbo poslati MKO, ki o njej odloči v skladu z zakonodajo oz. jo vrne v ponovno reševanje na prvo stopnjo. Po odločitvi MKO je odločba v upravnem postopku dokončna in zoper to odločbo ni dovoljena pritožba, pač pa je dopusten upravni spor, ki se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh po vročitvi odločbe na upravno sodišče.

15.2 Predvidena sestava nadzornega odbora

Na podlagi predloga MKO bo Vlada RS v obdobju največ treh mesecev po odločbi o odobritvi programa imenovala člane Nadzornega odbora PRP 2014–2020. Nadzorni odbor za svoje delo sprejme poslovnik o delu znotraj institucionalnega, pravnega in finančnega državnega okvira ter ga sprejme sporazumno z Organom upravljanja. Nadzornemu odboru predseduje državni sekretar, pristojen za kmetijstvo. Člani Nadzornega odbora so predstavniki ministrstev in vladnih služb, ekonomskih in socialnih partnerjev, nevladnih organizacij ter lokalnih skupnosti, povezanih z izvajanjem PRP 2014–2020. V nadzornem odboru bodo zastopani tudi organi in organizacije, zadolžene za varovanje okolja in enakost spolov.

15.3 Ureditev za obveščanje javnosti

15.3.1 INFORMIRANJE MOŽNIH UPRAVIČENCEV IN VSEH DELEŽNIKOV GLEDE MOŽNOSTI, KI JIH PONUJA PROGRAM IN GLEDE PRAVIL ZA PRIDOBITEV SREDSTEV PROGRAMA

Učinkovito obveščanje in informiranje je pomembno za povečanje splošne ozaveščenosti javnosti in preglednosti delovanja EKSRP ter predvsem za povečanje zanimanja za koriščenje in pridobitev sredstev, ki jih je možno pridobiti v okviru EU. Na ta način želimo posledično povečati kakovost izvajanja PRP 2014–2020 in učinkovitost porabljenih sredstev. S spodbujanjem aktivne udeležbe in komuniciranja na strani upravičencev in potencialnih upravičencev, kakor tudi ostalih deležnikov, pa pridobivati informacije, ki bodo tudi podlaga za bolj učinkovito in uspešno pripravo dokumentov in aktivnosti v povezavi s politiko razvoja podeželja.

Organ upravljanja zagotavlja obveščanje in informiranje potencialnih upravičencev in deležnikov zlasti preko Mreže za podeželje. V ta namen Mreža za podeželje pripravi Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, katerega sestavni del je tudi opis komunikacijske strategije.

Informiranje bo vsebovalo predvsem informacije o možnostih, ki jih ponuja program in o pravilih za dostop do finančnih sredstev PRP 2014–2020. Potencialnim upravičencem in deležnikom želimo z vzpostavitvijo ustreznega sistema obveščanja ob ustreznem času in načinu, zagotoviti popolne in razumljive predvsem pa uporabne informacije.

S sistemom zagotavljanja povratnih informacij (na primer anketni vprašalniki) se bodo identificirale potrebe oziroma stanje na področju informiranja, s čimer bomo lahko ukrepali oziroma določili aktivnosti za izboljšanje in okrepitev zagotavljanja ustreznih informacij na določenem področju ali za določeno ciljno skupino.

Prav tako se bodo o ključnih strateških usmeritvah PRP zagotavljale bolj usmerjene informacije z namenom izvajanja ciljev oziroma se bo sledilo vsem prednostnim nalogam in vsem trem horizontalnim temam, ki jih naslavlja PRP.

Organ upravljanja uporablja številna komunikacijska orodja, zlasti:

- Spletna stran

Hitra rast dostopa do interneta potrjuje pomembnost spletne strani kot pripomočka za ključna sporočila organizacij in kot vira najnovejših informacij. Spletna stran bo glavni komunikacijski pripomoček komunikacijskega načrta. Na spletni strani bodo objavljene vse ustrezne informacije o PRP. Potencialni končni prejemniki sredstev bodo lahko tukaj našli vse potrebne informacije o izvajanju PRP. Vsebine se zagotavljajo tudi preko socialnih medijev in elektronskih obvestil.

- Tiskana gradiva

Tiskana gradiva bodo vsebovala splošne in konkretne informacije o PRP 2014–2020. Uporabljalo se jih bo na različnih predstavitev PRP (okrogle mize, seminarji, delavnice, tiskovne konference, sejmi), prav tako bodo dostopna na spletnih straneh oziroma se jih bo razdelilo ciljnim skupinam.

- Nastopanje v medijih

Predstavniki MKO in ARSKTRP bodo aktivno sodelovali v radijskih in televizijskih oddajah ter drugih tiskanih medijih.

- Seminarji in delavnice, predstavitve na sejmih, predstavitev primerov praks ipd.

Z različnimi delavnicami, seminarji se bo potencialne upravičence in deležnike informiralo o bolj konkretnih vsebinah in aktivnostih, prav tako pa se bo spodbujalo k aktivnemu sodelovanju. Pomembno je tudi informiranje potencialnih upravičencev in deležnikov o različnih praksah, izkušnjah in projektih, kar se bo zagotavljalo preko ogledov in predstavitve primerov praks.

- Promocija

Za večjo prepoznavnost EKSRP, PRP in Mreže se bo pripravil tudi promocijski material, ki bo nudil ustrezne informacije. Izvajalo se bo tudi oglaševanje v spletnih, tiskanih, radijskih in televizijskih medijih.

15.3.2 INFORMIRANJE JAVNOSTI O VLOGI EU PRI FINANCIRANJU PROGRAMA

Organ upravljanja zagotavlja informacije, zlasti preko Mreže za podeželje, predvsem o PRP 2014–2020, upravičenosti porabe sredstev in o prednostnim nalogah ter ključnih strateških usmeritvah PRP 2014–2020.

Za informiranje se uporablja komunikacijska orodja navedena v prejšnjem podpoglavju. Informiranje splošne javnosti bo vključeno tudi v Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020.

Z informiranjem splošne javnosti se želi zagotavljati in spodbujati prepoznavnost PRP in EKSRP, posredno pa tudi spodbujati zanimanje potencialnih upravičencev.

Predvideni ukrepi za obveščanje splošne javnosti o vlogi EU in o PRP 2014–2020 so zlasti:

- informiranje preko spletnih, tiskanih, radijskih in televizijskih medijev;
- informiranje na sejnih, okroglih mizah in podobnih dogodkih;
- zbiranje in informiranje o primerih projektov oziroma dobrih praks PRP, ki zajemajo vse prednostne naloge PRP 2014–2020;
- različne promocijske kampanje PRP 2014–2020.

Splošno javnost se bo naslavljal oziroma ozaveščalo o vlogi EU tudi preko zagotavljanja ustreznega označevanja s strani upravičencev oziroma porabnikov sredstev EKSRP (označevanje in navajanje vira financiranja).

15.3.3 VLOGA NACIONALNE MREŽE PRI AKTIVNOSTIH INFORMIRANJA IN KOMUNICIRANJA O PROGRAMU

Ena od pomembnejših nalog Mreže za podeželje je tudi obveščanje in informiranje oziroma komuniciranje. Uspešno obveščanje o ciljih in ukrepih politike razvoja podeželja in ostalih razvojnih politikah države Slovenije kot tudi EU bo pospešilo učinkovito izvajanje ukrepov, povezovanje različnih deležnikov, izmenjavo izkušenj in sodelovanje.

Obveščanje in informiranje se izvaja predvsem preko Mreže za podeželje, ki pri tem sodeluje z ostalimi deležniki oziroma službami preko njihovih komunikacijskih poti in orodij.

Za sistematično obveščanje in informiranje se v Akcijskem in komunikacijskem programu Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020 opredeli komunikacijska strategija, ki vsebuje opis predvidenih aktivnosti, časovnico, komunikacijska orodja, ciljne skupine ipd. Komunikacijski načrt je namenjen informiranju potencialnih upravičencev, deležnikov in splošne javnosti, še posebej pa se usmerja na definirane ciljne skupine, katerim bo prilagojena predvsem vsebina, čas in orodje komuniciranja. V Letnih izvedbenih planih Mreže za podeželje za posamezno leto so komunikacijske aktivnosti podrobneje opredeljene.

Mreža za podeželje spodbuja aktivno komuniciranje oziroma skrbi za koordiniran pretok informacij med lokalno, nacionalno in EU ravni, kot tudi med upravičenci, deležniki, širšo javnostjo in organom upravljanja. Tako bo delovala dvosmerno, s čimer se zagotavlja povratne informacije o izvajanju PRP 2014–2020 in identificiranju potreb, ki so podlaga za kakovostnejšo implementacijo PRP 2014–2020, kot tudi za sam sistem informiranja. To pa bo omogočalo tudi učinkovitejše vrednotenje in analiziranje.

Mreža za podeželje zagotavlja mrežni sistem informiranja, ki vključuje različne deležnike s področja razvoja podeželja, s čimer se dosega, da se informacije širijo preko številnih komunikacijskih kanalov posameznih organizacij. S strani navedenih deležnikov pa se tudi spodbuja povratne informacije z lokalnega oziroma sektorskega nivoja.

15.4 Opis mehanizmov za zagotavljanje skladnosti med aktivnostmi iz 21. in 36. člena v okviru lokalnih razvojnih strategij

Poenostavitev izvajanja in večja jasnost izvajanja ukrepov je ključna tako za upravičence kot tudi z vidika zmanjševanja stroškov administracije. S poenostavitvami, ki jih bomo uvedli na strani upravičencev bomo v veliki meri razbremenili tudi organ, ki bo odločal o vlogah, saj bodo elektronske vloge omogočale hitrejši način obravnave, možnost enostavnejšega preverjanja dvojnega financiranja, kot tudi izpolnjevanja drugih pogojev.

Zmanjšanje obsežnosti in zahtevnosti posameznih korakov postopka

Podatke, ki so na voljo v javnih evidencah, bo organ za odločanje o vlogah, pridobival sam. S tem se bodo zmanjšali stroški, ki jih bo imel upravičenec s pridobivanjem podatkov ter obseg dokumentacije, ki jo bo moral upravičenec priložiti k vlogi. Kot obvezne priloge bodo zahtevani samo tisti podatki, ki so pomembni za odločanje in jih ne bo možno pridobiti iz uradnih evidenc.

Spremenjena tehnika postopkov

Obrazci za vse ukrepe bodo dostopni na internetu, vzpostavljen pa bo tudi sistem elektronske oddaje vlog. Način oddaje elektronske vloge bo uveden za ukrepe, ki ji bo predpisala Vlada RS v podzakonskem predpisu. Vzpostavljene e-aplikacije z možnostjo vlaganja elektronske vloge, elektronskega zahtevka in e-poročanja bodo predmet nadaljnje nadgradnje in razvoja, kamor bodo v čim večji meri vgrajene avtomatične kontrole, ki bodo upravičenca usmerjale k pravilni izpolnitvi vlog in prispevale k razbremenitvi administracije. Neposredni vnos podatkov ter elektronska oddaja vlog bo zmanjšala stopnjo napak in administrativne stroške na strani upravičencev kot tudi administrativno razbremenitev na strani organa.

Poenotenje podzakonskih predpisov in izvedbenih aktov

V okviru priprave podzakonskih predpisov in izvedbenih aktov bomo zlasti pozorni na rabo poenotenih izrazov, kot tudi pogojev in obveznosti za upravičence. Na ta način bomo zagotovili manjšo stopnjo napake, lažje spremljanje projektov kot tudi zmanjšanje bremena upravičencev pri pridobivanju različnih dokazil, soglasij itn. S tem bomo tudi lažje zasledovali cilj – »manj razlik med javnimi razpisi«, kar pomeni, da se pogoji med posameznimi javnimi razpisi ne bodo bistveno spreminjali, kar bo upravičencem omogočalo lažje spremljanje javnih razpisov in pripravo nanje.

Jasna navodila in več informiranja

Pomemben je tudi vidik informiranja in izobraževanja, s čemer bomo skušali zagotoviti čim višjo ozaveščenost upravičencev o postopkih pridobivanja finančnih sredstev in nadalje tudi o postopkih izpolnjevanja pogojev. Na ta način bomo zmanjšali stroške upravičencev nastalih zaradi dopolnjevanja vlog, kot tudi stroškov kazni v primeru neizpolnjevanja obveznosti. Pripravljena bodo posebna navodila za izpolnjevanje vlog, zahtevkov, ki bodo upravičenca vodila pri izpolnjevanju vlog. Več pozornosti bo namenjene tudi vnaprejšnjemu jasnemu načrtovanju javnih razpisov. Po drugi strani pa tudi ozaveščanju upravičencev o obveznostih, ki jih prevzemajo ob vstopu v posamezen ukrep.

Skupinski zahtevki

Uvedena bo možnost oddajanja skupinskih zahtevkov. V programskem obdobju 2014–2020 bi želeli pri ukrepu 17. člena Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila vzpostaviti sistem, da kmetu ne bi bilo potrebno vlagati zahtevka za povračilo nastalih stroškov samostojno, ampak bi to za kmete vložila skupina, v katero so vključeni – skupinski zahtevki.

Uvedena bo tudi možnost, da v kolikor upravičenec vlaga vlogo pri več ukrepih, pri katerih je pogoj predložitev poslovnega načrta, lahko upravičenec na podlagi enega poslovnega načrta, ki bo vključeval širši koncept razvoja, pridobi sredstva iz naslova različnih ukrepov, kar bo upravičence razbremenilo pri stroških pridobivanja in priprave poslovnih načrtov, po drugi strani pa razbremenilo organ, da primerja poslovne načrte med sabo. Na podlagi tega bo lažje ugotavljati celovitost projekta kot tudi spremljati aktivnosti in faze postopka.

Prav tako bo upravičenec imel možnost, da v primeru prijave integriranega projekta, odda samo eno vlogo. Tak primer je na primer predviden pri ukrepu 20(1)(a)(i) Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete, kjer bo mladi kmet, ki je prejel pozitivno odločbo iz naslova izvajanja podukrepa 20(1)(a)(i) člena in bo pridobljena sredstva namenili kot lastni vložek za izvedbo naložbe v okviru 18. člena Naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost in trajnost kmetijskega gospodarstva, neposredno upravičen do podpore v okviru 18. člena, v kolikor bo izpolnjeval pogoje upravičenosti v okviru tega ukrepa.

Z vsemi uvedenimi aktivnostmi bomo razbremenili upravičence pri stroških, ki bi nastali pri pridobivanju dokazil, tiskanju dokumentacije in pošiljanju le-te organu, ki bo odločal o vlogah. Po drugi strani pa razbremenili organ, ki bo odločal o vlogah, da bodo postopki preverjanja preko elektronskih baz hitrejši, učinkovitejši in bodo skrajšali postopek obravnave vlog, kar bo spet ugodno za upravičenca, da bo lahko hitreje začel z izvedbo aktivnosti. V okviru vseh aktivnosti bo naš glavni cilj, da upravičencev ne obremenjujemo z nepotrebni stroški, ne glede na to ali so posledica porabljenega dodatnega časa ali pa finančni stroški. Po drugi strani pa da zagotovimo, da so prijavljeni projekti preverljivi in kontrolabilni ter omogočajo organu hitro in transparentno obravnavo vlog.

15.5 Aktivnosti za zagotavljanje zmanjšanja administrativnih bremen za upravičence

Poenostavitev izvajanja in večja jasnost izvajanja je ključna tako za upravičence kot tudi administracijo. Z namenom doseganja poenostavitve in večje stabilnosti (pri pogojih, obveznostih itd.) bodo javni razpisi za investicijske ukrepe v delu, ki je enak za vse razpise, poenoteni. Bistveno več jasnosti bo uvedene pri opredelitvah obveznosti, ki jih morajo izpolnjevati končni upravičenci, ter njihovi preverljivosti oziroma kontrolabilnosti. Zlasti pri kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačilih bodo nadstandardne zahteve bolj jasne in preverljive, hkrati bo pozornost namenjena njihovi neposredni povezavi z »baseline« zahtevami. Nadaljeval se bo razvoj sistema kršitev in sankcij, ki je bil v programskem obdobju 2007–2013 že bistveno nadgrajen v smeri upoštevanja načel sorazmernosti, ponavljanja in resnosti kršitev. Več pozornosti bo namenjene usposabljanju in informiranju končnih upravičencev. Vse to naj bi prispevalo k zmanjšanju stopnje napake.

Vzpostavljene e-aplikacije z možnostjo vlaganja elektronske vloge, elektronskega zahtevka in e-poročanja bodo predmet nadaljnje nadgradnje in razvoja, v čim večji meri bodo vanje vgrajene avtomatične logične kontrole, ki bodo upravičenca usmerjale k pravilni izpolnitvi vloge in prispevale k razbremenitvi administracije.

Z izpolnjevanjem e-prijavnega obrazca v aplikaciji e-PRP se zmanjšuje obseg dela ARSKTRP in s tem skrajšuje čas obdelave vlog ter vlagateljem s tem omogoča hitrejši začetek aktivnosti.

Tudi izvedbeni nacionalni pravni akti bodo pripravljene bolj jasno in pregledno. Več pozornosti bo namenjene vnaprejšnjemu jasnemu načrtovanju razpisov.

Zmožnost oddajanja skupinskih zahtevkov, kjer je to možno. V programskem obdobju 2014–2020 bi želeli pri ukrepu 17. člena vzpostaviti sistem, da kmetu ne bi bilo potrebno vlagati zahtevka za povračilo nastalih stroškov samostojno, ampak bi to za kmete vložila skupina, v kateri so vključeni – skupinski zahtevki.

15.6 Opis uporabe tehnične pomoči

Namen in cilji tehnične pomoči

Namen tehnične pomoči je zagotoviti uspešno in učinkovito ter kakovostno izvajanje in upravljanje PRP 2014–2020, povečanje prepoznavnosti PRP 2014–2020 ter zagotavljanje ustrezne kadrovske podpore za izvedbo aktivnosti.

Glavni cilji, katerim bodo sledile aktivnosti v okviru tehnične pomoči, so:

- zagotoviti ustrezno podporo za aktivnosti, ki so potrebne za programiranje in izvajanje ukrepov razvoja podeželja (priprava, izvedba, spremljanje, vrednotenje, nadzor, upravljanje, kontrola ter aktivnosti Mreže za podeželje);
- razširjanje oziroma diseminacija informacij, podpiranje mrežnega povezovanja, izvajanje komunikacijskih dejavnosti, ozaveščanje ter spodbujanje sodelovanja in izmenjave izkušenj;
- izboljšanje metod vrednotenja in izmenjava informacij o praksah vrednotenja;
- zmanjšanje upravnega bremena za upravičence.

Upravičenec do sredstev tehnične pomoči je Organ upravljanja PRP 2014–2020.

Upravičeni stroški v okviru ukrepa tehnične pomoči morajo vedno biti neposredno povezani s PRP 2014–2020 razvoja podeželja. Financirajo se lahko samo aktivnosti, ki so neposredno povezane s pripravo, izvajanjem, upravljanjem, spremljanjem, vrednotenjem, analiziranjem, informiranjem in kontrolo ukrepov razvoja podeželja ter izvajanjem aktivnosti Mreže za podeželje.

V okviru tehnične pomoči se lahko financirajo tudi aktivnosti iz predhodnega programskega obdobja, ki omogočajo neoviran prehod iz enega programskega obdobja v drugo ter aktivnosti priprave podlag za izvajanje prihodnjega programskega obdobja.

Stroški, povezani z delovanjem certifikacijskega organa iz člena 9 Uredbe (EU) št. HU/2013/EU niso upravičeni za financiranje iz okvira tehnične pomoči.

V okviru upravljanja in izvajanja PRP 2014–2020 so upravičene predvsem naslednje aktivnosti:

- kadrovska podpora za izvedbo aktivnosti priprave, izvajanja, spremljanja, vrednotenja in nadzora PRP 2014–2020;
- izobraževanje in usposabljanje zaposlenih za učinkovito upravljanje in izvajanje PRP 2014–2020;
- storitve zunanjih izvajalcev in strokovnjakov za podporo izvajanju nalog v postopku izvajanja PRP 2014–2020 (zagotavljanje storitev prevajanja in tolmačenja, pravnega in finančnega svetovanja ter izvedeniška dela ipd.);
- delovanje Nadzornega odbora PRP in drugih usmerjevalnih in nadzornih teles ter obiskov delegacij;
- organizacija in izvedba delovnih srečanj, sestankov, seminarjev, izmenjava dobrih praks ipd.;
- financiranje opreme za podporo izvajanju nalog v postopku izvajanja PRP 2014–2020 (nabava pisarniškega materiala in pisarniške opreme; nakup, najem, vzdrževanje ter nadgradnja računalniške opreme in programov, telekomunikacijske in druge tehnične opreme);
- financiranje računalniških sistemov za spremljanje in vrednotenje ter medsebojne povezave z drugimi sistemi in podatkovnimi bazami (programska in strojna oprema za izdelavo, nadgradnjo in vzdrževanje informacijskega sistema za spremljanje in vrednotenje);
- vzpostavitev, delovanje in medsebojno povezovanje računalniških sistemov za upravljanje, spremljanje, revizijo, nadzor in vrednotenje ukrepov PRP 2014–2020 (vzpostavitev različnih registrov, posodobitev strojne in programske opreme ipd.);
- ostale aktivnosti, ki zagotavljajo učinkovito upravljanje in izvajanje PRP 2014–2020.

V okviru študij in vrednotenj so upravičene predvsem naslednje aktivnosti:

- študije potrebne za pripravo programskih dokumentov in/ali vrednotenja kot podlaga za učinkovito izvajanje oziroma izboljšanje uspešnosti oblikovanja in izvajanja PRP 2014–2020;
- študije in/ali vrednotenja za prikaz napredka pri doseganju ciljev izvajanja PRP 2014–2020;
- aktivnosti vrednotenja (predhodno in naknadno vrednotenja ter vrednotenje med programskim obdobjem);
- študije naknadnega vrednotenja predhodnega programskega obdobja;
- študije predhodnega vrednotenja naslednjega programskega obdobja;
- priprava projektnih in investicijskih dokumentacij, strokovnih poročil in ocen ipd.;
- ostale študije in vrednotenja, ki zagotavljajo učinkovito izvajanje PRP 2014–2020.

Znotraj zneska, določenega za ukrep tehnične pomoči, so rezervirana tudi sredstva namenjena Mreži za podeželje. V okviru Mreže za podeželje se izvajajo predvsem naslednje aktivnosti:

- komunikacijske aktivnosti (informiranje preko različnih komunikacijskih orodij, izdaja publikacij, letakov, predstavitve na sejnih ipd.);
- aktivnosti na področju usposabljanja, sodelovanja in povezovanja (ustanovitev tematskih delovnih skupin, organizacija različnih seminarjev, delavnic, dogodkov, sodelovanje z mednarodnimi, nacionalnimi in regionalnimi organizacijami ipd.);

- druge podporne aktivnosti za potrebe izvajanja PRP 2014–2020.

16. Aktivnosti za vključitev partnerjev

16.1 Seznam aktivnosti za vključitev partnerjev

Preglednica 44: Seznam aktivnosti za vključevanje partnerjev

Aktivnosti za vključitev partnerjev	Tema posvetovanj	Povzetek rezultatov
2. Slovenski podeželski parlament	Razprava je potekala v osmih delovnih skupinah, ki so obravnavale naslednje teme: konkurenčnost - nove naložbe in sodelovanje; okolje - kmetijstvo kot zaveznik ohranjanja narave; svetovanje, izobraževanje in inovativnost; podeželje - ustvarjalni prostor tudi za iniciative mladih; gozdarstvo - vključevanje v politiko razvoja podeželja; prihodnji razvoj pristopa LEADER in mreža za podeželje ter dve temi s področja 1. stebra SKP. Drugi slovenski podeželski parlament je bil organiziran v Zrečah, 16. – 17. 10. 2012.	Izpostavljena je bila pomembnost tega dogodka v luči dialoga med državo in civilno družbo glede vprašanj razvoja podeželja. Podrobnejši povzetki delavnic so predstavljeni v spodnjem podpoglavju.
Javni »scoping« (vsebinjenje) in fokusne skupine	Cilj je bila določitev ključnih okoljskih vprašanj, tem oziroma elementov okolja, na katere lahko vpliva PRP 2014–2020. Javni scoping je bil organiziran aprila 2013. Organizacija fokusnih skupin o stanju okolja in vplivih PRP 2014–2020.	Izpostavljeno je bilo, da je potrebno pri obravnavi okoljskih vsebin in vplivov upoštevati regionalne razlike in na podlagi tega tudi podati primerna priporočila oziroma ukrepe. Izkazala se je tudi potreba po dodatnih študijah.
Delavnice ob pripravi PRP 2014–2020	V maju 2013 so bile izvedene delavnice, ki so obravnavale šest vsebinskih sklopov - strateške usmeritve PRP 2014–2020, rezultatska usmerjenost PRP 2014–2020, horizontalno in vertikalno povezovanje, prenos znanja in inovacij ter pristop LEADER. V septembru 2013 sta bili organizirani delavnici za KOPOP, katere namen je bila razprava o novi zasnovi in vsebini ukrepa, in delavnica za ukrep sodelovanje, katere namen pa je bil predstaviti podlage in izhodišča za ukrep ter razprava o vsebinskih in izvedbenih vidikih ukrepa.	Prisotni na delavnicah so potrdili strateške usmeritve bodočega PRP 2014–2020, zlasti njegov velik poudarek prenosu znanja in inovacij ter povezovanju med proizvajalci vzdolž agroživilskih in gozdno-lesnih verig. Ocenili so, da je zasnova PRP 2014–2020 razvojno naravnana in da uvodna poglavja nakazujejo pozitivne konceptualne spremembe. Še posebej so pozdravili zavezanost k večji ciljni usmerjenosti bodočega PRP 2014–2020. Rezultat KOPOP delavnice je bila izmenjava mnenj o zasnovi ukrepa in o zahtevah, ki bi upravičence bolj vključevalo v sheme kakovosti. Udeleženci delavnice o ukrepu sodelovanje pa so potrdili zainteresiranost za vključevanje v ukrep in podali številne predloge glede izvajanja ukrepa. V okviru delavnice je bila izvedena tudi prioritizacija podukrepov po pomembnosti, ki služi boljšemu programiranju ukrepa.
Javna razprava o osnutku PRP 2014–2020	V juliju 2013 je organizirana enomesečna širša javna razprava o prvem osnutku PRP 2014–2020. Kot uvod v javno razpravo je bil organiziran posvet v Hočah pri Mariboru dne 10. 7. 2013, kjer je MKO	V okviru javne razprave so se predstavile predvsem bistvene sistemske spremembe PRP 2014–2020 in pridobilo odzive javnosti na prvi osnutek PRP. Raznolika udeležba zainteresirane javnosti, predstavnikov različnih institucij in Evropske

	zainteresirani javnosti predstavil vsebino prvega osnutka PRP 2014–2020. Osnutek PRP 2014–2020 je bil širši javnosti dostopen tudi na svetovnem spletu. Predstavitev zaključkov javne razprave na Kmetijsko živilskem sejmu AGRA v Gornji Radgoni dne 26. 8. 2013.	komisije ter pestrost prvih izraženih stališč je pokazalo na večplastni pomen PRP 2014–2020 in obstoj konsenza po večji ciljni naravnosti PRP 2014–2020 in usmerjenosti v rezultate.
Delavnica glede programiranja 36. člena	Dne 30.9.2013 je potekala delavnica na temo programiranja 36. člena: pravilnosti izbranih prioritet, ključnih izhodišč. Delavnice se je udeležilo preko 100 udeležencev.	
Usklajevanja vsebine ukrepov PRP 2014–2020	avgust – november 2013: številna usklajevanja ukrepov s socialnimi partnerji, predstavniki z naravovarstvenih področij, interesnimi skupinami, sindikatom kmetov, ZOS/SOS, predstavniki lokalnih akcijskih skupin, predstavniki Slovenske podeželske mladine, Zadržno zvezo Slovenije, GZS, ŽPI in kmetijskih podjetij...	

16.2 Dodatna pojasnila oz. informacije za dopolnitev seznama aktivnosti

Partnerstvo je eno od osnovnih načel priprave programskih dokumentov tako na ravni EU kot tudi na nacionalni ravni. Ključno pri izvajanju partnerstva je aktivno sodelovanje partnerjev v vseh fazah programskega cikla od priprave, izvajanja, spremljanja do vrednotenja. Zelo pomembno je tudi, da so tisti, ki so zadolženi za izvajanje PRP 2014–2020, aktivno vključeni tudi v njegovo oblikovanje. MKO podpira krovne organizacije ter imenovanje skupnih predstavnikov partnerjev, s čimer se zagotovi večja reprezentativnost in bolj učinkovito partnerstvo.

V Sloveniji se načelo partnerstva vključuje v pripravo vseh dolgoročnih razvojnih načrtov in programov, med katere sodi tudi PRP 2007–2013.

V skladu s pristopom upravljanja na več ravneh so reprezentativni in pristojni partnerji vključeni v pripravo partnerskega sporazuma ter v pripravo, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje PRP 2014–2020 v okviru delovanja v Nadzornem odboru PRP 2014–2020. Ključni partnerji so vključeni v pripravo vseh strateških dokumentov RS.

Organizacije in institucije, ki delujejo na področju razvoja podeželja, se z namenom povečanja vključenosti v proces oblikovanja, izvajanja in spremljanja PRP 2014–2020 ter izboljšanja kakovosti PRP 2014–2020 vključujejo tudi v nacionalno Mrežo za podeželje. Mreža za podeželje s ciljem večjega vključevanja deležnikov v pripravo dokumentov na področju politike razvoja podeželja organizira različne aktivnosti, s katerimi se spodbuja aktivno participacijo in zagotavlja povratne informacije za boljšo implementacijo PRP.

MKO vključuje socialne partnerje ter strokovno in širšo javnost v svoje aktivnosti že od objave predlogov evropske zakonodaje za programsko obdobje 2014–2020 in predlogov reforme Skupne kmetijske politike do 2020. Organizirana je bila javna razprava, posveti in različne predstavitve reforme Skupne kmetijske politike do 2020, kjer je bilo izpostavljeno tudi področje razvoja podeželja.

V sredini oktobra 2012 je v sodelovanju z Društvom za razvoj slovenskega podeželja potekal 2. Slovenski podeželski parlament, ki se ga je udeležilo več kot 300 udeležencev in vsekakor predstavlja enega od vrhuncev javne razprave o usmeritvah skupne kmetijske politike v obdobju 2014–2020. Ključni povzetki dogodka glede na delavnice so:

- prihodnji razvoj pristopa LEADER in mreža za podeželje: poenostavitev postopkov za sredstva iz različnih virov ter boljše koriščenje možnosti za dialog, izmenjavo informacij ter povezovanje;
- podeželje - ustvarjalni prostor tudi za iniciative mladih: večja podpora aktivnostim, ki povečujejo zaposlitev na podeželju in pomen socialne infrastrukture, enakomernejši razvoj podeželskih območij;
- gozdarstvo - vključevanje v politiko razvoja podeželja: kapitalsko in projektno povezovanje lastnikov gozdov, izboljšanje odprtosti gozdov (gozdne prometnice), vzpostavitev lokalnih lesno predelovalnih centrov;
- konkurenčnost - nove naložbe in sodelovanje: ohraniti razmejitev majhne/velike naložbe, naložbe v nekmetijske dejavnosti; oblikovanje prednostnih skupin (mladi prevzemniki, OMD);
- okolje - kmetijstvo kot zaveznik ohranjanja narave: spodbujanje okolju prijaznih tehnoloških rešitev, ciljno usmerjeno svetovanje v povezavi z okoljem (zavarovana območja), povečanje dodane vrednosti proizvodom pridelanim na okolju prijazen način, sprememba koncepta kmetijske okoljskih plačil;
- svetovanje, izobraževanje in inovativnost: krepitev znanja na deficitarnih vsebinah (nove tehnologije in produkti, okolje), povezava strokovnih služb na področju kmetijstva, vseživljenjsko učenje - poudarek inovativnosti, razvojna omrežja, grozdi in demonstracijski centri, mojstrske kmetije - orodja za učinkovit prenos znanja v prakso.

Ob zaključku posamezne faze programiranja je partnerjem posredovan osnutek dela PRP 2014–2020 in po potrebi organiziran posebni usklajevalni sestanek oziroma delavnica. Tako so bile organizirane različne delavnice in potekali usklajevalni sestanki. V maju in juniju 2013 je potekalo šest delavnic na temo priprave PRP 2014–2020. Namen delavnic je bil pritegniti strokovno javnost, nevladne organizacije, socialne partnerje in številne druge akterje k odprti razpravi in aktivnemu soustvarjanju bodočega PRP 2014–2020. Delavnice so se izkazale kot zelo uspešne in dobro sprejete med udeleženci, kar je med drugim razvidno tudi iz vsebinskih zaključkov, ki so sledili vsaki posamezni delavnici in so podali pomembne, predvsem pa zelo jasne usmeritve načrtovalcem PRP 2014–2020. Vsi zaključki in podporna gradiva so bili objavljeni tudi na spletni strani MKO.

V juliju 2013 je bila organizirana enomesečna širša javna razprava o PRP 2014–2020 kot celoti.

Javna razprava o osnutku PRP 2014–2020 je potekala med 5. julijem in 5. avgustom 2013, v okviru katere je MKO prejelo številne pobude in pripombe na osnutek PRP 2014–2020. Povzetki rezultatov posvetovanj so bili predstavljeni na Kmetijsko živilskem sejmu AGRA v Gornji Radgoni. Pred in po zaključku javne razprave pa so se s ključnimi socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami sklicali tudi posebni usklajevalni sestanki.

Organ upravljanja je PRP 2014–2020 gradil v odprtem in transparentnem dialogu z javnostjo. Javnost lahko do vsebin in gradiv, ki so se pripravljala tekom priprave osnutka PRP 2014–2020, prosto dostopa na svetovnem spletu. Zagotovljeno je bilo pravočasno obveščanje o dogodkih in usklajevanjih, s čimer se vzpostavlja ustrezna vsebinska razprava. Seveda se bo proces partnerstva nadaljeval tudi v okviru izvajanja in vrednotenja PRP 2014–2020.

V okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje so bila izvedena številna posvetovanja

na podlagi Direktive o strateški okoljski presoji. Na začetku priprave okoljskega poročila v aprilu 2013 je bil organiziran tako imenovani »scoping«, katerega cilj je bila določitev ključnih okoljskih vprašanj v okviru PRP 2014–2020. V nadaljevanju postopka priprave okoljskega poročila so sledile delavnice po posameznih vsebinskih področjih, na katere so bili vabljeni vsi ključni akterji posameznega vsebinskega področja. Organizirane so bile različne fokusne skupine o stanju okolja in vplivih PRP 2014–2020 s strokovno javnostjo. Tako se je na podlagi ugotovitev stanja okolja ter predvidenih vsebin opredelilo okoljske cilje in opredelilo možne vplive izvajanja posameznih ukrepov in PRP 2014–2020 kot celote.

Po potrditvi PRP 2014–2020 s strani EK se ustanovi Nadzorni odbor PRP 2014–2020, ki je sestavljen iz ključnih partnerjev, ki so sodelovali tudi pri pripravi PRP 2014–2020. S tem je zagotovljena kontinuiteta med fazo

načrtovanja in fazo izvedbe ter vrednotenja PRP 2014–2020, v kateri se partnerstvo nadaljuje in nadgrajuje. Vsak izbrani partner se mora zavedati svojih dolžnosti glede zaupnosti in navzkrižja interesov.

17. Nacionalna mreža za podeželje

17.1 Postopki in časovni okvir za ustanovitev nacionalne mreže za podeželje

Nacionalna Mreža za podeželje je bila ustanovljena z javnim pozivom k včlanitvi v Mrežo za podeželje aprila 2008. Registracija v Mrežo za podeželje bo možna skozi celotno programsko obdobje.

Zaradi zagotavljanja kontinuitete delovanja Mreže za podeželje, se v obdobju 2014–2020 Mreža za podeželje ne bo na novo vzpostavila, ampak bo ohranila svojo strukturo z nekaterimi organizacijskimi spremembami.

Člane Mreže za podeželje se bo obvestilo o novih določbah za obdobje 2014–2020 glede upravljanja in delovanja Mreže za podeželje.

17.2 Načrtovana organizacijska struktura mreže in kako bodo vključene organizacije in administracije, vključno s partnerji iz člena 55(1) uredbe o razvoju podeželja in kako se bodo izvajale aktivnosti mreženja

Mreža za podeželje deluje v okviru organa upravljanja, ki je odgovoren za Mrežo za podeželje

Naloge in koordinacijo aktivnosti Mreže za podeželje bo izvajala Mreža za podeželje, ki deluje v okviru Sektorja za podeželje, Oddelka za podporo programu razvoja podeželja na MKO.

Naloge Mreže za podeželje izhajajo iz člena 55 RP/2013/EU. Mreža za podeželja bo pripravila Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, koordinirala in izvajala Letne izvedbene piane Mreže za podeželje za posamezno leto, ki bodo pripravljene na podlagi Akcijskega in komunikacijskega programa Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020.

Imenovana bo Usmerjevalna skupina Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, katere naloge bodo predvsem:

- aktivno sodelovanje pri pripravi dokumentov v zvezi z Mrežo za podeželje (na primer Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, Letni izvedbeni plani Mreže za podeželje za posamezno leto, poročila o izvedenih aktivnostih itd.),
- sodelovanje v aktivnostih Mreže za podeželje,
- širjenje informacij in obveščanje o ukrepih in aktivnostih PRP 2014–2020 in ostalih informacijah, ki so povezane z razvojem podeželja preko lastnih informacijsko-komunikacijskih orodij/kanalov,
- zagotavljanje vsebin, podatkov in informacij za pripravo gradiv, delavnic, dogodkov itd.,
- podpora za spremljanje in vrednotenje izvedenih aktivnosti.

Usmerjevalna skupina Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020 bo sestavljena iz predstavnikov organa upravljanja, ministrstev, vladnih služb, uradov in zavodov, gospodarskih in socialnih partnerjev, nevladnih organizacij in lokalnih skupnosti.

Članstvo v mreži je prostovoljno in odprto za vse organizacije in posameznike. Javnost se bo pozvalo k registraciji v bazo članov Mreže za podeželje. Registracija v Mrežo za podeželje bo možna skozi celotno programsko obdobje. Člane se bo informiralo o aktivnostih Mreže za podeželje, predlagali bodo lahko aktivnosti in usmeritve Mreže za podeželje, s čimer se bo spodbujal pristop od spodaj navzgor. Podrobnejša opredelitev določb o članstvu in upravljanju bo opredeljena v Akcijskem in komunikacijskem programu Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020.

Naloge oziroma aktivnosti Mreže za podeželje se bodo izvajale v okviru Mreže za podeželje ki deluje v okviru Sektorja za podeželje, Oddelka za podporo programu razvoja podeželja na MKO, lahko pa tudi preko zunanjih izvajalcev ali preko članov Mreže za podeželje. Izvajalec bo podrobneje opredeljen v Letih izvedbenih planih

Mreže za podeželje za posamezno leto. Aktivnosti se bodo izvajale skladno z ukrepom Tehnična pomoč in zakonodajnim okvirom EU in Slovenije.

Način vključevanja organizacij, administracij in partnerjev na področju razvoja podeželja, ki izhajajo iz člena 55(1) Uredbe RP/2013/EU, v Mrežo za podeželje se bo izvajalo preko njihovega aktivnega vključevanja določenih aktivnosti, s spodbujanjem k aktivnemu sodelovanju in podajanju predlogov aktivnosti in usmeritev Mreže za podeželje, vključevali se bodo v tematske delovne skupine v organizaciji Mreže za podeželje, ključni partnerji na področju razvoja in politike podeželja bodo vključeni tudi v Usmerjevalno skupino Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020. Preko sistema elektronskih obvestil bodo informirani o spremembah in novostih na področju PRP 2014–2020 in ostalih aktivnostih oziroma vsebinah. Prav tako pa bodo tudi preko svojih komunikacijskih kanalov in orodij zagotavljali informiranje.

Vključenost partnerjev, ki izhaja iz člena 5 Uredbe SSO/2013/EU, bo zagotovljeno preko skupnega sodelovanja na področju informiranja in komuniciranja z nosilci skladov skupnega strateškega okvira.

17.3 Povzetek opisa glavnih kategorij aktivnosti, ki se bodo izvajale preko mreže v skladu s cilji programa

Za izvajanje aktivnosti Mreže za podeželje se bo pripravil Akcijski in komunikacijski program Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020, ki bo temelji na ključnih nacionalnih usmeritvah in ciljih PRP ter prednostih nalogah politike razvoja podeželja, prav tako pa bodo aktivnosti izhajale iz trenutnih potreb na podeželju.

Cilji Mreže za podeželje so:

- obveščanje širše javnosti in upravičencev o politiki razvoja podeželja in možnostih financiranja;
- kakovostnejše izvajanje PRP 2014–2020;
- večja vključenost deležnikov v izvajanje razvoja podeželja ter
- spodbujanje inovacij in sodelovanja v kmetijstvu, proizvodnji hrane, gozdarstvu ter na podeželskih območjih.

Na podlagi Akcijskega in komunikacijskega programa Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020 bodo pripravljene Letni izvedbeni plani Mreže za podeželje za posamezno leto.

Ker se potrebe na lokalnem nivoju spreminjajo, bodo Letni izvedbeni plani Mreže za podeželje za posamezno leto dokumenti, prilagojeni tudi potrebam na podeželju, najbolj pa se bo osredotočalo na prioritete in prednostne naloge, ki jih zasleduje politika razvoja podeželja. Poleg že vnaprej opredeljenih nalog, ki bodo namenjanje izvajanju politike razvoja podeželja, se bodo torej aktivnosti izvajale tudi skladno s trenutnimi potrebami na podeželju, ki bodo tudi podlaga za morebitno interveniranje. Gre torej za fleksibilni dokument, ki zagotavlja tudi odziv na spreminjajoče se potrebe.

Kategorije aktivnosti, ki se bodo izvajale v okviru Mreže za podeželje so predvsem:

- komunikacijske aktivnosti (informiranje preko različnih komunikacijskih orodij, izdaja publikacij, letakov, predstavitev na sejmih ipd.; v ta namen se pripravi komunikacijska strategija, ki je del Akcijskega in komunikacijskega programa Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020);
- aktivnosti na področju usposabljanja, sodelovanja in povezovanja (ustanovitve tematskih delovnih skupin, organizacija različnih seminarjev, delavnic, podeželskih dogodkov, sodelovanje z mednarodnimi, nacionalnimi in regionalnimi organizacijami ipd.);
- druge podporne aktivnosti (druge aktivnosti, ki izhajajo iz potreb izvajanja PRP in lokalnega/sektorskega nivoja in se podrobneje opredelijo v Akcijskem in komunikacijskem programu Mreže za podeželje za obdobje 2014–2020).

17.4 Dostopni resursi za ustanovitev in izvajanje mreže

Število človeških virov, ki so potrebni za izvajanje, koordiniranje in upravljanje Mreže za podeželje sta minimalno dve osebi. Za učinkovito delovanje Mreže za podeželje bo zagotovljena zadostna strokovna usposobljenost človeških virov, ki se bodo lahko tudi usposabljali in izobraževali z namenom izboljšanja določenega področja delovanja (na primer komuniciranje). Po potrebi in za določene aktivnosti oziroma naloge bodo lahko vključeni v delovanje Mreže za podeželje zunanje institucije oziroma strokovnjaki.

Finančna sredstva za delovanje in izvajanje aktivnosti Mreže za podeželje bodo zagotovljena iz ukrepa Tehnične pomoči.

Ker je Mreža za podeželje že vzpostavljena, se za ta namen ne bodo zagotovila sredstva. Sredstva bodo dodeljena za upravljanje oziroma delovanje Mreže za podeželje. Glede na kategorije aktivnosti, ki se bodo izvajale v okviru Mreže za podeželje, bo največ sredstev dodeljenih za komunikacijske aktivnosti. Nadalje bodo sredstva dodeljena za sklop aktivnosti usposabljanje, sodelovanje in povezovanje, najmanj pa za druge podporne aktivnosti.).

18. Predhodna ocena preverljivosti, možnosti kontrole in tveganja napak

69. člen Uredbe RP/2013/EU pravi, da morajo države članice zagotoviti, da so vsi ukrepi za razvoj podeželja, ki jih nameravajo izvajati, preverljivi in da jih je mogoče kontrolirati. Organ upravljanja in ARSKTRP sta zato že začela skupne aktivnosti na vsakem od ukrepov, vključenih v program, z namenom predhodne ocene preverljivosti in možnosti njihove kontrole. Te aktivnosti bosta nadaljevala tudi v procesu priprave izvedbenih pravnih podlag kot tudi med izvajanjem ukrepov programa razvoja podeželja. Pri tem se bodo upoštevali tudi rezultati kontrol v predhodnem programskem obdobju.

Proces preverljivosti in možnosti kontrole pa ni proces, ki se ga zaključi v fazi programiranja in priprave pravnih podlag za izvajanje, temveč ga je potrebno nadaljevati v celotnem obdobju izvajanja programa. V kolikor se, v katerikoli fazi preverjanja ugotovi, da pri nekem ukrepu, izvajane pogoje oziroma zahteve ni možno v ustrezni meri preveriti in zagotoviti pravilnosti izvajanja, je potrebno izvesti potrebne korekcije, da se zadevne pomanjkljivosti odpravijo.

Organ upravljanja in ARSKTRP, kateri so delegirane nekatere naloge organa upravljanja, predstavljata prvi stopnji nadzora in imata ključno odgovornost za zagotavljanje učinkovitega in pravilnega izvajanja programa. Njune naloge so tako tudi zagotavljanje, da so izbrane dejavnosti programa skladne z merili, svetovanje upravičencem o tem, kaj morajo storiti za izpolnitev pogojev in zahtev, vzpostavljanje in izvajanje notranjega nadzora za preverjanje ustreznosti izdatkov, popraviljanje odkritih nepravilnosti ter spremljanje izvajanja programa tudi preko priprave letnih poročil o izvajanju, o katerih se s Komisijo razpravlja na letnih srečanjih.

Nadzor nad preverljivostjo in možnostjo kontrole postopkov se izvaja tudi v sklopu opravljanja revizij, tako na nacionalni kot evropski ravni. Revizija na nacionalni ravni preverja učinkovito delovanje nadzora organa upravljanja in plačilne agencije, da se ugotovi, ali obstaja tveganje za možnost potrditve nepravilnih izdatkov. Če so pri reviziji razkrite nepravilnosti, revizorji izdajo priporočila. V skladu s tem se redno zagotavljajo povratne informacije glede učinkovitega delovanja sistemov. Z revizijami organov EU pa se preuči celotno delovanje nacionalnih sistemov nadzora.

19. Prehodne določbe

19.1 Opis prehodnih določb za posamezen ukrep

Poglavje bo dopolnjeno po sprejemu tranzicijskih uredb.

19.2 Indikativna preglednica prenosov

Ukrepi	Skupni načrtovani prispevek Skupnosti 2014–2020 (v EUR)
Zgodnje upokojevanje	6.000.000
Skupaj	6.000.000

PRP 2014 2020

www.program-podezelja.si